

Województwo
Śląskie

Raport podsumowujący proces konsultacji i opiniowania projektu Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego wraz z uzasadnieniem

Katowice 2020

Przedmiot umowy współfinansowany jest ze środków:

**Dofinansowano ze środków Wojewódzkiego Funduszu
Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach**

Treści zawarte w publikacji nie stanowią oficjalnego stanowiska organów Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach

Zrealizowane zgodnie z umową nr 304/OS/2020 z dnia 10 lutego 2020 roku
na zlecenie Województwa Śląskiego

koordynator konsorcjum	ATMOTERM S.A.	
Kierownik projektu	mgr inż. Magdalena Załupka	
ATMOTERM S.A.	inż. Edyta Benikas mgr inż. Aneta Lochno mgr inż. Barbara Markiel mgr inż. Janusz Pietrusiak mgr inż. Tomasz Przybyła mgr inż. Ireneusz Sobecki mgr Anna Wahlig mgr Wojciech Wahlig dr Ewelina Wikarek-Paluch mgr inż. Magdalena Załupka	
Instytut Chemicznej Przeróbki Węgla	mgr inż. Martyna Nowak dr inż. Aleksander Sobolewski mgr inż. Jolanta Telenga-Kopczyńska dr inż. Jacek Żeliński	

Spis treści

Wstęp	4
Proces konsultacji i opiniowania	4
Załącznik nr 1 – wnioski i uwagi instytucji zgłoszone w ramach konsultacji.	9
Załącznik nr 2 – wnioski i uwagi osób fizycznych oraz organizacji zgłoszone w ramach konsultacji.	50
Załącznik nr 3 – opiniowanie.	110
Załącznik nr 4 – uwagi Ministra Klimatu.	180

Spis tabel

Tabela 1. Informacja o sposobie i zakresie uwzględnienia lub nieuwzględnienia wniosków i uwag instytucji wniesionych w ramach konsultacji projektu uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego w sprawie Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego	9
Tabela 2. Informacja o sposobie i zakresie uwzględnienia lub nieuwzględnienia wniosków i uwag osób fizycznych wniesionych w ramach konsultacji projektu uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego w sprawie Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego	50
Tabela 3. Informacja o sposobie i zakresie uwzględnienia lub nieuwzględnienia wniosków i uwag organizacji wniesionych w ramach konsultacji społecznych oraz konsultacji na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie projektu uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego w sprawie Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego.....	74
Tabela 4. Informacja o sposobie i zakresie uwzględnienia lub nieuwzględnienia wniosków i uwag wniesionych na etapie opiniowania przez wójtów, burmistrzów i prezydentów oraz starostów powiatów województwa śląskiego do projektu uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego w sprawie Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego.....	110
Tabela 5. Uwagi ogólne wniesione na etapie opiniowania przez Ministra Klimatu do projektu uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego w sprawie Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego	180
Tabela 6. Uwagi szczegółowe wniesione na etapie opiniowania przez Ministra Klimatu do projektu uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego w sprawie Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego	182

Wstęp

Realizacja zadania polegającego na opracowaniu programu ochrony powietrza oraz planu działań krótkoterminowych wynika z przepisu art. 91 ust. 1, art. 92 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska¹ oraz ustawy z dnia 13 czerwca 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz ustawy o zarządzaniu kryzysowym². Zgodnie z art. 91 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska w przypadku stref, w których w rocznej ocenie jakości powietrza stwierdzono przekroczenie standardów jakości powietrza, zarząd województwa ma obowiązek opracować projekt programu w terminie 12 miesięcy od dnia otrzymania wyników oceny poziomów substancji w powietrzu i klasyfikacji stref, określając w nim działania naprawcze. W myśl art. 92 ust. 1 tejże ustawy w przypadku ryzyka wystąpienia w danej strefie przekroczenia poziomu alarmowego, informowania, dopuszczalnego lub docelowego substancji w powietrzu zarząd województwa, w terminie 12 miesięcy od dnia otrzymania informacji o tym ryzyku od Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, opracowuje i przedstawia do zaopiniowania właściwym wójtom, burmistrzom lub prezydentom miast i starostom projekt uchwały w sprawie planu działań krótkoterminowych, w którym ustala się działania mające na celu:

- 1) zmniejszenie ryzyka wystąpienia takich przekroczeń;
- 2) ograniczenie skutków i czasu trwania zaistniałych przekroczeń.

Ponadto w myśl art. 84 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska w celu doprowadzenia do przestrzegania standardów jakości środowiska w przypadkach wskazanych ustawą lub przepisami szczególnymi, w drodze aktu prawa miejscowego, tworzone są programy. Programy są publikowane w wojewódzkich dziennikach urzędowych.

Zarząd Województwa Śląskiego jako organ opracowujący projekt dokumentu wymagającego udziału społeczeństwa, zgodnie z art. 39 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, podał do publicznej wiadomości informację o przystąpieniu do opracowywania projektu „Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego” oraz o jego przedmiocie³. Uchwała nr 2357/76/VI/2019 w sprawie podania do publicznej wiadomości informacji o przystąpieniu do opracowania projektu uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego w sprawie Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego została przyjęta przez Zarząd Województwa Śląskiego w dniu 23 października 2019 r.

Po przygotowaniu projektu „Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego” projekt uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego w tej sprawie został poddany konsultacjom i opiniowaniu. Przebieg tego procesu opisano w niniejszym raporcie.

Proces konsultacji i opiniowania

Projekt Programu jest dokumentem, który podlega procedurze konsultacji społecznych i opiniowaniu zgodnie z art. 91 ust. 9 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska oraz art. 39 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Zarząd województwa zapewnia udział społeczeństwa w postępowaniu, którego przedmiotem jest opracowanie programu ochrony powietrza m.in. poprzez podanie do publicznej wiadomości informacji o przystąpieniu do opracowywania projektu dokumentu i o jego przedmiocie, możliwościach zapoznania się z niezbędną

---

¹ Tekst jednolity, Dz. U. z 2019 r., poz. 1396 z późn. zm.

² Dz. U. z 2019 r., poz. 1211 z późn. zm.

³ <https://bip.slaskie.pl/> → Ogłoszenia i Aktualności → Tablica ogłoszeń → 2019

dokumentacją sprawy oraz o miejscu, w którym jest ona wyłożona do wglądu, możliwości składania uwag i wniosków, sposobie i miejscu składania uwag i wniosków, wskazując jednocześnie co najmniej 21 - dniowy termin ich składania.

Mając na uwadze powyższe uchwałą nr 494/106/VI/2020 z dnia 26 lutego 2020 r. Zarząd Województwa Śląskiego przyjął projekt Uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego w sprawie przyjęcia „Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego”, celem poddania procedurze konsultacji i opiniowania.

Informacja o rozpoczęciu konsultacji społecznych oraz konsultacji z organizacjami pozarządowymi została zamieszczona w dniu 27 lutego 2020 r. w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego⁴, w Publicznie dostępnym wykazie danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie, a także w prasie (Dziennik Zachodni, wydanie z dnia 28 lutego 2020 r. oraz z dnia 5 marca 2020 r.).

Realizując przepis art. 39 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko w związku z przeprowadzanymi konsultacjami społecznymi, do publicznej wiadomości podano informację o:

- możliwości zapoznania się z niezbędną dokumentacją sprawy oraz o miejscu, w którym wyłożona jest do wglądu;
- możliwości składania uwag i wniosków;
- sposobie i miejscu składania uwag i wniosków, wskazując jednocześnie 21-dniowy termin ich składania;
- organie właściwym do rozpatrzenia uwag i wniosków.

Konsultacje społeczne oraz konsultacje na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie

Konsultacje społeczne trwały od 3 marca 2020 r. do 24 marca 2020 r., natomiast konsultacje z organizacjami pozarządowymi trwały od 3 marca 2020 r. do 17 marca 2020 r.

Jedną z form przeprowadzenia konsultacji społecznych zaplanowaną do realizacji była organizacja czterech spotkań konsultacyjnych (17 marca 2020 r. – w Częstochowie, 18 marca 2020 r. – w Katowicach oraz w Rybniku, 19 marca – w Bielsku-Białej). Ze względu jednak na zaistniałą sytuację epidemiologiczną spowodowaną rozprzestrzenianiem się koronawirusa SARS-CoV-2, wywołującego chorobę o nazwie COVID-19, w trosce o zdrowie mieszkańców regionu ww. spotkania zostały odwołane. Informacja o odwołaniu spotkań konsultacyjnych zaplanowanych w ramach konsultacji społecznych, konsultacji z organizacjami pozarządowymi, podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie⁵ oraz Radą Działalności Pożytku Publicznego Województwa Śląskiego została zamieszczona w dniu 12 marca 2020 r. w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego⁶ oraz w prasie (Dziennik Zachodni, wydanie z dnia 16 marca 2020 r.). W dalszym ciągu istniała możliwość zgłaszania uwag i wniosków do projektu Programu w pozostałych formach przewidzianych w ustawie z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, czyli:

- w formie pisemnej – na adres Departamentu Ochrony Środowiska Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego, ul. Ligonii 46, 40-037 Katowice lub w Kancelarii Ogólnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego (w godzinach pracy Urzędu);

---

⁴ <https://bip.slaskie.pl/> → Sprawy w Urzędzie → Konsultacje

⁵ Tekst jednolity, Dz. U. z 2019 r., poz. 688 późn. zm.

⁶ <https://bip.slaskie.pl/> → Ogłoszenia i Aktualności → Tablica ogłoszeń → 2020

- za pośrednictwem poczty elektronicznej na adres: powietrze@slaskie.pl;
- ustnie do protokołu w siedzibie Departamentu Ochrony Środowiska Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego, ul. Reymonta 24 w Katowicach, w godzinach pracy Urzędu.

W oparciu o art. 42 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko organ rozpatrzył wszystkie uwagi i wnioski, jakie wpłynęły w ramach konsultacji oraz dołączył uzasadnienie zawierające informacje o udziale społeczeństwa w postępowaniu oraz o tym, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa. Uznane za zasadne uwzględniono, a w przypadku uznania ich za nieuzasadnione wyjaśniono powód nieuwzględnienia.

W wyznaczonym terminie, swoje uwagi i wnioski zgłosiły m.in. następujące podmioty:

- 1) Departament Rozwoju Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego,
- 2) Główny Inspektor Ochrony Środowiska Departament Monitoringu Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach,
- 3) Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach, Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego,
- 4) Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach,
- 5) Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska,
- 6) osoby fizyczne, w tym reprezentujące stowarzyszenia.

Konsultacje na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie trwały od 3 do 17 marca 2020 roku⁷. W tym czasie organizacje miały czas na przedstawienie swoich uwag i wniosków.

Ponadto przedmiotowy Program był opiniowany przez Radę Działalności Pożytku Publicznego Województwa Śląskiego, która miała 30 dni na przedstawienie swoich uwag i wniosków, a zgodnie z art. 41a ust. 3 przedmiotowej ustawy nieprzedstawienie opinii w terminie oznacza rezygnację z prawa do jej wyrażenia. Rada Działalności Pożytku Publicznego Województwa Śląskiego poprzez pocztę elektroniczną w dniu 12 marca 2020 r. poinformowała, że nie wnosi uwag do projektu uchwały.

Informacje w sprawie sposobu uwzględnienia zgłoszonych uwag i wniosków przedstawiono w załączniku nr 1 (instytucje) i w załączniku nr 2 (osoby fizyczne i organizacje).

Opiniowanie przez właściwych wójtów, burmistrzów lub prezydentów miast oraz starostów

Zgodnie z art. 91 ust. 1, 2, 2a, 5, 6, 6a w związku z art. 84 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska, projekt Programu został skierowany do właściwych wójtów, burmistrzów lub prezydentów miast i starostów, celem zaopiniowania. W myśl art. 91 ust. 2, ust. 2a wójt, burmistrz lub prezydent miasta i starosta są obowiązani do wydania opinii w terminie miesiąca od dnia otrzymania projektu uchwały w sprawie programu ochrony powietrza, o którym mowa w ust. 1. Niewydanie opinii w terminie, o którym mowa w ust. 2 powyższego przepisu, oznacza akceptację projektu uchwały w sprawie programu ochrony powietrza. Wypełniając obowiązek wynikający z art. 91 ust. 5 w toku prac legislacyjnych dotyczących projektu przedmiotowego Programu uzyskano opinie wójtów, burmistrzów lub prezydentów miast i starostów do projektu uchwały. Opiniowanie przez wójtów, burmistrzów lub prezydentów miast i starostów trwało na przełomie

---

⁷ https://bip.slaskie.pl/sprawy_w_urzedzie/konsultacje/informacja-o-poddaniu-konsultacjom-z-organizacjami-pozarzadowymi-i-podmiotami-wymienionymi-w-art-3-ust-3-ustawy-o-dzialalnosci-pozytku-publicznego-i-o-wolontariacie-oraz-rada-dzialalnosci-pozytku-publicznego-wojewodztwa-slaskiego-projektu-uchwaly-sej-1.html

lutego i marca 2020 r. Ogółem otrzymano 47 pism, w tym 29 opinii: 21 pozytywnych i 8 negatywnych. W 18 pismach wójtowie, burmistrzowie lub prezydenci miast nie wskazywali jednoznacznie opinii, a jedynie wnieśli uwagi i wnioski do przedmiotowego projektu Programu. Pozostałe 143 gminy i 12 starostw powiatowych nie skorzystało z możliwości wyrażenia swojej opinii. Mając na uwadze przepis art. 91 ust. 2a ustawy Prawo ochrony środowiska oznacza to, że przedmiotowy projekt Programu został zaopiniowany pozytywnie przez 159 gmin i 17 powiatów ziemskich, a negatywnie przez 8 gmin.

Zbiornicze zestawienie uwag i wniosków, wniesionych do projektu uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego w sprawie przedmiotowego Programu w ramach procesu opiniowania przez właściwe organy, wraz z informacją, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie zostały uwzględnione, przedstawiono w załączniku nr 3.

Konsultacje na podstawie ustawy o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego

Na podstawie ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego⁸ przedmiotowy Program był opiniowany przez Wojewódzką Radę Dialogu Społecznego w Katowicach. Wojewódzka Rada Dialogu Społecznego w Katowicach w dniu 18 marca 2020 r. poprzez pocztę elektroniczną przesłała uwagi do projektu uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego w sprawie przyjęcia „Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego”. Uwagi zostały przygotowane przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach i zgłosiła je strona rządowa (pismo z dnia 13 marca 2020 r., znak: IN I.046.4.2020.MC).

Opiniowanie przez Ministra Klimatu

W myśl art. 91 ust. 2b, ust. 2c ustawy Prawo ochrony środowiska, zarząd województwa, w terminie 12 miesięcy od dnia otrzymania wyników oceny poziomów substancji w powietrzu i klasyfikacji stref, o których mowa w art. 89 ust. 1, przedstawia do zaopiniowania ministrowi właściwemu do spraw klimatu projekt uchwały w sprawie programu ochrony powietrza, o którym mowa w ust. 1. Minister właściwy do spraw klimatu opiniuje projekt uchwały w sprawie programu ochrony powietrza, o którym mowa w ust. 1, pod względem zgodności z wymaganiami, o których mowa w przepisach wydanych na podstawie art. 91 ust. 10, w terminie miesiąca od dnia jego otrzymania. Zgodnie z art. 91 ust. 2d niewydanie opinii w terminie, o którym mowa w ust. 2c, oznacza akceptację projektu uchwały w sprawie programu ochrony powietrza. Realizując powyższe przepisy, w toku prac legislacyjnych dotyczących projektu przedmiotowego Programu uzyskano opinię Ministra Klimatu.

Ogólne i szczegółowe uwagi Ministra zamieszczono w załączniku nr 4.

Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko oraz wyniki postępowania dotyczącego transgranicznego oddziaływania na środowisko

W związku z tym, że do opracowania ww. projektu Programu mają także zastosowanie przepisy ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko dotyczące oceny strategicznej, dokonano analizy zmierzającej do ustalenia zasadności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu Programu. Na podstawie analizy ustalono, iż przedmiotowy projekt Programu nie wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Zarząd Województwa Śląskiego pismem z dnia 31 października 2019 roku wystąpił do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach o uzgodnienie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu „Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego” w załączeniu

---

⁸ Dz. U. z 2015 r., poz. 1240 z późn. zm.

przesyłając ww. analizę. Stanowisko w zakresie odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko zostało potwierdzone przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Katowicach w piśmie znak: WOOŚ.410.499.2019.BM z dnia 6 grudnia 2019 roku.

Postępowanie dotyczące transgranicznego oddziaływania na środowisko nie było przeprowadzane. Realizacja zadań ujętych w projekcie *Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego* nie wskazuje na możliwość negatywnego transgranicznego oddziaływania na środowisko, mogącego objąć terytorium innych państw.

Załącznik nr 1 – wnioski i uwagi instytucji zgłoszone w ramach konsultacji.

Tabela 1. Informacja o sposobie i zakresie uwzględnienia lub nieuwzględnienia wniosków i uwag instytucji wniesionych w ramach konsultacji projektu uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego w sprawie Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego

lp.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
1	Departament Rozwoju Regionalnego WS	Działania wskazane do realizacji w celu osiągnięcia standardów jakości powietrza w strefach Str. 187	dotychczasowy zapis Brak zapisu Proponowane uzupełnienie - działania: - koncentracja wsparcia na termomodernizacji i wymianie kotłów w budynkach zamieszkiwanych przez osoby ubogie, starsze, niezaradne życiowo oraz niewykształcone (domy jednorodzinne i wielorodzinne, w tym komunalne, TBS i specjalnego przeznaczenia); - zwiększenie dostępności wsparcia dla tych osób; - zaplanowanie instrumentów wsparcia nakierowanego na łagodzenie ekonomicznych skutków przeprowadzonej wymiany kotłów (np. zwiększenia kosztów paliwa lepszej jakości); - wprowadzenie w województwie śląskim systemu wsparcia doradczego na poziomie gminnym; - zwiększenie skuteczności przyjętych kanałów informacyjnych i komunikacyjnych.	POP nie porusza problematyki ubóstwa energetycznego i doradztwa energetycznego.	Uwzględniono. Uzupełniono opis działania zgodnie ze wskazaniem oraz rozszerzono kierunki działań o: - zaplanowanie instrumentów wsparcia nakierowanego na łagodzenie ekonomicznych skutków przeprowadzonej wymiany kotłów (np. zwiększenia kosztów paliwa lepszej jakości); - wprowadzenie w województwie śląskim systemu wsparcia doradczego na poziomie gminnym; - zwiększenie skuteczności przyjętych kanałów informacyjnych i komunikacyjnych.
2	Departament Rozwoju Regionalnego WS	Katalog dobrych praktyk Str. 191	dotychczasowy zapis Brak zapisu Proponowane uzupełnienie: Specjalistyczne doradztwo energetyczne na poziomie gminy Doradcy energetyczni	Doświadczenia z projektu LIFE realizowanego w województwie małopolskim wskazują, że specjalistyczne doradztwo energetyczne świadczone na rzecz mieszkańców na poziomie gminy ma wpływ na znaczne zwiększenie dynamiki działań na rzecz ochrony powietrza, w tym przede wszystkim wymiany kotłów, a także na zwiększenie skuteczności pozyskiwania środków zewnętrznych na ten cel. Największym atutem działalności ekodoradców jest bezpośrednie doradztwo i stały kontakt z mieszkańcami gmin. Zasadne wydaje się zatem promowanie takiego podejścia.	Uwzględniono. Uzupełniono zapisy w Katalogu dobrych praktyk.
3	Departament Rozwoju Regionalnego WS	Ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw	dotychczasowy zapis PRIORYTET 1: Zastąpienie niskosprawnych urządzeń siecią ciepłowniczą lub urządzeniami opalanymi gazem; • PRIORYTET 2: Zastąpienie niskosprawnych	Ograniczając emisję w instalacjach o małej mocy należy w pierwszej kolejności promować źródła zeroemisyjne oraz odnawialne. W związku z powyższym proponujemy, aby na pierwszym miejscu realizowane były zadania polegające na	Uwzględniono.

lp.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
		stałych Str. 194	urządzeń urządzeniami opalnymi olejem, ogrzewaniem elektrycznym lub urządzeniami spełniającymi minimum wymogi jakościowe klasy 5 dla urządzeń na paliwa stałe, które zostały określone w normie PN-EN 303-5:2012; • PRIORYTET 3: Ograniczenie strat ciepła poprzez termomodernizację obiektów ogrzewanych w sposób indywidualny. proponowany zapis PRIORYTET 1: Zastąpienie niskosprawnych urządzeń wysokosprawną siecią ciepłowniczą lub urządzeniami wykorzystującymi odnawialne źródła energii; • PRIORYTET 2: Zastąpienie niskosprawnych urządzeń urządzeniami opalnymi gazem, urządzeniami opalnymi olejem, ogrzewaniem elektrycznym lub urządzeniami spełniającymi minimum wymogi jakościowe klasy 5 dla urządzeń na paliwa stałe, które zostały określone w normie PN-EN 303-5:2012; • PRIORYTET 3: Ograniczenie strat ciepła poprzez termomodernizację obiektów ogrzewanych w sposób indywidualny.	podłączeniu do wysokosprawnej sieci ciepłowniczej oraz źródła indywidualne wykorzystujące OZE takie jak np. pompy ciepła czy też ogrzewanie elektryczne wykorzystujące energię elektryczną z własnych paneli PV. Proponujemy również przenieść urządzenia opalane gazem do priorytetu 2 ze względu na fakt, że gaz zaliczany jest do paliw kopalnych i obecnie trwają dyskusje na poziomie Unii Europejskiej czy należy promować tego typu źródła ciepła.	
4	Departament Rozwoju Regionalnego WS	Szacunkowe koszty Tabela 138 str. 247	dotychczasowy zapis brak proponowany zapis Dodanie wiersza z zestawieniem kosztów ogółem dla całego województwa	Proponujemy w tabeli 138 Zestawienie szacunkowych kosztów wymaganej redukcji emisji pyłu PM _{2,5} oraz wzrostu kosztów w wyniku dodatkowej redukcji benzo(a)pirenu w latach 2024-2026 w poszczególnych gminach województwa śląskiego dodać wiersz z wartościami dla całego województwa bądź też dodać tekst pod tabelą z podsumowaniem kosztów dla całego regionu.	Uwzględniono.
5	Departament Rozwoju Regionalnego WS	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 to największy program finansowany z Funduszy Europejskich, z którego finansowane będą następujące obszary proponowany zapis Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 to największy program finansowany z Funduszy Europejskich, z którego finansowane są następujące obszary	dotychczasowy zapis Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 to największy program finansowany z Funduszy Europejskich, z którego finansowane będą następujące obszary proponowany zapis Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 to największy program finansowany z Funduszy Europejskich, z którego finansowane są następujące obszary	Zgodnie z harmonogramem naborów w ramach POIiŚ w roku 2020 planowane są już tylko dwa nabory wniosków: • Poddziałanie 1.7.1 Wspieranie efektywności energetycznej w budynkach mieszkalnych w województwie śląskim • Działanie 2.1 Adaptacja do zmian klimatu wraz z zabezpieczeniem i zwiększeniem odporności na klęski żywiołowe, w szczególności katastrofy naturalne oraz monitoring środowiska W związku z powyższym proponujemy zrezygnować	Uwzględniono.

Ip.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
		następujące obszary		z formy przyszłej, gdyż w ramach programu zdecydowana większość naborów już się zakończyła.	
6	Departament Rozwoju Regionalnego WS	Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 Str. 251	dotychczasowy zapis Zdecydowaną większość środków (bo aż 45%) zdecydowano się przeznaczyć na 3 obszary: Oś priorytetową IV. Efektywność energetyczna, OZE i gospodarka niskoemisyjna (ok. 796 mln euro), Oś priorytetową VI. Transport (ok. 473 mln euro) oraz Oś priorytetową III. Wzmocnienie konkurencyjności MŚP (ok. 305 mln euro). proponowany zapis Zdecydowaną większość środków (bo aż 47%) zdecydowano się przeznaczyć na 3 obszary: Oś priorytetową IV. Efektywność energetyczna, OZE i gospodarka niskoemisyjna (ok. 864 mln euro), Oś priorytetową VI. Transport (ok. 473 mln euro) oraz Oś priorytetową III. Wzmocnienie konkurencyjności MŚP (ok. 305 mln euro).	W styczniu 2020 roku Komisja Europejska zatwierdziła zmiany w RPO WSL 2014-2020, w związku z powyższym należy zaktualizować dane w dokumencie.	Uwzględniono.
7	Departament Rozwoju Regionalnego WS	Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 Str. 251	dotychczasowy zapis Istotną rolę w podziale środków odegrało wsparcie inteligentnych specjalizacji województwa śląskiego, które zidentyfikowano w obszarach: energetyki, medycyny oraz technologii informacyjnych i komunikacyjnych. proponowany zapis W chwili obecnej województwo śląskie posiada inteligentne specjalizacje z zakresu: energetyki, medycyny oraz technologii informacyjnych i komunikacyjnych, przemysłów wschodzących, a także zielonej gospodarki.	-	Uwzględniono.
8	Departament Rozwoju Regionalnego WS	IV. Efektywność energetyczna, odnawialne źródła energii i gospodarka niskoemisyjna Str. 251	dotychczasowy zapis Główny cel: Poprawa efektywności energetycznej w województwie śląskim Oczekiwane efekty: – zwiększenie poziomu produkcji energii ze źródeł odnawialnych, – zwiększenie efektywności energetycznej w sektorze publicznym i sektorze przedsiębiorstw, – zwiększenie efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym,	W ramach RPO WSL 2014-2020 wskazane są cele szczegółowe i w związku z czym proszę o stosowanie przyjętych w programie nazw. Dodatkowo należy podkreślić, że w lipcu 2018 roku Komisja Europejska wyraziła zgodę na dodanie nowego celu szczegółowego w Osi IV dotyczącego poprawy jakości powietrza.	Uwzględniono.

lp.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			<p>– zwiększenie udziału produkcji energii w wysokosprawnej kogeneracji,</p> <p>– zwiększenie atrakcyjności transportu publicznego dla pasażerów.</p> <p>proponowany zapis</p> <p>Cele szczegółowe osi priorytetowej:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. zwiększony poziom produkcji energii ze źródeł odnawialnych; 2. zwiększona efektywność energetyczna w sektorze przedsiębiorstw; 3. zwiększona efektywność energetyczna w sektorze publicznym i mieszkaniowym; 4. zwiększony udział produkcji energii w wysokosprawnej kogeneracji; 5. zwiększona atrakcyjność transportu publicznego dla pasażerów; 6. poprawa jakości powietrza. 		
9	Departament Rozwoju Regionalnego WS	VI. Transport Str. 251-252	<p>dotychczasowy zapis</p> <p>Główny cel: zwiększenie dostępności głównych szlaków drogowych województwa oraz poprawienie jakości podróżowania transportem kolejowym.</p> <p>Oczekiwane efekty:</p> <p>– zwiększenie dostępności głównych szlaków drogowych województwa,</p> <p>– poprawa warunków wykonywania regionalnych przewozów pasażerskich</p> <p>proponowany zapis</p> <p>Cele szczegółowe osi priorytetowej</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. lepsza dostępność głównych szlaków drogowych województwa; 2. lepsze warunki wykonywania regionalnych przewozów pasażerskich 	W ramach RPO WSL 2014-2020 wskazane są cele szczegółowe i w związku z czym proszę o stosowanie przyjętych w programie nazw.	Uwzględniono.
10	Departament Rozwoju Regionalnego WS	Nowa perspektywa finansowa Str.252	<p>dotychczasowy zapis</p> <p>Obecnie trwają prace nad zakończeniem ustaleń dotyczących nowych Wieloletnich ram finansowych Unii Europejskiej na lata 2021-2027, w których zostaną określone nowe zasady przydziału środków z funduszy na poszczególne kraje oraz obszary. Ogromny nacisk położony zostanie na działania oparte o OZE w takich dziedzinach jak gospodarka odpadami, gospodarka w obiegu zamkniętym, przystosowanie się do zmiany klimatu oraz niska</p>	<p>Zapis w tej formie może być mylący dla odbiorcy, sugerując np. brak wsparcia innych inwestycji opartych na spalaniu (np. instalacji termicznego przetwarzania odpadów). W dostępnych obecnie projektach dokumentów dla nowej perspektywy finansowej 2021-2027 tj. projektach rozporządzeń UE, można odnaleźć zapisy mówiące o możliwości ich wsparcia (załącznik I do wniosku dot. Rozporządzenia Ogólnego, tj. tabela 1: kody dot. wymiaru zakresu interwencji , Celu Polityki 2:</p>	<p>Uwzględniono.</p> <p>Dodano zapisy:</p> <p>„Obecnie trwają prace nad zakończeniem ustaleń dotyczących nowych Wieloletnich ram finansowych Unii Europejskiej na lata 2021-2027, w których zostaną określone nowe zasady przydziału środków z funduszy na poszczególne kraje oraz obszary.</p> <p>Wśród priorytetowych obszarów wsparcia</p>

Ip.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			emisja. Nie będzie finansowania dla inwestycji opartych o spalanie. proponowany zapis Proponuje się doprecyzowanie zapisu dot. inwestycji opartych na spalaniu (np. kotłów grzewczych na paliwa stałe)	Bardziej przyjazna dla środowiska, niskoemisyjna Europa dzięki promowaniu czystej i sprawdliwej transformacji energetyki, zielonych i niebieskich inwestycji, gospodarki o obiegu zamkniętym, przystosowania się do zmiany klimatu oraz zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem, kod nr 043: termiczne przetwarzanie odpadów).	Komisja Europejska wskazuje na zwiększenie efektywności energetycznej, ograniczenie CO ₂ , głęboką termomodernizację czy energooszczędność rozumianą wielosektorowo, ale także ogromny nacisk zostanie położony na działania oparte o OZE w takich dziedzinach jak gospodarka odpadami, gospodarka o obiegu zamkniętym, przystosowanie się do zmiany klimatu oraz niska emisja.
11	Departament Rozwoju Regionalnego WS	Lista działań nieobjętych Programem planowanych lub przewidzianych do realizacji w perspektywie długoterminowej Str. 257	Dotychczasowy zapis W Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego 2020+ przewidziano wysoki potencjał dla rozwoju odnawialnych źródeł energii (głównie biomasa). Zakłada się również rozwój budownictwa energooszczędnego. proponowany zapis Zmiana zapisu dotyczącego budownictwa energooszczędnego.	We fragmencie dotyczącym Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego 2020+, autorzy POP wskazali na rozwój budownictwa energooszczędnego. W Strategii nie stwierdzono zapisu mówiącego wprost o budownictwie energooszczędnym. W obszarze priorytetowym (C) Przestrzeń, wskazano natomiast kilka kierunków działań, które mają wpływ na ograniczenie niskiej emisji w regionie np. Wsparcie rozwoju energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii przy minimalizacji kosztów środowiskowych i krajobrazowych lub Wsparcie rozwoju zintegrowanego, zrównoważonego i niskoemisyjnego taboru, w tym transportu publicznego obejmującego różne środki transportu i elementy infrastruktury takie jak: kolej, tramwaj, inny środek publiczny, lotniska, systemy kierowania ruchem, obiekty „parkuj i jedź” oraz infrastruktury rowerowej. Jednocześnie należy mieć na uwadze, że na posiedzeniu Zarządu 18 marca br. planowane jest przyjęcie projektu Strategii Rozwoju Województwa, w miarę możliwości POP powinien uwzględniać projekt.	Uwzględniono. Zmieniono zapisy: "W Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego 2020+ wskazano na potencjał dla rozwoju odnawialnych źródeł energii (głównie biomasy). Wskazano również kierunki działań związane z: wsparciem energetyki w oparciu o odnawialne źródła energii, wparciem rozwoju zrównoważonego i niskoemisyjnego taboru, rozwojem systemu kierującego ruchem oraz budową obiektów typu "parkuj i jedź".
12	Departament Rozwoju Regionalnego WS	Lista działań nieobjętych Programem planowanych lub przewidzianych do realizacji w perspektywie	Dotychczasowy zapis brak zapisu proponowany zapis Zarząd Województwa Śląskiego Uchwałą 383/102/VI/2020 z dnia 12.02.2020 r. przyjął Projekt Polityki gospodarki niskoemisyjnej dla województwa śląskiego. Regionalnej polityki energetycznej do roku	Dokument zawiera szereg działań mających wpływ na poprawę jakości powietrza. Warto zastanowić się nad wykorzystaniem zapisów Polityki w Programie.	Uwzględniono.

Ip.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
		długoterminowej Str. 257	2030.		
13	Departament Rozwoju Regionalnego WS	Sposób organizacji i ograniczenia ruchu pojazdów napędzanych silnikami spalinowymi Str. 293	Dotychczasowy zapis Zarządzający drogami powinni wyznaczyć obszary w gęstej zabudowie mieszkaniowej, które możliwe są do ograniczenia, a na których występuje wzmożone natężenie ruchu pojazdów proponowany zapis zmiana zapisu	Biorąc pod uwagę, że województwo charakteryzuje się jedną z największych powierzchni gruntów zabudowanych i zurbanizowanych, zadanie może okazać się nieosiągalne.	Uwzględniono. Wprowadzono zapis: Zaleca się identyfikację obszarów i przygotowanie planów dotyczących potencjalnych ograniczeń w ruchu na obszarach o wzmożonym ruchu pojazdów.
14	Główny Inspektor Ochrony Środowiska Departament Monitoringu Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach	Działania krótkoterminowe Tabela 145 oraz 146	<i>Działania krótkoterminowe muszą być uruchomione w przypadku ogłaszania ryzyka przekroczenia poziomu informowania lub ryzyka przekroczenia poziomu alarmowego, a nie po wystąpieniu przekroczeń.</i> <i>W tabelach 145. Tryb postępowania w ramach II Poziomu ostrzegania PDK jak również w tabeli 146. Tryb postępowania w ramach III poziomu ostrzegania PDK, błędnie założone jest przekazywanie przez GIOŚ do WCZK powiadomień o wystąpieniu przekroczenia poziomu informowania. Również do RSO przekazuje się powiadomienia o ryzyku wystąpienia zagrożenia, a nie informacje, że zagrożenie wystąpiło poprzedniej doby.</i> <i>Uważamy za konieczne dokonanie zmian w rozdziale I.1 I. Plan działań krótkoterminowych, w szczególności w zakresie:</i> Str. 261. Tabela 142. Tabela kompetencji w ramach Planu działań krótkoterminowych - doprecyzowania wymaga zapis „Współpraca z podmiotami realizującymi monitoring środowiska”. Państwowy Monitoring Środowiska realizowany jest przez Główny Inspektorat Ochrony, o jakich podmiotach jest więc mowa w tym zapisie?		Uwzględniono. Zapis w tabeli 142 dotyczy współpracy WCZK z GIOŚ.
15	Główny Inspektor Ochrony Środowiska Departament Monitoringu	Działania krótkoterminowe Tabela 145 oraz 146 Str. 280-281	<i>Działania krótkoterminowe muszą być uruchomione w przypadku ogłaszania ryzyka przekroczenia poziomu informowania lub ryzyka przekroczenia poziomu alarmowego, a nie po wystąpieniu przekroczeń.</i> <i>W tabelach 145. Tryb postępowania w ramach II</i>		Uwzględniono.

Ip.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
	Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach		<p>Poziomu ostrzegania PDK jak również w tabeli 146. Tryb postępowania w ramach III poziomu ostrzegania PDK, błędnie założone jest przekazywanie przez GIOŚ do WCZK powiadomień o wystąpieniu przekroczenia poziomu informowania. Również do RSO przekazuje się powiadomienia o ryzyku wystąpienia zagrożenia, a nie informacje, że zagrożenie wystąpiło poprzedniej doby. Uważamy za konieczne dokonanie zmian w rozdziale I.I I. Plan działań krótkoterminowych, w szczególności w zakresie: Str. 280-281. POZIOM I Tabela 144. Tryb postępowania w ramach I Poziomu ostrzegania PDK - zdanie „Prognoza jakości powietrza wskazuje poziom umiarkowany jakości powietrza - kolor żółty” powinno być wykreślone, bo Poziom I obowiązuje do końca roku (co zresztą pisze w tej tabeli) i nie odnosi się do prognozy w jakimś konkretnym dniu. Również do wykreślenia jest zdanie (w Treści ogłoszenia): prognoza jakości powietrza oraz meteorologiczna”. W tabeli 144, 2 wiersz, 3 wyliczenie należy skreślić słowo „ryzyka”.</p>		
16	Główny Inspektor Ochrony Środowiska Departament Monitoringu Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach	Działania krótkoterminowe Tabela 145 oraz 146	<p>Działania krótkoterminowe muszą być uruchomione w przypadku ogłaszania ryzyka przekroczenia poziomu informowania lub ryzyka przekroczenia poziomu alarmowego, a nie po wystąpieniu przekroczeń. W tabelach 145. Tryb postępowania w ramach II Poziomu ostrzegania PDK jak również w tabeli 146. Tryb postępowania w ramach III poziomu ostrzegania PDK, błędnie założone jest przekazywanie przez GIOŚ do WCZK powiadomień o wystąpieniu przekroczenia poziomu informowania. Również do RSO przekazuje się powiadomienia o ryzyku wystąpienia zagrożenia, a nie informacje, że zagrożenie wystąpiło poprzedniej doby. Uważamy za konieczne dokonanie zmian w rozdziale I.I I. Plan działań krótkoterminowych, w szczególności w zakresie: Str. 282-284. Tabela 145. Tryb postępowania w ramach II Poziomu ostrzegania PDK: Wszędzie przy GIOŚ powinno być dopisane RWMS w Katowicach (czyli Regionalny Wydział Monitoringu</p>		<p>Uwzględniono. Zgodnie z informacją przesłaną przez GIOŚ, zapis GIOŚ zmieniono na GIOŚ RWMS i usunięto poziom centralny.</p>

lp.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			Środowiska w Katowicach), ponieważ ta jednostka przygotowuje powiadomienia. Tym samym nie ma podstaw do wydzielania POZIOMU CENTRALNEGO - bo taki nie istnieje przy przygotowaniu prognoz. Warunek ogłoszenia-powinny być zapisy: „Po uzyskaniu informacji z GIOŚ RWMS w Katowicach o wystąpieniu ryzyka przekroczenia poziomu informowania dla pyłu zawieszonego PM10 wynoszącego 100 µg/m ³ ”. „Prognoza jakości powietrza wskazuje poziom zły jakości powietrza-kolor czerwony”. Termin obowiązywania ogłoszenia - powinien być zapis: „POZIOM II ogłasza się na 24 godziny bezpośrednio po przekazaniu przez GIOŚ RWMS w Katowicach informacji o ryzyku przekroczenia poziomu informowania... ”. Treść ogłoszenia - słowo „meteorologiczna” powinno być wykreślone, bo dane meteorologiczne nie są już podawane w powiadomieniach. Sposób informowania, powinny być zapisy: „dane o ryzyku wystąpienia ... ” (zamiast dane o wystąpieniu przekroczenia), „obszar objęty ryzykiem przekroczenia”. Usunięcie POZIOMU CENTRALNEGO.		
17	Główny Inspektor Ochrony Środowiska Departament Monitoringu Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach	Działania krótkoterminowe Tabela 145 oraz 146	<i>Działania krótkoterminowe muszą być uruchomione w przypadku ogłaszania ryzyka przekroczenia poziomu informowania lub ryzyka przekroczenia poziomu alarmowego, a nie po wystąpieniu przekroczeń. W tabelach 145. Tryb postępowania w ramach II Poziomu ostrzegania PDK jak również w tabeli 146. Tryb postępowania w ramach III poziomu ostrzegania PDK, błędnie założone jest przekazywanie przez GIOŚ do WCZK powiadomień o wystąpieniu przekroczenia poziomu informowania. Również do RSO przekazuje się powiadomienia o ryzyku wystąpienia zagrożenia, a nie informacje, że zagrożenie wystąpiło poprzedniej doby. Uważamy za konieczne dokonanie zmian w rozdziale I.1 I. Plan działań krótkoterminowych, w szczególności w zakresie: Str. 285-287. Tabela 146. Tryb postępowania w ramach III poziomu ostrzegania PDK. Warunek</i>		Uwzględniono. Zgodnie z informacją przesłaną przez GIOŚ, zapis GIOŚ zmieniono na GIOŚ RWMS i usunięto poziom centralny i wprowadzono zmiany zgodnie z uwagą.

lp.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			ogłoszenia Pierwsze wykropkowanie powinno mieć zapis: "Po uzyskaniu informacji z GIOŚ, RWMŚ w Katowicach o ryzyku przekroczenia poziomu alarmowego dla pyłu zawieszonego PM10 wynoszącego 150 ug/m3". Drugie wykropkowanie jest do usunięcia. Dla pozostałych zanieczyszczeń powinno być wpisane ryzyko przekroczenia zamiast przekroczenie. W kolejnym wydzielonym wierszu powinien być zapis: "Prognoza jakości powietrza wskazuje poziom bardzo zły jakości powietrza - kolor brązowy". Termin obowiązywania ogłoszenia - powinien być zapis: „POZIOM III ogłasza się na 24 godziny bezpośrednio po przekazaniu przez GIOŚ RWMŚ w Katowicach informacji o ryzyku przekroczenia poziomu alarmowego ... ”. Treść ogłoszenia - słowo „meteorologiczna” powinno być wykreślone, bo dane meteorologiczne nie są już podawane w powiadomieniach. Sposób informowania - powinny być zapisy: „dane o ryzyku wystąpienia ... ” (zamiast dane o wystąpieniu przekroczenia), „obszar objęty ryzykiem przekroczenia”. Usunięcie POZIOMU CENTRALNEGO.		
18	Główny Inspektor Ochrony Środowiska Departament Monitoringu Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach	Działania krótkoterminowe Alerty	Proponujemy wprowadzenie koloru czerwonego dla POZIOMU II (zamiast koloru pomarańczowego), a dla POZIOMU III koloru brązowego (zamiast czerwonego), co będzie zgodne z indeksem jakości powietrza.		Uwzględniono.
19	Główny Inspektor Ochrony Środowiska Departament	Dokument POP str. 4/5	Skrót RWMŚ w Katowicach powinien być ujęty w „Wykazie pojęć i skrótów użytych w opracowaniu” (str. 4/5).		Uwzględniono.

Ip.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
	Monitoringu Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach				
20	Główny Inspektor Ochrony Środowiska Departament Monitoringu Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach	Plan działań krótkoterminowych Str. 288. Rysunek 107. Schemat przepływu informacji w ramach Planu działań krótkoterminowych	Str. 288. Rysunek 107. Schemat przepływu informacji w ramach Planu działań krótkoterminowych do: „Główny Inspektorat Ochrony Środowiska” powinno być dopisane „Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach” (lub użycie skrótów).		Uwzględniono. Zgodnie z informacją przesłaną przez GIOŚ, zapis GIOŚ zmieniono na GIOŚ RWMS i usunięto poziom centralny.
21	Główny Inspektor Ochrony Środowiska Departament Monitoringu Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach	Plan działań krótkoterminowych Str. 291. Tabela 147. Zestawienie działań krótkoterminowych	Str. 291. Tabela 147. Zestawienie działań krótkoterminowych przewidzianych do realizacji w województwie śląskim - Intensywne kontrole instalacji spalania paliw stałych. Liczba kontroli podana dla poziomu III powinna być dla poziomu II, a dla poziomu III powinna być wyższa. Obecny zapis w zakresie kontroli dla poziomu II jest zupełnie nieweryfikowalny. Trzeba również zwrócić uwagę, iż minimalna liczba kontroli nie powinna być uzależniona wyłącznie od liczby mieszkańców, ponieważ w niektórych miastach powyżej 100 tys. mieszkańców występuje niższy udział emisji ze źródeł komunalnych, niż w miastach poniżej 50 tys. mieszkańców. Dlatego też liczba kontroli mogłaby być np. uzależniona od liczby domów podłączonych do sieci zdalaczych (im mniej podłączeń, tym więcej kontroli w dzielnicach poszczególnych miast).		Uwzględniono częściowo. Wprowadzono liczbę kontroli dla POZIOMU II. Natomiast aktualnie uzależnienie ilości kontroli od ilości palenisk domowych jest niemożliwa ze względu na brak pełnej inwentaryzacji. Taka inwentaryzacja jest planowana do wdrożenia w skali kraju w ramach mającej powstać Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków tzw. CEEB.
22	Główny Inspektor Ochrony Środowiska	Plan działań krótkoterminowych	Można rozważyć ujęcie Planu działań krótkoterminowych w postaci wydzielonego rozdziału, ze względu na jego rangę, a nie jako podpunkt.		Nie uwzględniono. PDK jest wydzielony w sposób pozwalający na jego szybką identyfikację i zapoznanie się z jego zapisami.

Ip.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
	Departament Monitoringu Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach				
23	Główny Inspektor Ochrony Środowiska Departament Monitoringu Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach	Program Ochrony Powietrza Str. 34. Punkt 1.3.2.	Pozostałe uwagi: Str. 34. Punkt 1.3.2. Wykaz substancji objętych Programem Poza pyłem zawieszonym i benzo(a)pirenem podany jest ozon oraz dwutlenek azotu. Brak jest informacji, że Program nie określa działań dla ozonu, Nie ma również jednoznacznie określonych działań dla dwutlenku azotu w aglomeracji górnośląskiej.		Nie uwzględniono. W rozdziale 1.5.2 wskazano, że ozon jest zanieczyszczeniem wtórnym powstającym na skutek działania czynników meteorologicznych (głównie usłonecznienia) w wyniku przemian fizykochemicznych w atmosferze przy obecności prekursorów transportowanych z daleka. Natomiast rozdział 3.3 zawiera ocenę i analizę ekonomiczną możliwych do zastosowania rozwiązań zmierzających do ograniczenia emisji prekursorów ozonu. Wskazano tam, że w celu redukcji stężeń ozonu konieczne są działania na poziomie całej Europy. W przypadku dwutlenku azotu przekroczenie występuje tylko na autostradzie A4, a do osiągnięcia poziomu dopuszczalnego wystarczająca będzie realizacja działań skazanych prawem, co opisano w scenariuszu bazowym (rozdziały 1.6.1 oraz 1.7.2.1).
24	Główny Inspektor Ochrony Środowiska Departament Monitoringu Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska	Program Ochrony Powietrza Str. 202-225.	Str. 202-225. Proponujemy zwiększyć liczbę wydarzeń edukacyjnych w gminie z 1 do 2 (po jednym w I i II półroczu) oraz liczbę przeprowadzanych kontroli. Liczba „Minimum 50 kontroli w gminie” w miastach czy gminach, w których znajduje się kilka do kilkunastu tysięcy budynków opalanych węglem jest ilością w żaden sposób nieadekwatną do potrzeb. Liczba minimum 10 kontroli w mniejszych miejscowościach również jest zdecydowanie za niska.		Uwzględniono częściowo. Zwiększono w miastach na prawach powiatu, czyli w aglomeracjach oraz w Bielsku-Białej i w Częstochowie.

Ip.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
	w Katowicach				
25	Główny Inspektor Ochrony Środowiska Departament Monitoringu Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach	Program Ochrony Powietrza Str. 248. Program Priorytetowy	Str. 248. Program Priorytetowy „Czyste Powietrze” powinien być opisany jako osobny program, a nie w ramach Narodowego FOŚiGW, zwłaszcza że program ten jest realizowany na szczeblu WFOŚiGW.		Uwzględniono.
26	Główny Inspektor Ochrony Środowiska Departament Monitoringu Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach	Program Ochrony Powietrza Układ rozdziałów w Części opisowej „	Układ rozdziałów w Części opisowej „Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego” odbiega od wymagań zawartych w § 3 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 roku w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych. W tej części dokumentu nie jest wymagana klasyfikacja stref tylko informacje na temat przekroczeń poziomów dopuszczalnych lub docelowych oraz pułapu stężeń ekspozycji wraz z podaniem zakresu naruszeń (§ 3 ust. 2 ww. rozporządzenia). W przypadku pozostawienia tabeli 7 w dokumencie końcowym konieczne jest usunięcie ostatniej części tabeli dotyczącej symbolu klasy wynikowej, która nie jest stosowana w ocenach rocznych.		Uwzględniono częściowo. Rozporządzenie wskazuje jakie elementy mają zawierać poszczególne części Programu, ale nie wskazuje dokładnej struktury. Z dokumentacji usunięto tabelę 7.
27	Główny Inspektor Ochrony Środowiska Departament Monitoringu Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach	ogólna (cały dokument)	Układ rozdziałów w Części opisowej „5 zaprezentowane zostały wyniki ze stanowisk, w tym z 11 na których są prowadzone pomiary równoległe dwoma metodami manualną i automatyczną: 8 - pyłu zawieszonego PM10 - Częstochowa ul. Baczyńskiego, Katowice ul. Kossutha, Zabrze ul. Skłodowskiej - Curie, Dąbrowa Górnicza ul. Tysiąclecia, Cieszyn ul. Mickiewicza, Bielsko-Biała ul. Kossak-Szczuckiej, Rybnik ul. Borki, Żywiec ul. Kopernika oraz 3 stanowiska pyłu PM2.5 - Gliwice ul. Mewy do 2017 roku, Katowice ul. Kossutha, Złoty Potok (gmina Janów) pow. częstochowski. W rocznych ocenach jakości		Uwzględniano częściowo. Usunięto z dokumentacji stacje, na których prowadzone są równoległe pomiary manualne i automatyczne pyłu, pozostawiając tylko manualne.

lp.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			powietrza z pomiarów równoległych wykorzystywane są przede wszystkim wyniki pomiarów manualnych. W przypadku niespełnienia wymogu kompletności przez serie pomiarów manualnych, wykorzystywane są wyniki automatyczne. Zestawienie stanowisk wykorzystywanych w ocenach rocznych znajduje się w dokumencie Pięcioletnia ocena jakości powietrza w województwie śląskim, Raport wojewódzki za lata 2014-2018", dostępnym na stronie GIOŚ http://powietrze.gios.gov.pl/pjp/publications/card/5120 . Rozszerzenie informacji o dodatkowe stanowiska nie zmienia wyników oceny, tylko niepotrzebnie rozszerza objętość „Programu ochrony... ”.		
28	Główny Inspektor Ochrony Środowiska Departament Monitoringu Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach	ogólna (cały dokument)	W rozdziale 1.3.3.3 „Miasto Bielsko -Biała” str. 68 i rozdziale 1.3.3 4 „Miasto Częstochowa” str. 76 jest cyt.... "Pułap stężenia ekspozycji dla pyłu zawieszonego PM _{2,5} określony ze względu na ochronę zdrowia ludzi wyniósł 22 µg/m ³ dla roku 2018", powinno być 20 µg/m ³ .		Uwzględniono.
29	Główny Inspektor Ochrony Środowiska Departament Monitoringu Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach	Rozdział 1.3.3.3 „Miasto Bielsko - Biała” str. 68 i rozdziale 1.3.3 4 „Miasto Częstochowa” str. 7	W rozdziale 1.6.1. „Przewidywane poziomy substancji w powietrzu w przypadku realizacji działań wskazanych prawem” str. 169 jest w części dot. dwutlenku azotu cyt.... "Redukcja stężeń w obszarze przekroczeń wynosi ok. 7-9 µg/m ³ , co powoduje obniżenie wielkości stężeń poniżej poziomu dopuszczalnego 40 µg/m ³ " oraz na str. 171 cyt.... " Wyniki modelowania wskazują, iż w roku prognozy maksymalne stężenia średnioroczne N02 będą wynosiły 38,8 µg/m ³ . Dotrzymany zatem będzie poziom dopuszczalny stężenia średniorocznego dwutlenku". W 2018 roku najwyższe stężenie średnioroczne dwutlenku azotu wystąpiło na stanowisku komunikacyjnym w Katowicach i wyniosło 55 µg/m ³ , w 2019 obniżyło się do 54 µg/m ³ .		Uwzględniono. Doprecyzowano zapisy.

Ip.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			„Redukcja stężeń maksymalnie o 9 µg/m ³ nie spowoduje dotrzymania poziomu dopuszczalnego dla tego zanieczyszczenia w obszarze przekroczeń. Od 2014 roku na stacji komunikacyjnej w Katowicach stężenia średnioroczne dwutlenku azotu są wyższe niż 50 µg/m ³ ”		
30	Główny Inspektor Ochrony Środowiska Departament Monitoringu Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach	Rozdział 1.8.4. Harmonogram realizacji działań naprawczych	W rozdziale 1.8.4. „Harmonogram realizacji działań naprawczych” - brak wskazania zmiany stężeń poszczególnych substancji w roku zakończenia „Programu ochrony ...” na stacji pomiarowej, na której są rejestrowane najwyższe poziomy - wymóg zawarty w § 3 pkt 5 lit. e tiret 2 ww. rozporządzenia (dotyczący 10 przypisu rozporządzenia).		Uwzględniono.
31	Główny Inspektor Ochrony Środowiska Departament Monitoringu Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach	Rozdział 4.4. str. 327 „Wykaz literatury i źródeł” poz. 10	W rozdziale 4.4. str. 327 „Wykaz literatury i źródeł” poz. 10 jest „Siedemnasta roczna ocena....”, powinno być: „Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim, Raport wojewódzki za rok 2018”, RWMS GIOŚ Katowice kwiecień 2019. Brak jest pozycji dot. „Pięcioletniej oceny jakości powietrza w województwie śląskim, Raport wojewódzki za lata 2014-2018”, RWMS GIOŚ Katowice czerwiec 2019.		Uwzględniono.
32	Główny Inspektor Ochrony Środowiska Departament Monitoringu Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach	Program Ochrony Powietrza Rozdział 5 Załączniki graficzne str. 329 - 445.	W rozdziale 5 „Załączniki graficzne” str. 329 - 445. Do źródeł emisji zostały zaliczone emisje z kolei, maszyn rolniczych, hodowli i upraw np. w aglomeracji górnośląskiej. Zamieszczono ponad 30 stron map niestanowiących istotnych źródeł emisji (udział tych źródeł nie jest większy niż 1 % w emisji pyłu PM10 ogółem).		Nie uwzględniono. Należy dążyć do kompletności dokumentu, który umożliwiłby później poszczególnym gminom oraz organizacjom wdrożenie modeli zmierzających do poprawy jakości powietrza w województwie śląskim. Pominięcie tej części może spowodować, że każdorazowo podmioty te będą zmuszone do poszukiwania dodatkowych źródeł informacji.

Ip.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
33	Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego	Plan PDK Pkt 1.11.1. Podstawy prawne PDK Tabela 142.	Pkt 1.11.1. Podstawy prawne PDK Tabela 142. Tabela kompetencji w ramach Planu działań krótkoterminowych Uzupełnić rubrykę pn. Działanie Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego o zapisy: - „zapewnienie przepływu informacji na potrzeby zarządzania kryzysowego”, na podstawie art. 16 ust. 2 ustawy o zarządzaniu kryzysowym; - „niezwłoczne powiadamianie społeczeństwa oraz podmiotów korzystających, w sposób zwyczajowo przyjęty na danym terenie, o ryzyku wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego, informowania, dopuszczalnego lub docelowego substancji w powietrzu oraz o wystąpieniu przekroczenia poziomu alarmowego, informowania, dopuszczalnego lub docelowego substancji w powietrzu”, na podstawie art. 93 ustawy POŚ.		Uwzględniono.
34	Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego	Plan działań krótkoterminowych	1.11.3. Tryb wdrażania i ogłaszania działań krótkoterminowych Stan obecny Str. 278 1. Zapis „Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach w ramach zaktualizowanego w lutym 2019 r. Planu Zarządzania Kryzysowego Województwa Śląskiego wydał procedurę powiadamiania o jakości powietrza w województwie śląskim.” nie jest ścisły. Procedura „Powiadamianie o jakości powietrza w województwie śląskim” została wydana w ramach Planu Zarządzania Kryzysowego Województwa Śląskiego z 2016 r. W 2019 r. została zweryfikowana i zaktualizowana.		Uwzględniono.
35	Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego	Plan działań krótkoterminowych	2. Proponuje się zastąpienie w zdaniu „Powiatowe Centra Zarządzania Kryzysowego pełnią całodobowy dyżur, aby w każdej chwili mogły przyjąć zgłoszenie od Wojewódzkiego Centrum Zarządzania Kryzysowego” słowa „zgłoszenie”, wyrażeniem „powiadomienie lub informację”. Proponuje się dodanie dalej zdania: „Gminy informują właściwe jednostki na własnym terenie, zgodnie z procedurami zarządzania kryzysowego”.		Uwzględniono.
36	Śląski Urząd Wojewódzki	Plan działań krótkoterminowych	Tabela 145. Tryb postępowania w ramach II POZIOMU ostrzegania PDK		Uwzględniono.

lp.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
	w Katowicach Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego	Tabela 145.	1. Rubryka „Jednostki odpowiedzialne za przepływ informacji”: - zmienić kolejność jednostek, tj. powiatowe centra zarządzania kryzysowego powinno być przed samorządami gminnymi;		
37	Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego	Plan działań krótkoterminowych Tabela 145. Tryb postępowania w ramach II POZIOMU ostrzegania PDK	Tabela 145. Tryb postępowania w ramach II POZIOMU ostrzegania PDK 2. Rubryka „Sposób informowania”: - Proponuje się, aby przyjąć nazwę jednostki informującej jako GIOŚ RWMS w Katowicach oraz ustalić ją jako poziom wojewódzki (uwaga dotyczy całego dokumentu). - WCZK nie przekazuje informacji portalom społecznościowym oraz komunikatów na tablice informacyjne zmiennej treści; - WCZK nie podaje w komunikatach numeru telefonu kontaktowego do WCZK, do informowania o innych zdarzeniach mających istotne znaczenie dla bezpieczeństwa ludzi. Numer ten jest ogólnie dostępny, np. na stronie internetowej Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach; - POZIOM POWIATOWY w zdaniu: „PCZK poprzez samorząd gminny przekazuje informacje dyrektorom podległych placówek oświatowych i opiekuńczych o wskazanym ograniczeniu długotrwałego przebywania podopiecznych na otwartej przestrzeni w celu uniknięcia narażenia na wysokie stężenia zanieczyszczeń” należy wykreślić słowa „poprzez samorząd gminny” i przyjąć następującą treść: „PCZK przekazuje informacje dyrektorom podległych placówek oświatowych i opiekuńczych o wskazanym ograniczeniu długotrwałego przebywania podopiecznych na otwartej przestrzeni w celu uniknięcia narażenia na wysokie stężenia zanieczyszczeń.”		Uwzględniono. Zgodnie z informacją przesłaną przez GIOŚ, zapis GIOŚ zmieniono na GIOŚ RWMS i usunięto poziom centralny.
38	Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania	Plan działań krótkoterminowych Tabela 146. Tryb postępowania w ramach III POZIOMU	Tabela 146. Tryb postępowania w ramach III POZIOMU ostrzegania PDK 1. Rubryka „Treść ogłoszenia”: - Zmienić treść pkt „ogłaszany poziom PDK” na „ogłaszany poziom ostrzegania”; - WCZK nie podaje w komunikatach numeru telefonu		Uwzględniono.

Ip.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
	Kryzysowego	ostrzegania PDK	kontaktowego do WCZK, do informowania o innych zdarzeniach mających istotne znaczenie dla bezpieczeństwa ludzi. Numer ten jest ogólnie dostępny, np. na stronie internetowej Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach.		
39	Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego	Plan działań krótkoterminowych Tabela 146. Tryb postępowania w ramach III POZIOMU ostrzegania PDK	<p>Tabela 146. Tryb postępowania w ramach III POZIOMU ostrzegania PDK</p> <p>2. Rubryka „Sposób informowania”:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Proponuje się, aby przyjąć nazwę jednostki informującej jako GIOŚ RWMS w Katowicach oraz ustalić ją jako poziom wojewódzki (uwaga dotyczy całego dokumentu). - WCZK nie przekazuje informacji portalom społecznościowym oraz komunikatów na tablice informacyjne zmiennej treści; - Niezbędne jest przyjęcie identycznej drogi informowania przez powiaty i gminny jak dla stp. II (tab. 145), tj.: POZIOM POWIATOWY PCZK przekazuje dodatkowe informacje dla dyrektorów placówek ochrony zdrowia na administrowanym terenie o możliwości wystąpienia większej ilości przypadków nagłych (np. wzrost dolegliwości astmatycznych lub niewydolności krążenia) z powodu wysokich stężeń zanieczyszczeń. PCZK przekazuje informacje dyrektorom podległych placówek oświatowych i opiekuńczych o wskazanym ograniczeniu długotrwałego przebywania podopiecznych na otwartej przestrzeni w celu uniknięcia narażenia na wysokie stężenia zanieczyszczeń. POZIOM GMINNY Samorządy gminne przekazują informacje dla dyrektorów podległych samorządowi oraz innych niepublicznych placówek opiekuńczych, żłobków, przedszkoli, placówek pomocy społecznej o wskazanym ograniczeniu długotrwałego przebywania podopiecznych na otwartej przestrzeni w celu uniknięcia narażenia na wysokie stężenia zanieczyszczeń. 		<p>Uwzględniono.</p> <p>Zgodnie z informacją przesłaną przez GIOŚ, zapis GIOŚ zmieniono na GIOŚ RWMS i usunięto poziom centralny.</p>

Ip.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
40	Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego	Pkt 1.11.4. Działania krótkoterminowe ze względu na przekroczenia poziomów dopuszczalnych, docelowych, alarmowych oraz poziomu informowania Tabela 147. Zestawienie działań krótkoterminowych przewidzianych do realizacji w województwie śląskim.	1. Rubryka „Informowanie o zagrożeniu złą jakością powietrza” - Podmioty odpowiedzialne za realizację działania: dopisać urzędy gmin;		Uwzględniono.
41	Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego	Pkt 1.11.4. Działania krótkoterminowe ze względu na przekroczenia poziomów dopuszczalnych, docelowych, alarmowych oraz poziomu informowania Tabela 147. Zestawienie działań krótkoterminowych przewidzianych do realizacji w województwie śląskim.	2. Rubryka „Doskonalenie systemu przekazywania informacji o jakości powietrza” - Podmioty odpowiedzialne za realizację działania: dopisać WCZK.		Uwzględniono.
42	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach	1. w punkcie 1.8.2.1. Katalog dobrych praktyk, w części "Działania kontrolne	Kontrole przedsiębiorstw pod kątem realizacji uchwały w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa śląskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw", należy uwzględnić organy samorządowe posiadające uprawnienia kontrolne nadane im na		Uwzględniono.

lp.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			<p>mocy art. 379 ustawy Prawo ochrony środowiska, zgodnie z którym marszałek województwa, starosta oraz wójt, burmistrz lub prezydent miasta sprawują kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska, w zakresie objętym właściwością tych organów. Organy te mogą upoważnić do wykonywania funkcji kontrolnych pracowników podległych im urzędów marszałkowskich, powiatowych, miejskich lub gminnych lub funkcjonariuszy straży gminnych. Informuję, że wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska, jako organy IOŚ, prowadzą kontrole w oparciu o roczny plan kontroli, wynikający z konieczności realizowania obowiązków ustawowych, a także z wytycznych Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, w których nakreślone są priorytetowe kierunki działań WIOŚ w formie ogólnopolskich celów kontroli oraz cykli kontrolnych. Ponadto informuję, że zgodnie z zapisami art. 2 ust. 1 ustawy o Inspekcji Ochrony Środowiska, WIOŚ jest organem kontrolnym, który przede wszystkim sprawdza przestrzeganie obowiązujących przepisów i decyzji ustalających warunki korzystania ze środowiska, wydanych przez właściwe organy ochrony środowiska dla źródeł technologicznych oraz źródeł energetycznych o dużych mocach.</p> <p>Uwzględniając zatem powyższe, przedmiotowe działania powinny być wykonywane przez organy samorządowe, powiatowe i gminne, a także przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach, który będzie je realizował jako działania towarzyszące głównym zadaniom kontrolnym, wynikającym z realizacji obowiązków ustawowych oraz dyspozycji GIOŚ.</p>		
43	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach	Tabela 146. Tryb postępowania w ramach III POZIOMU ostrzegania PDK	2. Działania krótkoterminowe winny być uruchamiane w przypadku ogłaszania ryzyka przekroczenia poziomu informowania lub poziomu alarmowego a nie po wystąpieniu tych przekroczeń.		Uwzględniono.
44	Wojewódzki Inspektorat	Plan działań krótkoterminowych	3. W tabeli 145 należy zmienić zapis: „Po uzyskaniu informacji z GIOŚ o wystąpieniu		Uwzględniono. Zgodnie z informacją przesłaną przez

Ip.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
	Ochrony Środowiska w Katowicach	Tabela 145	przekroczeniu poziomu informowania wynoszącego 100 µg/m ³ dla pyłu PM10 w pomiarach z ostatniej doby." na „Po uzyskaniu informacji z GIOŚ RWMŚ w Katowicach o wystąpieniu ryzyka przekroczenia poziomu informowania wynoszącego 100 µg/m ³ dla pyłu PM10.”		GIOŚ, zapis GIOŚ zmieniono na GIOŚ RWMŚ.
45	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach	Plan działań krótkoterminowych Tabela 146	4. W tabeli 146 należy zmienić zapis: „Po uzyskaniu informacji z GIOŚ o wystąpieniu: - ryzyka przekroczenia poziomu alarmowego, kiedy poziom stężenia dobowego PM10 wynosi 100 µg/m ³ dla pyłu w pomiarach z ostatniej doby, - przekroczenia poziomu alarmowego wynoszącego 150 µg/m ³ dla pyłu PM10 w pomiarach z ostatniej doby, - przekroczenia poziomu alarmowego wynoszącego 240 µg/m ³ dla pyłu ozonu przez kolejne 3 godziny, - przekroczenia poziomu alarmowego dla dwutlenku siarki wynoszącego 500 µg/m ³ przez kolejne 3 godziny, - przekroczenia poziomu alarmowego dla dwutlenku azotu wynoszącego 400 µg/m ³ przez kolejne 2 godziny.” na „Po uzyskaniu informacji z GIOŚ RWMŚ w Katowicach o wystąpieniu: - ryzyka przekroczenia poziomu alarmowego dla pyłu PM10 wynoszącego 150 µg/m ³ , - ryzyku przekroczenia poziomu alarmowego wynoszącego 240 µg/m ³ dla pyłu ozonu przez kolejne 3 godziny, - ryzyku przekroczenia poziomu alarmowego dla dwutlenku siarki wynoszącego 500 µg/m ³ przez kolejne 3 godziny, - ryzyku przekroczenia poziomu alarmowego dla dwutlenku azotu wynoszącego 400 µg/m ³ przez kolejne 2 godziny.”		Uwzględniono. Zgodnie z informacją przesłaną przez GIOŚ, zapis GIOŚ zmieniono na GIOŚ RWMŚ.
46	Wojewódzki Inspektorat Ochrony	Plan działań krótkoterminowych	5. Zaleca się wprowadzenie koloru czerwonego dla Poziomu II (zamiast pomarańczowego) oraz koloru brązowego dla Poziomu III (zamiast czerwonego) co		Uwzględniono.

lp.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
	Środowiska w Katowicach		będzie zgodne z indeksem jakości powietrza.		
47	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach	Plan działań krótkoterminowych Tabela 147	6. W tabeli 147 w zadaniu „Intensywne kontrole instalacji spalania paliw” należy jednoznacznie określić minimalną ilość przeprowadzanych kontroli w trakcie trwania POZIOMU II oraz znacząco zwiększyć ilość kontroli w trakcie trwania POZIOMU III.		Uwzględniono. W trakcie trwania POZIOMU II i III minimalna ilość przeprowadzonych kontroli powinna wynosić: w dniach z POZIOMEM III 15 dla gmin powyżej 100 tys. mieszkańców, 10 dla gmin od 50 do 100 tys. mieszkańców oraz 5 dla pozostałych gmin; w dniach z POZIOMEM II 7 dla gmin powyżej 100 tys. mieszkańców, 5 dla gmin od 50 do 100 tys. mieszkańców oraz 2 dla pozostałych gmin.
48	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach	ogólna (cały dokument)	7. Rozważyć możliwość realizacji zadania „Intensywne kontrole instalacji spalania paliw” od ilości instalacji a nie od liczby mieszkańców.		Nie uwzględniono. Aktualnie uzależnienie liczby kontroli od liczby palenisk domowych jest niemożliwe ze względu na brak pełnej inwentaryzacji. Taka inwentaryzacja jest planowana do wdrożenia w skali kraju w ramach mającej powstać Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków tzw. CEEB.
49	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach	Program Ochrony Powietrza Tabela 147	8. W tabeli 147 w zadaniu „Kontrole czystości dróg wyjazdowych z budowy” w kolumnie „Podmioty odpowiedzialne za realizację działania” dopisać Straż miejską/gminną.		Uwzględniono.
50	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach	Program Ochrony Powietrza Tabela 147	9. W tabeli 147 w zadaniu „Zalecenie ograniczenia prac powodujących zapylenie” w kolumnie „Podmioty odpowiedzialne za realizację działania” dopisać inspekcję nadzoru budowlanego.		Uwzględniono.
51	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach	Program Ochrony Powietrza tabela 116, 122 oraz 128	10. W tabeli 116, 122 oraz 128 „Harmonogram realizacji działań naprawczych ...” w kolumnie efekt rzeczowy zmienić zapis: „Minimum 50 kontroli w każdej gminie miejskiej” na „Minimum 50 kontroli na rok w każdej gminie miejskiej”.		Uwzględniono.
52	Wojewódzki Inspektorat	ogólna (cały dokument)	11. Wątpliwość budzą zapisy tabel dotyczących redukcji emisji PM 2,5, pyłu PM 10 oraz B(a)P		Uwzględniono częściowo. W toku prac na Programem

Ip.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
	Ochrony Środowiska w Katowicach		ze względu na brak takich obowiązków dla poszczególnych gmin (np.: dla Chorzowa, Dąbrowy Górniczej, Świętochłowic, Ustronia...).		przeprowadzono modelowanie matematyczne rozprzestrzeniania zanieczyszczeń w celu wyznaczenia wielkości emisji, która nie powoduje przekroczenia poziomów dopuszczalnych i docelowych (Eprog). Następnie różnica pomiędzy emisją wskazaną w centralnej Bazie Emisji KOBIZE (Ebaz) a tą wyznaczoną w drodze modelowania stanowi wymagana redukcja emisji ($Red = E_{baz} - E_{prog}$). Tylko w powiecie cieszyńskim nie jest wymagana redukcja emisji pyłu (wymagana jest jedynie redukcja emisji B(a)P), w pozostałych gminach wskazano wymaganą redukcję, przy czym czasami w pierwszych latach nie jest wymagana redukcja. Przeniesiono realizację zadań z dalszych lat na wcześniejsze, od początku obowiązywania Programu.
53	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach	ogólna (cały dokument)	Ponadto nadmieniam, iż ilekroć w projekcie POP użyta została nazwa Śląski Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, winna być ona zmieniona na: Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach lub Śląski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska.		Uwzględniono.
54	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	Rozdział 1.7.2. Scenariusze wielkości emisji w roku prognozy	W projekcie Programu błędnie określono założenia scenariusza bazowego - nie można założyć, że na rok będzie wymienianych tylko 6% starych kotłów, jeśli do 2026 mają zostać wymienione wszystkie stare kotły i piece z wyjątkiem 3 i 4 klasy (stanowiących niewielki ułamek wszystkich <S%). Scenariusz bazowy musi być oparty na aktualnej uchwale antysmogowej dla województwa śląskiego, a scenariusz redukcji ma obejmować dodatkowe działania wykraczające ponad zapisy uchwały antysmogowej. Uchwała antysmogowa dla województwa śląskiego, to nie jest apel tylko akt prawa miejscowego, który będzie podlegał egzekucji i powinien być traktowany poważnie przez autorów projektu programu. Przedstawiony w projekcie		Uwzględniono częściowo. Dotychczasowe doświadczenia z realizacji uchwał antysmogowych wskazują, że nie zawsze są one realizowane w 100%. Nawet tam, gdzie wprowadzono całkowity zakaz używania paliw stałych pozostała jeszcze część niewymienionych kotłów. Przyjęty scenariusz bazowy zakładał realistyczną wersję realizacji zapisów uchwały antysmogowej bez wsparcia finansowego - naturalną wymianę starych kotłów. Przychylając się do uwagi zmieniono scenariusz bazowy przyjmując, że każdego roku wymienianych będzie:

lp.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			Programu scenariusz bazowy zakłada, że w roku 2026 będzie wymienionych 36% kotłów, gdy tymczasem obecne prawo mówi, że będzie ich wymienionych 95%. To jest ważki powód do tego, aby w scenariuszu redukcji dokładnie określić, co ma być zmodyfikowane w uchwale antysmogowej, aby POP wg tego scenariusza był realizowalny. Scenariusz bazowy został przedstawiony w aktualnym POP z 2017 jako scenariusz redukcji zbieżny z aktualną uchwałą antysmogowa, a nowy scenariusz redukcji ma ponad niego wykroczać i musi być jasne jak to osiągnąć - a tego bez zmiany uchwały antysmogowej nie uda się osiągnąć.		w latach 2020-2021 3% kotłów, w latach 2022-2026 10% kotłów, co daje łącznie w latach 2020-2026 wymianę 56% kotłów. Stosownie do takiego założenia przeliczono wymagany efekt ograniczenia emisji w scenariuszu redukcji.
55	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	Rozdział 1.8.1.	„Zakłada się, że jednostki samorządu terytorialnego powinny udzielać wsparcia finansowego w postaci dotacji dla mieszkańców i jednostek wpisanych w lokalne regulaminy dofinansowań zgodnie z wytycznymi i ustalonymi priorytetami działań, które mogą być określone w PONE, PGN lub gminnym programie niskoemisyjnym. Zlikwidowane urządzenia pozaklasowe również można zastąpić: kotłem gazowym, olejowym, nowoczesnym kotłem na węgiel lub biomasę -spełniającym wymagania klasy 5 lub ekoprojektu, ogrzewaniem elektrycznym lub pompą ciepła.” Nieuzasadnione jest wskazanie finansowania wymiany źródeł ciepła wyłącznie przez jednostki samorządu terytorialnego w obliczu funkcjonowania programu rządowego Czyste Powietrze. Ponadto priorytety działań w zakresie wymiany/likwidacji węglowych źródeł ciepła wyznacza przede wszystkim tzw. uchwała antysmogowa dla województwa śląskiego i wszystkie plany i programy gminne powinny być do niej dostosowane, np. wymóg „stosowania w nowych budynkach niskoemisyjnych technologii ogrzewania”- O jakie niskoemisyjne technologie ogrzewania chodzi? Proszę doprecyzować. Ponadto w tym rozdziale powinno być wpisane zalecenie korzystania z listy urządzeń weryfikowanych przez Instytut Ochrony Środowiska spełniających kryteria techniczne, tj. https://czyste-urzedzenia.ios.edu.pl/bepub/ben001.aspx Ograniczenie emisji niezorganizowanej w procesach		Nie uwzględniono. Program nie powiela zapisów z innych obowiązujących przepisów. W Programie analizuje się najpierw wpływ realizacji przepisów prawa. Gdy okazuje się to niewystarczające do osiągnięcia standardów jakości powietrza, wskazywane są działania naprawcze. Ograniczenie emisji niezorganizowanej ma formę zaleceń (katalogu dobrych praktyk), z których można wybrać adekwatne dla konkretnych źródeł. Monitorowanie realizacji Programu jest adekwatne do wskazanych w harmonogramie zadań oraz wymagań właściwych rozporządzeń dotyczących programów ochrony powietrza oraz sprawozdań z jego realizacji.

lp.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			<p>przeróbki kopalin na obszarach zakładów przeróbczych i kopalni odkrywkowych - ilość zaleceń w stosunku do tego typu działalności jest niewspółmierna w stosunku do obciążenia środowiska i zupełnie nieuzasadniona w obliczu braku takiego wypunktowania dla ograniczenia emisji z sektora komunalno-bytowego.</p> <p>W obliczu wyników kontroli NIK, wskazane Monitorowanie realizacji programu jest zbyt ogólne i nie wskazuje na faktyczny monitoring przez Marszałka oraz ewaluację w przypadku braku osiągnięcia założeń.</p>		
56	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	Rozdział 1.8.2.	<p>Wskazano, że Program zostanie zrealizowany m.in. poprzez realizację tzw. uchwały antysmogowej dla województwa śląskiego - wskazany w tej uchwale harmonogram wymiany kotłów niespełniających standardów emisyjnych jest niewystarczający do realizacji zamierzeń niniejszego projektu POP.</p> <p>„Zakres uchwały obejmuje również ograniczenia dotyczące spalanych paliw”. - W tym miejscu autorzy powinni przywołać rozporządzenie Ministra Energii z dnia 27 września 2018 r. w sprawie wymagań jakościowych dla paliw stałych, które od 30 czerwca 2020 roku (czyli przed wejściem w życie nowego POP dla województwa śląskiego) będzie bardziej restrykcyjne od zapisów uchwały antysmogowej dla województwa śląskiego w zakresie zakazu stosowania paliw na bazie węgla kamiennego o wymiarze ziarna 1 T 31,5 mm. Śląska uchwała antysmogowa jest jednak bardziej restrykcyjna od w/w rozporządzenia ze względu na całkowity zakaz stosowania węgla brunatnego i paliw produkowanych na jego bazie, podczas gdy rozporządzenie dopuszcza paliwa produkowane w obróbce termicznej węgla brunatnego. Uchwała ta zakazuje również stosowania biomasy stałej o wilgotności powyżej 20% w stanie roboczym.</p> <p>Autorzy nie wspominają o złożonych do Sejmiku Województwa zamierzeniach poszczególnych gmin z terenu województwa śląskiego o wprowadzeniu uchwał antysmogowych całkowicie eliminujących możliwość stosowania paliw stałych. Autorzy powinni przeanalizować i wskazać, w których strefach dla</p>		<p>Nie uwzględniono.</p> <p>Przytoczone zapisy są wpisane jako katalog dobrych praktyk, a nie obligatoryjne do stosowania zadania. Można z nich czerpać wskazówki w zależności od potrzeb.</p> <p>W polskim systemie prawnym istnieje możliwość wprowadzania "strefy czystego transportu". Przepisy umożliwiające wprowadzenie takich stref wprowadziła ustawa o elektromobilności i paliwach alternatywnych. Jednak daje taką możliwość tylko na drogach zarządzanych przez gminę.</p> <p>Przeprowadzone w ramach Programu modelowanie matematyczne rozprzestrzeniania zanieczyszczeń i przeprowadzone na tej podstawie analizy wskazują istotny udział emisji z sektora transportu drogowego jedynie w przypadku NO₂. Jednak przekroczenia notowane są na autostradzie A4.</p> <p>Przepisy prawa nie pozwalają na wyznaczenie tam strefy.</p>

Ip.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			<p>województwa śląskiego niezbędne jest wprowadzenie uchwał antysmogowych na kształt „uchwały antysmogowej krakowskiej”. Z wszelkich przytoczonych danych, wydaje się, że takie rozwiązanie powinno być co najmniej rekomendowane dla Aglomeracji Górnośląskiej oraz Aglomeracji Rybnicko-Jastrzębskiej.</p> <p>„Gminy, gdzie występują przekroczenia wartości dopuszczalnych pyłu PM10 i PM2,5” - A czy są jakieś gminy na terenie województwa śląskiego, gdzie nie ma tych przekroczeń?</p> <p>„muszą zawierać ograniczenia w zakresie lokalizacji obiektów, których funkcjonowanie wzmoże natężenie ruchu np. centra handlowe.” - Jaka jest podstawa takiego zalecenia; wydaje się absurdalne.</p> <p>Ograniczenie emisji ze źródeł komunikacyjnych w aglomeracjach i miastach Strefach - brak działania w postaci tzw. LEZ (low emission zones).</p>		
57	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	Działania kontrolne	<p>„Wprowadzanie w życie zapisów śląskiej uchwały antysmogowej przez przedsiębiorstwa dotyczy źródeł spalania paliw na cele grzewcze o mocy do 1 MW.” - W którym miejscu uchwały antysmogowej dla województwa śląskiego jest mowa, że uchwała dotyczy urządzeń „dla celów grzewczych”? Ponadto, autorzy powinni wskazać, zgodnie z danymi ze Śląskiego Wojewódzkiego Inspektoratu, że kontrole w stosunku do małych instalacji spalania paliw stałych i w szczególności drobnych przedsiębiorców wykonywane są w sposób wysoce niezadowolający ze względu na ilość tych kontroli. Autorzy powinni wskazać, że kontrole te powinny być wykonywane przez strażników miejskich oraz urzędników powiatowych, a w szczególności powinny zostać doprecyzowane przepisy prawa w taki sposób, aby nie było wątpliwości, że kontrole mogą wykonywać strażnicy zarówno w miastach na prawach powiatu, jak i pozostałych.</p> <p>Ponadto powinny zostać uwzględnione zadania strażników gminnych w związku z inwentaryzacją indywidualnych źródeł ogrzewania w celu tworzenia Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków.</p>		<p>Nie uwzględniono.</p> <p>Nie jest zadaniem POP ocena jakości prowadzonych dotychczas kontroli, kiedy są do tego wyznaczone inne instytucje. Przepisy prawa są wystarczająco jasne w kwestii możliwości prowadzenia kontroli. Natomiast zakres zadań i obowiązków strażników definiuje ustawa o strażach gminnych, a nie programy ochrony powietrza.</p>
58	Metropolia	Rozdział 1.8.3	Wskazane Priorytety nie obejmują stosowania		Uwzględniono częściowo.

lp.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
	Górnśląsko-Zagłębiowska		instalacji OZE. W tym rozdziale również autorzy wskazują na główne źródło dofinansowania budżety jst, a powinno w pierwszej kolejności wymieniać Program rządowy Czyste powietrze. Ponadto zupełnie pomija się problem budynków wielorodzinnych oraz budynków należących do podmiotów gospodarczych. „Likwidacja taka nie dotyczy pieców kaflowych wykorzystywanych, jako piece akumulacyjne przy ogrzewaniu elektrycznym, pieców przedstawiających wysokie walory estetyczne (za zgodą komisji przyznającej dofinansowanie) oraz pieców objętych opieką konserwatora zabytków, pod warunkiem, że piece te nie będą podłączone z przewodem kominowym.” - Z czego wynikają takie wyłączenia?		Uzupełniono zapis: „PRIORYTET 1: Zastąpienie niskosprawnych urządzeń siecią ciepłowniczą lub urządzeniami wykorzystującymi odnawialne źródła energii; PRIORYTET 2: Zastąpienie niskosprawnych urządzeń urządzeniami opalanych gazem, urządzeniami opalanych olejem, ogrzewaniem elektrycznym lub urządzeniami spełniającymi minimum wymogi jakościowe ekoprojektu dla urządzeń na paliwa stałe”. Niektóre z pieców kaflowych w zabytkowych budynkach mogą być objęte opieką konserwatorską. Wtedy, nawet w przypadku zmiany sposobu ogrzewania nie należy żądać likwidacji zabytkowego pieca.
59	Metropolia Górnśląsko-Zagłębiowska	Rozdział 1.8.3	„Wsparcie finansowe oprócz zakupu urządzeń grzewczych w miejsce wymienianych może być połączone z wykonaniem termomodernizacji obiektów w celu zmniejszenia strat ciepła i obniżenia zużycia energii cieplnej, jak i maksymalnego wykorzystania mocy cieplnej nowo instalowanego urządzenia. Termomodernizacja jako działanie wspomagające osiągnięcie efektów ekologicznych powinna być promowana w obiektach, gdzie następuje wymiana lub likwidacja starego kotła na paliwo stałe.” - Powinno być podkreślone, że w przypadku zaplanowanej termomodernizacji, zawsze była ona wykonana przed wymianą źródła ciepła, tak aby źródło nie zostało przewymiarowane. Ponadto brak jest jakiegokolwiek wzmianki, że nieprzemyślna likwidacja starego źródła węglowego bez termomodernizacji może doprowadzić do ubóstwa energetycznego.		Nie uwzględniono. Strona ekonomiczna działań związanych ze zmianą systemów grzewczych jest decydująca przy podejmowaniu decyzji przez właścicieli i zarządzających nieruchomościami. Większość programów zapewniających wsparcie wymaga lub rekomenduje wymianę źródła ciepła w połączeniu z termomodernizacją lub wykonaniem audytu energetycznego budynku.
60	Metropolia Górnśląsko-Zagłębiowska	Rozdział 1.8.3	„Wyznaczenie gmin do realizacji działania nie ogranicza w żaden sposób działań innych gmin, które dobrowolnie chcą prowadzić działania zmierzające do poprawy jakości powietrza.” - A czy są jakieś		Nie uwzględniono. Wymagana wielkość redukcji jest różna dla różnych gmin. Wykonane analizy wskazują, iż w części

lp.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			gminy na terenie województwa śląskiego, które są zwolnione z działań na rzecz wspierania wymiany źródeł ciepła?		gmin wystarczająca jest częściowa realizacja zapisów śląskiej uchwały antysmogowej. Nie zwalnia to jednak właścicieli nieruchomości od zachowania terminów wskazanych w śląskiej uchwale antysmogowej, jeśli posiadają urządzenia niespełniające norm wskazanych w ww. uchwale.
61	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	Działania promocyjne	Działania promocyjne i edukacyjne (ulotki, imprezy, akcje szkolne, audycje, konferencje) oraz informacyjne i szkoleniowe „informowanie o szkodliwości spalania odpadów w piecach i kotłach indywidualnych” - oraz informowanie o zakazie spalania odpadów i konsekwencjach karnych takiego postępowania Zabrakło zalecenia, aby informować o wymogu likwidacji pozaklasowych kotłów i pieców zgodnie z harmonogramem uchwały antysmogowej. „promowanie wiedzy na temat niskoemisyjnych paliw stałych oraz prawidłowej eksploatacji instalacji do spalania paliw stałych” - Jaki jest sens promowania niskoemisyjnych paliw stałych, skoro należy likwidować wszystkie kotły i piece, w których można je stosować? Co autorzy mieli na myśli, pod pojęciem promowania prawidłowej eksploatacji instalacji?		Uwzględniono częściowo. W harmonogramie znalazły się zapisy dotyczące prowadzenia działań edukacyjnych: - prowadzenie akcji informacyjnych na temat obowiązującej śląskiej uchwały antysmogowej. A wcześniej w opisie działań: - informowanie na temat obowiązującej śląskiej uchwały antysmogowej. Ponadto śląska uchwała antysmogowa nie wskazuje na konieczność likwidacji wszystkich kotłów i pieców.
62	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	Działania promocyjne	Brak wskazania promowania OZE.		Uwzględniono. OZE wskazano w hierarchii zadań w opisie zadań wskazanych w harmonogramie (ZSO).
63	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	Działania promocyjne	Brak wskazania konieczności prowadzenia działań edukacyjnych przez strażników miejskich oraz urzędników gminnych bezpośrednio u właścicieli nieruchomości.		Nie uwzględniono. Działania edukacyjne są nieodłączną częścią kontroli - wiele kontroli kończy się pouczeniem.
64	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	Działania promocyjne	Brak wskazania konieczności informowania właścicieli nieruchomości jedno- i wielorodzinnych o wymogach uchwały antysmogowej i konsekwencjach za jej niestosowanie.		Uwzględniono. W harmonogramie znalazły się zapisy dotyczące prowadzenia działań edukacyjnych: - prowadzenie akcji informacyjnych na temat obowiązującej śląskiej uchwały antysmogowej. A wcześniej w opisie działań: - informowanie na temat obowiązującej

Ip.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
					śląskiej uchwały antysmogowej.
65	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	Prowadzenie działań kontrolnych	Działania kontrolne absolutnie nie mogą być przeprowadzane tylko ściśle z Planem Działań Krótkoterminowych. Działania kontrolne wraz z działaniami informacyjnymi powinny być przeprowadzane jako jedno z działań naprawczych przez cały rok kalendarzowy		Uwzględniono. W harmonogramie realizacji działań naprawczych wskazano działania kontrolne.
66	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	Prowadzenie działań kontrolnych	Rozdział o kontroli nie porusza zakresu kontroli nieruchomości wielorodzinnych, również komunalnych (kto i na jakiej podstawie kontroluje te nieruchomości) oraz nie porusza zakresu kontroli nieruchomości użytkowanych przez podmioty gospodarcze.		Nie uwzględniono. W harmonogramie realizacji działań naprawczych wskazano działania kontrolne. Nie wskazuje się rodzaju nieruchomości, gdzie mają być przeprowadzane, tylko jaki ma być zakres działań kontrolnych. Program ochrony powietrza jako akt prawa miejscowego powinien mieć charakter ogólny. Na terenie województwa śląskiego przeprowadzane były szkolenia dotyczące kontroli – ich podstaw prawnych i zakresu. Ustawa POŚ wskazuje w art. 379 kto ma prawo przeprowadzania kontroli.
67	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	Prowadzenie działań kontrolnych	Rozdział o kontroli nie wskazuje roli służb kominiarskich w prawidłowym funkcjonowaniu systemu ogrzewania nieruchomości.		Nie uwzględniono. Przepisy prawa wskazują, kto może przeprowadzać kontrole.
68	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	Prowadzenie działań kontrolnych	Rozdział o kontroli nie wskazuje konieczności przeprowadzania przez służby kontrolujące inwentaryzacji zmierzającej do tworzenia Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków.		Nie uwzględniono. Planowane jest wdrożenie Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków (CEEB) na szczeblu centralnym. Gdy to nastąpi, zostanie określony zarówno sposób inwentaryzacji, jak i odpowiedzialności, a systemem zostanie również objęte województwo śląskie.
69	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	Prowadzenie działań kontrolnych	Kontrola pod kątem rodzaju stosowanego paliwa odbywać się może na podstawie udostępnionego przez mieszkańca świadectwa jakości paliwa stałego." - zapis ten nie dotyczy sposobu kontroli biomasy stałej, brakuje komentarza do tej części uchwały antysmogowej.		Nie uwzględniono. Określanie sposobu kontroli przestrzegania przepisów prawa nie jest zadaniem Programów ochrony powietrza.
70	Metropolia	Prowadzenie	Niezbędnym jest wprowadzenie zalecenia		Nie uwzględniono.

Ip.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
	Górnśląsko-Zagłębiowska	działań kontrolnych	dysponowania strażnikami miejskimi / gminnymi przez każdą z gmin w województwie śląskim, ponieważ wszystkie dane wskazują na to, że gminy nie dysponujące tymi służbami nie przeprowadzają kontroli wcale, albo robią to w sposób zupełnie nieefektywny. Ponadto urzędnicy nie mają możliwości wystawienia mandatów, co czyni ten rodzaj kontroli wysoce nieskutecznym.		Decyzja dotycząca powołania straży gminnej lub miejskiej zależy od możliwości finansowych i organizacyjnych gminy, a także jej wielkości, potrzeb, charakteru i problemów. Na chwilę obecną nie istnieją przepisy zobowiązujące gminy do posiadania takich służb. Urzędnicy powinni docierać do mieszkańców, jeśli nie ma możliwości kontroli przez straże gminne czy miejskie i w pierwszej kolejności edukować mieszkańców, informować i upominać w związku z niewłaściwym postępowaniem. Urzędnicy mogą przeprowadzać kontrole na podstawie art. 379 ustawy prawo ochrony środowiska.
71	Metropolia Górnśląsko-Zagłębiowska	Prowadzenie działań kontrolnych	Wskazane zalecenie szkolenia urzędników jest narzędziem nieefektywnym - takie szkolenia były już prowadzone, ale nie przynoszą rezultatów - nie zwiększyła się w sposób znaczący liczba kontroli, nie są kontrolowane nieruchomości wielorodzinne, nie są kontrolowani przedsiębiorcy, brak represji (system zgłoszeń do sądu jest nieefektywny w stosunku do kosztów, nakładu pracy urzędniczej i czasu trwania postępowania).		Nie uwzględniono. Szkolenia powinny być prowadzone cyklicznie, ponieważ w trakcie realizacji Programu zmieniają się osoby wykonujące działania kontrolne, jak również mogą zmieniać się m.in. przepisy w tym zakresie. Ponadto urzędnicy powinni dokładnie znać prawo w zakresie realizowanych kontroli, kwestie techniczne oraz posiadać umiejętność przekazywania mieszkańcom wiedzy i informacji w zakresie problematyki związanej z ochroną powietrza.
72	Metropolia Górnśląsko-Zagłębiowska	Rozdział 1.8.4.	„Szacunkowe, średnie koszty odnoszą się do realizacji przedsięwzięcia polegającego na zamianie dotychczasowego sposobu pokrycia zapotrzebowania na ciepło ze źródła węglowego innym rodzajem ogrzewania z uwzględnieniem średnich kosztów przeprowadzania termomodernizacji budynków (rozumianej, jako ocieplenie ścian i stropodachu oraz wymianę stolarki okiennej).” - Przy takim zapisie powinno być zalecenie zaostrożenia uchwały antysmogowej dla terenu całego województwa śląskiego, prowadzącej		Uwaga niezrozumiała. Przytoczony zapis określa metodykę liczenia średnich kosztów realizacji zadań wskazanych w POP. Nie ma to nic wspólnego z wymaganiami uchwały antysmogowej.

lp.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			do całkowitej eliminacji węglowych źródeł ogrzewania, a nie wymiany na kotły minimum klasy 5.		
73	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	Rozdział 1.8.4.	„Wyznaczone w oparciu o wymaganą redukcję emisji pyłu PM _{2,5} ograniczenie emisji benzo(a)pirenu jest niewystarczające do osiągnięcia poziomu docelowego. Dlatego wyznaczono dodatkową redukcję emisji B(a)P. Jednak z uwagi na zapisy ustawy Prawo ochrony środowiska wskazujące, że poziom docelowym ma być osiągnięty „za pomocą ekonomicznie uzasadnionych działań technicznych i technologicznych” konieczne będzie przeprowadzenie weryfikacji zasadności podejmowania działań naprawczych w tak dużej skali w przypadku aktualizacji Programu w 2023 roku.” - Już w trakcie prac nad aktualnym POP stwierdzono, że poziom B(a)P można obniżyć do dopuszczalnego tylko eliminując stosowanie do celów grzewczych paliwa stałe na terenie całego województwa śląskiego. Przy tworzeniu nowego POP wniosek ten powinien być przedstawiony i zalecony do wdrażania, a nie po raz kolejny odraczany. Przy tym stanie jakości powietrza, zrzucanie odpowiedzialności na „województwa ościenne” jest co najmniej niestosowne.		Nie uwzględniono. W wielu gminach województwa śląskiego nie ma dostępu do sieci ciepłowniczej ani gazowej. Natomiast zastosowanie OZE rodzi konieczność poniesienia wysokich kosztów inwestycyjnych, które mogą być niemożliwe do udźwignięcia przez niektórych mieszkańców. Natomiast w przypadku zastosowania ogrzewania elektrycznego czy olejowego bardzo wysokie są koszty eksploatacyjne. Ewentualne podjęcie tak radykalnych środków powinno zostać poprzedzone szerokimi konsultacjami społecznymi. W Programie nie zrzuca się odpowiedzialności na województwa ościenne tylko stwierdza fakt, że wysokość stężeń generowanych przez źródła spoza terenu województwa śląskiego w wielu miejscach jest wyższa od poziomu docelowego (patrz rozdział 1.5.1)
74	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	Rozdział 1.8.4.1	„3) stosowanie w projektowanych nowych budynkach w miarę możliwości technicznych i ekonomicznych hierarchii źródeł ogrzewania: - podłączenie do sieci ciepłowniczej lub sieci gazowej, - OZE (pompy ciepła), - urządzenia opalane olejem, - ogrzewanie elektryczne, - montaż nowych kotłów węglowych zasilanych automatycznie spełniających wymagania klasy 5 lub ekoprojektu.” W nowych budynkach powinien zostać wprowadzony Programem ochrony powietrza całkowity zakaz montażu źródeł ogrzewania zasilanych paliwami stałymi. Niewłaściwe jest także wskazywanie możliwości stosowania kotłów olejowych, które przyczyniają się do dużej emisji CO ₂ w stosunku do innych niskoemisyjnych źródeł ogrzewania.		Nie uwzględniono. W wielu gminach województwa śląskiego nie ma dostępu do sieci ciepłowniczej ani gazowej. Natomiast zastosowanie OZE rodzi konieczność poniesienia wysokich kosztów inwestycyjnych, które mogą być niemożliwe do udźwignięcia przez niektórych mieszkańców. Natomiast w przypadku zastosowania ogrzewania elektrycznego czy olejowego bardzo wysokie są koszty eksploatacyjne. Najkorzystniejsze z punktu widzenia CO ₂ jest używanie do ogrzewania biomasy, ponieważ odlicza się to od bilansu emisji CO ₂ .

Ip.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
75	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	Rozdział 1.8.4.1	„4) podniesienie efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej.” - Dlaczego to działanie naprawcze wskazano jedynie dla budynków użyteczności publicznej? Jest to nielogiczne w stosunku do innych zapisów projektu POP. „paliwa niskoemisyjne dla małych, średnich i dużych źródeł stacjonarnych i mobilnych (zamiana na instalacje wykorzystujące paliwa niskoemisyjne)” - W jakim celu mają być wymieniane urządzenia na takie, w których można wykorzystywać paliwa niskoemisyjne? Jakże to urządzenia? Z dostępnej powszechnie wiedzy, wiadomo, że brak jest kotłów spełniających wymogi klasy 5 czy ekoprojektu, w których producent wskazuje do stosowania paliwa niskoemisyjne. Czy to oznacza, że autorzy przewidują wymianę na jakieś urządzenia „przejściowe”, które będą funkcjonowały do terminów wskazanych w uchwale antysmogowej? Kto będzie finansował wymianę na takie urządzenia za pieniądze publiczne, skoro i tak nie są to urządzenia docelowe? Kto i na jakiej podstawie określi emisyjność tych urządzeń? Co autorzy mieli na myśli pod pojęciem „źródeł mobilnych”?		Nie uwzględniono. Zapis dotyczący paliw niskoemisyjnych odnosi się do klasyfikacji działań, a ta określona jest rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2018 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza, załącznik 12 punkt 4 (Dz. U. z 2018 r., poz. 1120).
76	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	Rozdział 1.8.4.1	W tabeli nr 116 zabrakło wskazania, że kontrole powinny dotyczyć również zakazu spalania na powierzchni ziemi. Ponadto, działania kontrolne powinny być przeprowadzane w sposób stały, a nie tylko jako reakcja wskazana w PDK. Podstawową kwestią jest brak wskazania obowiązku kontrolowania indywidualnych palenisk przez wszystkie gminy oraz wyznaczenia minimalnej ilości kontroli w ciągu roku kalendarzowego niezależnie od PDK. „liczba przeprowadzonych kontroli w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów w urządzeniach nie przeznaczonych do tego wraz z podaniem liczby popełnionych wykroczeń, udzielonych pouczeń, wystawionych mandatów, spraw skierowanych do sądu [szt.]” - Czy są jakieś urządzenia indywidualnego ogrzewania przeznaczone do spalania odpadów? Przede wszystkim, jeśli kontrole się odbywają, to w sposób systemowy - nie ma osobnych kontroli przestrzegania		Uwzględniono częściowo. W harmonogramach realizacji wskazano w opisie działania o kodzie KPP: „Działalność kontrolna powinna obejmować: - przestrzeganie zakazu spalania odpadów w kotłach i piecach, - przestrzeganie zapisów śląskiej uchwały antysmogowej, - przestrzeganie zakazu spalania pozostałości roślinnych.” Wskazano również minimalną liczbę rutynowych kontroli, jakie mają być przeprowadzone w każdej gminie, w ciągu każdego roku obowiązywania Programu. Liczba wymaganych kontroli została uzależniona od wielkości gminy. Ponadto wskazana jest liczba kontroli, jaką należy przeprowadzić każdego dnia w trakcie obowiązywania ostrzeżenia

Ip.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			zakazu spalania odpadów i osobnych kontroli przestrzegania zapisów uchwały antysmogowej. Stosowanie osobnych wskaźników spowoduje błędne wyciąganie wniosków i sztuczne mnożenie ilości kontroli. Ponadto do kontroli wskazano „sektor handlowy i sektor usługowy”, a idąc za innymi zapisami projektu POP, nie wskazano, że wyznaczonym do kontrolowania jest tutaj przede wszystkim Śląski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska.		POZIOMU II i III PDK. Zastosowane wskaźniki monitorowania zostały wskazane w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych (Dz. U. z 2019 r., poz. 1159).
77	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	Rozdział 1.8.4.5. Strefa śląska	Strefa śląska - w tej strefie nie ma Prezydentów; ponadto gminy nie posiadają straży gminnych, więc nie mogą się rozliczać z ilości wystawionych mandatów. Brak wymaganej redukcji pyłu PM2.5 dla gmin: Ustroń, Brenna, Wisła, Chybie, Dębowiec, Goleszów, Hażlach, Istebna, Skoczów, Strumień, Zebrzydowice podważa wiarygodność projektu Programu! Np. na str. 260 projektu POP wskazano, że „Ustroń, ul. Sanatoryjna -32 dni, 25 µg/m ³ dla PM10”.		Nie uwzględniono. W strefie śląskiej również są prezydenci, np. Prezydent Miasta Zawiercia. Dla wymienionych w uwadze gmin, założony w scenariuszu bazowym poziom redukcji emisji zanieczyszczeń okazał się być wystarczającym do osiągnięcia wymaganych norm. Nie ma zatem potrzeby wskazywania dodatkowych zadań ponad te, które dadzą wymagane efekty.
78	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	Rozdział 1.8.5.	Rozdział dotyczący finansowania pominął milczeniem wsparcie w zakresie likwidacji niskiej emisji, które zostało udzielone gminom Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii przez Urząd Metropolitalny, jak również które jest udzielane w roku bieżącym (2020). Nowa perspektywa finansowa „Nie będzie finansowania dla inwestycji opartych o spalanie.” Proszę wyjaśnić o jakie spalanie chodzi, spalanie czego?		Uwzględniono częściowo. Zmieniono zapisy zgodnie z rekomendacją Departamentu Rozwoju Regionalnego: „Obecnie trwają prace nad zakończeniem ustaleń dotyczących nowych Wieloletnich ram finansowych Unii Europejskiej na lata 2021-2027, w których zostaną określone nowe zasady przydziału środków z funduszy na poszczególne kraje oraz obszary. Wśród priorytetowych obszarów wsparcia Komisja Europejska wskazuje na zwiększenie efektywności energetycznej, ograniczenie CO ₂ , głęboką termomodernizację czy energooszczędność rozumianą wielosektorowo, ale także ogromny nacisk zostanie położony na działania oparte o OZE w takich dziedzinach jak gospodarka odpadami, gospodarka

Ip.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
					w obiegu zamkniętym, przystosowanie się do zmiany klimatu oraz niska emisja Ponadto część Programu dotycząca możliwości finansowania wskazuje na aktualnie obowiązujące programy wsparcia oraz te, które będą realizowane w trakcie trwania Programu. W tej części Programu nie są omawiane zrealizowane projekty – jeśli takie były realizowane, powinny znaleźć się w sprawozdaniu z realizacji obowiązującego Programu.
79	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	Rozdział 1.9.1.	Proponowane wskaźniki monitorowania Podstawową kwestią jest brak wskazania obowiązku kontrolowania indywidualnych palenisk przez wszystkie gminy oraz wyznaczenia minimalnej ilości kontroli w ciągu roku kalendarzowego niezależnie od PDK. „liczba przeprowadzonych kontroli w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów w urządzeniach nie przeznaczonych do tego wraz z podaniem liczby popełnionych wykroczeń, udzielonych pouczeń, wystawionych mandatów, spraw skierowanych do sądu [szt.]” - Czy są jakieś urządzenia indywidualnego ogrzewania przeznaczone do spalania odpadów? Przede wszystkim, jeśli kontrole się odbywają, to w sposób systemowy - nie ma osobnych kontroli przestrzegania zakazu spalania odpadów i osobnych kontroli przestrzegania zapisów uchwały antysmogowej. Stosowanie osobnych wskaźników spowoduje błędne wyciąganie wniosków i sztuczne mnożenie ilości kontroli.		Uwzględniono częściowo. W harmonogramie dla strefy śląskiej wprowadzono obowiązek prowadzenia kontroli w każdej gminie uzależniając ich liczbę od liczby mieszkańców: minimum 20 kontroli w roku w gminach powyżej 50 tys. mieszkańców minimum 10 kontroli w roku w gminach do 50 tys. mieszkańców Zastosowane wskaźniki monitorowania zostały wskazane w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych (Dz. U. z 2019 r., poz. 1159).
80	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	Rozdział 1.9.1.	Lista działań nieobjętych Programem planowanych lub przewidzianych do realizacji w perspektywie długoterminowej „wprowadzanie nowych przepraw mostowych” – W jaki sposób to działanie wpływa na ograniczenie emisji liniowej?		Udzielono odpowiedzi. Nowe przeprawy mostowe pozwalają na odciążenie niektórych dróg, a przez to zmniejsza się gęstość emisji.
81	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	1.10. Lista działań nieobjętych	Działania zmierzające do ograniczenia emisji powierzchniowej: - wprowadzanie systemów zarządzania energią w budynkach,		Nie uwzględniono. Ten rozdział wskazuje działania planowane w innych strategiach, dokumentach itp. Nie zidentyfikowano

Ip.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			<ul style="list-style-type: none"> - remonty i modernizacja budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej; - W jaki sposób to działanie wpływa na ograniczenie emisji powierzchniowej? - poprawa efektywności energetycznej; - ograniczenie zużycia paliw kopalnych (Czy autorzy mieli też na myśli gaz?) i sukcesywne zastępowanie ich ekologicznym nośnikiem ciepła; - Brakuje ograniczania stosowania biomasy stałej. - Brakuje docelowego zakazu stosowania paliw kopalnych. 		dokumentu strategicznego, który zakładałby zakaz stosowania paliw kopalnych na terenie województwa śląskiego.
82	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	1.10. Lista działań nieobjętych	<ul style="list-style-type: none"> - wykorzystanie odnawialnych źródeł energii <p>To działanie wskazane jest jako jedno z działań naprawczych, a nie „nieobjętych Programem”.</p>		Nie uwzględniono. Działaniem naprawczym jest "Ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych". Można to osiągnąć w różny sposób. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, np. w nowych budynkach nie jest działaniem naprawczym tylko unikaniem emisji.
83	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	1.10. Lista działań nieobjętych	<p>Modernizacja oświetlenia ulicznego; - W jaki sposób to działanie wpływa na ograniczenie emisji powierzchniowej? wspieranie budownictwa energooszczędnego i pasywnego; termomodernizacja budynków mieszkalnych oraz użyteczności publicznej; - To działanie wskazane jest jako jedno z działań naprawczych, a nie „nieobjętych Programem”.</p>		Uwzględniono częściowo. Wykreślono modernizację oświetlenia. Działaniem naprawczym jest „Ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych”. Można to osiągnąć w różny sposób. Wspieranie budownictwa energooszczędnego i pasywnego np. w nowych budynkach nie jest działaniem naprawczym tylko unikaniem emisji.
84	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	1.10. Lista działań nieobjętych	<p>wyeliminowanie spalania odpadów oraz ograniczenie spalania pozostałości roślinnych na powierzchni ziemi. - To działanie wskazane jest jako jedno z działań naprawczych, a nie „nieobjętych Programem”</p>		Nie uwzględniono. W Programie wskazano następujące działania naprawcze: Ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych (PL2401_ZSO, PL2402_ZSO, PL2403_ZSO, PL2404_ZSO, PL2405_ZSO), Prowadzenie edukacji ekologicznej (PL2401_EE, PL2402_EE, PL2403_EE, PL2404_EE, PL2405_EE)

Ip.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
					Kontrola przestrzegania przepisów (PL2401_KPP, PL2402_KPP, PL2403_KPP, PL2404_KPP, PL2405_KPP)
85	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	1.10. Lista działań nieobjętych	-Brak zakazu stosowania dmuchaw do sprzątania!		Uwzględniono. Zakaz stosowania dmuchaw do sprzątania liści wprowadzono do PDK.
86	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	1.10. Lista działań nieobjętych	Działania zmierzające do ograniczenia emisji poprzez edukację ekologiczną oraz działania wspomagające: - stosowanie „zielonych zamówień publicznych”; - zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie szkodliwości spalania odpadów, poza przeznaczonymi do tego celu instalacjami (spalarniami lub współspalarniami odpadów); - To działanie wskazane jest jako jedno z działań naprawczych, a nie „nieobjętych Programem”.		Uwzględniono. Wykreślono zapis o "zwiększeniu świadomości...".
87	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	1.10. Lista działań nieobjętych	Wprowadzanie elementów zazieleniających w przestrzeni miejskiej; wprowadzanie zapisów dotyczących stosowania OZE w dokumentach planistycznych na poziomie gminnym. - To działanie wskazane jest jako jedno z działań naprawczych, a nie „nieobjętych Programem”.		Nie uwzględniono. W Programie wskazano następujące działania naprawcze: Ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych (PL2401_ZSO, PL2402_ZSO, PL2403_ZSO, PL2404_ZSO, PL2405_ZSO), Prowadzenie edukacji ekologicznej (PL2401_EE, PL2402_EE, PL2403_EE, PL2404_EE, PL2405_EE) Kontrola przestrzegania przepisów (PL2401_KPP, PL2402_KPP, PL2403_KPP, PL2404_KPP, PL2405_KPP). Inne działania stanowią działania fakultatywne, które mogą być podejmowane w zależności od możliwości finansowych, organizacyjnych oraz potrzeb w danej gminie. Nie są one obowiązkowe, ale zalecane jako zadania korzystnie wpływające na poprawę jakości powietrza.
88	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	1.10. Lista działań nieobjętych	Zwiększenie świadomości społeczeństwa w zakresie OZE, promocja budownictwa energooszczędnego i pasywnego; promocja nowoczesnych,		Nie uwzględniono. W Programie wskazano następujące działania naprawcze:

Ip.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			niskoemisyjnych źródeł ciepła; promocja transportu zbiorowego; - To działanie wskazane jest jako jedno z działań naprawczych, a nie „nieobjętych Programem”.		Ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych (PL2401_ZSO, PL2402_ZSO, PL2403_ZSO, PL2404_ZSO, PL2405_ZSO), Prowadzenie edukacji ekologicznej (PL2401_EE, PL2402_EE, PL2403_EE, PL2404_EE, PL2405_EE) Kontrola przestrzegania przepisów (PL2401_KPP, PL2402_KPP, PL2403_KPP, PL2404_KPP, PL2405_KPP). Inne działania stanowią działania fakultatywne, które mogą być podejmowane w zależności od możliwości finansowych, organizacyjnych oraz potrzeb w danej gminie. Nie są one obowiązkowe, ale zalecane jako zadania korzystnie wpływające na poprawę jakości powietrza.
89	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	PDK	POZIOM II W jakim celu informowana jest Inspekcja Transportu Drogowego? W jakim celu Podejmowane środki operacyjne, to: • Zalecenia korzystania z komunikacji miejskiej zamiast indywidualnej, • Kontrole pojazdów w zakresie jakości spalin (prowadzone przez policję oraz Inspekcję Transportu Drogowego), skoro przyczyną ogłoszenia tego poziomu jest przekroczenie poziomu PM10, a nie tlenków azotu?		Udzielono odpowiedzi. ITD jest informowana, ponieważ jest odpowiedzialna za realizację działań operacyjnych m.in. kontrole stanu technicznego pojazdów. Działania operacyjne są wprowadzone w celu ograniczenia ruchu samochodowego w trakcie epizodów wysokich stężeń. Urządzenia używane przez służby to też dymomierze służące do pomiaru zadymienia spalin, jak również jest stosowna ocena wizualna spalin.
90	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	PDK	To samo pytanie dotyczy wskaźników monitorowania (Ilość prowadzonych kontroli pojazdów przez policję oraz Inspekcję Transportu Drogowego.)		Udzielono odpowiedzi. W trakcie epizodów wysokich stężeń przeprowadzane są kontrole w celu identyfikacji i wyłączenia z ruchu drogowego pojazdów nadmiernie zanieczyszczających powietrze.
91	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	PDK	POZIOM III Wnosimy o usunięcie następujących środków operacyjnych, ze względu na brak przełożenia tego działania na poprawę jakości powietrza (dodatkowe	Zgodnie z obecnie obowiązującym PDK poprzednik Zarządu Transportu Metropolitalnego - KZK GOP zawarł porozumienie z innymi przewoźnikami na terenie województwa śląskiego (m.in. Kolejami	Uwzględniono częściowo. Wprowadzono zmianę w dokumencie polegającą na zastąpieniu sformułowania „Wprowadzenie darmowej komunikacji

Ip.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			uzasadnienie odstąpienia od tych środków poniżej): • Wprowadzenie darmowej komunikacji publicznej po uzgodnieniu zakresu z przewoźnikami, • Zalecenia korzystania z komunikacji miejskiej zamiast indywidualnej,	Śląskimi), na mocy którego w dni alarmów smogowych były realizowane bezpłatne przewozy komunikacją publiczną. Zgodnie z danymi z Centrum Zarządzania Ruchem w Gliwicach (jedyne miasto, które posiadało wówczas ITS), dzień smogowy czy nie - nie ma reguły, jeśli chodzi o natężenie ruchu. Tak więc działanie to nie dość, że nie przynosi skutku, to jest bardzo drogie.	publicznej" na „Zalecenie wprowadzenia darmowej komunikacji publicznej”.
92	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	PDK	POZIOM III Dlaczego przy tym Poziomie nie jest informowana Inspekcja Transportu Drogowego i Policja?		Uwzględniono.
93	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	PDK	POZIOM III Dlaczego we Wskaźnikach monitorowania nie uwzględniono „Ilość prowadzonych kontroli pojazdów przez policję oraz Inspekcję Transportu Drogowego.”	Natomiast można wprowadzić zalecenie informowania mieszkańców o złej i bardzo złej jakości powietrza poprzez tablice elektroniczne przewoźników publicznych. Realizacja takiego zalecenia jest możliwa przy bezpośrednim przekazywaniu danych z monitoringu państwowego do przewoźników publicznych, m.in. do Zarządu Transportu Metropolitalnego.	Uwzględniono. Zarówno w POZIOMIE II, jak i III uwzględniono wskaźnik dotyczący ilości przeprowadzonych kontroli pojazdów przez Policję oraz ITD.
94	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	PDK	Tabela 147. Zestawienie działań krótkoterminowych przewidzianych do realizacji w województwie śląskim. „Minimalna ilość przeprowadzonych kontroli w trakcie trwania alarmu smogowego (poziom III) powinna wynosić 15 dla miast powyżej 100 tys. mieszkańców; dla miast od 50 do 100 tys. mieszkańców - 10 kontroli; dla gmin i miast poniżej 50 tys. mieszkańców - 5 kontroli w ciągu każdej doby trwania alarmu. Już wiadomo, że założenia obecnie obowiązującego PDK w zakresie minimalnej ilości kontroli w ciągu tzw. doby smogowej się nie sprawdziły. Minimalna ilość kontroli powinna być wskazana na dużo wyższą ilość i dotyczyć kontroli rutynowych w ciągu całego roku kalendarzowego, a dodatkowo powinna być zaostrzona dla POZIOMU III. Dobrym przykładem w zakresie wyznaczenia minimalnych ilości kontroli może służyć POP dla województwa małopolskiego.		Uwzględniono. Określono minimalną liczbę kontroli dla POZIOMU II oraz liczbę kontroli rutynowych. W trakcie trwania POZIOMU II i III minimalna ilość przeprowadzonych kontroli powinna wynosić: w dniach z POZIOMEM III 15 dla gmin powyżej 100 tys. mieszkańców, 10 dla gmin od 50 do 100 tys. mieszkańców oraz 5 dla pozostałych gmin; w dniach z POZIOMEM II 7 dla gmin powyżej 100 tys. mieszkańców, 5 dla gmin od 50 do 100 tys. mieszkańców oraz 2 dla pozostałych gmin.
95	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	Rozdział 2.2. Monitorowanie realizacji Programu	„Starostowie, prezydenci miast, burmistrzowie i wójtowie zobowiązani są do sporządzania sprawozdań z realizacji działań naprawczych wskazanych w Programie w danym roku za rok poprzedni i ich przekazywania w terminie do 31 stycznia każdego roku Zarządowi Województwa		Uwzględniono. Zmieniono zapisy. Wskazano w części 2 Programu (Ograniczenia i obowiązki związane z realizacją programu), że udostępnianie arkusza sprawozdawczego dla gmin ma

lp.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			Śląskiego. Zakres informacji przekazywanych przez jednostki realizujące poszczególne działania naprawcze określony jest w ramach internetowej platformy sprawozdawczej, która udostępniana jest poszczególnym jednostkom corocznie przez Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego do końca roku sprawozdawczego - do dnia 31 stycznia za rok poprzedni." - Z tego akapitu wynika, że zarówno przekazanie sprawozdania do Marszałka, jak i otrzymanie przez zobowiązany podmiot odpowiedniego wzoru sprawozdania nastąpi w tym samym terminie.		nastąpić do końca roku sprawozdawczego, czyli do 31 grudnia.
96	Metropolia Górnośląsko-Zagłębiowska	Rozdział 3.5. Działania naprawcze, które nie zostały wytypowane do wdrożenia	„Całkowity zakaz stosowania paliw stałych. Nie proponowano wprowadzenia zakazu stosowania paliw stałych do celów grzewczych w indywidualnych systemach grzewczych przede wszystkim ze względów społecznych, a także technicznych." - Autorzy milczeniem pominęli fakt, że część gmin z terenu województwa śląskiego wystąpiło o wprowadzenie indywidualnych dla tych gmin uchwał antysmogowych wprowadzających docelowo całkowity zakaz stosowania paliw stałych do ogrzewania budynków w sposób indywidualny.		Nie uwzględniono. Program wskazuje działania do roku 2026. Termin ten wydaje się zbyt krótki na wprowadzenie całkowitego zakazu stosowania paliw stałych, ponieważ tak radykalne działania wymagają szerokich konsultacji społecznych oraz wskazanie odpowiednio długiego okresu na dostosowanie. Ponadto śląska uchwała antysmogowa obowiązuje od niespełna 3 lat. Warto poczekać na efekty jej rzeczywistego wdrożenia. Prowadzone analizy wskazują, że nie jest konieczna rezygnacja ze stosowania paliw stałych, ponieważ zmiana starych nieefektywnych kotłów na nowe spełniające wymagania ekoprojektu powoduje redukcję emisji zanieczyszczeń do powietrza o ok. 95%.
97	Przewodniczący Zarządu Związku Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku	PDK	1. Proponujemy odejście od zapisów zawartych w Planie Działań Krótkoterminowych, poprzez zastąpienie kontroli doraźnych, w przypadku występowania przekroczeń poziomów informacyjnych i alarmowych, poprzez zamianę tych zapisów następującym określeniem zadań: zobowiązuje się gminy do przeprowadzania systematycznych kontroli nieruchomości w ilościach wyliczanych na podstawie ilości mieszkańców/nieruchomości w danej gminie oraz ilości przekroczeń poziomu alarmowego w roku poprzedzającym wykonanie obowiązku kontroli.		Nie uwzględniono. Wzmoczone kontrole w trakcie trwania POZIOMU II i III mają również cel edukacyjny a kontrole systematyczne powinny być prowadzone przez cały rok. W dokumencie wskazano minimalną ilość rutynowych kontroli w ciągu roku. W trakcie trwania POZIOMU II i III minimalna ilość przeprowadzonych kontroli powinna wynosić: w dniach z POZIOMEM III 15 dla gmin

lp.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			<p>Za okres rozliczeniowy obowiązku przeprowadzonych kontroli przyjmuje się kwartały (I i IV każdego roku). Rozwiązanie to pozwoli na prowadzenie systematycznych kontroli palenisk domowych pod kątem spalania odpadów oraz stosowanych paliw w sezonie grzewczym.</p> <p>Prowadzenie systematycznych kontroli przyczyni się do skontrolowania większej ilości gospodarstw domowych oraz podejmowania działań prewencyjnych. Powstawanie zjawiska smogu jest spowodowane zbiegiem czynników atmosferycznych, takich jak temperatura, ciśnienie, brak wiatru itd.</p> <p>Wobec powyższego przy tym samym ładunku emisji zanieczyszczeń z sektora komunalno-bytowego, bez jednoczesnego wystąpienia wszystkich czynników nie dojdzie do sytuacji przekroczenia poziomów informowania lub alarmowego. Zintensyfikowane kontrole w czasie przekroczenia poziomów informowania i poziomów alarmowych nie spowodują zmniejszenia emisji zanieczyszczeń w tym czasie, ponieważ mieszkańcy nie zaprzestaną ogrzewania swoich domów. Edukacyjny i prewencyjny wymiar działań kontrolnych winien być zachowany poprzez ich systematyczność w całym okresie grzewczym, czego nie zapewni działanie akcyjne podczas sytuacji alarmowych.</p>		<p>powyżej 100 tys. mieszkańców, 10 dla gmin od 50 do 100 tys. mieszkańców oraz 5 dla pozostałych gmin; w dniach z POZIOMEM II 7 dla gmin powyżej 100 tys. mieszkańców, 5 dla gmin od 50 do 100 tys. mieszkańców oraz 2 dla pozostałych gmin.</p>
98	Przewodniczący Zarządu Związku Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku	PDK	<p>2. Proponuje się by informacje o przekroczeniu poziomu informowania oraz alarmowania były przekazywana do jednostek wymienionych w Programie Ochrony Powietrza dla Województwa Śląskiego bezpośrednio przez Powiatowe Centra Zarządzania Kryzysowego. Z uwagi na potrzebę szybkiego reagowania ww. podmiotów pozwoli na osiągnięcie lepszych efektów Programu oraz przyspieszy czas reakcji i podjęcie odpowiednich działań przez odpowiednie instytucje.</p>		Uwzględniono.
99	Przewodniczący Zarządu Związku Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego	PDK	<p>3. Proponuje się zobowiązanie gmin do przygotowania oraz aktualizacji, w przypadku wystąpienia zmian, wykazów instytucji, które należy powiadomić o występujących przekroczeniach. Postulatem Zarządu Związku Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego</p>		Uwzględniono.

Ip.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
	Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku		z siedzibą w Rybniku jest wprowadzenie do Programu Ochrony Powietrza dla Województwa Śląskiego działań efektywnych oraz możliwych do realizacji przez Jednostki Samorządu Terytorialnego		
100	Przewodniczący Zarządu Związku Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku	Rozdział 2.2. Monitorowanie realizacji Programu	4. Dodatkowo rekomendujemy zmianę terminu na złożenie sprawozdania z realizacji Programu Ochrony Powietrza w terminie do końca lutego każdego roku. Zgodnie z pkt 2.2. Monitorowanie realizacji Programu załącznika do projektu uchwały - starostowie, prezydenci miast, burmistrzowie i wójtowie zobowiązani są do sporządzania sprawozdań z realizacji działań naprawczych wskazanych w Programie w danym roku za rok poprzedni i ich przekazywania w terminie do 31 stycznia każdego roku Zarządowi Województwa Śląskiego (str. 295 załącznika do projektu uchwały i wcześniejsze). W obowiązującym Programie ochrony powietrza dla województwa śląskiego (Uchwała Nr V/47/5/2017 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 18 grudnia 2017 r.) data przekazywania przedmiotowych sprawozdań to 30 kwietnia każdego roku. Skrócenie terminu przedłożenia sprawozdań jest drastyczne i niemożliwe do wykonania z uwagi na poniższe.		Uwzględniono częściowo. Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na Zarząd Województwa obowiązek przekazania sprawozdania z realizacji Programu do 31 marca każdego roku za rok poprzedni. Zarząd Województwa musi wcześniej pozyskać i zweryfikować dane. Termin wydłużono do 15 lutego.
101	Przewodniczący Zarządu Związku Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku		5. Sprawozdanie wymaga zgromadzenia wielu danych m.in. na temat wykonanych inwestycji gminnych (w tym termomodernizacji i wymiany źródeł ciepła w budynkach gminnych, budowy ścieżek rowerowych), przeprowadzonych kontroli w zakresie uchwały antysmogowej/ustawy o odpadach przez straż gminną. W tabelach sprawozdawczych wymagane jest wprowadzenie odrębnie każdej inwestycji wykonanej przez mieszkańców gminy w zakresie termomodernizacji i wymiany źródła ciepła (wymagane dane to adres inwestycji, moc starego kotła, rodzaj nowego kotła, powierzchnia budynku, kwota całkowita inwestycji oraz źródło jej finansowania, a także kwota ewentualnego dofinansowania) - dane te są wprowadzane do tabeli sprawozdawczych zarówno w oparciu o udzielone przez gminę dofinansowania do przedmiotowych inwestycji w ramach programów ograniczenia emisji		Uwzględniono częściowo. Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na Zarząd Województwa obowiązek przekazania sprawozdania z realizacji Programu do 31 marca każdego roku za rok poprzedni. Zarząd Województwa musi wcześniej pozyskać i zweryfikować dane. Termin wydłużono do 15 lutego.

lp.	wnoszący uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			(POE) jak i dane pozyskane z WFOŚiGW w Katowicach realizującego rządowy Program Czyste Powietrze. W związku z tym oraz mając na uwadze konieczność pozyskiwania przez samorządy danych do sprawozdań z wielu źródeł proponujemy wystąpienie o wydłużenie wskazanego w projekcie Programu terminu sprawozdawczości dla gmin i powiatów do końca lutego za rok poprzedni, co w naszej ocenie umożliwi dochowanie terminów sprawozdawczych zarówno przez gminy, jak i przez Zarząd Województwa.		

Załącznik nr 2 – wnioski i uwagi osób fizycznych oraz organizacji zgłoszone w ramach konsultacji.

Tabela 2. Informacja o sposobie i zakresie uwzględnienia lub nieuwzględnienia wniosków i uwag osób fizycznych wniesionych w ramach konsultacji projektu uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego w sprawie Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego

lp.	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
1	ogólna (cały dokument)	Należy umożliwić gminom, które chcą wprowadzić zakaz spalania paliw stałych na swoim terenie, taką właśnie możliwość poprzez przychyłność Zarządu województwa i Sejmiku. W tym wypadku gmina powinna być zobowiązana przygotować program osłony dla osób wykluczonych energetycznie!	W przypadku walki z niską emisją chodzi przede wszystkim o zdrowie i życie mieszkańców. Koszty społeczne, ekonomiczne złej jakości powietrza w województwie śląskim są ogromne. Osoby posiadające największy kapitał, niestety wyprowadzają się poza województwo, co jest kolejną przesłanką przemawiającą za intensyfikacją walki z NE. Jakość powietrza w województwie śląskim pozostaje bardzo zła. W każdej strefie stwierdzono naruszenie obowiązujących prawem norm jakości powietrza. Szczególnie duży problem stanowią bardzo wysokie stężenia pyłu PM10, pyłu PM2,5 oraz rakotwórczego benzo[a]pirenu.	Nie uwzględniono. Na temat chęci wprowadzenia zakazu stosowania paliw stałych powinny wypowiedzieć się poszczególne gminy, bo to one mają najlepsze rozeznanie w kwestii zaopatrzenia w ciepło, paliwa gazowe i energie elektryczną. Generalnie uwaga dotyczy ewentualnej zmiany uchwały antysmogowej, a nie Programu ochrony powietrza.
2	ogólna (cały dokument)	Należy rozważyć wprowadzenie na terenie całego województwa zakazu spalania paliw stałych w tych miejscach, w których jest dostępna sieć gazowa, CO – wskazania dotyczące tego kierunku zawierają opisane w POP priorytety, a bez nakazu podłączeń lub zakazu spalania paliw stałych, te źródła nie są dominujące, a powinny (CO, gaz). Być może datą wprowadzenia zakazu, która odpowiadałaby logice wdrażania uchwały antysmogowej, byłaby data 1 stycznia 2028 roku.	W przypadku pyłu PM10 normy zostały przekroczone na niemal wszystkich stacjach pomiarowych. Według prawa w ciągu roku może być maksymalnie 35 dni z wysokim stężeniem tego zanieczyszczenia. Na stacji w Pszczynie takich dni było 125, na stacjach w Rybniku i Wodzisławiu Śląskim 110, w Myszkowie 105, a w Zabrze 103. Na wszystkich stacjach została przekroczona norma dla pyłu PM2,5. Stężenia rakotwórczego benzo[a]pirenu odnotowane w województwie śląskim należą do najwyższych w całej Unii Europejskiej. Przy dopuszczalnym średnim rocznym stężeniu 1 ng/m ³ , stężenie w Rybniku wyniosło 13 ng/m ³ , Godowie i Pszczynie 9 ng/m ³ , a w Żywcu 8 ng/m ³ . Głównym źródłem emisji pyłu PM10, pyłu PM2,5 oraz benzo[a]pirenu jest emisja z sektora komunalno-bytowego, a więc głównie z urządzeń grzewczych opalanych węglem i drewnem (kotłów, pieców, kominków, kóz, itp.). Odpowiada ona za 66% emitowanego w województwie śląskim pyłu PM10, 76% pyłu PM 2,5 oraz 94% rakotwórczego benzo[a]pirenu ² . Szacuje się, że w województwie śląskim wciąż użytkowanych jest około pół miliona kotłów pozaklasowych ³ . Aby stężenia powyższych zanieczyszczeń spadły konieczna jest ich wymiana poprzez wdrożenie uchwały antysmogowej dla województwa śląskiego, która nakazuje wymianę kotłów w konkretnych terminach: od 1 stycznia 2022 można eksploatować tylko kotły użytkowane krócej niż 10 lat (do tej pory należy wymienić starsze i nieposiadające tabliczki znamionowej); od 1 stycznia 2024 można eksploatować tylko kotły użytkowane krócej niż 5 lat (do tej pory należy wymienić starsze); od 1 stycznia 2026 można eksploatować tylko kotły 3,4,5 klasy i ekoprojekt (do tej pory należy wymienić wszystkie kotły	Nie uwzględniono. Wprowadzenie całkowitego zakazu stosowania paliw stałych na terenie województwa śląskiego do działania radykalne, które musiałoby być poprzedzone przeprowadzeniem szerokich konsultacji społecznych oraz wymagałoby wskazania odpowiednio długiego okresu na dostosowanie. Konieczność wprowadzenia takiego zakazu nie znajduje potwierdzenia w analizach, ponieważ zmiana starych nieefektywnych kotłów na nowe spełniające wymagania ekoprojektu powoduje redukcję emisji zanieczyszczeń do powietrza o ok. 95%. Ponadto śląska uchwała antysmogowa obowiązuje od niespełna 3 lat. Warto poczekać na efekty jej rzeczywistego wdrożenia.
3	ogólna (cały dokument)	Należy nałożyć konkretne obowiązki i kary na gminy, aby całościowo realizowały zapisy uchwały antysmogowej.	W przypadku walki z niską emisją chodzi przede wszystkim o zdrowie i życie mieszkańców. Koszty społeczne, ekonomiczne złej jakości powietrza w województwie śląskim są ogromne. Osoby posiadające największy kapitał, niestety wyprowadzają się poza województwo, co jest kolejną przesłanką przemawiającą za intensyfikacją walki z NE. Jakość powietrza w województwie śląskim pozostaje bardzo zła. W każdej strefie stwierdzono naruszenie obowiązujących prawem norm jakości powietrza. Szczególnie duży problem stanowią bardzo wysokie stężenia pyłu PM10, pyłu PM2,5 oraz rakotwórczego benzo[a]pirenu.	Nie uwzględniono. Sposób kontroli realizacji programu ochrony powietrza określa ustawa Prawo ochrony środowiska. Ona również określa wysokość kar, jakie można nałożyć w przypadku braku realizacji Programu.

lp.	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
4	ogólna (cały dokument)	Sformułowanie zawarte w projekcie POP cyt. „Redukcja ta jest jednak niewystarczająca i nie doprowadzi do braku występowania przekroczeń poziomów dopuszczalnych stężeń pyłu zawieszonego PM10 oraz PM2,5 i poziomu docelowego benzo(a)pirenu w roku prognozy. Konieczne będzie zatem wprowadzenie dodatkowych działań w celu poprawy stanu jakości powietrza w strefach.” – nie stanowi dobrej prognozy. W związku z tym, należy negatywnie zaopiniować wszystkie wnioski gmin, które zechcą opóźnić wdrożenie uchwały antysmogowej. Prawo powinno być pewną stałą, nie należy dawać złego przykładu dla innych gmin i tworzyć presję społeczną na władzach pozostałych miejscowości.	pozaklasowe); od 1 stycznia 2028 można eksploatować tylko kotły 5 klasy i ekoprojektu (do tej pory należy wymienić kotły 3 i 4 klasy). Pomimo konieczności niezwłocznej poprawy jakości powietrza oraz przyjętej uchwały antysmogowej w przeciągu ostatnich trzech lat wymieniono zaledwie około 37 000 kotłów, a więc mniej niż 10% istniejących „kopciuchów” (7 248 w 2016 r., 11 100 w 2017 r., 18 837 w 2018 r.). Aby tempo wymiany kotłów przyspieszyło i było możliwe zagwarantowanie mieszkańcom województwa śląskiego dostępu do powietrza, które spełnia określone w prawie wymogi jakościowe, Program ochrony powietrza powinien określać szereg konkretnych działań i obowiązków w zakresie likwidacji niskiej emisji – a więc kotłów pozaklasowych. Niestety zaproponowany dokument nie zawiera praktycznie żadnych obowiązków, które obligowałyby gminy lub inne podmioty do podejmowania działań w zakresie poprawy jakości powietrza. Dlatego proponujemy uwzględnienie w POP następujących działań, tak aby dokument ten rzeczywiście mógł się przełożyć na poprawę jakości powietrza w naszym województwie. Należy również podkreślić, że przyjęcie Programu ochrony powietrza w obecnej formie, pozbawionego konkretnych działań i niegwarantującego osiągnięcia obowiązujących w prawie norm jakości powietrza, znacznie zwiększa ryzyko nałożenia na Polskę kar za łamanie Dyrektywy 2008/50/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy (Dz.U. 2008, L 152, s. 1).	Nie uwzględniono. Program wskazuje działania, które mają doprowadzić do osiągnięcia poziomu docelowego B(a)P. W tym kontekście uwaga jest niezrozumiała.
5	rozdział 1.8.3	Ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych W obecnej formie Program ochrony powietrza nie jest skoordynowany z Programem Czyste Powietrze oraz programem Stop Smog. POP powinien zawierać jednoznaczne wytyczne w zakresie finansowania inwestycji polegających na wymianie źródeł ciepła/termomodernizacji domów, tak aby na poziomie lokalnym nie tworono programów konkurujących z Programem Czyste Powietrze czy Stop Smog. Ewentualne dotacje gminne powinny być skoordynowane z tymi programami lub przeznaczone na obszary, w których nie ma dostępnego finansowania rządowego, np. budownictwo wielorodzinne.		Nie uwzględniono. Przytoczone programy przygotowane zostały w celu dofinansowania działań zmierzających do zmiany sposobu ogrzewania indywidualnego na mniej emisyjne. Programy te nawzajem się uzupełniają. Zadaniem POP jest wyznaczenie działań naprawczych i wskazanie źródeł ich finansowania, a nie wskazywanie wytycznych w zakresie finansowania.
6	rozdział 1.8.3	Każda gmina powinna być zobligowana w ramach POP do otworzenia punktu dostępu do Programu Czyste Powietrze, tak aby ułatwić mieszkańcom dostęp do dotacji na wymianę źródła ciepła oraz termomodernizację.		Nie uwzględniono. Zadaniem gmin jest organizacja sposobu wsparcia ograniczenia emisji z sektora komunalno-bytowego. Sposób organizacji tego zadania pozostawiono

lp.	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
				w gestii każdej gminy.
7	rozdział 1.8.3	Każda kwalifikująca się gmina powinna mieć obowiązek w ramach POP przystąpienia do programu Stop Smog, w ramach którego można uzyskać środki na pomoc ubogim gospodarstwom w wymianie źródła i termomodernizacji domów.		Nie uwzględniono. Zadaniem gmin jest organizacja sposobu wsparcia ograniczenia emisji z sektora komunalno-bytowego. Sposób organizacji tego zadania pozostawiono w gestii każdej gminy.
8	rozdział 1.8.3	Gminy powinny być zobligowane w ramach POP do wyznaczenia/zatrudnienia odpowiedniej ilości pracowników zajmujących się poprawą jakości powietrza, wzorem małopolskich eko-doradców. Proponujemy, aby w gminach do 20 000 ludności był to przynajmniej jeden pracownik, między 20 000 a 50 000 przynajmniej dwóch pracowników, a powyżej 50 000 trzech pracowników. Osoby te powinny prowadzić akcje informacyjne i edukacyjne, wspierać proces aplikowania o dotację do wymiany kotła, pozyskiwać fundusze w ramach programu Stop Smog. W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego 2021-2027 Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego powinien zapewnić dofinansowanie do zatrudniania tego typu pracowników.		Nie uwzględniono. Zadaniem gmin jest organizacja sposobu wsparcia ograniczenia emisji z sektora komunalno-bytowego. Sposób organizacji tego zadania pozostawiono w gestii każdej gminy.
9	rozdział 1.8.3	Należy zrezygnować z finansowania ze środków publicznych w ramach programów dotacyjnych nowych kotłów węglowych.		Nie uwzględniono. W Programie wskazano hierarchie działań, gdzie wymiana na kocioł na paliwo stałe jest na ostatnim miejscu.
10	rozdział 1.8.3	Należy wprowadzić zakaz montażu ogrzewania węglowego w nowo budowanych domach, tak aby ograniczyć przyrost nowych źródeł zanieczyszczenia powietrza.		Nie uwzględniono. W wielu gminach województwa śląskiego nie ma dostępu do sieci ciepłowniczej ani gazowej. Natomiast zastosowanie OZE rodzi konieczność poniesienia wysokich kosztów inwestycyjnych, które mogą być niemożliwe do udźwignięcia przez niektórych mieszkańców. Natomiast w przypadku zastosowania ogrzewania elektrycznego czy olejowego bardzo wysokie są koszty eksploatacyjne.
11	rozdział 1.8.3	Należy umożliwić tym gminom, których władze chcą wprowadzić zakaz palenia węglem (i drewnem) na swoim terenie, wprowadzenie tego typu regulacji. Po wpłynięciu tego typu wniosku od danej gminy (poparcie rady i prezydenta/burmistrza/wójta) Sejmik		Nie uwzględniono. Na temat chęci wprowadzenia zakazu stosowania paliw stałych powinny wypowiedzieć się poszczególne gminy, bo to one mają najlepsze rozeznanie

lp.	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
		Województwa powinien umożliwić przyjęcie zaostrzonych lokalnych uchwał antysmogowych.		w kwestii zaopatrzenia w ciepło, paliwa gazowe i energię elektryczną. Wnioski gmin powinny trafić do Zarządu Województwa Śląskiego, który może przeanalizować zasadność wniosku, jak również koszty i korzyści wprowadzenia wspomnianych ograniczeń. Podjęcie takiej uchwały nie leży jednak w kompetencjach przedmiotowego Programu.
12	rozdział 1.8.3	Gminy powinny być również zobligowane do przeprowadzenia na swoim terenie inwentaryzacji źródeł grzewczych, tak aby wiedzieć, gdzie mieszkańcy muszą przeprowadzić wymianę, które rodziny są zagrożone ubóstwem energetycznym oraz kontrolować tempo wymiany „kopciuchów”, a docelowo prowadzić kontrolę zgodności instalacji grzewczej z wymogami uchwały antysmogowej. Inwentaryzacja powinna być przeprowadzona najpóźniej do końca 2020 roku.		Nie uwzględniono. Niemożliwe jest przeprowadzenie do końca roku inwentaryzacji w każdej gminie. Planowane są natomiast w tej kwestii rozwiązania systemowe na poziomie krajowym.
13	Działania promocyjne i edukacyjne (ulotki, imprezy, akcje szkolne, audycje, konferencje) oraz informacyjne i szkoleniowe	Każda gmina powinna być zobowiązana do prowadzenia szerokiej kampanii informacyjno-edukacyjnej przede wszystkim na temat uchwały antysmogowej, która definiuje terminy wymiany kotłów. Badania pokazują, że zaledwie 30% posiadaczy kotłów pozaklasowych w województwie śląskim jest świadoma, że będą musieli wymienić swój kocioł oraz zna termin, kiedy ma to nastąpić. W związku z tym postulujemy, aby nałożyć na gminy obowiązek wysyłki informacji o uchwale antysmogowej oraz programach dotyczących wymiany źródeł grzewczych dwa razy do roku do każdego gospodarstwa ogrzewanego za pomocą paliw stałych (np. razem z informacją o podatku od nieruchomości). Gminy powinny być również zobligowane do zamieszczenia na głównej stronie internetowej gminy (nie w podrzędnej zakładce) informacji o jakości powietrza.		Uwzględniono częściowo. Rozszerzono katalog działań edukacyjnych o "kampanie informacyjne na temat obowiązującej śląskiej uchwały antysmogowej".
14	Działania promocyjne i edukacyjne (ulotki, imprezy, akcje szkolne, audycje, konferencje) oraz	POP powinien wprowadzać zapisy wymagające prowadzenia edukacji nie tylko w zakresie informowania o szkodliwości spalania odpadów w piecach i kotłach indywidualnych, ale przede wszystkim o: – wymogu likwidacji pozaklasowych kotłów zgodnie z datami opisanymi w Uchwale antysmogowej.		Uwzględniono częściowo. Rozszerzono katalog działań edukacyjnych o "kampanie informacyjne na temat obowiązującej śląskiej uchwały antysmogowej". Obecnie standardem jest prowadzenie przez Straż Miejską w trakcie kontroli

lp.	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
	informacyjne i szkoleniowe	– szkodliwości spalania węgla i drewna w pozaklasowych urządzeniach, – konsekwencjach karnych przy spalaniu zabronionych paliw. POP powinien wprowadzić obowiązek prowadzenia działań edukacyjnych przez Strażników Miejskich w czasie prowadzenia kontroli.		działań edukacyjnych.
15	Prowadzenie działań kontrolnych	Mieszkańcy każdej gminy powinni mieć dostęp do szybkiej kontroli interwencyjnej w przypadku, gdy podejrzewają, że spalane są odpady lub paliwa nieodpowiedniej jakości. Każda gmina powinna być zobligowana do zapewnienia, aby kontrola została wykonana do dwóch godzin od zgłoszenia – krótki czas reakcji jest kluczowy dla skuteczności działań kontrolnych. Kontrole powinny być przeprowadzane według ustalonej wcześniej procedury. Możliwe prowadzenie kontroli przez strażę gminne, pracowników urzędu lub przy współpracy z policją. Działania kontrolne będą szczególnie ważne po 2021 roku, kiedy to wejdą w życie pierwsze przepisy uchwały antysmogowej dla województwa śląskiego. W ramach RPO 2021-2027 powinno być zapewnione wsparcie dla gmin na wyposażenie nowo powoływanych straży gminnych lub międzygminnych.		Nie uwzględniono. Kontrola w ciągu dwóch godzin od zgłoszenia jest trudna do przeprowadzenia nawet w dużych miastach, a tym bardziej w małych gminach, gdzie jest niewielu pracowników urzędów. Nie są obecnie znane warunki alokacji środków w ramach nowej perspektywy finansowej. Program może wskazywać RPO jako jedno ze źródeł finansowania, ale nie wyznacza jego ram.
16	Prowadzenie działań kontrolnych	Kontrolą powinni być objęci również przedsiębiorcy - POP powinien zobowiązać do prowadzenia takich kontroli Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w ilości przynajmniej 100 przedsiębiorstw rocznie.		Nie uwzględniono. Działalność kontrolna WIOŚ prowadzona jest zgodnie z obowiązującym prawem, np. ustawa o inspekcji ochrony środowiska.
17	Prowadzenie działań kontrolnych	Działania kontrolne należy prowadzić przez cały rok kalendarzowy, a nie tylko jako element Planu Działań Krótkoterminowych. Szczególnie ważne będzie to po osiągnięciu pierwszej z dat progowych Uchwały antysmogowej, czyli daty, po której należy zlikwidować kotły na paliwa stałe starsze niż 10 lat.		Udzielono odpowiedzi. Działania kontrolne zostały zaplanowane w harmonogramach realizacji jako oddzielne zadania oraz wyznaczono minimalną liczbę kontroli jaka ma być przeprowadzona w roku.
18	Prowadzenie działań kontrolnych	Należy wyznaczyć minimalną ilość kontroli w każdej gminie do przeprowadzenia w każdym roku kalendarzowym.		Uwzględniono. W harmonogramie dla strefy śląskiej wprowadzono obowiązek prowadzenia kontroli w każdej gminie uzależniając ich liczbę od liczby mieszkańców: minimum 20 kontroli w roku w gminach powyżej 50 tys. mieszkańców minimum 10 kontroli w roku w gminach

lp.	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
				do 50 tys. mieszkańców
19	Plan Działań Krótkoterminowych (PDK), punkt 1.11.3	<p>Plan działań krótkoterminowych należy uzupełnić o następujące działania:</p> <p>2 poziom – ryzyko przekroczenia średniej z 24 godz. PM10 pow. 100 µg/m³</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kontrole prewencyjne spalania odpadów i zakazanych paliw – należy określić minimalną liczbę kontroli na gminę • Zakaz/ograniczenie aktywności dzieci i młodzieży na zewnątrz szkół i przedszkoli. • Zakaz eksploatacji kominków i innych ogrzewaczy pomieszczeń na paliwa stałe, o ile w lokalu/budynku istnieje inne źródło ogrzewania • Zakaz stosowania dmuchaw do liści. • Zakaz czyszczenia ulic na sucho. 		<p>Uwzględniono częściowo.</p> <p>Określono minimalną liczbę kontroli.</p> <p>Ograniczenia konstytucyjnych praw i wolności (dot. uwagi: zakaz aktywności dzieci i młodzieży na zewnątrz szkół i przedszkoli) mogą zostać wprowadzone w przypadku wprowadzenia stanu klęski żywiołowej, stanu wyjątkowego, stanu wojennego. W tym aspekcie dokument wprowadza zalecane środki ostrożności w zakresie aktywności na zewnątrz.</p> <p>Ograniczenia stosowania kominków i ogrzewaczy pomieszczeń zostały ujęte w POZIOMIE III. W dokumencie zawarto ograniczenia dot. stosowania dmuchaw do liści oraz czyszczenia ulic na sucho w tabeli 140.</p>
20	Plan Działań Krótkoterminowych (PDK), punkt 1.11.3	<p>Plan działań krótkoterminowych należy uzupełnić o następujące działania:</p> <p>3 stopień - ryzyko przekroczenia średniej 24 godz. PM10 pow. 150 µg/m³</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kontrole prewencyjne spalania odpadów i zakazanych paliw – należy określić minimalną liczbę kontroli na gminę • Zakaz aktywności dzieci i młodzieży na zewnątrz. • Zakaz eksploatacji urządzeń grzewczych na paliwa stałe (węgiel, biomasa) w przypadku możliwości zastosowania alternatywnego ogrzewania, • Zakaz stosowania dmuchaw do liści, • Zakaz czyszczenia ulic na sucho, • Dla większych miast - zakaz wjazdu samochodów ciężarowych do centrum, • Wdrożenie ograniczeń określonych w pozwoleniach dla zakładów przemysłowych. 		<p>Uwzględniono częściowo</p> <p>Określono minimalną liczbę kontroli.</p> <p>Ograniczenia konstytucyjnych praw i wolności (dot. uwagi: zakaz aktywności dzieci i młodzieży na zewnątrz szkół i przedszkoli) mogą zostać wprowadzone w przypadku wprowadzenia stanu klęski żywiołowej, stanu wyjątkowego, stanu wojennego. W tym aspekcie dokument wprowadza zalecane środki ostrożności w zakresie aktywności na zewnątrz.</p> <p>W dokumencie zawarto ograniczenia dot. stosowania dmuchaw, czyszczenia ulic na sucho oraz stosowania kominków i ogrzewaczy pomieszczeń w tabeli 140.</p> <p>Aktualnie nie ma odpowiednich zapisów w wydanych pozwoleniach zintegrowanych. Działanie to wymaga zmian prawa o wydanie pozwolenia lub jego aktualizację.</p>
21	ogólna (cały dokument)	Zwracam się do władz samorządowych z apelem, aby nowy Program Ochrony Powietrza zawierał następujące postulaty obejmujące całe województwo śląskie:	Ja, niżej podpisany, jestem głęboko zaniepokojony dramatyczną jakością powietrza w województwie śląskim. W sezonie grzewczym zanieczyszczenie powietrza regularnie i wielokrotnie przekracza dopuszczalne wartości, co zagraża naszemu zdrowiu i życiu. Jakość	<p>Nie uwzględniono.</p> <p>W wielu gminach województwa śląskiego nie ma dostępu do sieci ciepłowniczej ani gazowej. Natomiast zastosowanie OZE</p>

Ip.	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
		· niezwłoczne wprowadzenie w województwie śląskim zakazu palenia węglem i innymi paliwami stałymi w piecach domowych, przy uwzględnieniu kilkuletniego okresu przejściowego na dostosowanie instalacji grzewczych. Należy jednocześnie zapewnić dofinansowanie do przyłączenia do sieci ciepłowniczej, wymiany pieców węglowych na piece gazowe czy odnawialne źródła energii. Bez wprowadzenia takiego zakazu (który leży w gestii sejmiku wojewódzkiego) przywrócenie jakości powietrza do poziomów bezpiecznych dla naszego zdrowia i życia nie jest możliwe. Problem zanieczyszczenia powietrza przez domowe piece węglowe rozwiązano dziesiątki lat temu w innych miastach europejskich poprzez wprowadzenie zakazu palenia węglem w piecach domowych (np. Londyn w 1956 czy Dublin w 1990). Uważamy także, że powinien powstać projekt dopłat dla ludzi najuboższych, których nie będzie stać na poniesienie zwiększonych kosztów ogrzewania.	powietrza w ostatnich latach nadal nie ulega znaczącej poprawie na terenie województwa śląskiego. Zgodnie z Roczną oceną jakości powietrza w województwie śląskim za 2018 rok poszczególne strefy zostały zakwalifikowane do klasy C ze względu na przekroczenia dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń. Przekroczenia dopuszczalnej liczby dni z przekroczeniem dopuszczalnego stężenia dobowego pyłu PM10 wskazano we wszystkich strefach województwa śląskiego. Tymczasem działania polegające na likwidacji starych, wysokoemisyjnych źródeł ogrzewania toczą się niezwykle wolno w gminach województwa śląskiego. Ciągłe istnieją gminy, które raportują corocznie zero zlikwidowanych kotłów kopciuchów i nie są za to karane. Lista chorób, do których przyczynia się zanieczyszczenie powietrza jest długa: astma, infekcje górnych dróg oddechowych, przewlekła obturacyjna choroba płuc, nadciśnienie, wylewy, zawały, udary, rak płuc, a także szybsze starzenie się układu nerwowego. Bardzo negatywny jest wpływ zanieczyszczeń powietrza na rozwój płodu. Każdego roku kilka tysięcy osób mieszkających w województwie śląskim umiera przedwcześnie właśnie dlatego, że oddycha silnie zanieczyszczonym powietrzem. Głównym powodem takiego stanu rzeczy jest palenie węglem w piecach domowych. Uważamy, że w XXI wieku Zarząd i Sejmik Województwa Śląskiego powinny zapewnić mieszkańcom system ogrzewania bezpieczny dla zdrowia i życia. Rozdział II, Art.68., punkt 4 Konstytucji wyraźnie mówi, iż „władze publiczne są obowiązane do zwalczania chorób epidemicznych i zapobiegania negatywnym dla zdrowia skutkom degradacji środowiska.” W województwie śląskim problem ten jest marginalizowany, a dotychczasowe działania są nieskuteczne. Po przeanalizowaniu dokumentu „Program ochrony powietrza dla województwa śląskiego, PROJEKT – luty 2020”, nasuwa się wiele znaków zapytania i wątpliwości, niektóre z zaproponowanych zapisów są wręcz nieakceptowalne i nie powinny znaleźć się w tak ważnym dokumencie. POP opiera się w głównej mierze na realizacji uchwały antysmogowej, która już obowiązuje, lecz nie przynosi oczekiwanych rezultatów. Jako działania naprawcze wskazano wymianę źródeł ogrzewania i działania kontrolne, a także działania edukacyjne. Nowy POP nie wnosi żadnych nowych działań w stosunku do już prowadzonych, a więc aktualizacja nie spełni swojej roli i tym samym nie będzie wypełniał wymogów określonych przepisami prawa.	rodzi konieczność poniesienia wysokich kosztów inwestycyjnych, które mogą być niemożliwe do udźwignięcia przez niektórych mieszkańców. Natomiast w przypadku zastosowania ogrzewania elektrycznego czy olejowego bardzo wysokie są koszty eksploatacyjne. Ewentualne podjęcie tak radykalnych środków powinno zostać poprzedzone szerokimi konsultacjami społecznymi.
22	ogólna (cały dokument)	Zwracam się do władz samorządowych z apelem, aby nowy Program Ochrony Powietrza zawierał następujące postulaty obejmujące całe województwo śląskie: Zakaz instalowania kotłów na paliwa stałe w nowo budowanych budynkach od 2021 r. – jedynie taki zapis pozwoli na stopniowe odchodzenie od wysokoemisyjnych paliw. Nowobudowane domy i lokale będą musiały zaplanować inne źródło ciepła niż na paliwo stałe. Bez tego zapisu województwo śląskie nigdy nie wyeliminuje najbardziej szkodliwych dla zdrowia paliw stałych.	Po przeanalizowaniu dokumentu „Program ochrony powietrza dla województwa śląskiego, PROJEKT – luty 2020”, nasuwa się wiele znaków zapytania i wątpliwości, niektóre z zaproponowanych zapisów są wręcz nieakceptowalne i nie powinny znaleźć się w tak ważnym dokumencie. POP opiera się w głównej mierze na realizacji uchwały antysmogowej, która już obowiązuje, lecz nie przynosi oczekiwanych rezultatów. Jako działania naprawcze wskazano wymianę źródeł ogrzewania i działania kontrolne, a także działania edukacyjne. Nowy POP nie wnosi żadnych nowych działań w stosunku do już prowadzonych, a więc aktualizacja nie spełni swojej roli i tym samym nie będzie wypełniał wymogów określonych przepisami prawa.	Nie uwzględniono. W wielu gminach województwa śląskiego nie ma dostępu do sieci ciepłowniczej ani gazowej. Natomiast zastosowanie OZE rodzi konieczność poniesienia wysokich kosztów inwestycyjnych, które mogą być niemożliwe do udźwignięcia przez niektórych mieszkańców. Natomiast w przypadku zastosowania ogrzewania elektrycznego czy olejowego bardzo wysokie są koszty eksploatacyjne.
23	ogólna (cały dokument)	Zwracam się do władz samorządowych z apelem, aby nowy Program Ochrony Powietrza zawierał następujące postulaty obejmujące całe województwo śląskie: · wprowadzenie twardego zapisu o obowiązku przeznaczania co najmniej 2	Po przeanalizowaniu dokumentu „Program ochrony powietrza dla województwa śląskiego, PROJEKT – luty 2020”, nasuwa się wiele znaków zapytania i wątpliwości, niektóre z zaproponowanych zapisów są wręcz nieakceptowalne i nie powinny znaleźć się w tak ważnym dokumencie. POP opiera się w głównej mierze na realizacji uchwały antysmogowej, która już obowiązuje, lecz nie przynosi oczekiwanych rezultatów. Jako działania naprawcze wskazano wymianę źródeł ogrzewania i działania kontrolne, a także działania edukacyjne. Nowy POP nie wnosi żadnych nowych działań w stosunku do już prowadzonych, a więc aktualizacja nie spełni swojej roli i tym samym nie będzie wypełniał wymogów określonych przepisami prawa.	Uwaga niezrozumiała.
24	ogólna (cały dokument)	Zwracam się do władz samorządowych z apelem, aby nowy Program Ochrony Powietrza zawierał następujące postulaty obejmujące całe województwo śląskie:	Po przeanalizowaniu dokumentu „Program ochrony powietrza dla województwa śląskiego, PROJEKT – luty 2020”, nasuwa się wiele znaków zapytania i wątpliwości, niektóre z zaproponowanych zapisów są wręcz nieakceptowalne i nie powinny znaleźć się w tak ważnym dokumencie. POP opiera się w głównej mierze na realizacji uchwały antysmogowej, która już obowiązuje, lecz nie przynosi oczekiwanych rezultatów. Jako działania naprawcze wskazano wymianę źródeł ogrzewania i działania kontrolne, a także działania edukacyjne. Nowy POP nie wnosi żadnych nowych działań w stosunku do już prowadzonych, a więc aktualizacja nie spełni swojej roli i tym samym nie będzie wypełniał wymogów określonych przepisami prawa.	Nie uwzględniono. W wielu gminach województwa śląskiego nie ma dostępu do sieci ciepłowniczej ani gazowej. Natomiast zastosowanie OZE

lp.	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
		· niezwłoczne wprowadzenie w województwie śląskim zakazu palenia węglem i innymi paliwami stałymi w piecach domowych, przy uwzględnieniu kilkuletniego okresu przejściowego na dostosowanie instalacji grzewczych. Należy jednocześnie zapewnić dofinansowanie do przyłączenia do sieci ciepłowniczej, wymiany pieców węglowych na piece gazowe czy odnawialne źródła energii. Bez wprowadzenia takiego zakazu (który leży w gestii sejmiku wojewódzkiego) przywrócenie jakości powietrza do poziomów bezpiecznych dla naszego zdrowia i życia nie jest możliwe. Problem zanieczyszczenia powietrza przez domowe piece węglowe rozwiązano dziesiątki lat temu w innych miastach europejskich poprzez wprowadzenie zakazu palenia węglem w piecach domowych (np. Londyn w 1956 czy Dublin w 1990). Uważamy także, że powinien powstać projekt dopłat dla ludzi najuboższych, których nie będzie stać na poniesienie zwiększonych kosztów ogrzewania.	dokumencie. POP opiera się w głównej mierze na realizacji uchwały antysmogowej, która już obowiązuje, lecz nie przynosi oczekiwanych rezultatów. Jako działania naprawcze wskazano wymianę źródeł ogrzewania i działania kontrolne, a także działania edukacyjne. Nowy POP nie wnosi żadnych nowych działań w stosunku do już prowadzonych, a więc aktualizacja nie spełni swojej roli i tym samym nie będzie wypełniał wymogów określonych przepisami prawa.	rodzi konieczność poniesienia wysokich kosztów inwestycyjnych, które mogą być niemożliwe do udźwignięcia przez niektórych mieszkańców. Natomiast w przypadku zastosowania ogrzewania elektrycznego czy olejowego bardzo wysokie są koszty eksploatacyjne.
25	ogólna (cały dokument)	Zwracam się do władz samorządowych z apelem, aby nowy Program Ochrony Powietrza zawierał następujące postulaty obejmujące całe województwo śląskie: Zakaz instalowania kotłów na paliwa stałe w nowo budowanych budynkach od 2021 r. – jedynie taki zapis pozwoli na stopniowe odchodzenie od wysokoemisyjnych paliw. Nowobudowane domy i lokale będą musiały zaplanować inne źródło ciepła niż na paliwo stałe. Bez tego zapisu województwo śląskie nigdy nie wyeliminuje najbardziej szkodliwych dla zdrowia paliw stałych.		Nie uwzględniono. W wielu gminach województwa śląskiego nie ma dostępu do sieci ciepłowniczej ani gazowej. Natomiast zastosowanie OZE rodzi konieczność poniesienia wysokich kosztów inwestycyjnych, które mogą być niemożliwe do udźwignięcia przez niektórych mieszkańców. Natomiast w przypadku zastosowania ogrzewania elektrycznego czy olejowego bardzo wysokie są koszty eksploatacyjne.
26	ogólna (cały dokument)	Zwracam się do władz samorządowych z apelem, aby nowy Program Ochrony Powietrza zawierał następujące postulaty obejmujące całe województwo śląskie: wprowadzenie twardego zapisu o obowiązku przeznaczania co najmniej 2% dochodów własnych gminy na termomodernizację z wymianą źródła ciepła na niskoemisyjne i dopłaty do: likwidacji pieców węglowych, instalacje OZE, termomodernizację, prowadzenie kontroli, itp. Termomodernizacja powinna być wykonywana w ten sposób, aby nowe źródło ciepła nie było przewymiarowane. POP powinien zabraniać		Nie uwzględniono. Nie jest zadaniem Programu ochrony powietrza wyznaczanie sposobu kształtowania budżetów gmin. Nie ma podstawy prawnej, żeby zabronić właścicielom nieruchomości termomodernizacji bez wymiany źródła ciepła, jeżeli jest to realizowane ze środków tego właściciela.

lp.	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
		likwidacji starego wysokoemisyjnego źródła ciepła bez termomodernizacji budynku.		
27	ogólna (cały dokument)	Zwracam się do władz samorządowych z apelem, aby nowy Program Ochrony Powietrza zawierał następujące postulaty obejmujące całe województwo śląskie: działania kontrolne przewidziane w projekcie POP nie są wystarczające. Należy wprowadzić wymóg skontrolowania co najmniej 15% domów/lokalii w danej gminie w każdym roku. Ponadto kontrole powinny być realizowane w ciągu 3h od zgłoszenia.		Nie uwzględniono. Zaproponowana skala kontroli wymagałaby zatrudnienia wielu osób, które zajmowałyby się tylko kontrolowaniem. Kontrola w ciągu trzech godzin jest trudna nawet w dużych miastach, a tym bardziej na terenach wiejskich.
28	ogólna (cały dokument)	Zwracam się do władz samorządowych z apelem, aby nowy Program Ochrony Powietrza zawierał następujące postulaty obejmujące całe województwo śląskie: wprowadzenia obowiązku stosowania zasad zrównoważonego rozwoju jako podstawy wszelkich działań samorządu i administracji w zakresie planowania przestrzennego. Rola planów miejscowych w ograniczaniu zanieczyszczenia powietrza jest bardzo ważna, być może nawet kluczowa. Plany miejscowe jako jedyne akty prawa miejscowego wpływają nie tylko na kształt, skalę i funkcje zabudowy, ale również, pośrednio, na zwyczajne transportowe mieszkańców, zużycie energii, ochronę zieleni. Każdy z tych aspektów wpływa na naszą przyszłość, ale również – naprawia błędy przeszłości. Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego muszą być zgodne ze Studium uwarunkowań przestrzennych i kierunków zagospodarowania terenu. Wprowadzenie odpowiednich zapisów w tym dokumencie ma więc kolosalny wpływ na jakość życia mieszkańców, na przeciwdziałanie skutkom kryzysu klimatycznego oraz na jakość powietrza.		Nie uwzględniono. W projekcie Programu wskazano w katalogu dobrych praktyk na poruszane kwestie. Obowiązek stosowania zasad zrównoważonego rozwoju wynika z przepisów nadrzędnych. Zasady sporządzania miejscowych planów reguluje ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym.
29	ogólna (cały dokument)	Zwracam się do władz samorządowych z apelem, aby nowy Program Ochrony Powietrza zawierał następujące postulaty obejmujące całe województwo śląskie: · wprowadzenia zmian w polityce transportowej szczebla regionalnego tak, aby wyraźnie kierować presję na zmiany nawyków mobilnościowych w kierunku bardziej zrównoważonych form przemieszczania się (większy udział transportu		Nie uwzględniono. Nie wskazano jakiego rodzaju zmiany oczekiwane są w polityce transportowej szczebla regionalnego tak, aby wyraźnie kierować presję na zmiany nawyków mobilnościowych skoro w Programie podano cały katalog dobrych praktyk związanych z ograniczeniem niekorzystnego wpływu transportu

lp.	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
		publicznego, większy udział podróży rowerem i pieszo). Wyrażona w Programie Ochrony Powietrza bierna akceptacja ciągle rosnącego ruchu samochodowego nie wychodzi naprzeciw możliwości redukcji emisji z tego źródła w sytuacji zmiany modalnej na rzecz transportu publicznego, komunikacji rowerowej i ruchu pieszego. Obecne zapisy programują rozwój drogownictwa i transportu samochodowego, nie dostrzegając zagrożeń związanych z tego rodzaju projekcją. W wielu miastach Europy Zachodniej wyraźnie zauważalny jest trend zmniejszania ruchu samochodowego czy w ogóle posiadania samochodu.		drogowego.
30	ogólna (cały dokument)	Zwracam się do władz samorządowych z apelem, aby nowy Program Ochrony Powietrza zawierał następujące postulaty obejmujące całe województwo śląskie: · Działania krótkoterminowe opierają się w głównej mierze na informowaniu – co jak pokazuje doświadczenie nie przynosi poprawy jakości powietrza i może stanowić jedynie działanie wspomagające – oraz na działaniach kontrolnych. Kontrole palenisk powinny być sprawne i nieuchronne. Wskaźniki tych kontroli są za niskie – 15 kontroli dziennie w bardzo dużym mieście nie wywrze efektu. W przypadku kontroli sprawności samochodów z kolei nie ma żadnego wskaźnika, lecz zastosowano wybieg używając stwierdzenia „wzmózione” kontrole, które jest stwierdzeniem bardzo słabym.		Uwzględniono częściowo. Działania krótkoterminowe zawierają działania informacyjne jak i ostrzegawcze, operacyjne oraz organizacyjne w zależności od wystąpienia ryzyka przekroczenia dopuszczalnych stężeń określonych zanieczyszczeń w powietrzu. W harmonogramie dla strefy śląskiej wprowadzono obowiązek prowadzenia rutynowych kontroli w każdej gminie uzależniając ich liczbę od liczby mieszkańców: -minimum 20 kontroli w roku w gminach powyżej 50 tys. mieszkańców, -minimum 10 kontroli w roku w gminach do 50 tys. mieszkańców. Wprowadzono również minimalną liczbę kontroli w trakcie trwania POZIOMU II. W przypadku kontroli sprawności samochodów nie określono liczby tych kontroli, ponieważ nie jest wymagane wskazanie ilościowe. Rola kontroli ma również charakter edukacyjny.
31	ogólna (cały dokument)	Zwracam się do władz samorządowych z apelem, aby nowy Program Ochrony Powietrza zawierał następujące postulaty obejmujące całe województwo śląskie: Ograniczenie ruchu pojazdów spalinowych będące działaniem krótkoterminowym powinno znaleźć się wśród działań długoterminowych. Wzmózony ruch		Nie uwzględniono. Przekroczenia poziomu dopuszczalnego NO ₂ notowane są tylko na jednym punkcie pomiarowym, na autostradzie A4. Przeprowadzone analizy wskazały, że nie są wymagane dodatkowe działania w tym zakresie, poza określone

lp.	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
		samochodów osobowych jest źródłem zanieczyszczenia dwutlenkiem azotu oraz pyłami, które są przekraczane w strefach województwa		przepisami prawa.
32	ogólna (cały dokument)	Zwracam się do władz samorządowych z apelem, aby nowy Program Ochrony Powietrza zawierał następujące postulaty obejmujące całe województwo śląskie: · Zalecenie rezygnacji korzystania z kominków jest zapisem blankietowym, które nie przyniesie pożądanego rezultatu. Doświadczenia wielu miast pokazują, że jedynie trwały zakaz korzystania z kominków jest respektowany. Należy zaznaczyć, że zła jakość powietrza ma również wymiar finansowy. Generuje dodatkowe koszty opieki zdrowotnej. Może także znacząco obniżyć atrakcyjność województwa śląskiego wśród turystów i inwestorów. Oczekujemy niezwłocznego podjęcia działań, które, w perspektywie kilkuletniej, doprowadzą jakość powietrza w województwa śląskiego do poziomów bezpiecznych dla naszego zdrowia i życia.		Nie uwzględniono. W województwie śląskim obowiązuje uchwała antysmogowa, która wprowadza ograniczenia w zakresie stosowanych paliw, w tym wymaga stosowania suchego drewna (wskazując zawartość wilgoci). Nie jest konieczne wprowadzanie zakazu stosowania kominków, tym bardziej, że biomasa (więc również drewno) jest paliwem, które zmniejsza bilans emisji dwutlenku węgla. Program wskazuje jakie działania należy przeprowadzić, aby w perspektywie kilku lat (sześciu) doprowadzić do dotrzymania obowiązujących standardów jakości powietrza.
33	ogólna (cały dokument)	Bez wprowadzenia przepisów antysmogowych obowiązujących w całym regionie starania o poprawę jakości powietrza będą skazane na porażkę. Poprzednie programy ochrony powietrza były nieskuteczne i nie przyniosły znaczącej poprawy jakości powietrza. Oferowanie samych dotacji na wymianę kotłów bez wprowadzania wymogów regulacyjnych prowadzi do marnowania pieniędzy publicznych – z jednej strony dopłacamy do wymiany starych „kopciuchów”, a w tym samym czasie w innych domach montowane są nowe kotły o bardzo dużej emisji zanieczyszczeń.		Nie uwzględniono. W województwie śląskim uchwała antysmogowa obowiązuje od 2017 roku. Ponadto wymagania dotyczące dopuszczonych do sprzedaży nowych urządzeń reguluje rozporządzenie Ministra Przedsiębiorczości i Technologii z dnia 21 lutego 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wymagań dla kotłów na paliwo stałe. Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych działania w obecnie opracowywanych Programach powinny być mierzalne, a za brak ich realizacji grożą sankcje (art. 315 a ustawy Prawo ochrony środowiska).
34	ogólna (cały dokument)	Apeluję do Zarządu i Sejmiku Województwa Śląskiego o przyjęcie takiego prawa, które będzie chronić nasze zdrowie i życie. Apeluję o uchwałę antysmogową dla województwa śląskiego. Apeluję o przyjęcie ambitnego,		Nie uwzględniono. Wnioski zbyt ogólne. W województwie śląskim uchwała antysmogowa obowiązuje od 2017 roku.

lp.	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
		nowoczesnego i skutecznego programu ochrony powietrza.		Nie jest przedmiotem Programu wprowadzanie obostrzeń do uchwały antysmogowej, a wskazanie przyczyn, ze względu, na które przekraczane są normy jakości powietrza i działań pozwalających w możliwie jak najkrótszym czasie osiągnąć wymagane standardy jakości powietrza. Program wskazuje na działania, które pozwolą dotrzymać norm jakości powietrza.
35	ogólna (cały dokument)	<p>"Nadrzędnym celem Programu ochrony powietrza jest określenie przyczyn wystąpienia przekroczeń substancji w powietrzu oraz wskazanie działań naprawczych, których realizacja doprowadzi do poprawy stanu jakości powietrza, co w konsekwencji spowoduje ograniczenie niekorzystnego wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie i życie mieszkańców województwa śląskiego."</p> <p>Propozycja zmiany na:</p> <p>Nadrzędnym celem Programu ochrony powietrza, na bazie posiadanych informacji (załącznik do przedmiotowej uchwały) a także wcześniejszych opracowań w temacie jakości powietrza w województwie śląskim:</p> <p>- Raport NIK https://www.nik.gov.pl/plik/id,17789,vp,20393.pdf - https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/ochrona-srodowiska/smog-nad-europa.html - Wskazania urządzeń pomiarowych np. Sieć czujników Airly - ..... oraz na bazie wiedzy o przyczynach występowania przekroczeń substancji w powietrzu i wskazanych propozycjach działań naprawczych, oraz przykładach dobrych praktyk. Jest przygotowanie planu wdrożenia tych działań (m.in. opisanych w załączniku do przedmiotowej uchwały i dodatkowo postulowanych przez środowiska naukowe i ekologiczne), alokowanie środków własnych poziom województwa i JST lub pozyskanie funduszy zewnętrznych do skutecznej realizacji tych działań oraz monitorowanie postępu prac wdrożeniowych. Ze względu na ważny interes społeczny istotną kwestią</p>	<p>Dodatkowa argumentacja</p> <p>Zdaję sobie sprawę, że w obecnej sytuacji Pandemia COV-19 jest dla władz rządowych i samorządowych priorytetem chciałbym jednak zwrócić, że zaniedbania w temacie ochrony powietrza mogą skutkować ryzykiem zwiększonego oddziaływania pandemii: https://smoglab.pl/koronawirus-moze-byc-grozniejszy-dla-tych-ktorzy-oddychaja-zanieczyszczonym-powietrzem-odpowiadamy/</p>	<p>Nie uwzględniono.</p> <p>Uwaga nie odnosi się do Programu, tylko proponuje sposób jego wdrożenia</p> <p>Program wskazuje zarówno przyczyny jak i działania, które powinny zostać podjęte w celu osiągnięcia wymaganych standardów jakości powietrza w województwie śląskim. Wymieniono zarówno odpowiedzialne organy, jak i możliwe źródła finansowania działań. Działania powinny być realizowane zarówno przez władze samorządowe jak i właścicieli nieruchomości. Środki na zapewnienie wymiany źródeł ciepła zostały wskazane w Programie i mogą po nie sięgać zarówno samorządy jak i osoby fizyczne (np. Program Czyste Powietrze).</p>

lp.	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
		będzie także raportowanie postępu prac w sposób czytelny dla mieszkańców województwa. Finalnie realizacja tych działań ma doprowadzić w przewidywalnym terminie 2024 do poprawy stanu jakości powietrza do wartości wynikających z aktualnie obowiązujących norm prawnych i zdrowotnych, co w konsekwencji spowoduje ograniczenie niekorzystnego wpływu zanieczyszczeń powietrza na zdrowie i życie mieszkańców województwa śląskiego.		
36	ogólna (cały dokument)	Wnoszę, aby wprowadzić obowiązek realizacji kontroli oraz minimalną ilość kontroli na podstawie art. 379 Poś na terenie całego województwa, oraz rekomendacje, aby wspomniane kontrole wykonywane były również w trybie interwencyjnym jako reakcja na zgłoszenie mieszkańca w godzinnych wynikających z wspomnianego przepisu tj. od 6.00 – 22.00 oraz całodobowo w przypadku podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, które mogą wykonywać strażnicy gminni i miejscy.		Udzielono odpowiedzi. W harmonogramie realizacji wskazano minimalną liczbę kontroli. Może to również obejmować kontrole w trybie interwencyjnym. Kontrole powinny być realizowane zarówno w odniesieniu do osób fizycznych jak i podmiotów gospodarczych (zgodnie z obowiązującymi ogólnymi przepisami). W Programie nie jest uzasadnione wprowadzanie innych obostrzeń ponad te, które są wymagane w obowiązujących przepisach.
37	ogólna (cały dokument)	Wprowadzić obowiązek posiadania świadectwa jakości paliwa stałego i okazywania go uprawnionym organom. Dodatkowo w Uchwale Antysmogowej wprowadzić zapis, iż brak posiadania świadectwa jakości skutkuje nałożeniem grzywny.		Nie uwzględniono. Jakość paliw i sposób ich certyfikowania określają odrębne przepisy. Postulat wprowadzenia zmian w uchwale antysmogowej nie dotyczy Programu.
38	ogólna (cały dokument)	Wskazać obligatoryjnie ilość kontroli zrealizowaną na protokół kontroli proporcjonalnie do np. ilości mieszkańców / gospodarstw domowych / nieruchomości, które posiadają urządzenia zasilane paliwami kopalnymi, biomasą (patrz uchwała antysmogowa) przez cały rok. Wprowadzenie pojęcia kontroli prewencyjnych (wykonywanych z urzędu) oraz interwencyjnych (jako reakcja na zgłoszenie) Wnoszę, aby wykorzystać aplikacje ZONE - Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków (dalej jako: CEEB) na terenie całego województwa jako jednolitego instrumentu zdiagnozowania źródeł emisji pochodzących z budynków.		Nie uwzględniono. W harmonogramie realizacji wskazano minimalną liczbę kontroli. Może to również obejmować kontrole w trybie interwencyjnym. Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków (CEEB) jest jeszcze w fazie projektu, ale kiedy zostanie wdrożona na szczeblu centralnym będzie również wykorzystywana w województwie śląskim.
39	ogólna (cały dokument)	Opracowanie i wprowadzenie jednolitego systemu i standardu działań kontrolnych z zakresu ochrony		Nie uwzględniono. Na terenie województwa śląskiego były

lp.	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
		środowiska w kontekście – standaryzacja kontroli uwzględniająca wymagania wynikające z POP, uchwały antysmogowej oraz oczekiwań resortowych ministerstwa – Stop SMOG, ZONE. – system szkoleń dla Straży Gminnych		już prowadzone szkolenia tego rodzaju. Program wskazuje czego mają dotyczyć prowadzone kontrole, a przepisy prawa wskazują kto może prowadzić kontrole i w jakich godzinach.
40	ogólna (cały dokument)	Opracowanie i wprowadzenie jednolitego systemu i standardu działań kontrolnych z zakresu ochrony środowiska w kontekście standaryzacji kontroli uwzględniającej wymagania wynikające z POP, uchwały antysmogowej oraz oczekiwań władz państwowych, samorządowych dla wszystkich instytucji kontrolnych - wymóg szkolenia dla Straży Miejskich / Gminnych oraz urzędników woj. śląskiego.		Nie uwzględniono. Na terenie województwa śląskiego były już prowadzone szkolenia tego rodzaju. Program wskazuje czego mają dotyczyć prowadzone kontrole, a przepisy prawa wskazują kto może prowadzić kontrole i w jakich godzinach.
41	ogólna (cały dokument)	Proszę o uwzględnienie w Programie Ochrony Powietrza edukacji o prawidłowym spalaniu paliw stałych.	Edukację taką opisuje "Uchwała o prawidłowym spalaniu", oparta o opracowania naukowe, głównie opublikowane przez Ministerstwo Środowiska pod tytułem "Poradnik czyste ciepło z paliw stałych w moim domu" – październik 2017. Sama uchwała, to przepis prawny, który pozwala dopilnować znacznej redukcji emisji pyłów zawieszonych PM oraz benzo-alfa-pirenu, podobnie jak ograniczenie prędkości pozwala dopilnować jego przestrzegania. Sam program ochrony powietrza powinien zawierać zaplanowane działania edukacyjne w opisanym temacie. Nadmieniam, że organizacje, które reprezentuję posiadają wystarczającą ilość materiałów edukacyjnych, całą encyklopedię pod adresem czysteogrzewanie.pl oraz kilkuletnie doświadczenie edukacyjne. Jesteśmy w stanie pomóc w przygotowaniu oraz realizacji takich działań. Proszę o zaznajomienie się z informacjami zawartymi w uzasadnieniu projektu "Uchwały o prawidłowym spalaniu", który załączam i potraktowanie ich jako szczegółowe uzasadnienie. Proszę o przyjęcie do wiadomości, że edukacji takiej nie ma w propozycjach przedstawionych przez firmę Atmoterm, co nie najlepiej świadczy o ich znajomości problemu smogu. Powoływanie się przez firmę Atmoterm na jakiegokolwiek badania IChPW z Zabrze, które deprecjonują proponowane tutaj działania są bezzasadne, bo IChPW jest w konflikcie interesów z prawidłowym – bezdymnym spalaniem węgla i drewna – IChPW uczestniczy w produkcji i ew. zyskach ze sprzedaży "błękitnego węgla" – paliwa o kilkadziesiąt procent droższego od zwykłego węgla/drewna. Gdyby instytut ten wydał pozytywną opinię o prawidłowym – bezdymnym spalaniu zwykłego węgla i drewna, uszczupliłyby swoje potencjalne dochody.	Nie uwzględniono. W Programie wskazano w harmonogramach konieczność realizacji edukacji ekologicznej. W ramach tego zadania gminy również mogą prowadzić sugerowane szkolenia.
42	ogólna (cały dokument)	Proszę o dodanie punktu, aby mieszkańcy byli informowani o prognozowanych alarmach smogowych poprzez system sms, tak jak wydawane są ostrzeżenia		Uwzględniono. Dodano zapis dla WCZK: wnioskuję do RCB o wysłanie ostrzeżeń SMS.

lp.	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
		np. o burzach.		
43	ogólna (cały dokument)	Dodatkowo wnioskuję o wprowadzenie obowiązku dla gmin wykonania inwentaryzacji źródeł ciepła, gdyż nie do końca wiemy z czym się mierzymy.		Nie uwzględniono. Planowane jest wdrożenie Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków (CEEB) na szczeblu centralnym. Gdy to nastąpi, systemem zostanie również objęte województwo śląskie. Gminy prowadzą zgodnie ze swoimi możliwościami oraz potrzebami ankietyzację mieszkańców w zakresie stosowanych źródeł ciepła, jak również prowadzą inwentaryzację terenowe.
44	ogólna (cały dokument)	Uważam również, że powinno wprowadzone być prawo zakazujące montowania w nowobudowanych domach ogrzewania na paliwo stałe.		Nie uwzględniono. W wielu gminach województwa śląskiego nie ma dostępu do sieci ciepłowniczej ani gazowej. Natomiast zastosowanie OZE rodzi konieczność poniesienia wysokich kosztów inwestycyjnych, które mogą być niemożliwe do udźwignięcia przez niektórych mieszkańców. Natomiast w przypadku zastosowania ogrzewania elektrycznego czy olejowego bardzo wysokie są koszty eksploatacyjne.
45	ogólna (cały dokument)	proponuję wprowadzenie ostrzeżeń dotyczących przekroczonych norm jakości powietrza poprzez alerty RCB wysyłane jako SMSy do mieszkańców danego regionu.		Uwzględniono. Dodano zapis dla WCZK: wnioskuję do RCB o wysłanie ostrzeżeń SMS.
46	Działania kontrolne. Prowadzenie działań kontrolnych	Warunkiem skutecznej walki z niską emisją jest wymiana niesprawnych urządzeń oraz całkowite wycofanie z sektora komunalno-bytowego paliw niskiej jakości, czego nie gwarantują zaproponowane przepisy, jeśli nie będą skutecznie egzekwowane. Realizacja uchwały Nr V/36/1/2017 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 7 kwietnia 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa śląskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw, zwaną dalej w niniejszym opracowaniu uchwałą antysmogową, przyczynić się ma do poprawy jakości powietrza w na terenie woj. śląskiego, a tym samym przyczynić się do polepszenia zdrowia mieszkańców oraz pośrednio do zwiększenia poziomu komfortu ich życia. Uchwała	W praktyce będzie chodziło o porównanie rzeczywistego stanu zanieczyszczenia powietrza, a pośrednio środowiska, ze stanem postulowanym w dokumencie prawnym (tj. prawnie określonymi standardami ochronnymi). Z konfrontacji ustalonego stanu faktycznego w danym budynku mieszkalnym z założonym wzorcem powinny zostać określone zalecenia oraz sporządzone wnioski, które można uznać za podstawę zastosowania odpowiednich środków nadzorczych w celu zmniejszenia zanieczyszczenia powietrza. Należy przy tym zauważyć, że w literaturze przedmiotu kieruje się uwagę na fakt, że w znacznym stopniu od treści polityki kontroli zależy praktyczna jakość ochrony, w tym ochrony powietrza. Jedną z podstaw prawnych przyjęcia uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego nr V/36/1/2017 z dnia 7 kwietnia 2017 roku w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa śląskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji jest art. 96 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony	Uwzględniono. Harmonogram wskazuje minimalną liczbę kontroli, jaka ma być przeprowadzana w każdej gminie. Dodatkowo w harmonogramie dla strefy śląskiej wprowadzono obowiązek prowadzenia kontroli w każdej gminie uzależniając ich liczbę od liczby mieszkańców: minimum 20 kontroli w roku w gminach powyżej 50 tys. mieszkańców minimum 10 kontroli w roku w gminach do 50 tys. mieszkańców. Wskazane wymagane, rutynowe kontrole mogą dotyczyć osób fizycznych, jak

lp.	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
		<p>w swoim zapisie wskazuje na rodzaj urządzeń grzewczych dopuszczonych do stosowania oraz precyzyjnie określa gatunek paliw zakazanych w podczas spalania. Wynikające z uchwały zadania, w głównej mierze o charakterze kontrolno-nadzorczym, polegają na badaniu stanu zanieczyszczenia powietrza oraz przestrzegania obowiązków ochronnych nałożonych prawem na określone podmioty, w tym na Straż Miejską.</p> <p>Działania kontrolne wraz z działaniami informacyjnymi powinny być przeprowadzane jako jedno z działań naprawczych przez cały rok kalendarzowy dodatkowo powinny objąć podmioty prowadzące działalność gospodarczą oraz przedsiębiorców (warsztaty samochodowe, stolarnie, pl. handlowo-usługowe oraz pkt. skupów odpadów).</p>	<p>środowiska (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 799 z późn. zm.). Zgodnie z art. 96 ust 9 cytowanej ustawy uchwała antysmogowa jest aktem prawa miejscowego. W myśl art. 96 ust. 7 pkt. 3 uchwała może także określać: „obowiązki podmiotów objętych uchwałą w zakresie niezbędnym do kontroli realizacji uchwały”. Zgodnie z art. 379 ustawy z 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska marszałek województwa, starosta, wójt, burmistrz czy prezydent miasta mogą upoważnić do przeprowadzania czynności kontrolnych pracowników urzędów marszałkowskich, powiatowych i gminnych oraz straże gminne. Zatem strażnicy miejscy (gminni) – jak wynika z treści przepisu art. 379 ust. 2 ustawy – uprawnieni są do kontroli przestrzegania przepisów ochrony środowiska. Znajdą one również zastosowanie w odniesieniu do oceny substancji spalanych w piecach grzewczych. We wskazanym przepisie szczegółowo określono uprawnienia kontrolerów, którzy zostali wyposażeni w prawo do:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wstępu na teren nieruchomości, obiektu lub ich części, na których prowadzona jest działalność gospodarcza, a w godzinach od 6 do 22 również na pozostały teren. 2. Przeprowadzania badań lub wykonywania innych niezbędnych czynności kontrolnych. 3. Żądania pisemnych lub ustnych informacji oraz wzywania i przesłuchiwanie osób w zakresie niezbędnym do ustalenia stanu faktycznego. 4. Żądania okazania dokumentów i udostępnienia wszelkich danych mających związek z problematyką przeprowadzanej kontroli. <p>Zawarty w art. 379 p.o.ś. zapis mówiący o żądaniu przedstawienia dokumentów pozwala żądać od kontrolowanego przedstawienia rachunku lub innego dokumentu (np. w postaci faktury, karty gwarancyjnej) za zakup urządzenia grzewczego, podaniu informacji o jego charakterystyce technicznej. Dokumenty potwierdzające spełnienie przez urządzenie grzewcze wymagań w zakresie emisji zanieczyszczeń i sprawności (np. dokumentacja techniczna urządzenia, instrukcja użytkowania lub sprawozdanie z badań). Powyższe uprawnienia nadane strażnikom miejskim zezwalają na przeprowadzanie kontroli w zakresie, o którym mowa w uchwale antysmogowej”. Zadania kontrolne w zakresie przestrzegania przepisów wprowadzonych taką uchwałą prowadzą w szczególności straże gminne, oczywiście o ile taka formacja funkcjonuje na obszarze wyznaczonym uchwałą i tu pojawia się pierwszy problem. Gminy, w których nie funkcjonuje Straż Gminna/Miejska w większości przypadków nie wykonują jakichkolwiek kontroli wymaganych przepisami m.in. wspomnianą uchwałą, czy Programem ochrony powietrza - a taki wymóg powinien istnieć obligatoryjnie i to nie tylko wynikający z planu działań krótkoterminowych, który stanowi integralną</p>	<p>i innych podmiotów. Gminy powinny realizować kontrole przy udziale straży miejskich, gminnych lub jak wskazano przy udziale urzędników zgodnie z art. 379 ustawy Prawo ochrony środowiska. W Programie wzmocniono konieczność prowadzenia kontroli wskazując je w harmonogramie działań. Ponadto istotną rolę w tym zakresie odgrywać powinny działania edukacyjne i informacyjne skierowane do wszystkich użytkowników instalacji (podmiotów i osób fizycznych). Zadania te również znalazły swoje miejsce w harmonogramie Programu.</p>

lp.	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			<p>część Programu ochrony powietrza. Większość Europejczyków przyznaje, że ochrona środowiska jest dla nich ważna – prawie 8 na 10 osób chce, by UE sprawdzała, czy przepisy w zakresie ochrony środowiska są respektowane w ich krajach Kluczowa rola Komisji Europejskiej polega na pilnowaniu, by władze krajów wdrażały te przepisy. Środki zapobiegawcze są skuteczniejsze i zdecydowanie tańsze od naprawiania szkód wyrządzonych nieakceptowalnymi praktykami. Należy wspomnieć, iż w art. 334 została przewidziana odpowiedzialność z tytułu niewykonania obowiązków wynikających z przepisów prawa miejscowego, co wynika z uchwały sejmiku województwa, wydanej na podstawie art. 96 p.o.ś., określającej dla województwa lub jego części rodzaje lub jakość paliw dopuszczonych do stosowania. Rozpatrując aspekt procesów chemicznych zachodzących podczas spalania odpadów, w procesie spalania 1 kg polichlorku winylu (PCV), najczęściej w postaci opakowań oraz plastikowych butelek, wiader, folii, płytek, izolacji przewodów elektryczne etc., wydziela się ponad 280 litrów gazowego chlorowodoru, który z parą wodną tworzy kwas solny. Z kolei 1 kg poliuretanów, najczęściej w postaci gąbek, uszczelki, części obuwia etc. wytwarza się od 30 do 50 litrów cyjanowodoru, czyli tzw. kwasu pruskiego, będącego jedną z najsilniejszych trucizn. Według raportu Światowej Organizacji Zdrowia, co roku w Polsce umiera z tego powodu 45 tys. Polaków. Znamiona wykroczenia w myśl art. 191 u.o. obejmują również „pryzwyczażenie” użytkowników pieców grzewczych, którzy dokonują termicznego przekształcania odpadów w urządzeniu grzewczym dowolnego rodzaju lub w miejscu poza spalarnią albo współspalarnią odpadów. Jeżeli w wyniku procesu spalania odpadów zachodzi realna możliwość zagrożenia życia lub zdrowia człowieka lub nastąpiło znaczące pogorszenie jakości powietrza, zmienia się istotny aspekt prawny niniejszego proceduru, ponieważ sprawca ponosi odpowiedzialność już nie za wykroczenie, lecz za przestępstwo, zgodnie z art. 183 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny. W praktyce zapis ten pozostaje jednak martwy i zawieszony w abstrakcji, ponieważ żaden z organów nie podejmuje działań służących do nałożenia kary.</p> <p>PDK w województwie Małopolskim zakłada: „Wzmocnienie kontroli małych i średnich przedsiębiorstw prowadzących działalność, która powoduje wprowadzenie zanieczyszczeń do powietrza, również w ramach zakładów rzemieślniczych. Wyeliminowanie spalania odpadów poprodukcyjnych w przykładowych kotłowniach będących własnością osób fizycznych.”</p> <p>Stąd też postulat, aby wprowadzić obowiązek realizacji kontroli oraz minimalną ilość kontroli na podstawie art. 379 Poś na terenie całego województwa, oraz rekomendacje, aby wspomniane kontrole</p>	

lp.	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			wykonywane były również w trybie interwencyjnym jako reakcja na zgłoszenie mieszkańca w godzinnych wynikających z wspomnianego przepisu tj. od 6.00 – 22.00 oraz całodobowo w przypadku podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, które mogą wykonywać strażnicy gminni i miejscy. Program Ochrony Powietrza to dokument, który stanowi niejako fundament do tego, aby dążyć do lepszego stanu powietrza. Jednak bez konkretnych działań i zmian powietrze nie poprawi się, a co za tym idzie i zdrowie ludzi. Kontrola nad tym co jest spalane, w jakich urządzeniach i w jakich warunkach powinna stanowić podstawę strategii na rzecz poprawy jakości powietrza. Bez skutecznej kontroli na poziomie gospodarstw domowych uchwała antysmogowa pozostanie w dużej mierze martwym prawem.	
47	tabela 116	AD. W tabeli nr 116 nie wspomniano, iż kontrole powinny dotyczyć również zakazu spalania na powierzchni ziemi. (np. Ogródki, działki, itp.). Wprowadzić obowiązek posiadania świadectwa jakości paliwa stałego i okazywania go uprawnionym organom. Dodatkowo w Uchwale Antysmogowej wprowadzić zapis, iż brak posiadania świadectwa jakości skutkuje nałożeniem grzywny. Uzasadnienie: odnośnik do rozporządzenia oraz fakt, iż nie każdy kontrolujący posiada niezbędne kwalifikacje, aby móc z całą pewnością stwierdzić, iż składowane i używane paliwo odpowiada zapisom uchwały antysmogowej np. paliw stałych produkowanych z węgla kamiennego, w których zawartość frakcji < 3mm jest większa niż 15 %.		Nie uwzględniono. W Programie przyjęto, że najpierw należy skoncentrować się na najistotniejszym problemie, a za taki uznano spalanie odpadów w urządzeniach do tego nieprzeznaczonych oraz nieprzestrzeganie zapisów uchwały antysmogowej. Ujęto również działania kontrolne w zakresie zakazu spalania na powierzchni ziemi pozostałości roślinnych z ogrodów. Program wskazuje działania konieczne do podjęcia, aby standardy jakości powietrza zostały dotrzymane w możliwie jak najkrótszym czasie. Część uwagi ma charakter postulatu wprowadzania zmian w obowiązującej uchwale antysmogowej.
48	Rozdział 1.8.1.	Brak w wskazaniu finansowania wymiany źródeł ciepła przez jednostki samorządu terytorialnego istotnej roli i funkcjonowania programu rządowego Czyste Powietrze. Uwaga ogólna - w przedstawionym projekcie brakuje mi odniesień do ustawy o zmianie ustawy o wspieraniu termomodernizacji i remontów- na szczególną uwagę zasługuje próba zdiagnozowania źródeł emisji pochodzących z budynków poprzez stworzenie narzędzia wspierającego działania jednostek samorządu terytorialnego. projekt utworzenia i uruchomienia Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków.	Projekt ustawy o zmianie ustawy o wspieraniu termomodernizacji i remontów stwarza warunki do podjęcia realnych działań w celu eliminacji zjawiska smogu, w tym przede wszystkim tzw. niskiej emisji pochodzącej z sektora komunalno-bytowego. Z jednej strony proponuje działania na rzecz udoskonalenia funkcjonującego od lutego 2019 r. pilotażowego instrumentu na rzecz termomodernizacji (w tym wymiany nieekologicznych źródeł ciepła) budynków jednorodzinnych osób ubogich energetycznie (dalej zwany jako „Program Stop Smog”). Z drugiej strony kluczowe jest podjęcie działań na rzecz zdiagnozowania źródeł niskiej emisji. Zintegrowany System Wsparcia Polityk i Programów Ograniczenia Niskiej Emisji, w skrócie ZONE. Celem projektu jest m.in. rozwój opracowanego i przetestowanego	Udzielono odpowiedzi. Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków (CEEB) jest jeszcze w fazie projektu, ale kiedy zostanie wdrożona na szczeblu centralnym będzie również wykorzystywana w województwie śląskim. Gminy prowadzą według swoich możliwości inwentaryzację źródeł ciepła – w różnych formach: ankietyzacji mieszkańców, w formie inwentaryzacji terenowej. Wiele zależy tu od możliwości

lp.	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
		<p>Rekomenduje wykorzystanie aplikacji ZONE - Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków (dalej jako: CEEB) jako skutecznego instrumentu, który przyczyni się do poprawy polityki w zakresie gospodarki niskoemisyjnej poprzez zapewnienie narzędzia i metod wielopoziomowego zarządzania i planowania partycypacyjnego.</p>	<p>narzędzia w postaci elektronicznego systemu inwentaryzacji budynków. System zawiera dane na temat izolacji termicznej, sposobu ocieplenia i emisji zanieczyszczeń przez dany budynek. W tym kontekście niezbędne jest rozpoczęcie gromadzenia jednolitych i ujednoliconych danych w skali całego kraju dotyczących budynków i pochodzących z nich źródeł emisji, które stanowią kluczowy element do planowania działań naprawczych (por. raport Najwyższej Izby Kontroli z dnia 27 sierpnia 2018 r. LKR.430.003.2018 Nr ewid. 150/2018/P/17/078/LKR). W celu zdiagnozowania i zidentyfikowania źródeł emisji z budynków przewiduje się utworzenie i uruchomienie Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków (dalej jako: CEEB lub ewidencja). Analiza wyników ocen rocznych, przeprowadzanych przez Inspekcję Ochrony Środowiska, jednoznacznie wskazuje, że za nieodpowiedni stan jakości powietrza w Polsce odpowiada zjawisko tzw. niskiej emisji pochodzącej z sektora bytowo-komunalnego obejmującego zarówno indywidualne źródła wytwarzania ciepła i przygotowania ciepłej wody, jak również małe ciepłownie komunalne. Za przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu PM10 w skali kraju w 88,21% odpowiada indywidualne ogrzewanie budynków. Z kolei za przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu PM2,5 w skali kraju odpowiada w 86,5% indywidualne ogrzewanie budynków. Natomiast za przekroczenie poziomu docelowego benzo(a)pirenu w skali kraju odpowiada aż w 98% indywidualne ogrzewanie budynków. Stanowisko nr 1 Konwentu Marszałków Województw RP z dnia 12 lipca 2019 r. w sprawie wprowadzenia regulacji prawnych ustanawiających ogólnopolską bazę danych, w której będą gromadzone informacje o źródłach spalania paliw o mocy cieplnej do 1 MW. By móc podjąć realne działania w celu eliminacji tego problemu kluczowe jest m.in. zdiagnozowanie źródeł niskiej emisji. W tym celu konieczne jest niezwłoczne powstanie ogólnopolskiej ewidencji instalacji spalania paliw, która obejmie źródła o mocy cieplnej do 1 MW. Potrzeba wprowadzenia regulacji prawnych dotyczących monitorowania postępów działań zakresie jakości powietrza wynika również z wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (TSUE) z dnia 22 lutego 2018 r. w sprawie skargi C-336/16 Komisji Europejskiej (KE) przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej dotyczącej niespełnienia wymogów określonych w art. 13 oraz art. 23 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy (dyrektywa 2008/50/WE). Stwierdzono w nim, że Polska naruszyła prawo Unii w dziedzinie jakości otaczającego powietrza. Trybunał uznał, że w żadnym z POP, przyjętych na szczeblu krajowym czy regionalnym, nie wspomniano wyraźnie, że programy te powinny umożliwiać ograniczenie przekroczeń wartości dopuszczalnych w możliwie</p>	<p>organizacyjnych i finansowych samorządów. Program w części dotyczącej możliwych źródeł finansowania działań szeroko opisuje rolę programów wsparcia zarówno dla samorządów jak i osób fizycznych (w tym program Czyste Powietrze, Stop Smog). Program zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych wskazuje w harmonogramie działania, które w najkrótszym możliwym terminie (także z uwzględnieniem możliwości finansowych) pozwolą na osiągnięcie wymaganych standardów jakości powietrza.</p>

Ip.	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			<p>najkrótszym terminie. W związku z tym konieczne jest stworzenie nowych POP, które będą skutecznym narzędziem planistycznym w celu poprawy jakości powietrza w Polsce. Nowe programy muszą określać odpowiednie działania, tak aby okres, w którym są przekraczane wartości dopuszczalne: był jak najkrótszy. Co za tym idzie konieczne jest stworzenie narzędzi umożliwiających i wspierających ich skuteczną realizację. Powyższy obowiązek przygotowania we wszystkich województwach nowych POP stwarza możliwość wprowadzenia narzędzi, które umożliwią skuteczny nadzór nad działaniami naprawczymi. Utworzenie ogólnopolskiej bazy danych źródeł spalania paliw związane jest z realizowanym m. in. przez Ministerstwo Przedsiębiorczości i Technologii projektem ZONE (Zintegrowany System Wsparcia Polityk i Programów Ograniczenia Niskiej Emisji), którego celem jest m.in. rozwój opracowanego i przetestowanego narzędzia w postaci elektronicznego systemu inwentaryzacji budynków. Powstała ewidencja umożliwi monitorowanie wdrażania POP poprzez gromadzenie jednolitych informacji odnośnie źródeł stosowanych do ogrzewania mieszkań i budynków.</p> <p>Skuteczność katalogu instrumentów prawnych na rzecz ochrony powietrza jest uzależniona od tego, czy będą służyły zwalczaniu faktycznych źródeł zanieczyszczenia. W tym celu należy skupić się na zdiagnozowaniu źródeł emisji pochodzących z budynków poprzez stworzenie narzędzia wspierającego działania jednostek samorządu terytorialnego. Niewątpliwie takim narzędziem jest zintegrowany System Wsparcia Polityk i Programów Ograniczenia Niskiej Emisji, w skrócie ZONE. ZONE - elektroniczny system inwentaryzacji budynków - realnie umożliwia poprawę efektywności wsparcia samorządów gminnych realizujących przedsięwzięcia niskoemisyjne w budynkach wielo- i jednorodzinnych. Wykonywanie kontroli we wskazanym zakresie znajduje podstawę prawną w Ustawie o ochronie środowiska (art. 379) i upoważnieniach wydawanych przez organy, o których mowa w art. 379 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska. Odpowiednie dane są uzyskiwane każdorazowo przy realizacji kontroli dot. Przestrzegania zapisów uchwały antysmogowej, zakazu spalania paliw. Powyższy przepis umożliwia zastosowanie aplikacji mobilnej działającej off-line/on-line, do inwentaryzacji źródeł, które w największy sposób oddziałują na wielkość stężeń substancji w powietrzu, rodzaju posiadanych źródeł ciepła dla potrzeb ogrzewania pomieszczeń (CG) i wody (CWU), rodzaje stosowanych paliw stałych, możliwości przyłączenia się do tzw. ciepła systemowego. Powyższe dane powinny być wykorzystywane w procesach decyzyjnych przedsięwzięć priorytetowych najbardziej efektywnych zarówno w wymiarze finansowym (szacunkowe koszty realizacji) jak i dot. ochrony środowiska w kontekście walki z niską emisją.</p>	

lp.	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
49	Działania promocyjne i edukacyjne (ulotki, imprezy, akcje szkolne, audycje, konferencje) oraz informacyjne i szkoleniowe	Brak wskazania aby część działań edukacyjnych, profilaktycznych odbywała się bezpośrednio u tych, którzy posiadają urządzenia /instalacje wymagającą wymiany, zgodnie z uchwałą przykład: Strażnicy Miejscy z Katowic każdorazowo w trakcie kontroli przekazywali właścicielom nieruchomości informacje dotyczące ograniczenia tzw. niskiej emisji poprzez uzyskanie dotacji celowej na zmianę systemu ogrzewania oraz zainstalowania odnawialnych źródeł energii, a także obowiązku wymiany starego pieca grzewczego tzw. „kopciucha” na nowy klasy 5, informowali o wymogu likwidacji pozaklasowych kotłów i pieców zgodnie z harmonogramem uchwały antysmogowej, skutkach dla zdrowia wynikających ze spalania odpadów. Brak promowania rozwiązań OZE		Nie uwzględniono. Działania edukacyjne są nieodłączną częścią kontroli - wiele kontroli kończy się pouczeniem. W harmonogramie realizacji wskazane zostały zadania dotyczące informowania i edukacji mieszkańców, ponieważ bez zrozumienia przez osoby posiadające indywidualne źródła ciepła wpływu stosowania nieodpowiednich paliw lub urządzeń na jakość powietrza, nie jest możliwe zapewnienie trwałych i widocznych zmian w tym zakresie. Mieszkańcy powinni rozumieć, dlaczego i w jakim stopniu odpowiadają za jakość powietrza, a także jakie są skutki zdrowotne nieodpowiedniej jakości powietrza. Działania promujące OZE wskazano w harmonogramie realizacji działań.
50	Rozdział 1.8.2.	Postulat wprowadzenia uchwał antysmogowych całkowicie eliminujących możliwość stosowania paliw stałych.		Nie uwzględniono. W wielu gminach województwa śląskiego nie ma dostępu do sieci ciepłowniczej ani gazowej. Natomiast zastosowanie OZE rodzi konieczność poniesienia wysokich kosztów inwestycyjnych, które mogą być niemożliwe do udźwignięcia przez niektórych mieszkańców. Natomiast w przypadku zastosowania ogrzewania elektrycznego czy olejowego bardzo wysokie są koszty eksploatacyjne.
51	Rozdział 1.8.2.	Ograniczenie emisji ze źródeł komunikacyjnych w miastach w postaci tzw. LEZ (low emission zones).		Nie uwzględniono. W polskim systemie prawnym istnieje możliwość wprowadzenia "strefy czystego transportu". Przepisy umożliwiające wprowadzenie takich stref wprowadziła ustawa o elektromobilności i paliwach alternatywnych. Jednak daje taką możliwość tylko na drogach zarządzanych przez gminę. Przeprowadzone w ramach Programu modelowanie matematyczne rozprzestrzeniania zanieczyszczeń

lp.	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
				i przeprowadzone na tej podstawie analizy wskazują istotny udział emisji z sektora transportu drogowego jedynie w przypadku NO ₂ . Jednak przekroczenia notowane są na autostradzie A4. Przepisy prawa nie pozwalają na wyznaczenie tam strefy.
52	Rozdział 1.9.1. Proponowane wskaźniki monitorowania	Wskazać obligatoryjnie ilość kontroli zrealizowaną na protokół kontroli proporcjonalnie do np. ilości mieszkańców / gospodarstw domowych / nieruchomości, które posiadają urządzenia zasilane paliwami kopalnymi, biomasą (patrz uchwała antysmogowa) przez cały rok. Wprowadzenie pojęcia kontroli prewencyjnych (wykonywanych z urzędu) oraz interwencyjnych (jako reakcja na zgłoszenie).		Nie uwzględniono. Minimalna liczba kontroli, jaka ma być przeprowadzana w każdej gminie została wskazana w harmonogramach realizacji.
53	Tabela 147. Zestawienie działań krótkoterminowych przewidzianych do realizacji w województwie śląskim.	Postuluje, aby zwiększyć ilość kontroli minimalnych kontroli -z naciskiem - zakończonych sporządzeniem protokołu kontroli zgodnie z treścią art.380 Poś. W ten sposób urealniamy ilość faktycznych kontroli. Do wskaźników dopisać ilość przeprowadzonych lotów kontrolnych i ich powierzchnia z wykorzystaniem BSP z głowicami pomiarowymi w związku z coraz bardziej powszechną formą wykonywania działań kontrolnych z zastosowaniem BSP.		Nie uwzględniono. W gestii samorządów jest wybór metod kontroli palenisk.
54	ogólna (cały dokument)	4. W związku z tym naturalną konsekwencją zaprezentowanego wyżej wyroku i obowiązkiem władz Województwa Śląskiego powinno być opracowanie i przyjęcie takiego Programu Ochrony Powietrza, który zakładałby jak najkrótszy okres występowania przekroczeń wartości dopuszczalnych (lub wartości docelowych) zanieczyszczeń wskazanych w Dyrektywie. Tymczasem już sam cel opracowania POP wskazany w projekcie zdaje się przeczyć takiemu obowiązkowi. Celem programu jest wskazanie przyczyn wystąpienia przekroczeń poziomów dopuszczalnych dla pyłu zawieszonego PM10 oraz PM2,5, a także poziomów docelowych benzo(a)pirenu, ozonu (tylko strefa śląska) i dwutlenku azotu (tylko w strefie aglomeracja górnośląska), a następnie wskazanie działań naprawczych, które pomogą poprawić jakość powietrza. Po pierwsze, przyczyny występowania przekroczeń	1. Artykuł 23 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy (Dz.U. 2008, L 152, s. 1), zatytułowany „Plany ochrony jakości powietrza” stanowi w ust. 1: „W przypadku, gdy w określonej strefie lub aglomeracji poziomy zawartości zanieczyszczeń w powietrzu jednej lub kilku substancji przekraczają wartości dopuszczalne lub wartości docelowe, powiększone o odpowiednie marginesy tolerancji, państwa członkowskie zapewniają opracowanie planów ochrony powietrza [planów dotyczących jakości powietrza] dla przedmiotowych stref i aglomeracji w celu dotrzymania odpowiednich wartości dopuszczalnych lub wartości docelowych określonych w załącznikach XI i XIV. W przypadku przekroczenia wartości dopuszczalnych, których termin wejścia w życie wygaś [upłynął], plany ochrony jakości powietrza [dotyczące jakości powietrza] określają odpowiednie działania, tak aby okres, w którym nie są one dotrzymane, był jak najkrótszy. Plany ochrony jakości powietrza [plany dotyczące jakości powietrza] mogą ponadto zawierać szczególne środki służące ochronie wrażliwych grup	Nie uwzględniono. Przygotowanie Programu ochrony powietrza jest wymagane w ustawie Prawo ochrony środowiska. Ustawa ta nie wskazuje co oznacz najkrótszy czas. Natomiast rozporządzenie w sprawie programów ochrony powietrza wskazuje, że ma on wskazywać m.in. działania długoterminowe 4-6 lat.

Ip.	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
		substancji w powietrzu znane są od kilkunastu lat i nie ma żadnego uzasadnienia dla wydawania publicznych pieniędzy na kolejne badanie tego, co już zostało zbadane.	ludności, w tym dzieci. 2. Wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej o sygnaturze C-336/16 z 22.02.2018 r. mającej za przedmiot skargę Komisji Europejskiej przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej, odnosi się m.in. do wyżej przytoczonego art.23 ust. 1 dyrektywy 2008/50, zawierając następującą ocenę dokonaną przez TSUE: 121. (...) należy w tym względzie stwierdzić, że Rzeczpospolita Polska nie zapewniła pełnego stosowania dyrektywy 2008/50. Chociaż wskazane państwo członkowskie powołuje się na elementy krajowego kontekstu prawnego, by stwierdzić, że zapewnia on prawidłowe stosowanie dyrektywy z punktu widzenia poszanowania wymogu wynikającego z art. 23 ust. 1 akapit drugi tego aktu, to jednak nie przedstawiło ono żadnego dowodu na poparcie tej argumentacji. 122 Z drugiej strony w żadnym z programów ochrony powietrza przyjętych przez to państwo członkowskie na szczeblu krajowym czy regionalnym nie wspomniano wyraźnie o wymogu, aby plany te umożliwiały ograniczenie przekroczeń wartości dopuszczalnych w możliwie najkrótszym terminie. 3. Ponadto: Trybunał orzekł, że plany dotyczące jakości powietrza mogą być sporządzane wyłącznie przy założeniu równowagi między celem obniżenia ryzyka zanieczyszczenia a różnymi wchodzącymi w grę interesami publicznymi i prywatnymi (wyrok z dnia 5 kwietnia 2017 r., Komisja/Bułgaria, C 488/15, EU:C:2017:267, pkt 106). Stąd fakt, że państwo członkowskie przekracza dopuszczalne wartości stężenia PM10 w otaczającym powietrzu, nie wystarcza sam w sobie do uznania, że uchybiło ono zobowiązaniom przewidzianym w art. 23 ust. 1 akapit drugi dyrektywy 2008/50 (wyrok z dnia 5 kwietnia 2017 r., Komisja/Bułgaria, C 488/15, EU:C:2017:267, pkt 107). Z przepisu tego wynika bowiem, że o ile państwa członkowskie dysponują pewnym zakresem swobody przy ocenie środków, jakie należy przyjąć, to jednak w każdym wypadku powinny one zapewnić, aby okres, w którym dopuszczalne wartości nie są respektowane, był możliwie jak najkrótszy (wyrok z dnia 5 kwietnia 2017 r., Komisja/Bułgaria, C 488/15, EU:C:2017:267, pkt 109 i przytoczone tam orzecznictwo). W tych warunkach należy zbadać w drodze analizy poszczególnych wypadków, czy plany sporządzone przez dane państwo członkowskie są zgodne z art. 23 ust. 1 akapit drugi dyrektywy 2008/50 (wyrok z dnia 5 kwietnia 2017 r., Komisja/Bułgaria, C 488/15, EU:C:2017:267, pkt 108). W niniejszej sprawie należy stwierdzić przede wszystkim, że obowiązek sporządzania planów dotyczących jakości powietrza w wypadku przekroczeń wartości dopuszczalnych dla stężenia PM10	
55	ogólna (cały dokument)	Po drugie posługiwanie się terminem poprawić jakość powietrza w kontekście przytoczonego Wyroku TSUE wydaje się być nieporozumieniem. Wskazany w projekcie termin „poprawy jakości powietrza” - dotrzymania poziomów dopuszczalnych dla pyłu PM10 i PM2,5 do 31 grudnia 2026 roku, z jednoczesnym założeniem, że do tego czasu nie zostanie osiągnięty poziom docelowy BaP jest powieleniem dotychczasowego podejścia do problemu zanieczyszczenia powietrza, zakładającego niemożność osiągnięcia takiej jakości powietrza, która nie będzie stanowiła zagrożenia dla życia i zdrowia mieszkańców Województwa Śląskiego. Przykładowo, w rozdziale 3.5 znajduje się zapis: Nie proponowano wprowadzenia zakazu stosowania paliw stałych do celów grzewczych w indywidualnych systemach grzewczych przede wszystkim ze względów społecznych, a także technicznych. Podstawowym celem społecznym powinna być ochrona zdrowia i życia ludzkiego. Tymczasem projekt uchwały w ogóle wyklucza podejście, w którym rozważane są odważne działania mogące faktycznie pozwolić na osiągnięcie poziomu docelowego BaP.		Nie uwzględniono. Działania naprawcze wskazane w Programie mają doprowadzić do dotrzymania poziomu docelowego. Jak zapisano w Programie: „Wymagany poziom redukcji emisji pyłu PM10 i PM2,5 oraz benzo(a)pirenu ze źródeł powierzchniowych na terenie poszczególnych stref i gmin wyznaczono na podstawie modelowania rozprzestrzeniania zanieczyszczeń w powietrzu, tak aby dotrzymane były poziomy dopuszczalne analizowanych zanieczyszczeń. Wyznaczone w oparciu o wymaganą redukcję emisji pyłu PM2,5 ograniczenie emisji benzo(a)pirenu jest niewystarczające do osiągnięcia poziomu docelowego. Dlatego wyznaczono dodatkową redukcję emisji B(a)P. Jednak z uwagi na zapisy ustawy Prawo ochrony środowiska wskazujące, że poziom docelowym ma być osiągnięty „za pomocą ekonomicznie uzasadnionych działań technicznych i technologicznych” wskazano w harmonogramach realizacji, że konieczna jest weryfikacja zasadności podejmowania działań naprawczych w tak dużej skali w przypadku aktualizacji Programu w 2023 roku.”
56	ogólna (cały dokument)	Trzeba stwierdzić, że zaprezentowany projekt uchwały jest jaskrawo sprzeczny z art. 23 ust. 1 akapit drugi Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy. Odnoszenie się do jego szczegółowych postanowień jest w związku z tym bezcelowe.		Nie uwzględniono. Przytoczona dyrektywa nie definiuje co oznacza najkrótszy czas. Natomiast rozporządzenie w sprawie programów ochrony powietrza określa, że ma on wskazywać m.in. działania długoterminowe 4-6 lat.
57	ogólna (cały dokument)	Niezależnie od powyższego Zarząd Województwa powinien zdawać sobie sprawę, że benzo(a)piren jest		Nie uwzględniono. Działania naprawcze wskazane

lp.	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwagi i wniosków
		<p>związkiem silnie rakotwórczym, a Sejmik, że uchwalając zaprezentowany projekt zmusi miliony mieszkańców Śląska do życia przez kolejnych co najmniej 7 lat do życia w toksycznym środowisku sprzyjającym bezpośrednio rozwojowi chorób nowotworowych.</p>	<p>w otaczającym powietrzu ciąży na właściwym państwie członkowskim od dnia 11 czerwca 2010 r.</p> <p>Jak wynika z pkt 63 niniejszego wyroku, przekroczenia wartości dopuszczalnych były notowane w Polsce już w tym dniu. Bezsporne jest jednak to, że w przyjętych później przez Rzeczpospolitą Polską planach wpływ terminów przewidzianych na położenie kresu tym przekroczeniom został ustalony, w zależności od konkretnej strefy, na czas między 2020 r. a 2024 r., co pozwala temu państwu członkowskiemu położyć kres przekroczeniom dopiero dziesięć, a nawet czternaście lat po dniu, w którym rzeczzone przekroczenia zostały stwierdzone.</p> <p>W tym względzie Rzeczpospolita Polska utrzymuje, że wyznaczone przez nią terminy są w pełni dostosowane do skali przekształceń strukturalnych niezbędnych do położenia kresu przekroczeniom wartości dopuszczalnych dla stężeń PM10 w otaczającym powietrzu, zwracając przy tym uwagę na trudności o charakterze społeczno-gospodarczym i budżetowym związane z potrzebą realizacji znacznych inwestycji technicznych.</p> <p>O ile okoliczności tego rodzaju mogą być brane pod uwagę w ramach zapewniania równowagi, o której mowa w pkt 93 niniejszego wyroku, o tyle jednak nie wykazano, że trudności, na które powołuje się Rzeczpospolita Polska i które nie mają charakteru wyjątkowego, są w stanie wykluczyć możliwość ustalenia krótszych terminów, zwłaszcza że znaczna część planowanych działań polega na zastępowaniu indywidualnych i zbiorczych kotłów grzewczych bardziej wydajnymi instalacjami.</p> <p>Stąd argument podniesiony przez Rzeczpospolitą Polską nie może sam w sobie usprawiedliwiać wyznaczenia tak długich terminów na położenie kresu rzeczonym przekroczeniom w świetle wymogu, jakim jest zapewnienie, aby okres przekraczania wartości dopuszczalnych był tak krótki, jak to możliwe.</p> <p>W tym kontekście podjęcie dodatkowych środków, na które powołuje się Rzeczpospolita Polska i co do których bezsporny jest wniosek, że nie mogą one same w sobie skutecznie położyć kresu stwierdzonym przekroczeniom wartości dopuszczalnych dla stężenia PM10 w otaczającym powietrzu, nie jest wystarczające do wypełnienia zobowiązań wynikających z art. 23 ust. 1 dyrektywy 2008/50.</p>	<p>w Programie mają doprowadzić do dotrzymania poziomu docelowego.</p> <p>Jak zapisano w Programie: „Wymagany poziom redukcji emisji pyłu PM10 i PM2,5 oraz benzo(a)pirenu ze źródeł powierzchniowych na terenie poszczególnych stref i gmin wyznaczono na podstawie modelowania rozprzestrzeniania zanieczyszczeń w powietrzu, tak aby dotrzymane były poziomy dopuszczalne analizowanych zanieczyszczeń. Wyznaczone w oparciu o wymaganą redukcję emisji pyłu PM2,5 ograniczenie emisji benzo(a)pirenu jest niewystarczające do osiągnięcia poziomu docelowego. Dlatego wyznaczono dodatkową redukcję emisji B(a)P. Jednak z uwagi na zapisy ustawy Prawo ochrony środowiska wskazujące, że poziom docelowym ma być osiągnięty „za pomocą ekonomicznie uzasadnionych działań technicznych i technologicznych” wskazano w harmonogramach realizacji, że konieczna jest weryfikacja zasadności podejmowania działań naprawczych w tak dużej skali w przypadku aktualizacji Programu w 2023 roku.”</p>

Tabela 3. Informacja o sposobie i zakresie uwzględnienia lub nieuwzględnienia wniosków i uwag organizacji wniesionych w ramach konsultacji społecznych oraz konsultacji na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie projektu uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego w sprawie Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego

lp.	organizacja wnosząca uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
1	Stowarzyszenie		Po pierwsze „przyczyny występowania przekroczeń poziomów dopuszczalnych” znane są od kilkunastu lat i nie ma żadnego uzasadnienia dla wydawania publicznych pieniędzy na kolejne badanie tego, co już zostało zbadane.	„WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba) z dnia 22 lutego 2018 r.® W sprawie C-336/16 - przekraczając od 2007 r. do co najmniej 2013 r. dobowe wartości dopuszczalne dla pyłu PM10 (zwanego dalej „PM10”) w 35 strefach oceny i zarządzania jakością powietrza oraz roczne wartości dopuszczalne dla PM10 w 9 strefach oceny i zarządzania jakością powietrza oraz nie dostarczając informacji wskazujących na to, że sytuacja ta uległa poprawie; - nie podejmując odpowiednich działań w programach ochrony powietrza zmierzających do zapewnienia, aby okres występowania przekroczeń wartości dopuszczalnych PM10 w powietrzu był jak najkrótszy; - przekraczając dobowe wartości dopuszczalne zwiększone o margines tolerancji w okresie od 1 stycznia 2010 r. do 10 czerwca 2011 r. w strefie 14.17 - miasto Radom, w strefie 14.18 - pruszkowsko-żyrardowskiej i w strefie 16.5 - kędzierzyńsko-kozielskiej oraz od 1 stycznia do 10 czerwca 2011 r. w strefie 30.3 - ostrowsko-kępińskiej; - dokonując nieprawidłowej transpozycji art. 23 ust. 1 akapit drugi dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy (Dz.U. 2008, L 152, s. 1), Rzeczpospolita Polska uchybiła ciężącym na tym państwie członkowskim zobowiązaniom przewidzianym odpowiednio w art. 13 ust. 1 wskazanej dyrektywy w związku z załącznikiem XI do niej, art. 23 ust. 1 akapit drugi tej dyrektywy oraz art. 22 ust. 3 wskazanej dyrektywy w związku z załącznikiem XI do niej. „Artykuł 23 tej dyrektywy, zatytułowany „Plany ochrony jakości powietrza [plany dotyczące jakości powietrza], stanowi w ust. 1: „W przypadku, gdy w określonej strefie lub aglomeracji poziomy zawartości zanieczyszczeń w powietrzu jednej lub kilku substancji przekraczają wartości dopuszczalne lub wartości docelowe, powiększone o odpowiednie marginesy tolerancji, państwa członkowskie zapewniają opracowanie planów ochrony powietrza [planów dotyczących jakości powietrza] dla przedmiotowych stref i aglomeracji w celu dotrzymania odpowiednich wartości dopuszczalnych lub wartości docelowych określonych w załącznikach XI i XIV.	Nie uwzględniono. Przygotowanie Programu wynika z wymogów prawa (ustawa Prawo ochrony środowisk) oraz ustaleń pomiędzy Komisją Europejską a Rządem RP.

lp.	organizacja wnosząca uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
				<p>Trybunał orzekł, że plany dotyczące jakości powietrza mogą być sporządzane wyłącznie przy założeniu równowagi między celem obniżenia ryzyka zanieczyszczenia a różnymi wchodzącymi w grę interesami publicznymi i prywatnymi (wyrok z dnia 5 kwietnia 2017 r. Komisja/Bułgaria. C-488/15, EU:C:2017:267, pkt 106). Stąd fakt, że państwo członkowskie przekracza dopuszczalne wartości stężeń PM10 w otaczającym powietrzu, nie wystarczy sam w sobie do uznania, że uchybiło ono zobowiązaniom przewidzianym w art. 23 ust. 1 akapit drugi dyrektywy 2008/50 (wyrok z dnia 5 kwietnia 2017 r., Komisja/Bułgaria, C-488/15, EU:C:2017:267, pkt 107). Z przepisu tego wynika bowiem, że o ile państwa członkowskie dysponują pewnym zakresem swobody przy ocenie środków, jakie należy przyjąć, to jednak w każdym wypadku powinny one zapewnić, aby okres, w którym dopuszczalne wartości nie są respektowane, był możliwie jak najkrótszy (wyrok z dnia 5 kwietnia 2017 r., Komisja/Bułgaria, C-488/15, EU:C:2017:267, pkt 109 i przytoczone tam orzecznictwo).</p> <p>W tych warunkach należy zbadać w drodze analizy poszczególnych wypadków, czy plany sporządzone przez dane państwo członkowskie są zgodne z art. 23 ust. 1 akapit drugi dyrektywy 2008/50 (wyrok z dnia 5 kwietnia 2017 r., Komisja/Bułgaria, C-488/15, EU:C:2017:267, pkt 108). W niniejszej sprawie należy stwierdzić przede wszystkim, że obowiązek sporządzania planów dotyczących jakości powietrza w wypadku przekroczeń wartości dopuszczalnych dla stężenia PM10 w otaczającym powietrzu ciąży na właściwym państwie członkowskim od dnia 11 czerwca 2010 r. Jak wynika z pkt 63 niniejszego wyroku, przekroczenia wartości dopuszczalnych były notowane w Polsce już w tym dniu. Bezsporne jest jednak to, że w przyjętych później przez Rzeczpospolitą Polską planach upływ terminów przewidzianych na położenie kresu tym przekroczeniom został ustalony, w zależności od konkretnej strefy, na czas między 2020 r. a 2024 r., co pozwala temu państwu członkowskiemu położyć kres przekroczeniom dopiero dziesięć, a nawet czternaście lat po dniu, w którym rzeczne przekroczenia zostały stwierdzone.</p> <p>W tym względzie Rzeczpospolita Polska utrzymuje, że wyznaczone przez nią terminy są w pełni dostosowane do skali przekształceń strukturalnych niezbędnych do położenia kresu przekroczeniom wartości dopuszczalnych dla stężeń PM10 w otaczającym powietrzu, zwracając przy tym uwagę na trudności o charakterze społeczno-gospodarczym i budżetowym związane</p>	

lp.	organizacja wnosząca uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
				<p>z potrzebą realizacji znacznych inwestycji technicznych. O ile okoliczności tego rodzaju mogą być brane pod uwagę w ramach zapewniania równowagi, o której mowa w pkt 93 niniejszego wyroku, o tyle jednak nie wykazano, że trudności, na które powołuje się Rzeczpospolita Polska i które nie mają charakteru wyjątkowego, są w stanie wykazać możliwość ustalenia krótszych terminów, zwłaszcza że znaczna część planowanych działań polega na zastępowaniu indywidualnych i zbiorczych kotłów grzewczych bardziej wydajnymi instalacjami. Stąd argument podniesiony przez Rzeczpospolitą Polskę nie może sam w sobie usprawiedliwiać wyznaczenia tak długich terminów na położenie kresu rzeczonym przekroczeniom w świetle wymogu, jakim jest zapewnienie, aby okres przekraczania wartości dopuszczalnych był tak krótki, jak to możliwe.</p> <p>W tym kontekście podjęcie dodatkowych środków, na które powołuje się Rzeczpospolita Polska i co do których bezsporny jest wniosek, że nie mogą one same w sobie skutecznie położyć kresu stwierdzonym przekroczeniom wartości dopuszczalnych dla stężenia PM10 w otaczającym powietrzu, nie jest wystarczające do wypełnienia zobowiązań wynikających z art. 23 ust. 1 dyrektywy 2008/50.</p> <p>Naturalną konsekwencją zaprezentowanego wyżej wyroku i obowiązkiem Sejmiku powinno być opracowanie takiego POP, który zakładałby, aby okres występowania przekroczeń wartości dopuszczalnych zanieczyszczeń wskazanych w Dyrektywie był jak najkrótszy;</p>	
2	Stowarzyszenie	Sentencja i odniesienie do dokumentu przedstawiono w uwadze nr 1 Stowarzyszenia	Po drugie posługiwanie się terminem „poprawić jakość powietrza” w kontekście Wyroku wydaje się być nieporozumieniem.		Nie uwzględniono. Uwaga ma charakter semantyczny i nie wnosi konkretnego wniosku, tzn. nie przedstawia propozycji zamiany przytaczanego terminu na inny.
3	Stowarzyszenie	Sentencja i odniesienie do dokumentu przedstawiono w uwadze nr 1 Stowarzyszenia	Po trzecie, wskazany w projekcie termin „poprawy jakości powietrza” - dotrzymania poziomów dopuszczalnych dla pyłu PM10 i PM2,5 do 31 grudnia 2026 roku, z jednoczesnym założeniem, że do tego czasu nie zostanie osiągnięty poziom docelowy BaP nie jest już nieporozumieniem, lecz „drwiną z prawa do życia i zdrowia” milionów		Uwzględniono. Zgodnie z art. 91, ust. 7a pkt 4 harmonogram realizacji działań naprawczych określa działania krótkoterminowe, średnioterminowe oraz długoterminowe. Te ostatnie na okres nie dłuższy niż 6 lat. W Programie wskazano wymagane

lp.	organizacja wnosząca uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			mieszkańców Śląska.		obniżenie wielkości emisji na każdy rok realizacji Programu. Uwzględniono również wymaganą redukcję emisji, która doprowadzi do osiągnięcia poziomu docelowego B(a)P. Należy jednak podkreślić, że osiągnięcie tego poziomu będzie możliwe jedynie w sytuacji radykalnej redukcji emisji również w województwach ościennych względem śląskiego.
4	Stowarzyszenie	Sentencja i odniesienie do dokumentu przedstawiono w uwadze nr 1 Stowarzyszenia	Reasumując trzeba stwierdzić, że zaprezentowany projekt jest jaskrawo sprzeczny z art. 23 ust. 1 akapit drugi Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy (Dz. U. 2008, L 152, s. 1), a przez to nie ma potrzeby odnoszenia się do jego szczegółowych postanowień.		Nie uwzględniono. Przytoczony art. 23 Dyrektywy CAFE wskazuje, że plany ochrony jakości powietrza (w polskim prawie programy ochrony powietrza) "określają odpowiednie działania, tak aby okres, w którym nie są one dotrzymane, był jak najkrótszy". Jednocześnie dyrektywa nie definiuje najkrótszego czasu. Natomiast ustawa Prawo ochrony środowiska stanowi w art. 91, ust. 7a pkt 4, że harmonogram realizacji działań naprawczych określa działania krótkoterminowe, średnioterminowe oraz długoterminowe. Te ostatnie na okres nie dłuższy niż 6 lat. I tak zostało wskazane w Programie.
5	Stowarzyszenie	Sentencja i odniesienie do dokumentu przedstawiono w uwadze nr 1 Stowarzyszenia	Niezależnie od powyższego Sejmik powinien zdawać sobie sprawę, że benzo(a)piren jest związkiem silnie rakotwórczym i uchwalając zaprezentowany projekt zmusi miliony mieszkańców Śląska do życia przez przynajmniej 7 lat (w przypadku BaP o wiele dłużej) do życia w toksycznym środowisku sprzyjającym bezpośredniemu rozwojowi chorób nowotworowych.		Nie uwzględniono. Dla benzo(a)pirenu prawo określa poziom docelowy, co oznacza, że ma być on osiągnięty „za pomocą ekonomicznie uzasadnionych działań technicznych i technologicznych”. W harmonogramie realizacji wskazano wymaganą do osiągnięcia redukcję emisji, która pozwoli a osiągnięcie poziomu

lp.	organizacja wnosząca uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
					docelowego B(a)P w 2026 roku. Szacunkowe koszty tych działań to ponad 1,044 mld zł w ciągu 6 lat. Skrócenie tego czasu jest nieuzasadnione ekonomicznie.
6	Stowarzyszenie	Sentencja i odniesienie do dokumentu przedstawiono w uwadze nr 1 Stowarzyszenia	Po dziesięciu latach od powstania obowiązku sporządzenia POP odpowiadających wymogom art 23 Dyrektywy, sporządzenie projektu, który zakłada „poprawę jakości powietrza” po upływie 17 lat od tego terminu i nie zakłada osiągnięcia poziomu docelowego BaP, to nie mające żadnego uzasadnienia marnowanie publicznych pieniędzy*		Nie uwzględniono. Przygotowanie Programu wynika z wymogów prawa (ustawa Prawo ochrony środowisk). Ponadto Program zakłada osiągnięcie poziomu docelowego B(a)P w 2026 roku co wyraźnie napisano m.in. w rozdziałach: 1.7.2.2 (Scenariusz redukcji) oraz 3.4 (Szacunkowy czas potrzebny na osiągnięcie celów Programu).
7	Zagłębiowski Alarm Smogowy	rozdział 1.8.1	Wskazywanie finansowania wymiany źródeł ciepła tylko i wyłącznie przez jednostki samorządu terytorialnego w obliczu funkcjonowania programów rządowych Czyste Powietrze, SMOG Stop i Mój Prąd jest mocno nietrafione. Przypominam również, że działania w zakresie likwidacji wysokoemisyjnych źródeł ciepła opisuje w naszym województwie istniejąca „Uchwała antysmogowa dla województwa śląskiego” zatem zarówno Program ochrony powietrza jak i wszystkie plany i programy gminne powinny być do tej Uchwały dostosowane i spójne. Należy również wprowadzić zakaz montażu w nowych domach kotłów na paliwo węglowe.		Nie uwzględniono. Wskazane zostały różne źródła finansowania, również wskazane. Program uwzględnia zapisy uchwały antysmogowej, co zostało wskazane w scenariuszu bazowym, określającym jaki będzie efekt działań wskazanych przepisami prawa.
8	Zagłębiowski Alarm Smogowy	rozdział 1.8.1	Należy wprowadzić twardy zapis o obowiązku przeznaczania co najmniej 1% dochodów własnych gminy na dopłaty do: wymiany kotłów, instalacje OZE, termomodernizację, prowadzenie kontroli, itp.		Nie uwzględniono. Nie jest zadaniem Programu ochrony powietrza wyznaczanie sposobu kształtowania budżetów gmin.
9	Zagłębiowski Alarm Smogowy	rozdział 1.8.2	Harmonogram wymiany kotłów niespełniających standardów emisyjnych jaki zakłada obecnie Uchwała antysmogowa dla województwa śląskiego jest niewystarczający do realizacji celów projektu POP – niespójność		Nie uwzględniono. Zrealizowanie postanowień uchwały antysmogowej pozwoli na dotrzymanie poziomów dopuszczalnych, co było

lp.	organizacja wnosząca uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			pomiędzy obiema dokumentami.		analizowane na etapie realizacji Programu uchwalonego w 2017 roku. Jednak bez dofinansowania wymiany starych urządzeń grzewczych realizacja zapisów uchwały antysmogowej jest bardzo powolna ze względów ekonomicznych. Program uwzględnia realizację zapisów uchwały antysmogowej, co zostało wskazane w scenariuszu bazowym, określającym jaki będzie efekt działań wskazanych przepisami prawa.
10	Zagłębiowski Alarm Smogowy	rozdział 1.8.2	Wprowadzenie nowych uchwał antysmogowych (zakaz węgla i/lub drewna) dla gmin, które wyrażą taką chęć. Preferencje finansowania inwestycji w ramach RPO 2021-2027 dla gmin z zakazem paliw stałych. W POP powinien być zapis, że gmina może złożyć taki wniosek w dowolnym momencie (nie tylko w ramach konsultacji POP raz na trzy lata), a Sejmik ma mieć trzy miesiące na podjęcie uchwały antysmogowej od dnia złożenia wniosku.		Nie uwzględniono. Nie są obecnie znane warunki alokacji środków w ramach nowej perspektywy finansowej. Program może wskazywać RPO jako jedno ze źródeł finansowania, ale nie wyznacza jego ram. Natomiast wprowadzenie zakazu stosowania określonych rodzajów paliw jest domeną uchwały antysmogowej, a nie Programu ochrony powietrza.
11	Zagłębiowski Alarm Smogowy	rozdział 1.8.2	POP nie wprowadza tzw. Low Emission Zones – należy wprowadzić zapisy umożliwiające w łatwy sposób gminom tworzenie takich stref.		Nie uwzględniono. W polskim systemie prawnym istnieje możliwość wprowadzenia "strefy czystego transportu". Przepisy umożliwiające wprowadzenie takich stref wprowadziła ustawa o elektromobilności i paliwach alternatywnych. Jednak daje taką możliwość tylko na drogach zarządzanych przez gminę. Przeprowadzone w ramach Programu modelowanie matematyczne rozprzestrzeniania zanieczyszczeń i przeprowadzone

lp.	organizacja wnosząca uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
					na tej podstawie analizy wskazują istotny udział emisji z sektora transportu drogowego jedynie w przypadku NO ₂ . Jednak przekroczenia notowane są na autostradzie A4. Przepisy prawa nie pozwalają na wyznaczenie tam strefy.
12	Zagłębiowski Alarm Smogowy	rozdział 1.8.2	Zapewnienie przez każdą gminę kontroli paleniska w ciągu maksymalnie do 2 godzin od zgłoszenia. Procedura kontrolna powinna być szczegółowo opisana w POP. Możliwe prowadzenie kontroli przez strażę gminne, pracowników urzędu lub przy współpracy z policją. Doposażenie straży międzygminnych ze środków RPO 2021-2027.		Nie uwzględniono. Kontrola w ciągu dwóch godzin jest trudna nawet w dużych miastach, a tym bardziej na terenach wiejskich. Nie są obecnie znane warunki alokacji środków w ramach nowej perspektywy finansowej. Program może wskazywać RPO jako jedno ze źródeł finansowania, ale nie wyznacza jego ram.
13	Zagłębiowski Alarm Smogowy	rozdział 1.8.3	Niedopuszczalne powinno być prowadzenie termomodernizacji bez wymiany źródła ciepła na niskoemisyjne. Natomiast termomodernizacja powinna być wykonywana w ten sposób, aby nowe źródło ciepła nie było przewymiarowane. POP powinien zabraniać likwidacji starego wysokoemisyjnego źródła ciepła bez termomodernizacji budynku.		Nie uwzględniono. Nie ma podstawy prawnej, żeby zabronić właścicielom nieruchomości termomodernizacji bez wymiany źródła ciepła, jeżeli jest to realizowane ze środków tego właściciela.
14	Zagłębiowski Alarm Smogowy	rozdział 1.8.3	POP powinien wprowadzać zapisy wymagające prowadzenia edukacji nie tylko w zakresie informowanie o szkodliwości spalania odpadów w piecach i kotłach indywidualnych, ale również o: - szkodliwości spalania węgla, - konsekwencjach karnych przy spalaniu zabronionych paliw, - wymogu likwidacji pozaklasowych kotłów zgodnie z datami opisanymi w Uchwale antysmogowej.		Uwzględniono częściowo. Do zadań związanych z prowadzeniem edukacji ekologicznej dodano w opisie zadań: „informowanie na temat obowiązującej śląskiej uchwały antysmogowej”. W harmonogramie znalazły się zapisy odnośnie uchwały: - prowadzenie akcji informacyjnych na temat obowiązującej śląskiej uchwały antysmogowej.

lp.	organizacja wnosząca uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
15	Zagłębiowski Alarm Smogowy	rozdział 1.8.3	Konieczność wprowadzenia w POP obowiązku prowadzenia działań edukacyjnych przez Strażników Miejskich w czasie prowadzenia kontroli.		Nie uwzględniono. Jest to jedno z głównych działań straży gminnych w trakcie prowadzenia działań kontrolnych. Nie ma konieczności wpisywania tego jako wymogu.
16	Zagłębiowski Alarm Smogowy	rozdział 1.8.3	Obowiązek prowadzenie akcji informacyjnych z dotarciem do każdego punktu adresowego w gminie co najmniej dwa razy do roku, ludzie nie wiedzą, że muszą wymienić kocioł i do kiedy mają go wymienić. Obowiązek zamieszczenia na głównej stronie internetowej gminy (nie w podrzędnej zakładce) informacji o jakości powietrza i możliwości zgłoszenia ekointervencji.		Nie uwzględniono. Wymagałoby to znacznych środków finansowych oraz zatrudnienia wielu osób. W województwie śląskim jest blisko 1,8 mln mieszkań. Można przyjąć założenie, że ok. 60% ma indywidualne systemy grzewcze. Przy zatrudnieniu 1000 osób zajmujących się tylko takimi działaniami, każda z tych osób musiałaby odwiedzić każdego dnia roku minimum 6 mieszkań.
17	Zagłębiowski Alarm Smogowy	rozdział 1.8.3	Aby nie wprowadzać szumu informacyjnego dla mieszkańców edukacja nie powinna promować „niskoemisyjnych paliw stałych” oraz prawidłowej eksploatacji instalacji do spalania paliw stałych – czytaj górnego spalania. Zadaniem POP jest promowanie nowych niskoemisyjnych źródeł ciepła a nie sztuczne utrzymywanie i reanimowanie istniejących kopciuchów.		Nie uwzględniono. Jest to subiektywna ocena nie poparta żadnymi badaniami.
18	Zagłębiowski Alarm Smogowy	rozdział 1.8.3	Wszystkie Gminy powinny mieć obowiązek zatrudnienia EkoDoradców oraz promowania programu Czyste Powietrze.		Nie uwzględniono. Gminy mogą zatrudnić ekodoradców, ale Program nie powinien wskazywać takiego obowiązku.
19	Zagłębiowski Alarm Smogowy	rozdział 1.8.3	Projekt POP nie promuje odnawialnych źródeł energii jako tych priorytetowych do stosowania zarówno ze względu na jakość powietrza jak i ochronę klimatu.		Nie uwzględniono. Program wskazuje zastosowanie OZE jako jedno z możliwych działań naprawczych prowadzących do redukcji emisji zanieczyszczeń do powietrza. Niestety ten sposób realizacji potrzeb ciepłych cechują bardzo wysokie koszty

lp.	organizacja wnosząca uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
					inwestycyjne. Dlatego nie jest to technologia dostępna dla wszystkich.
20	Zagłębiowski Alarm Smogowy	rozdział 1.8.3	Działania kontrolne należy prowadzić przez cały rok kalendarzowy, nie tylko w sezonie grzewczym, szczególnie ważne to będzie po osiągnięciu pierwszej z dat progowych Uchwały antysmogowej, czyli daty, po której należy zlikwidować kotły na paliwa stałe starsze niż 10 latnie.		Nie uwzględniono. Program nie wskazuje, kiedy dokładnie mają być prowadzone działania kontrolne, ale logika nakazuje intensyfikację działań przed i w czasie sezon grzewczego.
21	Zagłębiowski Alarm Smogowy	rozdział 1.8.3	Należy wyznaczyć minimalną ilość kontroli w każdej gminie do przeprowadzenia w każdym roku kalendarzowym.		Uwzględniono. W harmonogramie dla strefy śląskiej wprowadzono obowiązek prowadzenia kontroli w każdej gminie uzależniając ich liczbę od liczby mieszkańców: minimum 20 kontroli w roku w gminach powyżej 50 tys. mieszkańców minimum 10 kontroli w roku w gminach do 50 tys. mieszkańców
22	Zagłębiowski Alarm Smogowy	rozdział 1.8.3	Konieczność wprowadzenia zapisów o obowiązku posiadania przez każdą z gmin województwa śląskiego strażników, gminy nie posiadające strażników szczególnie gminy wiejskie nie prowadzą żadnych kontroli. Prowadzenie kontroli przez urzędników gminnych jest nieefektywne ze względu na brak możliwości karania mandatami.		Nie uwzględniono. Nie jest wymagane utrzymywanie straży gminnej, żeby prowadzić kontrole.
23	Zagłębiowski Alarm Smogowy	rozdział 1.8.3	Brak zapisu określającego w jaki sposób będą kontrolowani przedsiębiorcy, do których obecnie nie ma dostępu Straż Miejska.		Uwaga niezrozumiała. Nie wiadomo o jakich przedsiębiorców chodzi. W zakresie zakazu spalania odpadów oraz kontroli przestrzegania wydanych pozwoleń i decyzji w zakresie prowadzonej działalności kompetencje, zgodnie z obowiązującymi przepisami, posiada WIOŚ.
24	Zagłębiowski	rozdział 1.8.3	Brak uwzględnienia roli Cechów Kominarskich.		Uwaga niezrozumiała.

lp.	organizacja wnosząca uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
	Alarm Smogowy				W uwadze brak informacji jaką rolę w realizacji Programu miałyby odgrywać Cechy Kominarskie. W Programie nie wskazano działań, które mogłyby zostać przypisane tej grupie interesariuszy. Brak także przepisów stanowiących, iż ta grupa powinna realizować działania w zakresie poprawy jakości powietrza.
25	Zagłębiowski Alarm Smogowy	rozdział 1.8.3	Obowiązek przeprowadzenia inwentaryzacji w każdej gminie co najmniej 90% budynków do końca 2021 roku, w tym co najmniej 50% do końca 2020 roku.		Nie uwzględniono. Wieloletnie doświadczenia w zakresie inwentaryzacji prowadzonych w różnych częściach kraju wskazują, że osiągnięcie tak wysokiego stopnia inwentaryzacji jest nierealne w tak krótkim czasie.
26	Zagłębiowski Alarm Smogowy	rozdział 1.8.3	Wprowadzenie zapisów o wsparciu dla osób dotkniętych ubóstwem energetycznym oraz rekomendowane wprowadzenie programów osłonowych dla najuboższych.		Uwzględniono częściowo. Wprowadzono w opisie działania informacje, że wsparcie finansowe powinno być uzależnione od dochodów mieszkańców. Ponieważ brak w polskim prawie szczegółowej definicji ubóstwa energetycznego, trudno proponować uzależnianie dofinansowania od tego kryterium.
27	Zagłębiowski Alarm Smogowy	rozdział 1.8.3	Wprowadzenie obowiązku przekazywanie co pół roku do UMWS informacji o postępie wymiany kotłów i postępów inwentaryzacji w gminie.		Nie uwzględniono. W Programie wskazano działania związane z monitorowaniem wdrażanych działań. Doświadczenia i uwagi wnoszone przez gminy, które przekazują sprawozdania z realizacji działań, wskazują, że nawet dotrzymanie określonego w Programie terminu przekazywania sprawozdań będzie bardzo trudne.
28	Zagłębiowski Alarm Smogowy	rozdział 1.8.3	Wprowadzenie w POP obowiązków dla starostów powiatów: - Zatrudnienie Ekodoradców ds. jakości		Nie uwzględniono. Ekodoradcy powinni pomagać we wdrażaniu działań na terenie gmin,

lp.	organizacja wnosząca uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			<p>powietrza i klimatu.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prowadzenie akcji informacyjnych, obowiązek zamieszczenia na stronie internetowej powiatu informacji o jakości powietrza i ekointerwencjach. - Prowadzenie kontroli każdej stacji diagnostycznej pojazdów co najmniej raz w roku. - Prowadzenie przekazanych przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Katowicach kontroli u podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Weryfikacja zgłoszeń i kontrola powinna następować w ciągu w ciągu 1 dnia roboczego od zgłoszenia. - Wprowadzanie danych o rocznych emisjach zanieczyszczeń do powietrza w wydawanych pozwoleniach do bazy udostępnionej przez Urząd Marszałkowski. Dane te będą dostępne dla mieszkańców. 		<p>ponieważ na poziomie gminnym najłatwiej dotrzeć do mieszkańców. Również kontrole i ekointerwencje to domena gminy.</p> <p>Prowadzenie kontroli stacji diagnostycznych jest wymagane ustawą Prawo o ruchu drogowym, a zatem nie ma konieczności powtarzania tego w Programie. Zadania WIOŚ wyznacza ustawa o inspekcji ochrony środowiska. Dane o emisji zanieczyszczeń do powietrza są dostępne w publicznych wykazach również dla mieszkańców po złożeniu odpowiedniego wniosku.</p>
29	Zagłębiowski Alarm Smogowy	rozdział 1.8.3	<p>Wprowadzenie w POP obowiązków dla przedsiębiorców:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niezwłoczne podanie do wiadomości informacji o awariach skutkujących emisją zanieczyszczeń do powietrza w trzech stopniach: <ol style="list-style-type: none"> 1. o skutkach tylko na terenie zakładu 2. o skutkach poza terenem zakładu 3. poważne awarie przemysłowe <ul style="list-style-type: none"> • Obowiązek dostosowania do wymagań wynikających z konkluzji BAT (przetwarzanie odpadów). 		<p>Nie uwzględniono.</p> <p>Obowiązki w zakresie stosowania konkluzji BAT określają odrębne przepisy. Modelowanie przeprowadzone w ramach POP nie wskazano na istotny udział emisji z przemysłu i energetyki w wysokości stężeń zanieczyszczeń w powietrzu. Dlatego wystarczająca jest realizacja obowiązujących przepisów w tym zakresie. Kwestie postępowania w przypadku wystąpienia poważnych awarii regulują przepisy prawa (np. ustawa Prawo ochrony środowiska). Określają one również sposób informowania w takich zdarzeniach.</p>
30	Zagłębiowski Alarm Smogowy	rozdział 1.8.4	<p>Zapisy wskazują na niespójność POP z Uchwałą antysmogową „zamianie dotychczasowego sposobu pokrycia</p>		<p>Nie uwzględniono.</p> <p>Program uwzględni zapisy uchwały antysmogowej, co zostało</p>

lp.	organizacja wnosząca uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			zapotrzebowania na ciepło ze źródła węglowego innym rodzajem ogrzewania” Uchwała antysmogowa dalej dopuszcza stosowanie węglowych źródeł ogrzewania (koty minimum klasy 5)		wskazane w scenariuszu bazowym, określającym jaki będzie efekt działań wskazanych przepisami prawa. Śląska uchwała antysmogowa dopuszcza użytkowanie kotłów klasy 5 i nie jest to w sprzeczności z zapisami Programu, ponieważ POP wskazuje na konieczność wymiany starych urządzeń na nowe. Natomiast od 1 stycznia 2020 roku dopuszczone są do obrotu tylko urządzenia spełniające wymagania ekoprojektu.
31	Zagłębiowski Alarm Smogowy	rozdział 1.8.4	Osiągnięcie poziomu docelowego BaP jest możliwe tylko przy całkowitym zakazie spalania paliw stałych na terenie województwa śląskiego, obecny POP odsuwa po raz kolejny osiągnięcia bezpiecznego dla zdrowia mieszkańców poziomu docelowego BaP do nieokreślonej przyszłości.		Nie uwzględnia. W Programie wskazano wymaganą redukcję emisji, która doprowadzi do osiągnięcia poziomu docelowego B(a)P.
32	Zagłębiowski Alarm Smogowy	rozdział 1.8.4	Należy wprowadzić zakaz montażu w nowych domach kotłów na paliwo węglowe.		Nie uwzględniono. Takie zapisy może wprowadzać uchwała antysmogowa a nie POP.
33	Zagłębiowski Alarm Smogowy	rozdział 1.8.4	POP nie może dopuszczać stosowania paliw niskoemisyjnych, zastosowanie poprawnego niskoemisyjnego źródła ciepła na lata zapewni niską emisję z komina takiego urządzenia.		Nie uwzględniono. Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska ograniczenia w stosowaniu paliw i urządzeń wprowadzane są uchwałą antysmogową (w trybie art. 96). Wniesiona uwaga wynika z rozbieżnego pojmowania pojęcia „paliwa niskoemisyjne”. Paliwem takim jest np. gaz. Ponadto o paliwach niskoemisyjnych mowa w harmonogramach przy klasyfikacji zadań („paliwa niskoemisyjne dla małych, średnich i dużych źródeł stacjonarnych i mobilnych

lp.	organizacja wnosząca uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
					(zamiana na instalacje wykorzystujące paliwa niskoemisyjne)"). Ta klasyfikacja pochodzi z rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 czerwca 2018 r. w sprawie zakresu i sposobu przekazywania informacji dotyczących zanieczyszczenia powietrza (Dz. U. z 2018 r., poz. 1120).
34	Zagłębiowski Alarm Smogowy	rozdział 1.8.4	Brak określonej wymaganej ilości redukcji pyłu PM _{2,5} dla niektórych gmin, np. dla Ustronia.		Nie uwzględniono. W toku prac na Programem przeprowadzono modelowanie matematyczne rozprzestrzeniania zanieczyszczeń w celu wyznaczenia wielkości emisji, która nie powoduje przekroczenia poziomów dopuszczalnych i docelowych (Eprog). Następnie różnica pomiędzy emisją wskazaną w centralnej Bazie Emisji KOBIZE (Ebaz) a tą wyznaczoną w drodze modelowania stanowi wymagana redukcje emisji (Red = Ebaz - Eprog). Tylko w powiecie cieszyńskim nie jest wymagana redukcja emisji pyłu (wymagana jest jedynie redukcja emisji B(a)P), w pozostałych gminach wskazano wymaganą redukcję, przy czym czasami w pierwszych latach nie jest wymagana redukcja. Przeniesiono wymaganą redukcję z dalszych lat na wcześniejsze.
35	Zagłębiowski Alarm Smogowy	rozdział 1.8.5	Niespójność tego punktu z innymi zapisami POP które mówią o finansowaniu działań wskazanych w POP tylko przez jednostki samorządu terytorialnego.		Nie uwzględniono. W harmonogramach wskazano różne możliwe źródła finansowania.
36	Zagłębiowski Alarm	rozdział 1.9.1	Wprowadzenie obowiązku minimalnej ilości kontroli w każdej gminie do przeprowadzenia		Uwzględniono. W harmonogramie dla strefy

lp.	organizacja wnosząca uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
	Smogowy		w każdym roku kalendarzowym.		śląskiej wprowadzono obowiązek prowadzenia kontroli w każdej gminie uzależniając ich liczbę od liczby mieszkańców: minimum 20 kontroli w roku w gminach powyżej 50 tys. mieszkańców minimum 10 kontroli w roku w gminach do 50 tys. mieszkańców
37	Zagłębiowski Alarm Smogowy	rozdział 1.9.1	Wprowadzeni zapisu o docelowym zakazie stosowaniu paliw kopalnych – cele klimatyczne Polski.		Nie uwzględniono. Realizacja Programu przewidziana jest do 2026 roku, a cele klimatyczne rozpatrywane są w perspektywie roku 2050.
38	Zagłębiowski Alarm Smogowy	rozdział 1.9.1	Wprowadzenia zakazu używania dmuchaw przy pracach sprzątających i porządkowych.		Nie uwzględniono. W dokumencie zawarto ograniczenia dot. stosowania dmuchaw w tabeli 146.
39	Zagłębiowski Alarm Smogowy	rozdział 1.9.1	Wiele zapisów wskazanych jako „nieobjęte programem” jest wymienione lub powinno być wymienione w celach naprawczych.		Nie uwzględniono. Nie wskazano które działania powinny być wymienione w działaniach naprawczych.
40	Zagłębiowski Alarm Smogowy	rozdział 1.11	Należy koniecznie zmodyfikować zasady wprowadzania Poziomów ostrzegania oraz listę podstawowych działań krótkoterminowych o następujące elementy: 1 poziom – gdy średnie stężenie PM10 z ostatnich 12 godzin przekroczy 80 µg/m³ • Kontrole prewencyjne spalania odpadów i zakazanych paliw. • Zakaz eksploatacji kominków i pieców, z wyłączeniem kominków i pieców o emisji do 20 mg/m³. • Zakaz stosowania dmuchaw do liści.		Nie uwzględniono. W dokumencie są zawarte stosowne zapisy ograniczające. Ponadto poziomy dopuszczalne, docelowe, informowania społeczeństwa oraz alarmowe określone są w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r., poz. 1031 z późn. zm.). Akt prawa miejscowego, jakim jest POP z PDK nie może wyznaczać innych poziomów.
41	Zagłębiowski Alarm Smogowy	rozdział 1.11	Należy koniecznie zmodyfikować zasady wprowadzania Poziomów ostrzegania oraz listę podstawowych działań krótkoterminowych o		Nie uwzględniono. Ograniczenia konstytucyjnych praw i wolności (dot. uwagi: zakaz

lp.	organizacja wnosząca uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			<p>następujące elementy: 2 poziom – ryzyko przekroczenia średniej z 24 godz. PM10 pow. 100 µg/m³</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kontrole prewencyjne spalania odpadów i zakazanych paliw. • Zakaz aktywności dzieci i młodzieży na zewnątrz szkół i przedszkoli. • Zakaz eksploatacji kominków i pieców, z wyłączeniem kominków i pieców o emisji do 20 mg/m³. • Zakaz stosowania dmuchaw do liści. • Zakaz czyszczenia ulic na sucho. 		<p>aktywności dzieci i młodzieży na zewnątrz szkół i przedszkoli) mogą zostać wprowadzone w przypadku wprowadzenia stanu klęski żywiołowej, stanu wyjątkowego, stanu wojennego. W tym aspekcie dokument wprowadza zalecane środki ostrożności w zakresie aktywności na zewnątrz. W dokumencie zawarto ograniczenia dot. stosowania dmuchaw oraz czyszczenia ulic na sucho w tabeli 140.</p>
42	Zagłębiowski Alarm Smogowy	rozdział 1.11	<p>Należy koniecznie zmodyfikować zasady wprowadzania Poziomów ostrzegania oraz listę podstawowych działań krótkoterminowych o następujące elementy:</p> <p>3 stopień - ryzyko przekroczenia średniej 24 godz. PM10 pow. 150 µg/m³</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kontrole prewencyjne spalania odpadów i zakazanych paliw. • Zakaz aktywności dzieci i młodzieży na zewnątrz. • Zakaz eksploatacji kominków i pieców, z wyłączeniem kominków i pieców o emisji do 20 mg/m³. • Zakaz eksploatacji urządzeń grzewczych na paliwa stałe (węgiel, biomasa) w przypadku możliwości zastosowania alternatywnego ogrzewania, • Zakaz stosowania dmuchaw do liści. • Zakaz czyszczenia ulic na sucho. • Wprowadzenie bezpłatnej komunikacji publicznej w Krakowie, Tarnowie i Nowym Sączu, • Dla Krakowa, Tarnowa i Nowego Sącza - zakaz wjazdu samochodów ciężarowych do centrum (jak wyżej). • Wdrożenie ograniczeń określonych w pozwoleniach dla zakładów przemysłowych. 		<p>Nie uwzględniono.</p> <p>Ograniczenia konstytucyjnych praw i wolności (dot. uwagi: zakaz aktywności dzieci i młodzieży na zewnątrz szkół i przedszkoli) mogą zostać wprowadzone w przypadku wprowadzenia stanu klęski żywiołowej, stanu wyjątkowego, stanu wojennego. W tym aspekcie dokument wprowadza zalecane środki ostrożności w zakresie aktywności na zewnątrz. W dokumencie zawarto ograniczenia dot. stosowania dmuchaw, czyszczenia ulic na sucho, stosowania kontroli prewencyjnych, stosowania kominków w tabeli 140.</p> <p>POP jest opracowywany wyłącznie dla woj. śląskiego i nie może regulować kwestii, które znajdują się w kompetencji innych samorządów wojewódzkich (w tym przypadku województwa małopolskiego).</p> <p>Aktualnie nie ma odpowiednich zapisów w wydanych pozwoleniach zintegrowanych. Działanie to wymaga zmian prawa odnośnie</p>

lp.	organizacja wnosząca uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
					zakresu wniosku o wydanie pozwolenia lub jego aktualizację.
43	Grupa Zdrowego Oddychania		Przedłożono w ramach uwag Projekt uchwały o prawidłowym spalaniu UCHWAŁA NR ..... SEJMIKU WOJEWÓDZTWA [nazwa województwa] Z DNIA ..... w sprawie wprowadzenia na obszarze [nazwa gminy] ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw.		Nie uwzględniono. Nie dotyczy Programu ochrony powietrza.
44	Ustroński Alarm Smogowy /osoba fizyczna	rozdział 1.7.2.2	Uwagi dotyczące do punktu 1.7.2.2. Scenariusz redukcji Emisja z rolnictwa Niewątpliwie udział rolnictwa w zanieczyszczeniu powietrza jest trudny do określenia i wymaga bardziej szczegółowych analiz zanieczyszczeń punktowych (co do stężenia np. metanu) oraz obszarowych (pylenie z pól uprawnych). Duże powierzchnie pól uprawnych, które przez kilka miesięcy w roku pozostają pozbawione pokrywy roślinnej (w ostatnich latach obserwujemy brak stałej pokrywy śnieżnej w okresie zimy) w coraz większym stopniu narażone są na erozję wietrzną. Wiąże się z tym emisja pyłów – drobnych cząstek gleby do powietrza. Uważam, że powinno się prowadzić edukację wśród właścicieli dużych gospodarstw, mającą na celu zwrócenie uwagi, na ten problem. Duże obszary pól uprawnych narażone są na utratę zarówno gleby, jak i trudności w retencji wody i związane z tym susze. W obliczu obecnych i nadchodzących zmian klimatycznych, należy podjąć działania naprawcze również w tej dziedzinie		Nie uwzględniono. Program ochrony powietrza przygotowano zgodnie z przepisami prawa dla pyłu zawieszonego PM10, PM2,5, benzo(a)pirenu, dwutlenku azotu oraz ozonu. Uwzględniono również emisję z pól uprawnych i wskazano jej wpływ na wielkość stężeń. Oddziaływanie to nie jest istotne. Retencja wody nie jest przedmiotem POP.
45	Ustroński Alarm Smogowy /osoba fizyczna		Emisja z transportu drogowego Transport drogowy to nie tylko zanieczyszczenia tlenkami azotu. Często poruszam się pieszo wzdłuż drogi powiatowej i dróg miejskich np. w Cieszynie, Goleszowie, Ustroniu. Uważam, że konieczne są dalsze działania, gdyż jakość powietrza w sąsiedztwie	Jestem mieszkanką Goleszowa, a także osobą czynnie związaną z Ustrońskim Alarmem Smogowym. Niniejsza opinia dotyczy natomiast moich spostrzeżeń z perspektywy Goleszowa, gminy wiejskiej nieposiadającej Staży Miejskiej/Gminnej (...) Podsumowując, mam nadzieję, że weźmiecie Państwo pod uwagę opinie przesyłane przez osoby prywatne i inicjatywy społeczne. Powietrze jest naszą wspólną wartością i należy	Nie uwzględniono. W toku prac nad Programem uwzględniono również emisję z sektora transportu i wskazano jej wpływ na wielkość stężeń zanieczyszczeń w powietrzu.

lp.	organizacja wnosząca uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			dróg pozostawia jeszcze wiele do życzenia. W większych miastach naszego województwa jest to jeszcze większy problem. Proszę zatem o zwrócenie uwagi również na tę kwestię.	podjąć wszystkie możliwe działania by jak najszybciej doprowadzić do jego właściwego stanu.	
46	Ustroński Alarm Smogowy /osoba fizyczna		Redukcja emisji z sektora komunalno-bytowego Zapis: „Wyznaczone w oparciu o wymaganą redukcję emisji pyłu PM _{2,5} ograniczenie emisji benzo(a)pirenu jest niewystarczające do osiągnięcia poziomu docelowego. Dlatego wyznaczono dodatkową redukcję emisji B(a)P. Jednak z uwagi na zapisy ustawy Prawo ochrony środowiska wskazujące, że poziom docelowym ma być osiągnięty „za pomocą ekonomicznie uzasadnionych działań technicznych i technologicznych” wskazano w harmonogramach realizacji, że konieczna jest weryfikacja zasadności podejmowania działań naprawczych w tak dużej skali w przypadku aktualizacji Programu w 2023 roku.” jest dla mnie niepokojący. Wszyscy przecież dobrze wiemy, że z powodu zanieczyszczenia powietrza, które jest przecież niezbędne do życia, umiera rocznie ok. 40 tysięcy Polaków, a jeszcze więcej choruje na przewlekłe schorzenia układu oddechowego czy sercowo-naczyniowego. Dotyczy zarówno dzieci, osób dorosłych, jak i osoby starsze. Uważam zatem, że w dobie tak powszechnych technologii niskoemisyjnych lub bez emisyjnych oraz konieczności ochrony naszego zdrowia i życia, nie powinno być wątpliwości co do zasadności podejmowania działań naprawczych w tak dużej skali.		Nie uwzględniono. W POP została wyznaczona wielkość redukcji wymagana do osiągnięcia poziomu docelowego B(a)P. Zaznaczono jednak, że weryfikacja wymaganej redukcji ma zostać przeprowadzona na podstawie wyników pomiarów i modelowania. Jeżeli w 2023 roku stężenia B(a)P w powietrzu będą na poziomie docelowym nie będzie konieczne prowadzenie dalszej redukcji emisji.
47	Ustroński Alarm Smogowy /osoba fizyczna	rozdział 1.8.1	Wskazywanie finansowania wymiany źródeł ciepła, wyłącznie przez jednostki samorządu terytorialnego w obliczu funkcjonowania programów rządowych Czyste Powietrze, SMOG Stop i Mój Prąd jest mocno nietrafione. Przypominam również, że działania w zakresie likwidacji wysokoemisyjnych źródeł ciepła		Nie uwzględniono. W Programie podano przykłady różnych źródeł finansowania, również wskazanych w uwadze. Program uwzględnia zapisy uchwały antysmogowej, co zostało opisane w scenariuszu bazowym,

lp.	organizacja wnosząca uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			opisuje w naszym województwie istniejąca „Uchwała antysmogowa dla województwa śląskiego” zatem zarówno Program ochrony powietrza jak i wszystkie plany i programy gminne powinny być do tej Uchwały dostosowane i spójne. Należy również wprowadzić zakaz montażu w nowych domach kotłów na paliwo węglowe. Konieczna jest powszechna systemowa i spójna pomoc przy realizacji tego zadania. Nie można zrzucać całego zadania na gminy, które w wielu przypadkach nie dysponują środkami ani narzędziami do jego realizacji.		określającym, jaki będzie efekt działań wynikających z realizacji przepisów prawa. Ograniczenia w stosowaniu paliw i urządzeń to domena uchwały antysmogowej. Jednak nie wszędzie możliwe jest wprowadzenie tak istotnych ograniczeń, ponieważ nie wszystkie gminy w województwie mają sieć ciepłowniczą czy gazową. Jakość paliw i urządzeń dopuszczonych do obrotu handlowego jest regulowana ponadto przepisami wyższego rzędu.
48	Ustroński Alarm Smogowy /osoba fizyczna		Zmiany w ruchu drogowym, jak Państwo wskazujecie są konieczne. Wyprowadzenie ruchu poza miasto na pewno pomoże w sytuacji, gdy przez miasto przechodzi droga tranzytowa dla samochodów dostawczych. Nie jest to jednak jedyny problem. Działania naprawcze powinny obejmować również ograniczenie ruchu drogowego przez m.in. rozbudowę efektywnej sieci miejskiej i międzymiastowej, zapewniającej wygodny i szybki sposób przemieszczania się. Ograniczenie liczby pojazdów na drodze jest kluczowe w obniżeniu zanieczyszczenia powietrza i zanieczyszczenia hałasem z tego sektora. Dalsza rozbudowa dróg nie obniży zanieczyszczenia powietrza, wręcz przeciwnie. Budowa nowych dróg wiąże się z niszczeniem lasów, które są przecież wręcz konieczne do zachowania czystego powietrza. Ponadto, przeniesienie problemu poza miasto nie usunie problemu jako takiego. Dodatkowo, proszę zauważyć, że duża część ruchu samochodowego, obejmuje codzienny dojazd do domu, prac, szkoły, sklepu – rozbudowa dróg poza miastem nie wpłynie na ruch tych samochodów w obrębie miasta.	Jestem mieszkanką Goleszowa, a także osobą czynnie związaną z Ustrońskim Alarmem Smogowym. Niniejsza opinia dotyczy natomiast moich spostrzeżeń z perspektywy Goleszowa, gminy wiejskiej nieposiadającej Staży Miejskiej/Gminnej (...) Podsumowując, mam nadzieję, że weźmiecie Państwo pod uwagę opinie przesyłane przez osoby prywatne i inicjatywy społeczne. Powietrze jest naszą wspólną wartością i należy podjąć wszystkie możliwe działania by jak najszybciej doprowadzić do jego właściwego stanu.	Nie uwzględniono. Działania, o których mowa opisane są w katalogu dobrych praktyk. Nie można natomiast sugerować konieczności osłonięcia od deszczu i wiatru wszystkich składowisk materiałów sypkich, ponieważ nie w każdym przypadku jest to możliwe oraz nie w każdym przypadku wskazane. W przypadku niektórych materiałów ich zroszenie przez deszcz zmniejsza intensywność pylenia

lp.	organizacja wnosząca uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			<p>Cenne jest zwrócenie uwagi na konieczność obsadzania sąsiedztwa miejsc o wzmożonym ruchu komunikacyjnym drogami. Proszę jednak zwrócić uwagę, że drzewa i krzewy z rodziny różowatych produkują owoce chętnie zjadane przez ptaki i inne zwierzęta. Obecność zwierząt wzdłuż dróg jest niebezpieczna dla nich samych, jak i dla ruchu samochodowego. Dobrze jest zatem mądrze obrać rośliny, którymi obsadzamy drogi.</p> <p>Ograniczenie pylenia w czasie transportu materiałów sypkich, to bardzo dobry pomysł. Należy go także przenieść na składowiska takich obszarów. Powinny być osłonięte od deszczu i wiatru (poprawi to też jakość sprzedawanego surowca i ograniczy straty materiału wynikające z erozji).</p>		
49	Ustroński Alarm Smogowy /osoba fizyczna	rozdział 1.8.2	<p>Harmonogram wymiany kotłów niespełniających standardów emisyjnych jaki zakłada obecnie Uchwała antysmogowa dla województwa śląskiego jest niewystarczający do realizacji celów projektu POP – niespójność pomiędzy obiema dokumentami.</p> <p>Działania kontrolne – uwagi:</p> <p>Wiele gmin wiejskich nie posiada straży gminnej, organu, do którego mogą zgłaszać się mieszkańcy i władze gminy w zakresie m.in. kontroli palenisk czy nieprawidłowości związanej z gospodarką odpadami.</p> <p>Przerzucanie odpowiedzialności na prowadzenie kontroli na pracowników urzędów jest niewłaściwe. Konieczne jest zapewnienie w każdej gminie (w której nie ma straży miejskiej i system kontroli nie działa) min. 2 osób, których wyłącznym zadaniem będzie właściwe prowadzenie działań kontrolnych (kontrola palenisk, a także procesu usuwania kotłów zgodnie z zapisami tzw. uchwały antysmogowej, kontroli gospodarki odpadami prowadzonej przez mieszkańców i wykrywanie nieprawidłowości) lub obowiązek powoływania straży międzygminnych. Pracownicy urzędu,</p>	<p>Jestem mieszkanką Goleiszowa, a także osobą czynnie związaną z Ustrońskim Alarmem Smogowym. Niniejsza opinia dotyczy natomiast moich spostrzeżeń z perspektywy Goleiszowa, gminy wiejskiej nieposiadającej Staży Miejskiej/Gminnej (...)</p> <p>Podsumowując, mam nadzieję, że weźmiecie Państwo pod uwagę opinie przesyłane przez osoby prywatne i inicjatywy społeczne. Powietrze jest naszą wspólną wartością i należy podjąć wszystkie możliwe działania by jak najszybciej doprowadzić do jego właściwego stanu.</p>	<p>Nie uwzględniono.</p> <p>Program uwzględnia zapisy uchwały antysmogowej, co zostało wskazane w scenariuszu bazowym, określającym jaki będzie efekt działań wskazanych przepisami prawa.</p> <p>Decyzja dotycząca powołania straży gminnej lub miejskiej zależy od możliwości finansowych i organizacyjnych gminy, a także jej wielkości, potrzeb, charakteru i problemów. Na chwilę obecną nie istnieją przepisy zobowiązujące gminy do posiadania takich służb. Urzędnicy powinni docierać do mieszkańców, jeśli nie ma możliwości kontroli przez strażę gminną czy miejską i w pierwszej kolejności edukować mieszkańców, informować i upominać w związku z niewłaściwym postępowaniem. Urzędnicy mogą przeprowadzać kontrole na podstawie art. 379 ustawy Prawo ochrony środowiska.</p>

lp.	organizacja wnosząca uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			nie mają realnie możliwości na realizację tego zadania. Wobec czego, w takich gminach nie prowadzi się praktycznie żadnej kontroli palenisk, kotłów, wykroczeń związanych z nieprawidłowym użytkowaniem palenisk, spalaniem odpadów, gospodarką komunalną itp.		
50	Ustroński Alarm Smogowy /osoba fizyczna	rozdział 1.8.2	Każda gmina powinna realizować kontrole planowe, obejmujące in. 10% domostw. Konieczne jest także zapewnienie przez każdą gminę kontroli paleniska, w przypadku zgłoszenia podejrzenia wykroczenia czy nieprawidłowości, w ciągu maksymalnie do 2 godzin od zgłoszenia. Procedura kontrolna powinna być szczegółowo opisana w POP. Należy wyznaczyć minimalną ilość kontroli w każdej gminie do przeprowadzenia w każdym roku kalendarzowym.		Uwzględniono częściowo. W harmonogramie dla strefy śląskiej wprowadzono obowiązek prowadzenia kontroli w każdej gminie uzależniając ich liczbę od liczby mieszkańców: minimum 20 kontroli w roku w gminach powyżej 50 tys. mieszkańców minimum 10 kontroli w roku w gminach do 50 tys. mieszkańców
51	Fundacja Frank Bold	ogólne	1. Program ochrony powietrza oraz plan działań krótkoterminowych powinny spełniać wymogi określone w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (dalej: POŚ), Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych (dalej: Rozporządzenie POP), jak również Dyrektywy 2008/50/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 maja 2008 r. w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy (dalej: Dyrektywa CAFE) oraz Dyrektywy 2004/107/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 grudnia 2004 r. w sprawie arsenu, kadmu, rtęci, niklu i wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych w otaczającym powietrzu (dalej: Dyrektywa WWA). Podstawowym celem Programu jest w świetle prawa UE i utrwalonego orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej doprowadzenie do przestrzegania poziomów		Nie uwzględniono. W Programie wyraźnie wskazano wymagany do osiągnięcia efekt rzeczowy w postaci powierzchni lokali/ budynków, na której należy zmienić lub zlikwidować stare nieefektywne źródło ciepła na paliwo stałe. Realizacja tych działań pozwoli na redukcję emisji zanieczyszczeń do powietrza i dotrzymanie poziomów dopuszczalnych dla pyłu oraz docelowego dla benzo(a)pirenu w roku prognozy. Terminy realizacji zadań wynikają z terminów określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych. Należy pamiętać, że działania naprawcze powinny być podejmowane także

lp.	organizacja wnosząca uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			<p>dopuszczalnych i docelowych substancji w powietrzu, przy czym okres w którym występują przekroczenia tych poziomów powinien być jak najkrótszy: W przypadku przekroczenia wartości dopuszczalnych, których termin wejścia w życie wygaś, plany ochrony jakości powietrza określają odpowiednie działania, tak aby okres, w którym nie są one dotrzymane, był jak najkrótszy (art. 23 ust. 1 Dyrektywy CAFE).</p> <p>Powyższy wymóg został transponowany do art. 91 ust. 9ac POŚ. Analiza projektu Programu prowadzi jednak do wniosku, że nie realizuje on wskazanych wymogów. Program sprowadza się w przeważającej mierze do realizacji dotychczas przyjętych działań naprawczych – w szczególności wykonania Uchwały nr V/36/1/2017 Sejmiku Województwa Śląskiego z dn. 7 kwietnia 2017 r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa śląskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw (dalej: Uchwała antysmogowa).</p> <p>Tymczasem należy wskazać, że zgodnie z przywołanymi wyżej dyrektywami UE oraz z Załącznikami nr 1 i 2 do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dn. 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu, termin osiągnięcia poziomów dopuszczalnych i docelowych dla poszczególnych substancji to:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 2005 r. – dla stężeń średniorocznych i średniodobowych PM₁₀, - 2015 r. – dla stężenia średniorocznego PM_{2,5} wynoszącego 25 µg/m³, - 2020 r. dla stężenia średniorocznego PM_{2,5} wynoszącego 20 µg/m³, - 2010 r. – dla stężeń jednogodzinnych i średniorocznych dwutlenku azotu, - 2013 r. – dla poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu. <p>Tym samym niedopuszczalne jest oparcie</p>		<p>z uwzględnieniem możliwości technicznych i ekonomicznych oraz powinny być społecznie akceptowane. Zgodnie z przywołanym rozporządzeniem wskazano także w zapisach Programu możliwe źródła finansowania działań naprawczych, tak aby wszyscy jego interesariusze mogli sięgać po przeznaczone na te cele środki. Program wskazuje także działania fakultatywne, których wdrażanie jest pożądane w miarę możliwości finansowych i organizacyjnych.</p>

lp.	organizacja wnosząca uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			<p>projektu Programu na założeniu osiągnięcia poziomów dopuszczalnych i docelowych dopiero w 2026 r., Program ochrony powietrza po-winien cechować się wysoką ambicją, a w związku z upływem terminów na osiągnięcie poszczególnych poziomów dopuszczalnych i docelowych powinien przewidywać podjęcie wszelkich dostępnych środków naprawczych w najkrótszym możliwym terminie.</p> <p>Należy podkreślić, że nieosiągnięcie poziomów dopuszczalnych ustalonych dla pyłu PM10 skutkować może nałożeniem na Polskę wysokich kar finansowych w związku z niewykonaniem wyroku TSUE z 22 lutego 2018 r. w sprawie C-336/16.</p> <p>Co więcej, w Programie wskazano, że nawet realizacja przewidzianych w nim działań naprawczych może nie doprowadzić do przestrzegania poziomu dopuszczalnego dla PM2,5 oraz poziomu docelowego dla benzo(a)pirenu.</p> <p>W związku z powyższym należy podkreślić, że obowiązek przestrzegania poziomu dopuszczalnego dla PM2,5 jest w świetle Dyrektywy CAFE bezwzględnie wiążący we wszystkich strefach i nie ma możliwości uzyskania od niego odstępstwa. W szczególności, z obowiązku tego nie zwalniają nawet szczególnie wysokie koszty lub wyzwania technologiczne związane z osiągnięciem poziomu dopuszczalnego, co wielokrotnie podkreślał w swym orzecznictwie Trybunał Sprawiedliwości UE. Tym samym program ochrony powietrza, który nie zapewni przestrzegania poziomu dopuszczalnego należy uznać za rażąco niezgodny z obowiązującym prawem.</p>		
52	Fundacja Frank Bold	ogólne	<p>Odnosnie poziomu docelowego ustalonego dla benzo(a)pirenu należy podkreślić, że zgodnie z prawem krajowym jego osiągnięcie powinno nastąpić za pomocą ekonomicznie</p>		<p>Uwaga jest niezrozumiała, ponieważ Program wskazuje wymagane działania prowadzące do osiągnięcia poziomu</p>

lp.	organizacja wnosząca uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			<p>uzasadnionych działań technicznych i technologicznych, zaś w świetle art. 3 Dyrektywy WWA państwa członkowskie mają w celu jego osiągnięcia obowiązek podejmowania wszelkich środków, które nie pociągają za sobą niewspółmiernych kosztów. Ocena tego, czy określone środki są niewspółmiernie kosztowne wymaga najpierw zidentyfikowania tych środków, określenia kosztów, jakie wiążą się z ich wdrożeniem oraz porównanie ich z przewidywanymi korzyściami, jakie dałoby ich wdrożenie. Jeżeli koszty, nawet bardzo wysokie, będą adekwatne do spodziewanych korzyści, a nawet będą je przewyższać, ale w stopniu, który nie jest nieproporcjonalny – należy bezwzględnie przystąpić do realizacji tych środków. Wartość spodziewanych korzyści należy oceniać korzystając z przyjętych metodologii obliczania kosztów zdrowotnych, mając na uwadze negatywne skutki utrzymania ponadnormatywnych stężeń benzo(a)pirenu i innych związków z grupy wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych dla zdrowia publicznego. Brak takiej analizy całkowicie dyskwalifikuje Program. Jego autorzy przyjęli a priori założenie, że środki niezbędne do osiągnięcia poziomu docelowego benzo(a)pirenu są zbyt kosztowne, nie wskazując wprost jakie to środki oraz jaki byłby ich koszt i korzyści z ich realizacji. Powyższe uchybienia mają charakter fundamentalny i samoistnie stanowią o konieczności istotnej modyfikacji treści Programu. Dalsze podniesione w niniejszym piśmie uwagi i wnioski mają w związku z tym charakter jedynie uzupełniający. Niezależnie od powyższego Fundacja wnosi, aby opis przewidywanego efektu ekologicznego realizacji Programu uzupełnić o przewidywany efekt realizacji zaplanowanych działań naprawczych w trakcie jego wykonywania –</p>		<p>docelowego benzo(a)pirenu. W każdym harmonogramie wskazany został efekt rzeczowy w postaci powierzchni lokali/ budynków na której należy zmienić lub zlikwidować stare nieefektywne źródło ciepła na paliwo stałe. Ten wymagany efekt rzeczowy wskazano na poszczególne lata realizacji Programu. Ponadto część zadań została przesunięta na lata wcześniejsze, aby szybciej doprowadzić do poprawy jakości powietrza. Program wskazuje również, że poziom tła regionalnego tego zanieczyszczenia przekracza poziom docelowy. Ponadto, zgodnie z rozporządzeniem w sprawie programów ochrony powietrza i planów działań krótkoterminowych, podano jaka jest przewidywana redukcja stężeń w roku zakończenia Programu, również B(a)P, w wyniku realizacji tych działań. Koszty zdrowotne złej jakości powietrza również zostały oszacowane na podstawie metodyki preferowanej przez Komisję Europejską.</p>

lp.	organizacja wnosząca uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			przynajmniej dla lat 2022, 2023 i 2024 – odpowiadających poszczególnym etapom wdrażania Uchwały antysmogowej, zgodnie z jej § 8 ust. 1 i 2. Umożliwi to rzetelną ocenę efektywności POP pod kątem jego ewentualnej aktualizacji, wymaganej zgodnie z art. 91 ust. 9c POŚ.		
53	Fundacja Frank Bold		<p>2. Brak analizy dotyczącej średnich źródeł spalania</p> <p>Program nie zawiera obligatoryjnego elementu, jakim jest analiza w zakresie potrzeby ustalenia wielkości dopuszczalnych emisji niższych niż standardy emisyjne dla źródeł spalania paliw o mocy cieplnej nie mniejszej niż 1 MW i mniejszej niż 50 MW, o której mowa w art. 91 ust. 9aa POŚ. Wbrew twierdzeniom autorów Programu zawartych w pkt 1.7.2.1. Programu, jakoby analiza ta nie była wymagana, ustalenie niższych wielkości dopuszczalnych emisji dla takich instalacji jest szczególnie istotne w sytuacji, w której Program nie zapewnia osiągnięcia poziomów dopuszczalnych i docelowych. Jak wskazano powyżej, Program powinien bowiem przewidywać wszelkie niezbędne działania, tak aby zapewnić przestrzeganie poziomów dopuszczalnych i docelowych w możliwie najkrótszym terminie. Odstąpienie od analizy byłoby dopuszczalne jedynie w sytuacji, gdyby realizacja innych przewidzianych w Programie działań naprawczych była wystarczająca do zapewnienia pełnego przestrzegania poziomów dopuszczalnych i docelowych we wszystkich strefach.</p>		<p>Nie uwzględniono.</p> <p>W rozdziale 1.7.2.1 napisano, że ze względu na niewielki udział w wielkości stężeń zanieczyszczeń nie jest wymagana analiza w zakresie potrzeby ustalenia wielkości dopuszczalnych emisji niższych niż standardy emisyjne określone w przepisach wydanych na podstawie art. 146 ust. 3 ustawy POŚ dla źródeł spalania paliw objętych tymi standardami emisyjnymi o nominalnej mocy cieplnej nie mniejszej niż 1 MW i mniejszej niż 50 MW, ustalonej z uwzględnieniem trzeciej zasady łączenia, o której mowa w art. 157a ust. 2 pkt. 3 ww. ustawy, zlokalizowanych na obszarze, na którym został przekroczony poziom dopuszczalny substancji w powietrzu, wyznaczonym w ocenie poziomów substancji w powietrzu.</p> <p>Przeprowadzone modelowanie matematyczne rozprzestrzeniania zanieczyszczeń w powietrzu i analiza uzyskanych wyników wskazują, że wszystkie źródła z sektora przemysłu i energetyki generują w obszarach przekroczeń poziomów dopuszczalnych stężenia na poziomie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 0,1-2,0 µg/m³ dla pyłu PM10, - 0,02-1,3 µg/m³ dla pyłu PM2,5,

lp.	organizacja wnosząca uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
					- 3,3-4,2 µg/m ³ dla pyłu NO ₂ . Oddziaływanie wybranych źródeł jest jeszcze mniejsze, dlatego stwierdzono, że nie jest wymagane ustalenie niższych emisji dopuszczalnych. Poparte jest to analizą wyników modelowania rozprzestrzeniania zanieczyszczeń, które wskazuje na niewielki udział tych źródeł. Ponadto należy podkreślić, że projekt Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego wskazuje działania, których realizacja doprowadzi do osiągnięcia poziomów dopuszczalnych i docelowego.
54	Fundacja Frank Bold		Uzdrowiska i obszary ochrony uzdrowiskowej Na terenie uzdrowisk i obszarów ochrony uzdrowiskowej wskazane jest dążenie do osiągnięcia najlepszej możliwej jakości powietrza, zgodnej co najmniej z wytycznymi Światowej Organizacji Zdrowia. Należy bowiem podkreślić, że zgodnie z aktualną wiedzą medyczną nie istnieją bezpieczne stężenia szkodliwych substancji w powietrzu, a wymogi określone prawem krajowym i prawem UE są efektem pewnego kompromisu pomiędzy ochroną zdrowia, a możliwością prowadzenia działalności gospodarczej i aktywności życiowej wiążącej się z emisjami zanieczyszczeń. Jednakże ze względu na cele leczenia uzdrowiskowego na terenach uzdrowisk ochrona zdrowia kuracjuszy (często osób obciążonych schorzeniami układu oddechowego i krążenia) powinna mieć bezwzględne pierwszeństwo. Dlatego też działania naprawcze przewidziane do realizacji w uzdrowiskach powinny być szczególnie efektywne i szybkie, a cele w zakresie ochrony powietrza – znacznie ambitniejsze. Wskazane jest wprowadzenie całkowitego zakazu spalania		Nie uwzględniono. Zgodnie z obowiązującym prawem poziomy dopuszczalne i docelowe dla różnych zanieczyszczeń są jednakowe na terenie całego kraju. Prawo nie wprowadza rozróżnienia na uzdrowiska i inne tereny. Wprowadzenie ograniczeń w stosowaniu paliw to domena uchwały antysmogowej.

lp.	organizacja wnosząca uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			paliw stałych oraz znaczące ograniczenie ruchu samochodowego na terenie uzdrowisk i obszarów ochrony uzdrowiskowej.		
55	Fundacja Frank Bold		<p>Uwagi do działań naprawczych i harmonogramu</p> <p>Jak wskazano powyżej, przewidziane w Programie działania naprawcze są niewystarczające do zapewnienia, że okres, w którym występują przekroczenia poziomów dopuszczalnych i docelowych jest możliwie najkrótszy. Szczególnie rażący jest bardzo długi proces wyłączenia z eksploatacji pozaklasowych kotłów grzewczych, pomimo iż stanowią one główne źródło emisji zanieczyszczeń objętych Programem na terenie województwa.</p> <p>Ponadto, w Programie nie dokonano podziału działań naprawczych na działania krótko-, średnio- i długoterminowe wraz z podziałem na typy działań, w rozumieniu § 2 pkt 5 lit. b Rozporządzenia POP. Taki podział byłby uzasadniony chociażby dla działania polegającego na wykonaniu Uchwały antysmogowej – dla poszczególnych etapów jej wdrażania.</p> <p>Co więcej, zdaniem Fundacji Program nie zawiera nie zawiera obligatoryjnego elementu, o którym mowa w § 2 pkt 5 lit. d) POP, tj. wskaźników monitorowania postępu dla planowanych działań naprawczych, takich jak m. in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których jest jedno źródło ciepła, lub lokali, w tym w budynkach wielolokalowych, w których każdy z nich ma swoje źródło ciepła, w których zlikwidowano nieefektywne źródło ciepła na paliwa stałe liczone w sztukach i m²; - liczba i powierzchnia budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których jest jedno źródło ciepła, lub lokali, w tym w budynkach wielolokalowych, w których każdy 		<p>Nie uwzględniono.</p> <p>W każdym harmonogramie podano rodzaj działań krótkoterminowe i długoterminowe, ponadto w PDK wskazano cały zestaw działań krótkoterminowych. Również w każdym harmonogramie podano wskaźniki monitorowania postępu. Niemożliwe jest ustalenie konkretnej liczby poszczególnych rodzajów działań, ponieważ ograniczałoby to wolność właścicieli czy zarządzających nieruchomościami do wyboru sposobu zmiany ogrzewania. Preferencje właścicieli nieruchomości mogą być różne w kwestii wyboru niskoemisyjnego sposobu ogrzewania - jedni będą preferować OZE, inni ogrzewanie elektryczne, inni gazowe itd.</p>

lp.	organizacja wnosząca uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			<p>z nich ma swoje źródło ciepła, w których przeprowadzono termomodernizację bez wymiany źródeł ciepła lub ze zmianą sposobu ogrzewania liczone w sztukach i m². Wskaźniki te zostały jedynie wymienione z nazwy w tabelach opisujących poszczególne działania naprawcze, ale nie zostały wyznaczone – w szczególności w odniesieniu do najistotniejszego działania naprawczego, realizacji Uchwały antysmogowej, jak również dla działania obejmującego kontrole palenisk. W związku z tym monitorowanie postępu realizacji POP możliwe będzie praktycznie niemożliwe. Brak takich wskaźników stanowi naruszenie nie tylko Rozporządzenia POP, ale również art. 91 ust. 7a pkt 6 POŚ.</p> <p>Wskaźniki, o których mowa powyżej, powinny zostać ustalone dla poszczególnych działań naprawczych i dla poszczególnych adresatów. Przykładowo, w odniesieniu do działania polegającego na wykonaniu Uchwały antysmogowej, wskaźniki powinny przewidywać określoną dla każdej gminy i każdego roku kalendarzowego liczbę domów i lokali mieszkalnych, w których dokonano likwidacji wysokoemisyjnych źródeł ciepła. W odniesieniu do działania dotyczącego kontroli palenisk, wskaźnik powinien określać liczbę domów i lokali, jakie należy poddać kontroli w każdym roku kalendarzowym (w formie liczby bezwzględnej lub wartości procentowej).</p>		
56	Fundacja Frank Bold	Proponowane dodatkowe działania naprawcze	<p>Proponowane dodatkowe działania naprawcze obejmują:</p> <p>5.1. Zakaz spalania paliw stałych w instalacjach wyłączonych z zakresu obowiązywania tzw. uchwały antysmogowej (instalacje objęte obowiązkiem zgłoszenia, pozwolenia i pozwolenia zintegrowanego) jeżeli istnieje techniczna i ekonomiczna możliwość prowadzenia określonych procesów produkcyjnych w inny sposób. Dotyczy to w szczególności małych, wysokoemisyjnych</p>		<p>Nie uwzględniono.</p> <p>Wolność działalności gospodarczej, jak również stabilność przepisów prawa (również miejscowego) sprzyja generowaniu miejsc pracy, a to wpływa na jakość życia mieszkańców województwa śląskiego i pośrednio na ich zdrowie. Dlatego w niespełna 3 lata po wprowadzeniu uchwały antysmogowej, do której</p>

lp.	organizacja wnosząca uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			<p>instalacji takich jak piece piekarnicze, wędzarnie, suszarnie, instalacje stosowane w gastronomii. Wolność działalności gospodarczej jest dobrem niższego rzędu niż zdrowie i życie ludzi, dlatego może podlegać niezbędnym ograniczeniom, jeżeli wymaga tego ich ochrona.</p> <p>5.2. Obowiązek skierowany do Zarządu i Sejmiku Województwa Śląskiego dotyczący wprowadzania zastrzonych tzw. uchwał antysmogowych dla gmin, które wystąpią z wnioskiem o podjęcie takiego działania, w szczególności, jeżeli wniosek taki został poprzedzony konsultacjami społecznymi. Według wiedzy Fundacji, z wnioskami takimi występowało do Zarządu i Sejmiku Województwa Śląskiego szereg miast i gmin, w tym między innymi Rybnik – miasto szczególnie dotknięte zanieczyszczeniem powietrza. Odmowa podjęcia takich działań pomimo jednoznacznej woli władz miasta i jego mieszkańców nie znajduje żadnego uzasadnienia.</p> <p>5.3. Wprowadzenie zakazu finansowania ze środków publicznych kotłów na węgiel oraz wprowadzenie rygorystycznych ograniczeń w zakresie finansowania kotłów na biomasę.</p> <p>5.4. Całkowity zakaz montażu indywidualnych instalacji opalanych węglem oraz instalacji opalanych biomasą o emisji pyłu powyżej 20 mg/m³ w nowym budownictwie. Nawet na obszarach bez dostępu do sieci ciepłowniczej lub gazowej w nowym budownictwie mieszkaniowym możliwe jest stosowanie efektywnych rozwiązań grzewczych wykorzystujących energię elektryczną i odnawialne źródła energii, w tym pompy ciepła.</p>		<p>dostosowali się również przedsiębiorcy nieuzasadniona byłaby kolejna zmiana prawa miejscowego, szczególnie w momencie grożącej recesji z powodu pandemii. Procedura wprowadzania czy zastrzeganie uchwał antysmogowych jest niezależna od Programu ochrony powietrza. W przypadku skierowania przez gminy takich oczekiwań może być procedowana samodzielnie.</p> <p>W każdym harmonogramie realizacji wskazano hierarchię podejmowanych działań i w niej zastosowanie kotłów na paliwa stałe jest na ostatnim miejscu. Propozycja całkowitego zakazu montażu indywidualnych instalacji opalanych węglem oraz instalacji opalanych biomasą o emisji pyłu powyżej 20 mg/m³ w nowym budownictwie, nawet na obszarach bez dostępu do sieci ciepłowniczej lub gazowej w nowym budownictwie mieszkaniowym generuje konieczność poniesienia przez właścicieli znacznie wyższych kosztów inwestycyjnych. Jest to również sprzeczne z aktami prawnymi wyższego rzędu, jak np. ustawa Prawo energetyczne, która wymaga podłączenia do sieci ciepłowniczej nowych budynków w przypadku, gdy istnieje możliwość techniczna i ekonomiczna. Dla zachowania równości obywateli wobec prawa, należy zastosować taką samą zasadę dla innych instalacji ogrzewania, również OZE.</p>

lp.	organizacja wnosząca uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
57	Fundacja Frank Bold	Uwagi do planu działań krótkoterminowych	<p>W planie działań krótkoterminowych należy wprowadzić bezwzględny zakaz spalania biomasy w kominkach i innych miejscowych ogrzewaczach pomieszczeń, które nie stanowią jedyne źródła ogrzewania, jak również rozpalania grilli i ognisk, oraz użytkowania innych źródeł spalania paliw stałych użytkowanych w celach rekreacyjnych (wędzarnie, suszarnie), już w przypadku wystąpienia poziomu 1. Rekreacyjne spalanie biomasy jest niedopuszczalne w przypadku konieczności ochrony dobra wyższego rzędu, jakim jest zdrowie i życie ludzi. Dlatego też nawet ryzyko przekroczenia poziomu dopuszczalnego powinno skutkować natychmiastowym podjęciem działań o charakterze zakazowym. Tymczasem w Programie, nawet w przypadku wystąpienia poziomu 3, przewidziano jedynie zalecenie ograniczenia korzystania z kominków – co stanowi szczególnie rażące uchybienie mając na uwadze to, że bez-względny zakaz palenia w kominkach został wskazany wprost jako przykładowe działania krótkoterminowe w Załączniku do Rozporządzenia POP (ust. 1 pkt 1 Załącznika).</p> <p>Ponadto, działania podejmowane po wystąpieniu poziomu 2 i 3 powinny obejmować nakaz czasowego wstrzymania użytkowania instalacji przemysłowych i prowadzenia wysokoemisyjnych procesów produkcyjnych, które nie są kluczowe dla gospodarki i bezpieczeństwa dostaw podstawowych usług i produktów (podstawa prawna - Załącznik do Rozporządzenia POP, ust. 3).</p>		<p>Uwzględniono częściowo. Wprowadza się zapis dotyczący ograniczenia zakazu stosowania kominków w trakcie ogłoszenia POZIOMU III. W przypadku emisji przemysłowych zawarto odpowiedni zapis w PDK dot. przeprowadzenia analizy dot. możliwości wprowadzenia odpowiednich zapisów w pozwolenia dla zakładów. Aktualnie nie ma odpowiednich zapisów w wydanych pozwoleniach zintegrowanych. Działanie to wymaga zmian prawa odnośnie zakresu wniosku o wydanie pozwolenia lub jego aktualizację.</p>
58	Fundacja ClientEarth Prawnicy dla Ziemi		<p>1. Projekt nie zawiera najbardziej efektywnych działań naprawczych takich, jak:</p> <p>a. całkowity zakaz spalania węgla oraz drewna w województwie ze wskazaniem daty jego wdrożenia oraz</p> <p>b. konkretne i realne działania ograniczające ruch samochodów indywidualnych na</p>		<p>Nie uwzględniono. W wielu gminach województwa śląskiego nie ma dostępu do sieci ciepłowniczej ani gazowej. Natomiast zastosowanie OZE rodzi konieczność poniesienia wysokich kosztów inwestycyjnych, które</p>

lp.	organizacja wnosząca uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			<p>obszarach, gdzie występują przekroczenia norm jakości powietrza ze wskazaniem daty ich wdrożenia.</p> <p>Z projektu POP wynika także, że nie przeprowadzono modelowania ambitnych scenariuszy, o których mowa wyżej. Nie można zatem uznać, że działania naprawcze wskazane w POP zostały poddane testowi, wymaganemu przez przepisy prawa oraz konsekwentne w tym zakresie orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Braki te powodują, że założony termin osiągnięcia jakości powietrza spełniającego normy określone prawem tj. rok 2026 jest datą arbitralną.</p>		<p>mogą być niemożliwe do udźwignięcia przez niektórych mieszkańców. Natomiast w przypadku zastosowania ogrzewania elektrycznego czy olejowego bardzo wysokie są koszty eksploatacyjne. Ewentualne podjęcie tak radykalnych środków powinno zostać poprzedzone szerokimi konsultacjami społecznymi. Ograniczanie ruchu samochodów indywidualnych nie ma uzasadnienia, ponieważ analizy wskazują, że transport drogowy nie jest główną przyczyną występowania przekroczeń poziomów dopuszczalnych pyłu PM₁₀ i PM_{2,5} na terenie miast województwa śląskiego. W polskim systemie prawnym istnieje możliwość wprowadzenia "strefy czystego transportu". Przepisy umożliwiające wprowadzenie takich stref wprowadziła ustawa o elektromobilności i paliwach alternatywnych. Jednak daje taką możliwość tylko na drogach zarządzanych przez gminę. Przeprowadzone w ramach Programu modelowanie matematyczne rozprzestrzeniania zanieczyszczeń i przeprowadzone na tej podstawie analizy wskazują istotny udział emisji z sektora transportu drogowego jedynie w przypadku NO₂. Jednak przekroczenia notowane są na autostradzie A4. Przepisy prawa nie pozwalają na wyznaczenie tam strefy.</p>

lp.	organizacja wnosząca uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
59	Fundacja ClientEarth Prawnicy dla Ziemi		2. POP nie wprowadza żadnych nowych działań w stosunku do dotychczasowego POP, podczas gdy w województwie nieustanie odnotowuje się wysokie przekroczenia norm jakości powietrza.		Nie uwzględniono. Uznano za zasadne skupienie aktywności na najważniejszych działaniach naprawczych, aby skierować dostępne środki na działania, których realizacja przyniesie największe efekty. Jak wskazano w analizie dotyczącej stanu jakości powietrza w rozdziale 1.5 za główne przyczyny niedotrzymania standardów jakości powietrza odpowiadają źródła z sektora komunalno-bytowego (SNAP 0202). Z tego względu obliczono konieczną wielkość redukcji emisji z tych źródeł, która pozwoli dotrzymać w roku prognozy wyznaczonych norm jakości powietrza. Koszty realizacji tych zadań są wysokie i nakładanie dodatkowych działań nie miałoby uzasadnienia zarówno w odniesieniu do zakładanych efektów ekologicznych jak i możliwości finansowych. Ponadto należy pamiętać, iż efekty realizowanych zadań będą sprawozdawane w okresach rocznych, a brak osiągnięcia wymaganych efektów może powodować nakładanie kar na podmioty odpowiedzialne za ich realizację.
60	Fundacja ClientEarth Prawnicy dla Ziemi		3. POP nie uwzględnia i nie analizuje złożonych w ciągu ostatnich lat wniosków o podjęcie pilnych działań zmierzających do natychmiastowego wyeliminowania paliw stałych z sektora bytowo – komunalnego. Taki postulat wyrażony został m.in. w postaci uchwały podjętej przez miasto Rybnik, gdzie występują jedne z najwyższych przekroczeń.		Nie uwzględniono. W województwie śląskim od września 2017 roku obowiązuje uchwała antysmogowa, która została uchwalona po szerokich konsultacjach społecznych. W wyniku jej wprowadzenia mieszkańcy i przedsiębiorcy na

lp.	organizacja wnosząca uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			<p>Projekt POP na str. 317 zakłada brak powszechnego poparcia dla zakazu spalania paliw stałych ignorując liczne inicjatywy oddolne popierające właśnie całkowity zakaz spalania paliw stałych. Poniżej link: https://dziennikzachodni.pl/o-zakazie-spalania-wegla-w-rybniku-dyskutuja-radni-to-postulat-rybnickiej-rady-kobiet-kiedy-wprowadza-zakaz/ar/c14-14661399</p> <p>W ramach prac prowadzonych nad nowym POP rozważone i poddane pogłębionej analizie powinny zostać wszystkie postulaty dotyczące wprowadzenia całkowitego zakazu spalania paliw stałych składane przez społeczeństwo oraz organy.</p>		<p>teren województwa zostali zobligowani do podjęcia konkretnych inwestycji w celu dostosowania do jej zapisów. Prowadzone w ramach przygotowania Programu analizy wskazują, że realizacja śląskiej uchwały antysmogowej powinna przynieść oczekiwane efekty w postaci redukcji emisji z sektora komunalno-bytowego, a co za tym idzie obniżenia wysokości stężeń zanieczyszczeń powietrza. Warto zatem poczekać na efekty jej obowiązywania.</p> <p>W wielu gminach województwa śląskiego nie ma dostępu do sieci ciepłowniczej ani gazowej. Natomiast zastosowanie OZE rodzi konieczność poniesienia wysokich kosztów inwestycyjnych, które mogą być niemożliwe do udźwignięcia przez niektórych mieszkańców. Natomiast w przypadku zastosowania ogrzewania elektrycznego czy olejowego bardzo wysokie są koszty eksploatacyjne.</p>
61	Fundacja ClientEarth Prawnicy dla Ziemi		<p>4. Brak zapisu zobowiązującego Zarząd i Sejmik Województwa do opracowania zmiany obowiązującej uchwały antysmogowej, która jest nieskuteczna z uwagi na rozwiązania w niej przyjęte oraz odległe terminy wejścia w życie poszczególnych zapisów. W kontekście znacznych przekroczeń istniejąca uchwała antysmogowa jest nieadekwatna (str. 189-190 POP).</p> <p>Wnioskujemy o włączenie do POP obowiązku zmiany uchwały antysmogowej dla Śląska, tak aby uwzględnić ambitniejsze terminy oraz uwzględnić całkowity zakaz spalania paliw</p>		<p>Nie uwzględniono.</p> <p>W województwie śląskim od września 2017 roku obowiązuje uchwała antysmogowa, które została uchwalona po szerokich konsultacjach społecznych. W wyniku jej wprowadzenia mieszkańcy i przedsiębiorcy na terenie województwa zostali zobligowani do podjęcia konkretnych inwestycji w celu dostosowania do jej zapisów. Prowadzone w ramach</p>

lp.	organizacja wnosząca uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			stałych w możliwie najszybszym terminie.		przygotowania Programu analizy wskazują, że realizacja śląskiej uchwały antysmogowej powinna przynieść oczekiwane efekty w postaci redukcji emisji z sektora komunalno-bytowego, a co za tym idzie obniżenia wysokości stężeń zanieczyszczeń powietrza. Warto zatem poczekać na efekty jej obowiązywania. W wielu gminach województwa śląskiego nie ma dostępu do sieci ciepłowniczej ani gazowej. Natomiast zastosowanie OZE rodzi konieczność poniesienia wysokich kosztów inwestycyjnych, które mogą być niemożliwe do udźwignięcia przez niektórych mieszkańców. Natomiast w przypadku zastosowania ogrzewania elektrycznego czy olejowego bardzo wysokie są koszty eksploatacyjne.
62	Fundacja ClientEarth Prawnicy dla Ziemi		5. Brak zapisu wprowadzającego zakaz instalowania kotłów na paliwa stałe w nowych budynkach od roku 2021. POP jako jeden z głównych celów wskazuje dążenie do ograniczania ogrzewania indywidualnego wykorzystującego paliwo stałe i zastąpienie go ogrzewaniem bezemisyjnym lub niskoemisyjnym. Do realizacji tego celu niezbędne jest zakazanie instalacji na terenie województwa kotłów na paliwa stałe w nowych budynkach od roku 2021		Nie uwzględniono. Obecna śląska uchwała antysmogowa obowiązuje od niespełna 3 lat. Warto poczekać na efekty jej rzeczywistego wdrożenia. Prowadzone analizy wskazują, że nie jest konieczna rezygnacja ze stosowania paliw stałych, ponieważ zmiana starych nieefektywnych kotłów na nowe spełniające wymagania ekoprojektu powoduje redukcję emisji zanieczyszczeń do powietrza o ok. 95%. W Programie uzupełniono uzasadnienie niewprowadzania takiego zakazu.
63	Fundacja ClientEarth		6. Postuluje się zagwarantowanie wsparcia merytorycznego dla gmin przez urząd		Uwzględniono częściowo. W katalogu dobrych praktyk

lp.	organizacja wnosząca uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
	Prawnicy dla Ziemi		marszałkowski lub powołanie stanowisk ekodoradców (na wzór rozwiązania funkcjonującego już od dawna w Małopolsce).		(rozdział 1.8.1) wskazano na możliwość prowadzenia "specjalistycznego doradztwa energetycznego" w gminach. Ponadto Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego wspiera gminy, m.in. poprzez organizację szkoleń dla pracowników gmin. Powołanie ekodoradców leży w gestii każdej gminy.
64	Fundacja ClientEarth Prawnicy dla Ziemi		7. Brak obowiązku przeznaczenia części dochodów własnych gminy na zadania związane z ochroną powietrza. Postuluje się przeznaczenie części budżetu gmin na cele związane z ochroną powietrza.		Nie uwzględniono. Nie jest zadaniem Programu ochrony powietrza wyznaczanie ram finansowych budżetów gmin.
65	Fundacja ClientEarth Prawnicy dla Ziemi		8. Działania kontrolne przewidziane w projekcie POP nie są wystarczające. Należy wprowadzić wymóg skontrolowania co najmniej 15% domów/lokalii w danej gminie w każdym roku oraz wprowadzić zapis regulujący maksymalny czas przybycia patrolu od zgłoszenia mieszkańca. Termin powinien być krótki – do kilku godzin.		Nie uwzględniono. Proponowana liczba kontroli jest wystarczająca i możliwa do zrealizowania przez poszczególne gminy. Należy pamiętać, iż jest to minimalna liczba kontroli w danej gminie i jeśli istnieje podejrzenie popełnienia wykroczenia, jakim jest np. spalanie odpadów, wówczas należy podejmować takie kontrole interwencyjne. Każda gmina posiada inne możliwości kadrowe, finansowe i organizacyjne. Ma to wpływ na powołanie lub nie w danej gminie straży gminnej czy miejskiej, a także możliwości kontroli przez urzędników gminnych. Kontrola w ciągu kilku godzin od zgłoszenia jest trudna do przeprowadzenia nawet w dużych miastach, a tym bardziej w małych gminach, gdzie jest niewielu pracowników urzędów i nie ma straży gminnej. Wagę działań kontrolnych wskazano poprzez wpisanie ich

lp.	organizacja wnosząca uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
					jako działanie obligatoryjne do harmonogramu realizacji Programu.
66	Fundacja ClientEarth Prawnicy dla Ziemi		9. POP nie zawiera analiz dotyczących wprowadzenia Strefy Czystego Transportu przewidzianej w Ustawie o Elektromobilności i Paliwach Alternatywnych dla obszarów z przekroczeniami tlenków azotu i pyłów i ich wpływu na ograniczenie zanieczyszczenia powietrza		Nie uwzględniono. Przepisy umożliwiające wprowadzenie takich stref wprowadziła ustawa o elektromobilności i paliwach alternatywnych. Jednak daje taką możliwość tylko na drogach zarządzanych przez gminę. Przeprowadzone w ramach Programu modelowanie matematyczne rozprzestrzeniania zanieczyszczeń i przeprowadzone na tej podstawie analizy wskazują istotny udział emisji z sektora transportu drogowego jedynie w przypadku NO ₂ . Jednak przekroczenia notowane są na autostradzie A4. Przepisy prawa nie pozwalają na wyznaczenie tam strefy.
67	Fundacja ClientEarth Prawnicy dla Ziemi		10. Działania krótkoterminowe przewidziane w POP opierają się w głównej mierze na informowaniu – co jak pokazuje doświadczenie nie przynosi poprawy jakości powietrza i może stanowić jedynie działanie wspomagające – oraz na działaniach kontrolnych. Kontrole palenisk powinny być sprawne i nieuchronne. Wskaźniki tych kontroli są za niskie – 15 kontroli dziennie w bardzo dużym mieście nie wyrze oczekiwanego efektu. W przypadku kontroli sprawności samochodów z kolei nie ma żadnego wskaźnika. W naszej ocenie stwierdzenie „wzmoczone kontrole” jest dalece niewystarczające.		Uwzględniono częściowo. W trakcie trwania POZIOMU II i III minimalna ilość przeprowadzonych kontroli powinna wynosić: w dniach z POZIOMEM III 15 dla gmin powyżej 100 tys. mieszkańców, 10 dla gmin od 50 do 100 tys. mieszkańców oraz 5 dla pozostałych gmin; w dniach z POZIOMEM II 7 dla gmin powyżej 100 tys. mieszkańców, 5 dla gmin od 50 do 100 tys. mieszkańców oraz 2 dla pozostałych gmin. W przypadku kontroli sprawności samochodów nie określono ilości tych kontroli, ponieważ nie jest wymagany wskazanie ilościowe. Rola kontroli ma charakter również

lp.	organizacja wnosząca uwagi lub wnioski	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
					edukacyjny.
68	Fundacja ClientEarth Prawnicy dla Ziemi		11. Ograniczenie ruchu pojazdów spalinowych będące działaniem krótkoterminowym powinno znaleźć się wśród działań długoterminowych. Wzmożony ruch samochodów osobowych jest źródłem zanieczyszczenia dwutlenkiem azotu oraz pyłami, których normy są znacząco przekroczone na terenie Województwa Śląskiego.		Nie uwzględniono. Przepisy umożliwiające wprowadzenie takich stref wprowadziła ustawa o elektromobilności i paliwach alternatywnych. Jednak daje taką możliwość tylko na drogach zarządzanych przez gminę. Przeprowadzone w ramach Programu modelowanie matematyczne rozprzestrzeniania zanieczyszczeń i przeprowadzone na tej podstawie analizy wskazują istotny udział emisji z sektora transportu drogowego jedynie w przypadku NO ₂ . Jednak przekroczenia notowane są na autostradzie A4. Przepisy prawa nie pozwalają na wyznaczenie tam strefy.

Załącznik nr 3 – opiniowanie.

Tabela 4. Informacja o sposobie i zakresie uwzględnienia lub nieuwzględnienia wniosków i uwag wniesionych na etapie opiniowania przez wójtów, burmistrzów i prezydentów oraz starostów powiatów województwa śląskiego do projektu uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego w sprawie Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
1	Starosta Gliwicki	-	brak	brak	-
2	Starosta Tarnogórski	-	brak	brak	-
3	Burmistrz Strumienia	Strony 283-284 i 286-287 oraz 290-291 projektu Programu Ochrony Powietrza dla województwa śląskiego	Z uwagi na to, że poziom II oraz poziom III jest ogłaszany także w dni wolne od pracy, proponuje się: 1) Rozszerzenie podmiotów odpowiedzialnych za realizację działań operacyjnych, wskazanych w tabeli 147 (str. 290), o służbę Policji. Umożliwi to zawarcie porozumień z Policją gminom, które nie posiadają straży miejskiej/gminnej, w celu wywiązywania się w dni wolne od pracy oraz po godzinach pracy urzędu z obowiązków przeprowadzenia czynności operacyjnych nałożonych w PDK,	Na stronach 283-284 i 286-287 oraz 290-291 projektu Programu Ochrony Powietrza dla województwa śląskiego wskazano tryb postępowania w ramach II i III poziomu ostrzegania wprowadzony w ramach Planu działań krótkoterminowych (PDK). Środki operacyjne, do wdrożenia których zobowiązano samorządy gminne oraz straż miejską/gminną, przewidują intensywne kontrole instalacji spalania paliw stałych pod kątem spalania odpadów stałych oraz realizacji zapisów uchwały antysmogowej. PDK wyznacza obowiązek zwiększenia częstotliwości kontroli w trakcie ogłoszenia poziomu II oraz określa minimalną ilość przeprowadzonych kontroli w trakcie trwania alarmu smogowego (poziom III), w ciągu każdej doby trwania alarmu.	Nie uwzględniono. W celu podjęcia współpracy np. na bazie porozumienia gminy z Policją, nie jest konieczny zapis w PDK wskazujący Policję jako podmiot odpowiedzialny za realizację działań. Za kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w tym zakresie odpowiadają gminy (art. 379 ustawy Prawo ochrony środowiska). Mogą takie kontrole realizować poprzez strażę gminne lub poprzez upoważnionych pracowników.
4	Burmistrz Strumienia	Strony 283-284 i 286-287 oraz 290-291 projektu Programu Ochrony Powietrza dla województwa śląskiego	Z uwagi na to, że poziom II oraz poziom III jest ogłaszany także w dni wolne od pracy, proponuje się: 2) Usunięcie zapisu ze str. 284 i 287 o zapewnieniu przez jst kontroli instalacji spalania paliw stałych w trakcie trwania alarmu i zastąpienie go zobowiązaniem samorządu gminnego do przeprowadzenia kontroli np. w ciągu 3 dni roboczych licząc od dnia ogłoszenia alarmu (Poziomu II i III) lub przeprowadzenia określonej ilości kontroli np. ciągu miesiąca. Taka regulacja znacząco ułatwi organizacji pracy urzędów, które nie posiadają straży miejskiej/gminnej. Aktualnie te samorządy po ogłoszeniu alarmu muszą delegować pracowników do przeprowadzenia kontroli palenisk również w dni wolne od pracy oraz nierzadko po godzinach pracy, ponieważ urzędnik zajmujący się problematyką ochrony powietrza, zwłaszcza w mniejszych jednostkach samorządu terytorialnego, wykonuje szereg innych obowiązków i nie	Na stronach 283-284 i 286-287 oraz 290-291 projektu Programu Ochrony Powietrza dla województwa śląskiego wskazano tryb postępowania w ramach II i III poziomu ostrzegania wprowadzony w ramach Planu działań krótkoterminowych (PDK). Środki operacyjne, do wdrożenia których zobowiązano samorządy gminne oraz straż miejską/gminną, przewidują intensywne kontrole instalacji spalania paliw stałych pod kątem spalania odpadów stałych oraz realizacji zapisów uchwały antysmogowej. PDK wyznacza obowiązek zwiększenia częstotliwości kontroli w trakcie ogłoszenia poziomu II oraz określa minimalną ilość przeprowadzonych kontroli w trakcie trwania alarmu smogowego (poziom III), w ciągu każdej doby trwania alarmu.	Nie uwzględniono. Kontrola powinna być przeprowadzona w trakcie trwania ogłoszenia o przekroczeniach.

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			ma możliwości przeprowadzenia kontroli w godzinach pracy urzędu. Trudności w organizacji pracy powoduje również fakt, że w PDK nie uregulowano ram czasowych przekazywania do szczebla gminnego powiadomień o jakości powietrza (np. do godziny 10:00 każdego dnia). Dodając do tego brak możliwości ustalenia z wyprzedzeniem dni, w których zostanie ogłoszony alarm otrzymujemy skutek w postaci konieczności zapewnienia przez upoważnionego pracownika jst stałej gotowości do realizacji działań informacyjnych i kontrolnych nałożonych w PDK, nawet w dniach ustalonych w harmonogramie jako dni wolne od pracy, w tym niedziele i dni świąteczne.		
5	Burmistrz Strumienia		Burmistrz Strumienia sugeruje również wprowadzenie w Planie działań krótkoterminowych, określonych w „Programie Ochrony Powietrza dla Województwa Śląskiego”, rozwiązania pozwalającego na zrezygnowanie z prowadzenia przez organy wykonawcze gmin kontroli palenisk w indywidualnych gospodarstwach domowych w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych.		Nie uwzględniono. PDK nie reguluje zasad postępowania w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych. W przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych i w zależności od ich rodzaju, odpowiednie jednostki mogą wprowadzić ograniczenia w wykonywaniu pewnych działań.
6	Urząd Miasta Katowice	Streszczenie [Działania]	Nie można pisać kotły spełniające wymagania klasy 5 lub ekoprojektu. Nie ma "lub" - od 1 stycznia 2020 r. obowiązuje Dyrektywa ws. ekoprojektu, równolegle rozporządzenie ws. kotłów, uchwała antysmogowa. Uwaga dotyczy także kolejnych tego typu zwrotów w dokumencie		Uwzględniono. Zmieniono w całym dokumencie, gdy mowa o podejmowanych działaniach naprawczych.
7	Urząd Miasta Katowice	rozdział 1.8.2 Podstawowe kierunki działań	Należy opisać również pozostałe przepisy prawa - dyrektywa ws. ekoprojektu - rozporządzenie ws. kotłów - rozporządzenie ws. paliw. Z treści można odnieść mylne wrażenie, że wystarczy spełniać wymagania uchwały antysmogowej; znaczenie ww. aktów prawa jest pomijane w dokumencie; należałoby dodatkowo podsumować wytyczne i jednoznacznie określić wynikające z nich wymagania dla woj. śląskiego		Nie uwzględniono. Akty prawne wymienione są w podstawie prawnej. Bezcelowym jest przepisywanie zapisów różnych aktów prawnych. Scenariusz bazowy określa jakich zmian emisji można oczekiwać w wyniku realizacji przepisów prawa. Jest to niewystarczające do dotrzymania poziomów dopuszczalnych i docelowych, dlatego wskazano do realizacji scenariusz redukcji.
8	Urząd Miasta Katowice	rozdział 1.8.4.1 (tabela 114)	Nie zgadza się suma w porównaniu z tabelą 178 o 1,635 mln zł		Uwaga niezrozumiała. W dokumentacji nie ma

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
					tabeli 178.
9	Urząd Miasta Katowice	rozdział 1.8.4.1 (tabela 114)	W analizie nie uwzględniona jest dynamika wymian, która zależy od wymagań uchwały antysmogowej w różnych latach lub nie wyjaśniono, jak została ujęta, jeśli na przestrzeni kilku lat jest stała redukcja; dodatkowo pomijany jest fakt, że od 01.01.2022 nie będą mogły być użytkowane kotły bezklasowe - w obecnym stanie prawnym ani Marszałek, ani Prezes WFOŚ nie są w stanie udzielić odpowiedzi na pytanie, czy będzie można dalej dotować wymiany takich kotłów, sędząc interpretacje prawa na samorządy, a w związku z tym, że jest to nieuregulowana prawnie sytuacja, może to w gminach wstrzymać całkowicie wymiany najgorszych kotłów po 31.12.2021 r., w efekcie będą dalej (nielegalnie) użytkowane		Uwzględniono. Przewidywana dynamika wymiany kotłów została opisana w rozdziale 1.7.2. W scenariuszu bazowym wskazano: „W przypadku prognoz niepodjęcia dodatkowych działań niż te, wymagane prawem uwzględniono stopniową wymianę urządzeń grzewczych w wyniku realizacji tej uchwały. Założono, że: – w latach 2020-2021 każdego roku wymienianych będzie 3% starych kotłów, niespełniających wymagań stawianych urządzeniom grzewczym, – w latach 2022-2026 każdego roku wymienianych będzie 10% starych kotłów, niespełniających wymagań stawianych urządzeniom grzewczym.” Ponadto trudno jest precyzyjnie określić dynamikę wymiany kotłów w całym województwie ze względu na brak szczegółowej inwentaryzacji źródeł ciepła, jak również brak dokładnych informacji na temat możliwości wsparcia dla takich działań (np. w nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej).
10	Urząd Miasta Katowice	rozdział 1.8.4.1 (tabela 114)	Z uwagi na zakres przeprowadzanych działań nie jest możliwe, by w tak krótkim terminie przedstawić rzetelne dane od wszystkich podmiotów działających na terenie miasta (do tej pory 30 kwietnia)		Uwzględniono częściowo. Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na Zarząd Województwa obowiązek przekazania sprawozdania z realizacji Programu do 31 marca każdego roku za rok poprzedni. Zarząd Województwa musi

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
					wcześniej pozyskać i zweryfikować dane. Jednak przychylając się do uwag termin wydłużono do 15 lutego.
11	Urząd Miasta Katowice	rozdział 1.11.3 (akapit nad tabelą 143)	Jak ma się treść niniejszego akapitu do warunków poziomów PDK: - w przypadku wystąpienia przekroczenia czy ryzyka przekroczenia (tab. 143) lub przekroczenia (tab. 145 i 146)? - w danym dniu, tj. w dniu przesłania powiadomienia? - tabela 145, 146 - na 24h (lub 48h), a nie w danym dniu		Uwzględniono. Zapisy zostały ujednolicone.
12	Urząd Miasta Katowice	rozdział 1.11.3 (tabela 143)	W tabeli 145 jest mowa nie o ryzyku, ale o przekroczeniu lub prognozie.		Uwzględniono.
13	Urząd Miasta Katowice	rozdział 1.11.3 (tabela 146)	zapis dublujący warunki ogłoszenia dla poziomu II		Uwzględniono.
14	Urząd Miasta Katowice	rozdział 1.11.3 (tabela 146)	w jakiej sytuacji następuje odwołanie? - wiersz wyżej jest mowa, że poziom przestaje obowiązywać po okresie ogłoszenia		Udzielono odpowiedzi. Odwołanie następuje po upływie czasu trwania ogłoszonego POZIOMU lub decyzji WCZK o odwołaniu.
15	Urząd Miasta Katowice	rozdział 1.11.3 (tabela 146)	(prowadzone przez policję oraz Inspekcję Transportu Drogowego)		Uwzględniono.
16	Urząd Miasta Katowice	rozdział 1.11.3 (tabela 146)	A ilość prowadzonych kontroli pojazdów przez policję oraz Inspekcję Transportu Drogowego (występuje przy PDK II, jest środkiem operacyjnym w PDK II i III)		Uwzględniono.
17	Urząd Miasta Katowice	rozdział 1.11.4 (tabela 147)	to nie są działania krótkoterminowe		Uwzględniono. Zapisy zostaną przeredagowane.
18	Urząd Miasta Katowice	rozdział 3.2 (tabela 149)	proszę wyjaśnić procentową różnicę w udziale pyłu PM 2,5 w pyłe PM 10 w porównaniu do POP 2017, w którym była zdecydowanie większa		Nie uwzględniono. Udział pyłu PM2,5 w pyłe PM10 pochodzi z Centralnej Bazy Emisji KOBIZE. Nie jest znana szczegółowa metodyka wyznaczenia emisji w tych bazach.
19	Urząd Miasta Katowice	rozdział 3.2 (tabela 149)	redukcja emisji ze scenariusza (sprawdzono dla Katowic) nie pokrywa się różnicą emisji 2018 -2026		Nie uwzględniono. Różnica emisji pomiędzy 2018 a 2026 rokiem uwzględnia poza redukcją wskazaną w scenariuszu redukcji, także redukcję wynikającą z realizacji przepisów

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
					prawa (scenariusz bazowy). Stąd różnica, której wartość to wielkość wskazana w scenariuszu bazowym.
20	Burmistrz Miasta Rydułtowy		<p>1. Zgodnie z treścią przedmiotowego projektu "Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego" Miasto Rydułtowy jest zobowiązane uzyskać do roku 2027 wymagane poziomy redukcji emisji zanieczyszczeń, które mają kształtować się odpowiednio:</p> <ul style="list-style-type: none"> - PM 2,5 - 54,74 [Mg/rok], - PM 10 - 55,56 [Mg/rok], - B(a)P - 0,042 [Mg/rok]. <p>O ile przewidziane redukcje zanieczyszczeń na lata 2020 - 2022 wydają się realne do osiągnięcia, tak należy stwierdzić, iż na kolejne lata, czyli 2023 - 2026 uzyskanie wskazanych redukcji zanieczyszczeń jest niemożliwe, a w szczególności w roku 2026. Przewiduje się, iż do roku 2022 najstarsze piece, czyli urządzenia powyżej 10 lat zgodnie z uchwałą antysmogową województwa śląskiego w budynkach jednorodzinnych, będą już wymienione na instalacje spełniające standardy emisyjne, pod warunkiem wprowadzenia regulacji prawnych egzekwujących zapisy ww. uchwały. Miasto uzyskało środki finansowe w ramach działań RPO WSL na realizację następujących programów: „Łączymy z energią - montaż instalacji OZE w budynkach mieszkalnych na terenie subregionu zachodniego województwa śląskiego” oraz „Instalacje OZE na terenie miasta Rydułtowy”, „Gmina z dobrą energią - wymiana urządzeń grzewczych w budynkach mieszkalnych na terenie subregionu zachodniego województwa śląskiego”. W ramach ww. programów przewiduje się wymianę wysokoemisyjnych, niskosprawnych kotłów na kotły na biomasę, kotły gazowe, instalację ogniw fotowoltaicznych, pomp ciepła do cwu oraz kolektorów słonecznych (w zależności od rodzaju programu).</p>	<p>Należy również zauważyć, iż większość budynków należących do Miasta między innymi szkoły, przedszkola, straże pożarne, budynek Urzędu Miasta, budynek Rydułtowskiego Centrum Kultury, budynek Rydułtowskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji posiadają już ekologiczne urządzenia grzewcze. Znaczna część osiedli bloków wielomieszaniowych znajdujących się na terenie Miasta jest podłączona do sieci ciepłowniczej. Ponadto w najbliższych latach przewiduje się wymianę źródeł ogrzewania oraz termomodernizację 14 budynków komunalnych.</p> <p>Biorąc pod uwagę powyższe dane wątpliwe jest, iż Miasto będzie w stanie uzyskać narzucone poziomy redukcji zanieczyszczeń w latach 2023-2026, gdyż większość inwestycji w budynkach będących własnością miasta mających na celu poprawę jakości powietrza została już zrealizowana, bądź w niedalekiej przyszłości przewiduje się ich wykonanie. Poza redukcją emisji zanieczyszczeń związaną z wymianą starych źródeł ciepła na ekologiczne i termomodernizację budynków, będących na zasobach Miasta, pozostała redukcja emisji PM 2,5, PM 10 oraz B(a)P może zostać osiągnięta poprzez wymianę źródeł ciepła w budynkach jednorodzinnych oraz ich termomodernizację.</p> <p>Na powyższe jednak Burmistrz Miasta Rydułtowy nie ma wpływu w związku z brakiem regulacji prawnych egzekwujących wymagania ustawy antysmogowej oraz brakiem regulacji pozwalających organom samorządowym nakazywać przyłączenia do istniejących sieci ciepłowniczych i gazowych. Wobec powyższego wnosimy o ponowną analizę oraz obniżenie poziomów rocznych redukcji emisji PM 2,5, PM 10 oraz B(a)P. Przy określaniu poziomów redukcji powinna być również brana pod uwagę lokalizacja miasta. Rydułtowy leżą w pobliżu innych miast między innymi takich jak Rybnik, Wodzisław Śląski, Pszów, Racibórz w których również występują przekroczenia zanieczyszczeń substancji w powietrzu, a na nie Miasto nie ma wpływu. Wobec powyższego warto podkreślić, że na stan jakości</p>	<p>Uwzględniono częściowo. Stosownie do innych wnoszonych uwag skorygowano założenia scenariusza bazowego uwzględniając, że do 2026 roku więcej kotłów będzie musiało zostać wymienionych z powodu konieczności dostosowania do wymagań śląskiej uchwały antysmogowej. Ponadto stosownie do wymagań Ministra Klimatu wymagany efekt rzeczowy wskazano w postaci powierzchni lokali/ budynków, na jakiej należy zmienić lub zlikwidować nieefektywne źródło ciepła na paliwo stałe. Jeżeli w dalszym ciągu przekraczane będą standardy jakości powietrza w 2023 roku konieczna będzie aktualizacja Programu ochrony powietrza. Wtedy nieodzowna będzie ewaluacja wskazanych działań. Możliwe jest, że w wyniku realizacji uchwały antysmogowej nastąpi znacząca poprawa stanu jakości powietrza i w kolejnych latach wymagany efekt zostanie ograniczony.</p>

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
				powietrza w naszym mieście nie zawsze mają wpływ tylko i wyłącznie mieszkańcy Rydułtów.	
21	Burmistrz Miasta Rydułtowy		2. W Programie ochrony powietrza dla województwa śląskiego określona została hierarchia z jaką powinny być realizowane działania zmierzające do obniżenia emisji z indywidualnych systemów grzewczych opalanych paliwami stałymi, a mianowicie na pierwszym miejscu znajduje się: "zastąpienie niskosprawnych urządzeń grzewczych podłączeniem do sieci ciepłowniczej lub urządzeniami opalnymi gazem". Mamy świadomość, iż powyższe działanie jest najlepszym rozwiązaniem ze względów ekologicznych, skutkujące największą redukcją emisji zanieczyszczeń. Jednakże obserwując tendencję panującą wśród mieszkańców najczęstszym rozwiązaniem pozostaje jednak wymiana starego źródła ciepła na kocioł na paliwo stałe spełniający obowiązujące wymogi emisyjności. Spowodowane jest to faktem, iż koszty eksploatacyjne instalacji zasilanych paliwami uznanymi za niskoemisyjne (ciepło systemowe, gaz) są zbyt wysokie. Stawianie ww. działań na pierwszym miejscu, wobec braku regulacji prawnych (np. obniżających stawkę podatku dla paliw niskoemisyjnych) wydaje się zadaniem trudnym do osiągnięcia, a tym samym wskazane poziomy redukcji zanieczyszczeń powinny być poddane do rozważenia.		Nie uwzględniono. W harmonogramie wskazano zalecaną hierarchię wymiany źródeł ciepła, mając na względzie stosowanie w pierwszej kolejności rozwiązań zero emisyjnych lub o najniższym wskaźniku emisyjności. Jeżeli nie istnieją warunki techniczne, a także nie jest to ekonomicznie uzasadnione nie jest wymagane, aby mieszkańcy wybierali np. sieć ciepłowniczą. Ponadto zrozumieliśmy fakt, iż osoby wymieniające kotły będą zważać także na koszty eksploatacji urządzeń.
22	Burmistrz Miasta Rydułtowy		3. Monitorowanie postępu realizacji zadania polegającego na ograniczeniu emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych zostało wyznaczone za pomocą wskaźnika jakim jest powierzchnia lokalu [m ²]. Zgodnie z wspomnianą hierarchią priorytetami danego zadania jest zastąpienie niskosprawnych urządzeń: siecią ciepłowniczą, urządzeniami opalnymi gazem, olejem, energią elektryczną lub urządzeniami na paliwo stałe spełniającymi obowiązujące standardy emisyjne. Naszym zdaniem powierzchnia lokalu ogrzewanego konkretnym rodzajem źródła ciepła nie odzwierciedla realnego uzyskanego efektu ekologicznego. Zgodnie z założeniem w przedmiotowym Programie Ochrony Powietrza, Miasto powinno udzielać dotacji do wymiany niskosprawnych urządzeń ogrzewających do lokali o znacznej powierzchni niż udzielać pomocy finansowej przy wymianie najbardziej emisyjnych źródeł ciepła. Należy rozważyć czy takie założenia wskazane		Nie uwzględniono. Odniesienie wskaźników monitorowania do powierzchni wynika z faktu, że wielkość emisji z indywidualnych systemów grzewczych w istotny sposób zależy od powierzchni lokalu lub budynku, który jest ogrzewany. Podanie jedynie liczby kotłów, które zostały wymienione, nie precyzuje skali tego działania, ponieważ jeden kocioł może ogrzewać znacznie różniące się od siebie powierzchnie budynków.

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			w Programie nie przyczynią się do pozornego ograniczenia emisji zanieczyszczeń, który nie będzie miał realnego odzwierciedlenia w stanie faktycznym. Wobec powyższego daje się pod rozwagę zasadność użycia ww. wskaźnika monitorowania postępu realizacji zadania.		
23	Burmistrz Miasta Rydułtowy		4. W planie działań krótkoterminowych (PDK) podczas trwania poziomu II ostrzegania został nałożony obowiązek intensywnych kontroli instalacji spalania paliw stałych pod kątem spalania odpadów oraz przestrzegania zapisów uchwały. Wobec powyższego wnosi się o zmianę przedmiotowego zapisu ze wskazaniem konkretnej liczby kontroli koniecznych do przeprowadzenia. Ponadto mając na uwadze wcześniejsze doświadczenia proszę o wyjaśnienie, czy podczas trwania alarmu smogowego obejmującego kilka dni minimalna liczba kontroli wskazana w PDK obowiązuje podczas trwania całego alarmu, czy dotyczy każdego dnia z osobna.		Uwzględniono. Określono liczbę kontroli. Minimalna liczba kontroli wskazana w PDK obowiązuje dla każdego dnia z osobna.
24	Burmistrz Miasta Rydułtowy		5. Mając na uwadze doświadczenia z poprzednich lat, błędnym wydaje się obowiązek nałożenia na gminę przeprowadzenia kontroli podczas trwania poziomu II ostrzegania lub alarmu smogowego. Logicznym jest, iż poziomy ostrzegania powstają w wyniku niekorzystnych warunków atmosferycznych oraz powstających zanieczyszczeń podczas spalania nieodpowiednich paliw lub korzystania z nieodpowiednich, wysokoemisyjnych urządzeń. W związku z powyższym, aby zapobiegać powstawaniu poziomów ostrzegania warto byłoby podejmować działania prewencyjne. Działania te mogłyby polegać zamiast na kontroli podczas trwania poziomu ostrzegania, na obowiązku przeprowadzania kontroli podczas trwania całego sezonu grzewczego z uwzględnieniem wskazania minimalnej liczby kontroli jaką należy przeprowadzić w systemie grzewczym. Uważam, iż korzystniej jest zapobiegać powstawaniu przekroczeń zanieczyszczeń w powietrzu niż eliminować już powstałe.		Nie uwzględniono. Kontrole mają być prowadzone zarówno w ciągu roku, jak i podczas epizodów wysokich stężeń, aby ograniczyć emisję szkodliwych substancji w trakcie niekorzystnych warunków rozprzestrzeniania zanieczyszczeń.
25	Burmistrz Miasta Rydułtowy		6. Zgodnie ze schematem postępowania samorządy gminne przekazują informacje dyrektorom placówek podległych samorządowi oraz innych niepublicznych placówek opiekuńczych, żłobków, przedszkoli, placówek pomocy społecznej o wskazanym ograniczeniu długotrwałego przebywania podopiecznych na otwartej		Uwzględniono.

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			przestrzeni w celu uniknięcia narażenia na wysokie stężenia zanieczyszczeń. Z uwagi na potrzebę szybkiego reagowania ww. podmiotów proponuje się, aby to Powiatowe Centrum Zarządzania Kryzysowego przekazywało informacje jednostkom wskazanym przez samorządy gminne. Uważamy, iż znacznie przyspieszy to możliwość wdrażania procedur przez wyżej wskazane jednostki.		
26	Burmistrz Miasta Rydułtowy		7. Podczas trwania alarmu smogowego, zgodnie z tabelą nr 146 jednym z podejmowanych środków informacyjnych jest punkt, który mówi, iż: "WCZK, PCZK oraz samorządy gminne przekazują komunikat o ogłoszonym poziomie do lokalnych mediów (społecznościowych, lokalnych rozgłośni radiowych, lokalnej telewizji)". Z ww. zapisu jasno wynika, iż samorządy gminne powinny przekazać informację do lokalnych mediów. Natomiast ze schematu "Sposób postępowania organów, instytucji i podmiotów korzystających ze środowiska oraz zachowania się obywateli w przypadku wystąpienia przekroczeń" wynika, iż media lokalne powinny zostać poinformowane tylko i wyłącznie przez WCZK. Wobec powyższego wnosi się o skorygowanie rozbieżności. W przypadku, gdy to samorządy gminne mają informować lokalne media wnosi się o sprecyzowanie, czy wszystkie wymienione rodzaje lokalnych mediów powinny być poinformowane, czy można dokonać wyboru spośród wskazanych.		Uwzględniono. Na schemacie uwzględniono informowanie mediów lokalnych przez samorządy gminne.
27	Burmistrz Miasta Rydułtowy		8. Z zapisów projektu Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego wynika, iż starostowie, prezydenci miast, burmistrzowie i wójtowie zobowiązani są do sporządzania sprawozdań z realizacji działań naprawczych wskazanych w Programie w danym roku za rok poprzedni i ich przekazywania w terminie do 31 stycznia każdego roku Zarządowi Województwa Śląskiego. Przy określaniu terminu przekazania sprawozdania powinien być brany pod uwagę fakt, iż samorządy gminne bazują nie tylko na własnych danych, ale też pozyskują dane z innych jednostek np. z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska, Straży Miejskiej, Zakładu Gospodarki Komunalnej, Referatu Inwestycji. Ponadto szacuje się, iż liczba wymienianych źródeł ciepła w indywidualnych budynkach, które należy uwzględnić w sprawozdaniu będzie miała tendencję wzrostową. W związku		Uwzględniono częściowo. Zmieniono na zapisy. Udostępnianie arkusza dla gmin wskazano do końca roku (do 31 grudnia). Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na Zarząd Województwa obowiązek przekazania sprawozdania z realizacji Programu do 31 marca każdego roku za rok poprzedni. Zarząd Województwa musi wcześniej pozyskać i zweryfikować dane. Termin wydłużono do 15 lutego.

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			z powyższym oraz z faktem, iż w sprawozdaniu należy wskazać wszystkie zadania zrealizowane do 31 grudnia za dany rok, miesięczny okres na pozyskanie informacji oraz wprowadzenie ich do formularza jest zbyt krótki. Wnosi się o przedłużenie terminu składania sprawozdań.		
28	Gmina Wodzisław Śląski	ogólna (cały dokument)	<p>1. Zgodnie z pkt 2.2. Monitorowanie realizacji Programu załącznika do projektu uchwały - starostowie, prezydenci miast, burmistrzowie i wójtowie zobowiązani są do sporządzania sprawozdań z realizacji działań naprawczych wskazanych w Programie w danym roku za rok poprzedni i ich przekazywania w terminie do 31 stycznia każdego roku Zarządowi Województwa Śląskiego (str. 295 załącznika do projektu uchwały i wcześniejsze).</p> <p>W obowiązującym Programie ochrony powietrza dla województwa śląskiego (Uchwała Nr V/47/5/2017 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 18 grudnia 2017 r.) data przekazywania przedmiotowych sprawozdań do 30 kwietnia każdego roku.</p> <p>Skrócenie terminu przedłożenia sprawozdań jest drastyczne i niemożliwe do wykonania z uwagi na poniższe.</p> <p>W związku z powyższym wnoszę o wydłużenie terminu składania Zarządowi Województwa Śląskiego sprawozdań z wykonania Programu np. do dnia 31 marca każdego roku za rok poprzedni.</p>	<p>Sprawozdanie wymaga zgromadzenia wielu danych m.in. na temat wykonanych inwestycji gminnych (w tym termomodernizacji i wymiany źródeł ciepła w budynkach gminnych, budowy ścieżek rowerowych), przeprowadzonych kontroli w zakresie uchwały antysmogowej/ustawy o odpadach przez straż gminną. W tabelach sprawozdawczych wymagane jest wprowadzenie odrębnie każdej inwestycji wykonanej przez mieszkańców gminy w zakresie termomodernizacji i wymiany źródła ciepła (wymagane dane to adres inwestycji, moc starego kotła, rodzaj nowego kotła, powierzchnia budynku, kwota całkowita inwestycji oraz źródło jej finansowania, a także kwota ewentualnego dofinansowania) – dane te są wprowadzane do tabeli sprawozdawczych zarówno w oparciu o udzielone przez gminę dofinansowania do przedmiotowych inwestycji w ramach programów ograniczenia emisji (POE) jak i dane pozyskane z WFOŚiGW w Katowicach realizującego rządowy Program czyste powietrze. Miasto Wodzisław Śląski w br. planuje dofinansowanie do 455 inwestycji polegających na wymianie źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych będących własnością osób fizycznych. Pozyskanie po zakończeniu roku sprawozdawczego danych oraz wprowadzenie tak licznych danych do tabeli sprawozdawczych to ogrom pracy, danych nie można przekopiować z innych tabel (np. sporządzonych dla potrzeb WFOŚiGW w Katowicach celem rozliczenia umowy pożyczki na realizację POE). Ponadto wpisywanie powyższych danych należy powtórzyć w dodatkowych tabelach sprawozdawczych wymaganych w związku z Programem ochrony powietrza dla strefy śląskiej mającego na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych dwutlenku siarki w powietrzu przyjętym Uchwałą Nr VI/12/7/2019 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 26 sierpnia 2019 r., z tym, że sprawozdanie należy przedłożyć marszałkowi Województwa do dnia 30 kwietnia każdego roku.</p>	<p>Uwzględniono częściowo. Zmieniono zapisy. Udostępnianie arkusza dla gmin wskazano do końca roku (do 31 grudnia). Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na Zarząd Województwa obowiązek przekazania sprawozdania z realizacji Programu do 31 marca każdego roku za rok poprzedni. Zarząd Województwa musi wcześniej pozyskać i zweryfikować dane. Termin wydłużono do 15 lutego.</p>

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
				Niezależnie od wskazanych technicznych ograniczeń w sporządzaniu sprawozdania, termin jego opracowania do 31 stycznia jest zdecydowanie zbyt krótki. W związku z powyższym wnoszę o wydłużenie terminu składania Zarządowi Województwa Śląskiego sprawozdań z wykonania Programu np. do dnia 31 marca każdego roku za rok poprzedni.	
29	Gmina Wodzisław Śląski	ogólna (cały dokument)	2. Odnosząc się do Planu działań krótkoterminowych (opisanego w pkt 1.11.3. załącznika do projektu uchwały) proponuję zastąpienie kontroli doraźnych (w danym dniu kiedy alarm obowiązuje), w przypadku wystąpienia przekroczenia poziomu informowania lub poziomu alarmowego, kontrolami systematycznymi (planowanymi z góry na cały rok) w ilości wyliczonej na podstawie ilości mieszkańców/nieruchomości w danej gminie oraz ilości przekroczeń poziomu alarmowego w roku poprzedzającym wykonanie obowiązku kontroli (proponowany okres rozliczeniowy to I i IV kwartał każdego roku). Ponadto proponuję by informacje o przekroczeniu poziomu informowania/alarmowego były przekazywane do jednostek wymienionych w Programie (w tym do dyrektorów placówek oświatowych i opiekuńczych, placówek pomocy społecznej) bezpośrednio przez Powiatowe Centra Zarządzania Kryzysowego.	Z uwagi na potrzebę szybkiego reagowania ww. podmiotów pozwoli to na osiągnięcie lepszych efektów Programu oraz przyspieszy czas reakcji i podjęcie odpowiednich działań przez odpowiednie instytucje. Proponuję zobowiązanie gmin do przygotowania oraz aktualizacji, w przypadku wystąpienia zmian, wykazów instytucji, które należy powiadomić o występujących przekroczeniach.	Uwzględniono częściowo w zakresie PCZK i aktualizacji wykazu instytucji. Kontrole w czasie trwania POZIOMU II i III maja również charakter edukacyjny. W dokumencie wskazano minimalną ilość rutynowych kontroli w ciągu roku. W trakcie trwania POZIOMU II i III minimalna ilość przeprowadzonych kontroli powinna wynosić: w dniach z POZIOMEM III 15 dla gmin powyżej 100 tys. mieszkańców, 10 dla gmin od 50 do 100 tys. mieszkańców oraz 5 dla pozostałych gmin; w dniach z POZIOMEM II 7 dla gmin powyżej 100 tys. mieszkańców, 5 dla gmin od 50 do 100 tys. mieszkańców oraz 2 dla pozostałych gmin.
30	Gmina Godów	rozdział 1.8.4.5 strefa śląska	Prosi się o uwzględnienie w punkcie 1.8.4.5. Strefa śląska Tabela 132. Harmonogram realizacji działań naprawczych w strefa śląska (PL2405_ZSO) 199 projektu programu, innego terminu składania corocznego sprawozdania z realizacji zadań z programu. Proponuje się pozostawienie terminu do 31 marca każdego kolejnego roku.	Termin podany w projekcie tj. do 31 stycznia każdego roku jest bardzo trudny do osiągnięcia, ze względu na to, że informacje niezbędne do wyliczenia efektu redukcji zanieczyszczeń w danej gminie pozyskiwane są z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska, banków ochrony środowiska itp. oraz innych programów gminnych i rządowych dotyczących dofinansowań do wymiany źródeł ogrzewania i termomodernizacji budynków. Instytucje odpowiedzialne za przekazywanie gminom niezbędnych danych również potrzebują czasu na ich przygotowanie i przekazanie, zatem czas oczekiwania przez gminy może się wydłużyć.	Uwzględniono częściowo. Zmieniono zapisy. Udostępnianie arkusza dla gmin wskazano do końca roku (do 31 grudnia). Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na Zarząd Województwa obowiązek przekazania sprawozdania z realizacji Programu do 31 marca każdego roku za rok poprzedni. Zarząd Województwa musi wcześniej pozyskać

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
				Proponowany w projekcie nowy, stanowczo zbyt krótki termin składania sprawozdań może doprowadzić do sytuacji, iż gmina ze względów technicznych nie będzie w stanie zrealizować obowiązku sprawozdawczego	i zweryfikować dane. Termin wydłużono do 15 lutego.
31	Gmina Godów	strefa śląska	<p>2. Prosi się o rozważenie możliwości zmniejszenia w harmonogramie efektu redukcji zanieczyszczeń pyłu PM10 i PM2,5.</p> <ul style="list-style-type: none"> Podane wartości redukcji zanieczyszczeń pyłów PM2,5 i PM10 przy ograniczonych środkach finansowych jakimi dysponuje gmina, nie będą mogły być osiągnięte. Obecnie gmina realizuje dofinansowania do wymiany starych niskosprawnych kotłów węglowych ze środków własnych i pożyczki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i jesteśmy w stanie maksymalnie dofinansować 100 wymian. Realizacja założonych celów w programie ochrony powietrza dla województwa śląskiego w obecnej formie będzie możliwa wyłącznie przy bardzo silnym wsparciu finansowym instytucji rządowych w postaci bezpośrednich subwencji finansowych. Pozyskane środki na powyższe cele będzie można przekazywać w formie dofinansowań bezpośrednio na wymianę nisko efektywnych i nieekologicznych źródeł ciepła znajdujących się na terenie naszej gminy. Bez tak silnego wsparcia rządowego gminy nie uniosą ciężaru nałożonych na nie nowych obowiązków i zadań. 	<p>Zwiększenie środków budżetowych na ten cel, może spowodować ograniczenie realizacji innych zadań statutowych gminy. Z kolei zmniejszenie wysokości dotacji przekazywanej na wymianę jednego punktu grzewczego przy zachowaniu dotychczasowych środków budżetowych na ten cel i zwiększeniu ilości dofinansowywanych punktów źródeł ciepła, może wpłynąć na zmniejszenie atrakcyjności dofinansowania i co za tym idzie wycofywanie się mieszkańców z programów.</p> <p>Dlatego, też należy zauważyć, iż gminy przy znacznych obciążeniach budżetowych, nie są w stanie przekazywać znacznie większych środków pieniężnych niż dotychczas, a przy tak zawyżonych wartościach redukcji zanieczyszczeń pyłów PM2,5 i PM10 wskazane cele nie będą osiągalne.</p>	<p>Uwzględniono.</p> <p>Stosownie do innych wnoszonych uwag zmieniono założenia scenariusza bazowego i przeliczono wymagany efekt ograniczenia emisji.</p>
32	Gmina Ornontowice	rozdział 1.8.3	<p>W pkt 1.8.3. czytamy: "W celu przyznania dofinansowania na montaż nowych urządzeń konieczne jest przedstawienie przez właściciela nieruchomości zaświadczenia o likwidacji starego źródła ogrzewania.", natomiast w pkt 1.8.4.5. czytamy: "Samorządy lokalne udzielające dofinansowania mogą wymagać zaświadczenia o likwidacji starego źródła ciepła." Proszę o jednoznaczne stanowisko.</p>		<p>Uwzględniono.</p> <p>Zapis w rozdziale 1.8.4.5 zmieniono:</p> <p>"Samorządy lokalne udzielające dofinansowania powinny wymagać oświadczenia o likwidacji starego źródła ciepła."</p>
33	Gmina Ornontowice	rozdział 1.8.4.5	<p>W pkt 1.8.4.5. w opisie informacji o działaniu naprawczym w pkt 2) "prowadzenie działań zmierzających do wymiany niskosprawnych kotłów na paliwa stałe na: ... - nowe kotły węglowe zasilane automatycznie spełniające wymagania klasy 5 lub ekoprojektu." Zapis ten jest sprzeczny z zapisami uchwały antysmogowej, która dopuszcza kotły zasypowe klasy 5. Czy w związku z powyższym</p>		<p>Udzielono odpowiedzi.</p> <p>W aktualnym stanie prawnym dopuszczone do obrotu są wyłącznie kotły spełniające wymagania ekoprojektu.</p> <p>W harmonogramie realizacji Programu ujęto ten rodzaj kotłów</p>

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			planowana jest zmiana uchwały antysmogowej?		jako wskazane do zastąpienia wysokoemisyjnych źródeł ciepła, jeśli nie ma innych możliwości technicznych lub jest to nieuzasadnione ekonomicznie, przy czym nie wskazuje się, czy mają być to kotły automatyczne, czy też zasypowe. Ewentualna zmiana śląskiej uchwały antysmogowej nie jest przedmiotem Programu.
34	Gmina Ornontowice		Proszę o doprecyzowanie, w jakim czasie gminy zobowiązane są do przeprowadzenia kontroli smogowych, po ogłoszeniu alarmu na stronie internetowej WIOŚ. Zgodnie z POP alarm powinien być ogłoszony na 24 godziny, zaś w przykładowym ogłoszeniu o alarmie smogowym czytamy, że jest on ogłoszony od godz. 9:00 do 24:00 Proszę o jednoznaczną odpowiedź.		Uwzględniono. Wprowadzono ujednolicone zapisy.
35	Gmina Ornontowice		Często zdarza się, że komunikaty dotyczące poziomu przekroczenia są wydawane po czasie w jakim obowiązywały. W związku z tym, czy gminy. pomimo tego są zobowiązane do przeprowadzenia kontroli?		Udzielono odpowiedzi. Komunikaty dotyczące ryzyka przekroczenia poziomu informowania lub alarmowego są przesyłane przez GIOŚ RWMS w Katowicach. Kontrole powinny być przeprowadzone w czasie trwania alarmu.
36	Burmistrz Radzionkowa		Wskazanie konkretnych wielkości redukcji emisji pyłów zawieszonych PM 10 i PM 2,5 oraz benzo(a)pirenu do powietrza dla poszczególnych gmin jako wskaźnika realizacji działań naprawczych jest niewątpliwie słusznym kierunkiem. Spore wątpliwości budzi jednakże określona (dla strefy śląskiej w tabelach nr 135-137) wielkość tej redukcji do osiągnięcia przez gminy. Czy przy określaniu wielkości redukcji wzięto pod uwagę możliwość osiągnięcia założonych celów? Na jakiej podstawie – nie dysponując przecież pełną inwentaryzacją źródeł ciepła, o czym wspomniane jest w treści programu – uznano, że w danej gminie jest aż tyle przestarzałych, nieefektywnych i wysoce emisyjnych źródeł ciepła na paliwa stałe, których wymiana na nowoczesne i „ekologiczne” urządzenia grzewcze doprowadzi do osiągnięcia wymaganych wskaźników redukcji emisji? Wszak samorządy od wielu		Uwzględniono. W toku prac nad Programem przeprowadzono modelowanie matematyczne rozprzestrzeniania zanieczyszczeń w celu wyznaczenia wielkości emisji, która nie powoduje przekroczenia poziomów dopuszczalnych i docelowych (Eprog). Następnie różnica pomiędzy emisją wskazaną w Centralnej Bazie Emisji KOBIZE (Ebaz) a tą wyznaczoną w drodze modelowania stanowi wymaganą redukcję emisji (Red = Ebaz - Eprog).

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			lat prowadzą programy dofinansowań do modernizacji systemów ogrzewania, a przykład Radzionkowa pokazuje, że na przestrzeni ostatnich 10 lat dokonano modernizacji co najmniej 465 przydomowych kotłowni, spora część mieszkańców „od zawsze” ogrzewa swoje domy kotłami gazowymi, a gros budynków wielorodzinnych korzysta z ciepła systemowego. Na podstawie wieloletnich doświadczeń radzionkowskich służb miejskich zajmujących się problematyką ochrony powietrza i energetyki w sektorze bytowo-komunalnym, wyrażam zaniepokojenie określonymi w projekcie programu wielkościami redukcji emisji, których osiągnięcie jest prawdopodobnie niewykonalne.		Stosownie do innych wnoszonych uwag zmieniono założenia scenariusza bazowego i przeliczono wymagany efekt ograniczenia emisji.
37	Burmistrz Radzionkowa		Kontynuując temat wielkości redukcji emisji zanieczyszczeń do atmosfery, rodzi się pytanie o okres między rokiem bazowym, którym jest rok 2018, a wskazanymi do osiągnięcia redukcjami emisji w latach 2020-2026, bowiem od roku 2020 przewidziano realizację działań naprawczych i kontrolę ich skuteczności poprzez wskaźniki redukcji emisji. Co zatem z działaniami naprawczymi realizowanymi przez gminy w latach 2018-2019? Gmina Radzionków przez ostatnie dwa lata wykonała ogrom pracy związany ze wsparciem modernizacji źródeł ciepła przez mieszkańców i osiągnęła stosunkowo dobre wskaźniki redukcji emisji pyłów PM 10, PM2,5 i benzo(a)pirenu. Przykładowo dla pyłu PM2,5 w 2018 r. było to 4,36 Mg/rok, a redukcja w 2019 r. była znacząco wyższa, co zostanie wykazane w przygotowywanym sprawozdaniu z realizacji obecne obowiązującego Programu ochrony powietrza. W związku z powyższym składam postulat uwzględnienia dotychczas uzyskanych redukcji emisji zanieczyszczeń (począwszy od roku bazowego 2018) przy obliczaniu wskaźników obowiązkowej redukcji na dalsze lata realizacji działań naprawczych (2020-2026), np. poprzez pomniejszenie wartości wskaźników o osiągnięte już efekty ekologiczne.		Uwzględniono. Do scenariusza bazowego dodano wielkość redukcji wynikającą z realizacji uchwały antysmogowej i działań naprawczych.
38	Burmistrz Radzionkowa		Wśród wskaźników monitorowania postępów realizacji działań naprawczych (dla strefy śląskiej w tabeli nr 132) mowa jest m.in. o liczbie budynków, w których dokonano modernizacji źródła ciepła. Z praktyki udzielania dotacji do takich zadań wynika zaś, że w niektórych budynkach wielorodzinnych wyposażonych w indywidualne dla		Nie uwzględniono. Najistotniejszym parametrem pozwalającym na wyznaczenie osiągniętego efektu redukcji emisji jest powierzchnia ogrzewalna domów czy lokali, na

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			poszczególnych lokali źródła ciepła (tzw. ogrzewania etażowe), modernizacji urządzeń grzewczych w danym roku dokonuje się w jedynie części lokali. Dostosowanie sposobów ogrzewania do wymogów uchwały antysmogowej w takich budynkach zazwyczaj rozłożone jest na kilka lat, rodzi się więc problem w jaki sposób określić liczbę budynków wielorodzinnych, w których w danym roku przeprowadzono wymiany źródeł ciepła jedynie w części mieszkań.		których dokonano zmiany sposobu ogrzewania. W przypadku prowadzenia działań w budynkach wielorodzinnych przez kilka lat w każdym roku należy wskazać powierzchnie lokali, gdzie przeprowadzono zmianę.
39	Burmistrz Radzionkowa		W harmonogramie realizacji działań naprawczych (dla strefy śląskiej w tabeli nr 132), w rubryce opis działań naprawczych punkt 4, jest m.in. mowa o zwiększaniu efektywności energetycznej budynków poprzez ich termomodernizację, w których dokonuje się modernizacji źródła ciepła. Mając na uwadze znaczny koszt takich inwestycji, mieszkańcy zazwyczaj rozkładają ich realizację na okres dłuższy niż 1 rok, najpierw dokonując wymiany kotła, a w następnych latach docieplając ściany i stropy czy wymieniając stolarkę. Obecnie obowiązujące formularze sprawozdań z działań naprawczych w zasadzie wykluczają możliwość ujęcia w raporcie takich rozłożonych na lata inwestycji. Przy okazji procedowania projektu nowego programu warto zaznaczyć w nim, że taki sposób redukcji emisji zanieczyszczeń „na raty” jest również dopuszczalny, a umożliwienie jego ujmowania w sprawozdaniach rocznych niewątpliwie poprawi wskaźniki redukcji emisji.		Nie uwzględniono. Wymagałoby to oznaczenia każdej nieruchomości i stworzenia całego systemu identyfikacji prowadzonych działań. Być może taką funkcjonalność będzie miała Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków (CEEB). Stworzenie takiego systemu powinno być poprzedzone przeprowadzeniem szczegółowych analiz i prac projektowych.
40	Burmistrz Radzionkowa		Harmonogramy realizacji działań naprawczych (dla strefy śląskiej w tabeli nr 132) określają terminy złożenia sprawozdań rocznych do dnia 31 stycznia każdego roku. Należy podkreślić, że sprawozdania z realizacji działań naprawczych sporządzane są na podstawie informacji otrzymywanych od wielu podmiotów, których działania inwestycyjne czy edukacyjne przyczyniają się do poprawy jakości powietrza (np. spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, przedsiębiorstwa energetyki ciepłej, szkoły i przedszkola, organizacje pozarządowe i in.). Pozyskanie danych za miniony rok w terminie przed końcem stycznia niewątpliwie będzie utrudnione, a informacje przekazywane przez ww. podmioty mogą być fragmentaryczne. Z kolei przygotowanie sprawozdania z realizacji programu ochrony powietrza na podstawie		Uwzględniono częściowo. Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na Zarząd Województwa obowiązek przekazania sprawozdania z realizacji Programu do 31 marca każdego roku za rok poprzedni. Zarząd Województwa musi wcześniej pozyskać i zweryfikować dane. Termin wydłużono do 15 lutego.

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			niepełnych danych skutkować będzie brakiem rzetelności przesyłanych raportów z działań naprawczych, a wskaźniki efektów ekologicznych będą zaniżone w stosunku do faktycznie osiągniętych celów. Proponuję zatem wskazanie późniejszych terminów składania sprawozdań, najwcześniej do dnia 31 marca danego roku.		
41	Burmistrz Radzionkowa		<p>Praktyka realizacji planu działań krótkoterminowych na szczeblu gminnym wskazuje na dwa istotne problemy. Pierwszym z nich jest realizacja obowiązków kontrolnych związanych z ogłoszeniem tzw. poziomu II i poziomu III w dni wolne od pracy (tj. soboty, niedziele i święta). O ile w dużych miastach, gdzie straże miejskie są czynne również w weekendy i prowadzenie kontroli nie powinno nastęrczać problemów, to w niewielkich gminach, nieposiadających straży miejskich lub gminnych albo posiadających straże funkcjonujące jedynie w dni robocze, realizacja obowiązków kontrolnych jest zdecydowanie utrudniona, a nawet niemożliwa. Również działania informacyjne, realizowane najczęściej przez pracowników urzędów, którzy w soboty, niedziele i święta nie świadczą pracy, mogą być nieskuteczne. Postuluję zatem, aby obowiązki wynikające z PDK do realizacji w dni wolne od pracy urzędów gmin, w możliwie największym stopniu przenieść na służby działające bez względu na dzień tygodnia, takie jak policja czy centra zarządzania kryzysowego. Drugim problemem wynikającym z praktyki jest stosunkowo późna pora ogłaszania przez GIOŚ-RWMS, a następnie przez WCZK i PCZK, powiadomień o ryzykach wystąpienia przekroczeń poziomów informowania i alarmowania o złym stanie powietrza. Zorganizowanie i przeprowadzenie działań operacyjnych w sytuacji, gdy powiadomienia spływają do gmin około południa bywa utrudnione, a nawet może być nierealne do wdrożenia. Fakt informowania placówek takich jak przedszkola o zaleceniu niewychodzenia podopiecznych na dwór o czasie, gdy większość zajęć na zewnątrz już się odbyła, również mija się z celami realizacji PDK. Postuluję zatem wskazanie godzin porannych na wydanie i przekazanie powiadomień o ryzykach wystąpienia przekroczeń poziomów informowania i alarmowania o złej jakości powietrza.</p>		<p>Nie uwzględniono. Proponuje się podjęcie przez gminy działań polegających na podpisaniu umów z miastami ościennymi w zakresie współpracy oraz rozszerzenie umów z pracownikami na prowadzenie dyżurów. Zadania Policji określa ustawa o Policji. Za kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w tym zakresie odpowiadają gminy (art. 379 ustawy Prawo ochrony środowiska). Mogą takie kontrole realizować poprzez straże gminne lub poprzez upoważnionych pracowników. Komunikaty dotyczące ryzyka przekroczenia poziomu informowania lub alarmowego są przesyłane przez RWMS GIOŚ. PDK nie reguluje poprawności tych komunikatów. Kontrole powinny być przeprowadzone w czasie trwania alarmu.</p>
42	Burmistrz		Na stronie 170 projektu programu, w miejscu, gdzie jest		Uwzględniono.

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
	Radzionkowa		mowa o stężeniu pyłu zawieszonego PM 2,5, w trzecim zdaniu pojawia się określenie „PM 10”, co prawdopodobnie jest omyłką pisarską.		Zmieniono PM10 na PM2,5.
43	Wójt Gminy Wiry		1. W projekcie Programu ochrony powietrza..., w harmonogramie realizacji działań naprawczych w strefie śląskiej kwestionuję zapis dot. terminu przedstawienia sprawozdania do 31 stycznia każdego roku za rok poprzedni. Wnoszę o przedłużenie tego terminu co najmniej do końca lutego. Dane wprowadzane do sprawozdania wymagają rzetelnego przygotowania i pozyskania ich z innych instytucji.		Uwzględniono częściowo. Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na Zarząd Województwa obowiązek przekazania sprawozdania z realizacji Programu do 31 marca każdego roku za rok poprzedni. Zarząd Województwa musi wcześniej pozyskać i zweryfikować dane. Termin wydłużono do 15 lutego.
44	Wójt Gminy Wiry		2. W harmonogramie realizacji działań naprawczych w strefie śląskiej dot. działania naprawczego „prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów ograniczających używanie paliw lub urządzeń do celów grzewczych oraz zakazu spalania paliw” brak jest informacji, ile kontroli ma zostać przeprowadzonych na terenach gmin wiejskich w powyższym zakresie. Podano tylko liczbę odnośnie kontroli w każdej gminie miejskiej.		Uwzględniono. W harmonogramie dla strefy śląskiej wprowadzono obowiązek prowadzenia kontroli w każdej gminie uzależniając ich liczbę od liczby mieszkańców: minimum 20 kontroli w roku w gminach powyżej 50 tys. mieszkańców minimum 10 kontroli w roku w gminach do 50 tys. mieszkańców.
45	Wójt Gminy Wiry		3. Ponadto nadmieniam, iż uzyskanie efektów w zakresie wymaganej redukcji emisji zanieczyszczeń dla gminy Wiry jest nierealny do osiągnięcia. Zredukowanie emisji i wywiązanie się z założenia Programu przez Gminę Wiry jest nieosiągalne. Gmina Wiry nie jest w stanie wyłożyć z budżetu tak dużych środków na realizację tego zadania. Pomimo pozyskiwania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych na ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW istnieje obawa, że Gmina Wiry nie wywiąże się z osiągnięcia zakładanego efektu ekologicznego.		Uwzględniono. Stosownie do innych wnoszonych uwag zmieniono założenia scenariusza bazowego i przeliczono wymagany efekt ograniczenia emisji.
46	Wójt Gminy Kobiór	rozdział 1.8.4.1	Należałoby wprowadzić nakaz stosowania w nowych budynkach niskoemisyjnych źródeł ogrzewania, montaż źródeł zasilanych paliwem stałym jedynie w szczególnych przypadkach, przy braku możliwości technicznych zastosowania nieemisyjnych źródeł.		Nie uwzględniono. Jest to postulat do ewentualnej zmiany śląskiej uchwały antysmogowej.

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
47	Wójt Gminy Kobiór	prowadzenie działań kontrolnych	Służby kontrolne powinny być powołane na szczeblu metropolitalnym lub powiatowym, z możliwościami prawnymi stosowania sankcji karnych.		Nie uwzględniono. Tryb i sposób powoływania straży gminnych określa ustawa o strażach gminnych.
48	Wójt Gminy Kobiór	tabela 116	Ilość przeprowadzonych kontroli w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów jest jednoznaczna z kontrolą przestrzegania zapisów uchwały antysmogowej, prowadzone kontrole uwzględniają łącznie te zagadnienia.		Udzielono odpowiedzi. Kontrole powinny odbywać się w sposób kompleksowy, jednak służby mogą otrzymać informację o podejrzeniu spalania odpadów i pod tym kątem podjąć decyzję o skontrolowaniu danej nieruchomości.
49	Wójt Gminy Kobiór	rozdział 2.2	Termin przekazywania sprawozdań z realizacji programu wyznaczono na dzień 31 stycznia każdego roku. W chwili obecnej sprawozdania z Programu ochrony powietrza są wymagane do końca kwietnia, tymczasem w projekcie wyznaczono termin zbieżny z wieloma innymi sprawozdaniami. Ponadto zgodnie z projektem, wzór sprawozdania również publikuje się w terminie do 31 stycznia, co znacznie ograniczy czas na jego uzupełnienie.		Uwzględniono częściowo. Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na Zarząd Województwa obowiązek przekazania sprawozdania z realizacji Programu do 31 marca każdego roku za rok poprzedni. Zarząd Województwa musi wcześniej pozyskać i zweryfikować dane. Jednak przychylając się do uwag termin wydłużono do 15 lutego.
50	Prezydent Miasta Jaworzna		Z analiz danych przedstawionych w tabelach nr 10, 11, 12 oraz na rysunku nr 52, zawartych w projekcie Programu - tj. stężeń średniorocznych pyłu PM 10, liczbę dni z przekroczeniem dopuszczalnego stężenia 24-godzinnego pyłu PM 10 oraz obszarów przekroczeń poziomu dopuszczalnego PM 10 w 2018 r. można jednoznacznie stwierdzić, że w porównaniu z innymi miastami Aglomeracji Górnośląskiej Jaworzno nie należy do najbardziej zanieczyszczonych miast Aglomeracji Górnośląskiej, nie zalicza się również do grupy miast znajdujących się wśród 50 z najbardziej zanieczyszczonym powietrzem na liście WHO. Tymczasem z analizy tabel nr 117, 118 i 119 wynika, że Jaworzno jest praktycznie najbardziej zanieczyszczonym miastem Aglomeracji Górnośląskiej, gdyż nałożono na nie prawie najwyższe wymagania w zakresie redukcji emisji pyłu PM 10, PM 2,5 i benzo(a)pirenu (wyższe poziomy redukcji wyliczono		Uwzględniono. W toku prac nad Programem przeprowadzono modelowanie matematyczne rozprzestrzeniania zanieczyszczeń w celu wyznaczenia wielkości emisji, która nie powoduje przekroczenia poziomów dopuszczalnych i docelowych (Eprog). Następnie różnica pomiędzy emisją wskazaną w Centralnej Bazie Emisji KOBIZE (Ebaz) a tą wyznaczoną w drodze modelowania stanowi wymaganą redukcję emisji (Red = Ebaz - Eprog). Stosownie do innych wnoszonych uwag zmieniono założenia

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			<p>jedynie dla Katowic).</p> <p>(...)</p> <p>Należy zauważyć, iż Jaworzno ma niecałe 91,5 tys. mieszkańców, z czego ok. 35 % mieszka w zabudowie jednorodzinnej, liczącej ok. 13 tys. budynków, które ogrzewane są nie tylko kotłami węglowymi, ale również ciepłem miejskim, kotłami gazowymi czy też pompami ciepła.</p> <p>Ponadto dofinansowanie do eksploatacji, a następnie do wymiany źródeł ciepła na ekologiczne dla mieszkańców Jaworzna realizowane było już w latach 1999 – 2003 r. Następnie w 2004 r. opracowano i wdrożono pierwszy Program Ograniczenia Niskiej Emisji dla Jaworzna na lata 2004-2008, a potem kolejne na lata 2009-20012 i 2013-2016. Realizowany obecnie program obejmuje okres od 2017 do 2020 r. i jest kontynuacją tych trzech poprzednich. W latach 2004-2019 z jaworznickich programów PONE skorzystało łącznie ponad 5500 domostw.</p> <p>Mając na uwadze powyższe, w ocenie tut. Organu wielkość redukcji emisji pyłów i benzo(a)pirenu dla Jaworzna wskazana w projekcie Programu jest znacznie zawyżona i wymaga korekty, gdyż nawet wymiana wszystkich kotłów węglowych w budynkach mieszkalnych w Jaworznie nie pozwoli na osiągnięcie wymaganego efektu.</p>		<p>scenariusza bazowego i przeliczono wymagany efekt ograniczenia emisji.</p>
51	Wójt Gminy Psary		<p>Wniosek o uwzględnienie uwag:</p> <p>zastąpienie kontroli indywidualnych urządzeń grzewczych, powiązanych z poziomem ostrzegania w ramach Planu działań krótkoterminowych, kontrolami wykonywanymi rutynowo w ciągu całego sezonu grzewczego lub uwzględnienie aby w ramach działań o charakterze operacyjnym w przypadku wystąpienia poziomu ostrzegania II i III w dni wolne od pracy, gminy nie posiadające straży gminnych/miejskich mogły przeprowadzić obowiązkowe kontrole w najbliższym dniu roboczym następującym po dniu z występującym poziomem ostrzegania II i III</p>	<p>W zakresie pierwszej uwagi tutejszy organ pragnie zaznaczyć, że dla gmin nieposiadających straży gminnych wskazany w projekcie uchwały sposób realizowania kontroli w ciągu tzw. doby smogowej jest często niewykonalny, gdy dochodzi do przekroczenia II i III poziomu ostrzegania w dni wolne od pracy. Lepszym rozwiązaniem wydaje się być wskazanie ilości kontroli obowiązkowych do przeprowadzenia w ciągu całego sezonu grzewczego. Kontrole takie zapewne charakteryzowałyby się dużo większą skutecznością. Należy również zauważyć, że informacje o ryzyku wystąpienia przekroczenia danego poziomu ostrzegania nagminnie docierają do gmin w godzinach okołopołudniowych i popołudniowych, co również dezorganizuje pracę pracowników urzędu i wpływa na jakość kontroli. Jednocześnie pragnę zaznaczyć, że kontrole są niezbędnym elementem działań podejmowanych w celu poprawy jakości powietrza,</p>	<p>Uwzględniono częściowo. W POP określono minimalną liczbę kontroli rutynowych w ciągu roku oprócz minimalnej ilości kontroli wykonywanych podczas trwania POZIOMU II i III. Inna liczba kontroli została wyznaczona dla POZIOMU II, a inna dla POZIOMU III. Obowiązkowe kontrole powinny odbyć się w trakcie trwania alarmu. Proponuje się podjęcie przez gminy działań polegających na podpisaniu umów z miastami ościennymi w zakresie współpracy oraz rozszerzenie umów z pracownikami na</p>

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
				jednak zaproponowane przez Państwa rozwiązania z uwagi na ograniczoną ilość pracowników, którymi dysponują gminy wiejskie i mniejsze gminy miejskie oraz brak dysponowania strażami gminnymi powodują, że są one nieefektywne.	prowadzenie dyżurów.
52	Wójt Gminy Psary		Wniosek o uwzględnienie uwag: uwzględnienie w harmonogramie realizacji działań naprawczych (strefa śląska) aby wsparcie finansowe na działania zwiększające efektywność energetyczną budynków w pierwszej kolejności pochodziły z programów rządowych (np. funkcjonującego programu Czyste Powietrze),	W zakresie drugiej uwagi nieuzasadnione jest wskazanie finansowania działań zwiększających efektywność energetyczną budynków wyłącznie przez samorządy lokalne. W tym miejscu konieczne jest uwzględnienie w harmonogramie realizacji działań naprawczych, aby wsparcie finansowe w pierwszej kolejności pochodziło z programów rządowych (np. funkcjonującego programu Czyste Powietrze). Jednostki samorządowe mogą takie działania dofinansowywać w ramach dotacji celowej w miarę posiadanych środków budżetowych.	Uwzględniono. Zmieniono kolejność możliwych źródeł finansowania.
53	Wójt Gminy Psary		Wniosek o uwzględnienie uwag: zobligowanie jednostek posiadających informacje wskazane w harmonogramie realizacji działań naprawczych w rubryce wskaźniki monitorowania postępu do przekazywania gminom ww. danych w celu umożliwienia wykazania przedmiotowego wskaźnika w sprawozdaniu z realizacji Programu ochrony powietrza,	W zakresie trzeciej uwagi zasadnym jest, aby jednostki posiadające informacje wskazane w harmonogramie realizacji działań naprawczych do wykazania jako „wskaźniki monitorowania postępu” zostały zobligowane do przekazywania ich gminom, w terminie umożliwiającym gminom sporządzenie sprawozdania z realizacji Programu ochrony powietrza. Gminy nie posiadają danych dotyczących przykładowo „liczby i powierzchni nowopowstałych budynków mieszkalnych, które wykorzystują niskoemisyjne lub zeroemisyjne źródła ciepła”. Nie istnieje także żaden obowiązek informowania przez właścicieli budynków o dokonanej zmianie sposobu ogrzewania czy dokonanej termomodernizacji. Zatem, jeżeli właściciel nieruchomości nie ubiegał się o dofinansowanie do działań zwiększających efektywność energetyczną bardzo często gmina nie posiada wiedzy o przeprowadzonych tego rodzaju inwestycjach. Konsekwencją może być zaniżony wskaźnik redukcji emisji a tym samym wskaźnik osiągniętego efektu ekologicznego.	Uwzględniono. W części "ograniczenia i obowiązki..." (rozdział 2.2) wprowadzono zapis: "Jednostki posiadające informacje o realizacji działań wskazanych w harmonogramie realizacji działań naprawczych zobowiązane są do przekazywania gminom, na ich wniosek, ww. danych w celu umożliwienia przygotowania sprawozdania z realizacji Programu ochrony powietrza."
54	Wójt Gminy Psary		Wniosek o uwzględnienie uwag: uwzględnienie w harmonogramie realizacji działań naprawczych dla zadania Ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy 1MW, w których następuje spalanie paliw stałych - „wskaźnikach monitorowania postępu”, aby powierzchnia lokali, w których dokonano zmiany sposobu	W zakresie czwartej uwagi zasadnym jest, aby dla zadania „Ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy 1MW, w których następuje spalanie paliw stałych” wskaźnik monitorowania postępu jakim jest powierzchnia lokali, w których dokonano zmiany sposobu ogrzewania mogła pochodzić ze rejestru podatkowego gminy	Uwzględniono. W Programie nie wskazano skąd mają pochodzić dane o powierzchni lokali. Przytoczone źródło danych jest jednym z możliwych do wykorzystania.

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			ogrzewania mogła pochodzić ze rejestru podatkowego gminy i dotyczyć powierzchni użytkowej lokalu	i dotyczyć powierzchni użytkowej lokalu. Jest to informacja, którą bezpośrednio dysponuje gmina i w celu uproszczenia sporządzenia sprawozdania z realizacji Programu ochrony powietrza takie rozwiązanie powinno zostać dopuszczone.	
55	Wójt Gminy Lelów		<p>Zapis: Starostowie, prezydenci miast, burmistrzowie i wójtowie zobowiązani są do sporządzania sprawozdań z realizacji działań naprawczych wskazanych w Programie w danym roku za rok poprzedni i ich przekazywania w terminie do 31 stycznia każdego roku Zarządowi Województwa Śląskiego.</p> <p>Tak krótki okres czasu, od zamknięcia roku sprawozdawczego, na sporządzenie sprawozdania nie pozwoli na wykonanie go w sposób rzetelny i wiarygodny. Proszę zwrócić uwagę na to, że w sprawozdaniach powinny być ujęte wszystkie zrealizowane działania na terenie danej jednostki. Aby tego dokonać, podmiot sprawozdawczy często musi pozyskać takie informacje z zewnątrz, czy to od mieszkańców bądź np. Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach (Program Czyste Powietrze). Gdy wszystkie gminy województwa śląskiego wystąpią z początkiem stycznia do WFOŚiGW w Katowicach o udzielenie informacji kto i w jakim zakresie korzystał z Programu Czyste Powietrze w roku sprawozdawczym, to uzyskanie takiej informacji do 31 stycznia, czyli terminu złożenia wspomnianego sprawozdania jest niemożliwe.</p> <p>Jeżeli Program zakłada, że Zarząd Województwa Śląskiego przekazuje ministrowi właściwemu do spraw środowiska co roku, w terminie do 31 marca, za poprzedni rok kalendarzowy sprawozdanie z realizacji Programu, to może warto przeanalizować możliwość wydłużenia terminu złożenia sprawozdania przez podmioty sprawozdawcze do Zarządu Województwa Śląskiego.</p>		<p>Uwzględniono częściowo. Zmieniono na zapisy. Udostępnianie arkusza dla gmin wskazano do końca roku (do 31 grudnia). Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na Zarząd Województwa obowiązek przekazania sprawozdania z realizacji Programu do 31 marca każdego roku za rok poprzedni. Zarząd Województwa musi wcześniej pozyskać i zweryfikować dane. Termin wydłużono do 15 lutego.</p>
56	Wójt Gminy Lelów		Kolejna kwestią, która budzi wątpliwości to zapis zawarty w zadaniu naprawczym dedykowany gminom strefy śląskiej: Prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów ograniczających używanie paliw lub urządzeń do celów grzewczych oraz zakazu spalania odpadów. W ramach tego działania zakładany efekt rzeczowy: to minimum 10 kontroli w każdej gminie miejskiej. Tak sformułowany		<p>Uwzględniono. W harmonogramie dla strefy śląskiej wprowadzono obowiązek prowadzenia rutynowych kontroli w każdej gminie uzależniając ich liczbę od liczby mieszkańców: minimum 20 kontroli w roku</p>

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			efekt rzeczowy należałoby interpretować, w ten sposób, że tylko gminy posiadające prawa miejskie mają obowiązek go wykonać. Nie wiadomo czy taki był pierwotny zamysł. Ponadto nie wyjaśniona jest kwestia, czy w ramach tych 10 kontroli wlicza się bądź nie kontrole, które należy dokonać w czasie trwania poziomu III – alarm smogowy, wynikające z Planu działań krótkoterminowych (PDK). W związku z powyższym zasadnym byłoby uszczegółowienie powyższych zapisów		w gminach powyżej 50 tys. mieszkańców minimum 10 kontroli w roku w gminach do 50 tys. mieszkańców. Dodatkowe kontrole mają być przeprowadzane w trakcie trwania POZIOMU II i III PDK. Nie są one zaliczane do wskaźnika monitorowania zadania z harmonogramu.
57	Burmistrz Miasta Orzesze		Brak możliwości osiągnięcia ustalonych w programie poziomów redukcji poziomów ustalonych w harmonogramie realizacji działań naprawczych w wyznaczonym czasie oraz ze względu koszty, które będzie trzeba przeznaczyć na realizację zadań naprawczych zmierzających do uzyskania tychże poziomów	Gmina Orzesze od 2005 r. udziela dotacji między innymi na wymianę kotłów oraz instalację odnawialnych źródeł energii. Pomimo coraz większej i rosnącej z roku na rok ilości wymienianych źródeł ciepła, największym ograniczeniem w eliminacji niskosprawnych urządzeń na paliwa stałe będzie czynnik ekonomiczny, decydujący w głównej mierze o indywidualnych możliwościach finansowych mieszkańców w podejmowaniu tego typu działań, jak również zapewnienia na odpowiednim poziomie finansowania programów ograniczania niskiej emisji. W 2019 roku na dofinansowanie do Programu Ograniczenia Emisji na terenie Gminy Orzesze przeznaczono kwotę w wysokości 550 000 zł. Mimo to ilość wniosków nadal przewyższa udostępniony budżet. Ponadto na chwilę obecną lista osób, które złożyły wniosek o zwrot kosztów poniesionych na wymianę kotłów oraz montaż odnawialnych źródeł energii kształtuje się w granicach 250 wniosków, co oznacza, że przy wypłacie maksymalnej kwoty dofinansowania każdemu z mieszkańców, w budżecie powinna zostać zabezpieczona kwota w wysokości 1 mln złotych.	Uwzględniono częściowo. Stosownie do innych wnoszonych uwag zmieniono założenia scenariusza bazowego i przeliczono wymagany efekt ograniczenia emisji.
58	Burmistrz Miasta Szczyrk	PDK	Nasza uwaga dotyczy, działań operacyjnych polegających na przeprowadzaniu kontroli, podczas ogłaszanych alertów dotyczących ryzyka przekroczenia poziomu informowania lub poziomu alarmowego, w dni wolne od pracy (święta i niedziele). Szczyrk liczy niespełna 6 tys mieszkańców. Nie posiadamy straży miejskiej, co wynika z ograniczonych możliwości naszego budżetu. Ustawowe zadania są wykonywane przez upoważnionych pracowników, których zakres obowiązków jest szeroki, a którzy wykonują pracę przez	Brak 100% realizacji zapisów Planu działań krótkoterminowych skutkuje bardzo wysokimi karami finansowymi, co dla takiej gminy jak nasza byłoby bardzo dotkliwą karą, nie współmierną do prowadzonych działań.	Nie uwzględniono. Rekomenduje się podjęcie przez gminy działań polegających na podpisaniu umów z miastami ościennymi w zakresie współpracy oraz rozszerzenie umów z pracownikami na prowadzenie dyżurów. Kontrola powinna odbyć się w trakcie trwania alarmu.

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			5 dni w tygodniu oraz dodatkowo w soboty pełnią dyżury związane z alertami jakości powietrza i wykonują kontrole. Niniejsze powoduje, iż Ci pracownicy nie mogą być dodatkowo obciążeni pracą w niedziele lub w dni świąteczne. W związku z powyższym postuluję wprowadzenie wyjątków do proponowanych przepisów, poprzez dopuszczenie możliwości przeprowadzania kontroli w dniu roboczym, następującym bezpośrednio po dniu wolnym od pracy (niedziele lub święta), w którym ogłoszono alert dotyczący ryzyka przekroczenia poziomu informowania lub poziomu alarmowego, dla gmin z tak małą liczbą mieszkańców jak Szczyrk.		
59	Wójt Mszany	Harmonogram	Wnosi się o zmianę proponowanego terminu składania corocznego sprawozdania z realizacji zadań wynikających z programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego punkt 1.8.4.5. Strefa śląska Tabela 132. Harmonogram realizacji działań naprawczych w strefa śląska (PL2405_ZSO) 199. W związku z tym Gmina Mszana wnosi o przedłużenie terminu składania corocznego sprawozdania z realizacji zadań wynikających z programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego do dnia 31 marca, tak jak odbywało się to w latach ubiegłych.	Informacje niezbędne do wyliczenia efektu redukcji zanieczyszczeń w danej gminie pozyskiwane są z różnych gminnych, wojewódzkich oraz rządowych programów dotyczących udzielania dofinansowań, dotacji celowych na wymianę źródeł ciepła i termomodernizację budynków. Instytucje odpowiedzialne za przekazywanie gminom niezbędnych danych również potrzebują czasu na ich przygotowanie i przekazanie, zatem czas oczekiwania przez gminy może się wydłużyć. Proponowany w projekcie nowy, stanowczo zbyt krótki termin składania sprawozdań może doprowadzić do sytuacji, iż gmina ze względów technicznych nie będzie w stanie zrealizować obowiązku sprawozdawczego.	Uwzględniono częściowo. Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na Zarząd Województwa obowiązek przekazania sprawozdania z realizacji Programu do 31 marca każdego roku za rok poprzedni. Zarząd Województwa musi wcześniej pozyskać i zweryfikować dane. Termin wydłużono do 15 lutego.
60	Wójt Gorzyc	Harmonogram	1. Zmniejszenie w harmonogramie efektu redukcji pyłu PM10 i PM 2,5. Podane wartości redukcji zanieczyszczeń pyłów PM 2,5 i PM10 przy ograniczonych środkach finansowych jakimi dysponuje gmina, nie będą mogły być osiągnięte. Zwiększenie środków budżetowych na ten cel, może spowodować ograniczenie realizacji innych zadań statutowych gminy. Z kolei zmniejszenie wysokości dotacji przekazywanej na wymianę jednego punktu grzewczego przy zachowaniu dotychczasowych środków budżetowych na ten cel i zwiększeniu ilości dofinansowywanych punktów źródeł ciepła, może wpłynąć na zmniejszenie atrakcyjności dofinansowania i co za tym idzie wycofywanie się mieszkańców z programów. Należy również zauważyć, iż gminy przy znacznych obciążeniach budżetowych, nie jest w stanie przekazywać znacznie		Uwzględniono. Do scenariusza bazowego dodano wielkość redukcji wynikającą z realizacji uchwały antysmogowej i działań naprawczych.

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			większych środków pieniężnych niż dotychczas, a przy tak zawyżonych wartościach redukcji zanieczyszczeń pyłów PM _{2,5} i PM ₁₀ wskazane cele nie będą osiągnane. W roku 2020 planuje się 123 dotacje dla osób fizycznych ze środków budżetu Gminy Gorzyce na wymianę źródeł ciepła oraz montaż instalacji źródeł OZE w budynkach mieszkalnych na terenie Gminy Gorzyce na kwotę 916 000,00zł. Ponadto w Gminie Gorzyce działa punkt realizacji Programu "Czyste Powietrze „W ramach programu można ubiegać się o dofinansowanie w formie dotacji lub pożyczki na: - wymianę źródeł ciepła, - docieplenie przegród budynku; - zakup i wymianę stolarki okiennej i drzwiowej; - montaż lub modernizację instalacji centralnego ogrzewania i ciepłej wody użytkowej; - instalacje odnawialnych źródeł energii (kolektorów słonecznych i instalacji fotowoltaicznej); - zakup i montaż wentylacji mechanicznej wraz z odzyskiem ciepła.		
61	Wójt Gorzyc		2. Zmiana proponowanego terminu sprawozdań z 31.01 na 30.04. Termin podany w projekcie jest bardzo trudny do osiągnięcia. Do sprawozdania potrzebne jest pozyskanie istotnych informacji m.in z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska, banków ochrony środowiska itp. oraz innych programów gminnych i rządowych dotyczących dofinansowań do wymiany źródeł ogrzewania i termomodernizacji budynków.		Uwzględniono częściowo. Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na Zarząd Województwa obowiązek przekazania sprawozdania z realizacji Programu do 31 marca każdego roku za rok poprzedni. Zarząd Województwa musi wcześniej pozyskać i zweryfikować dane. Termin wydłużono do 15 lutego.
62	Wójt Gorzyc		3. Proponujemy odejść od zapisów zawartych w Planie Działań Krótkoterminowych, poprzez zastąpienie kontroli doraźnych, w przypadku występowania przekroczeń poziomów informacyjnych i alarmowych, poprzez zamianę tych zapisów następującym określeniem zadań: zobowiązuje się gminy do przeprowadzania systematycznych kontroli nieruchomości w ilościach wyliczanych na podstawie ilości mieszkańców/ nieruchomości w danej gminie oraz ilości przekroczeń poziomów alarmowych. Za okres rozliczeniowy obowiązek przeprowadzonych kontroli przyjmuje się kwartały (I i IV		Uwzględniono częściowo. W harmonogramie dla strefy śląskiej wprowadzono obowiązek prowadzenia rutynowych kontroli w każdej gminie uzależniając ich liczbę od liczby mieszkańców: minimum 20 kontroli w roku w gminach powyżej 50 tys. mieszkańców minimum 10 kontroli w roku w gminach do 50 tys.

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			każdego roku). Rozwiązanie to pozwoli na prowadzenie systematycznych kontroli palenisk domowych pod kątem spalania odpadów oraz stosowania paliw w sezonie grzewczym. Proponuje się by informacje o przekroczeniu poziomu informowania oraz alarmowania była przekazywana do jednostek wymienionych w Programie Ochrony Powietrza dla Województwa Śląskiego bezpośrednio przez Centra Zarządzania Kryzysowego.		mieszkańców. Zwiększona intensywność kontroli w trakcie trwania POZIOMU II i III ma charakter również edukacyjny. Uwzględniono w zakresie przekazywania informacji przez PCZK.
63	Prezydent Zawiercia		<p>Dla działania naprawczego pn. „Ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW. w których następuje spalanie paliw stałych” (kod zadania: PL2405_ZSO), w tabeli 135, 136 i 137 projektu Programu ochrony powietrza wskazano, przewidziany do osiągnięcia do 2026 r. dla Gminy Zawiercie poziom redukcji emisji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dla PM₁₀ = 64.17 Mg/rok - dla PM_{2.5} = 63.21 Mg/rok - dla B(a)p = 0.06 Mg/rok. <p>Zważywszy na uzyskane efekty ekologiczne w latach poprzednich prawdopodobnym jest uzyskanie do 2026 efektu ekologiczne w następujących wartościach: PM₁₀ około 18,00 Mg; dla PM_{2.5} około 12,00 Mg; dla B(a)p około 0,004 Mg. Wobec powyższego wnosimy o obniżenie koniecznych do uzyskania efektów ekologicznych.</p>	<p>Zwracamy uwagę, że działania prowadzone na rzecz ograniczenia niskiej emisji są jedynie w części uzależnione od Gminy Zawiercie Wpływ na osiągnięty efekt ekologiczny ma ilość środków w budżecie Gminy, możliwości pozyskania środków finansowych z zewnątrz, jak również - w dużej mierze - zależą od możliwości finansowych mieszkańców.</p> <p>Biorąc pod uwagę efekty ekologiczne wykazane w sprawozdaniach tut. Urzędu w poprzednich latach, mało prawdopodobnym jest, aby Gmina Zawiercie w sprawozdaniach za lata przyszłe, do 2026 była w stanie wykazać zakładany wyżej poziom redukcji emisji.</p> <p>Nadmieniamy, że efekty ekologiczne dla poszczególnych parametrów wynosiły w latach 2011 -2018: dla PM₁₀ - suma poziomu redukcji emisji z 8 lat wyniosła około 52,97 Mg.</p> <ul style="list-style-type: none"> - dla PM_{2.5} - suma poziomu redukcji emisji z 6 lat wyniosła 24,15 Mg. - dla B(a)p - suma poziomu redukcji emisji z 7 lat wyniosła 0,074 Mg. 	<p>Uwzględniono.</p> <p>Stosownie do innych wnoszonych uwag zmieniono założenia scenariusza bazowego i przeliczono wymagany efekt ograniczenia emisji.</p>
64	Wójt Gminy Krzyżanowice	PDK i harmonogramy	<p>Proponujemy odejście od zapisów zawartych w Planie Działań Krótkoterminowych, poprzez zastąpienie kontroli doraźnych, w przypadku występowania przekroczeń poziomów informacyjnych i alarmowych, poprzez zamianę tych zapisów następującym określeniem zadań: zobowiązuje się gminy do przeprowadzania systematycznych kontroli nieruchomości w ilościach wyliczanych na podstawie ilości mieszkańców/nieruchomości w danej gminie oraz ilości przekroczeń poziomu alarmowego w roku poprzedzającym wykonanie obowiązku kontroli. Za okres rozliczeniowy obowiązku przeprowadzonych kontroli przyjmuje się kwartały (I i IV każdego roku). Rozwiązanie to pozwoli na</p>		<p>Nie uwzględniono</p> <p>W harmonogramie dla strefy śląskiej wprowadzono obowiązek prowadzenia rutynowych kontroli w każdej gminie uzależniając ich liczbę od liczby mieszkańców: minimum 20 kontroli w roku w gminach powyżej 50 tys. mieszkańców minimum 10 kontroli w roku w gminach do 50 tys. mieszkańców. Zwiększona intensywność kontroli</p>

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			prorowadzenie systematycznych kontroli palenisk domowych pod kątem spalania odpadów oraz stosowanych paliw w sezonie grzewczym. Prowadzenie systematycznych kontroli przyczyni się do skontrolowania większej ilości gospodarstw domowych oraz podejmowania działań prewencyjnych.		w trakcie trwania POZIOMU II i III ma charakter również edukacyjny.
65	Wójt Gminy Krzyżanowice	PDK	Proponuje się by informacje o przekroczeniu poziomu informowania oraz alarmowania były przekazywana do jednostek wymienionych w Programie Ochrony Powietrza dla Województwa Śląskiego bezpośrednio przez Powiatowe Centra Zarządzania Kryzysowego. Z uwagi na potrzebę szybkiego reagowania ww. podmiotów pozwoli na osiągnięcie lepszych efektów Programu oraz przyspieszy czas reakcji i podjęcie odpowiednich działań przez odpowiednie instytucje.		Uwzględniono.
66	Wójt Gminy Krzyżanowice	PDK	Proponuje się zobowiązanie gmin do przygotowania oraz aktualizacji, w przypadku wystąpienia zmian, wykazów instytucji, które należy powiadomić o występujących przekroczeniach. Postulatem Zarządu Związku Gmin i Powiatów Subregionu Zachodniego Województwa Śląskiego z siedzibą w Rybniku jest wprowadzenie do Programu Ochrony Powietrza dla Województwa Śląskiego działań efektywnych oraz możliwych do realizacji przez Jednostki Samorządu Terytorialnego.		Uwzględniono.
67	Wójt Gminy Krzyżanowice	Rozdział 2.2	Dodatkowo rekomendujemy utrzymanie terminu na złożenie sprawozdania z realizacji Programu Ochrony Powietrza w niezmienionym terminie do 30 kwietnia każdego roku. Zgodnie z pkt 2.2. Monitorowanie realizacji Programu załącznika do projektu uchwały - starostowie, prezydenci miast, burmistrzowie i wójtowie zobowiązani są do sporządzania sprawozdań z realizacji działań naprawczych wskazanych w Programie w danym roku za rok poprzedni i ich przekazywania w terminie do 31 stycznia każdego roku Zarządowi Województwa Śląskiego (str. 295 załącznika do projektu uchwały i wcześniejsze). W obowiązującym Programie ochrony powietrza dla województwa śląskiego (Uchwała Nr V/47/5/2017 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 18 grudnia 2017 r.) data przekazywania przedmiotowych sprawozdań to 30 kwietnia każdego roku. Skrócenie terminu przedłożenia sprawozdań jest drastyczne i niemożliwe do wykonania z uwagi na	Sprawozdanie wymaga zgromadzenia wielu danych m.in. na temat wykonanych inwestycji gminnych (w tym termomodernizacji i wymiany źródeł ciepła w budynkach gminnych, budowy ścieżek rowerowych), przeprowadzonych kontroli w zakresie uchwały antysmogowej/ustawy o odpadach przez straż gminną. W tabelach sprawozdawczych wymagane jest wprowadzenie odrębnie każdej inwestycji wykonanej przez mieszkańców gminy w zakresie termomodernizacji i wymiany źródła ciepła (wymagane dane to adres inwestycji, moc starego kotła, rodzaj nowego kotła, powierzchnia budynku, kwota całkowita inwestycji oraz źródło jej finansowania, a także kwota ewentualnego dofinansowania) - dane te są wprowadzane do tabeli sprawozdawczych zarówno w oparciu o udzielone przez gminę dofinansowania do przedmiotowych inwestycji w ramach programów ograniczenia emisji (POE) jak i dane pozyskane z WFOŚiGW w Katowicach	Uwzględniono częściowo. Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na Zarząd Województwa obowiązek przekazania sprawozdania z realizacji Programu do 31 marca każdego roku za rok poprzedni. Zarząd Województwa musi wcześniej pozyskać i zweryfikować dane. Termin wydłużono do 15 lutego.

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			poniższe. W związku z powyższym wnosimy o wydłużenie terminu składania Zarządowi Województwa Śląskiego sprawozdań z wykonania Programu np. do dnia 30 kwietnia każdego roku za rok poprzedni.	realizującego rządowy Program czyste powietrze.	
68	Prezydent Miasta Gliwice	Str. 139, rys. 72	Proszę wyjaśnić użyte pod rysunkiem skróty oraz wyjaśnić czym różni się przyrost poziomu tła miejskiego od lokalnego, nie jest jasne, dlaczego przyrost tła miejskiego na wszystkich stacjach pomiarowych w strefie jest taki sam - proszę w programie wyjaśnić jaka jest do tego stosowana interpretacja fizyczna.		Uwzględniono. Dodano w przypisach: ptm - przyrost tła miejskiego pt lok. - przyrost lokalny stężeń Dodano wyjaśnienie, że przyrost tła miejskiego to podwyższenie stężeń na obszarze aglomeracji i miast strefy oceny jakości powietrza.
69	Prezydent Miasta Gliwice	str. 174 i 175	W projekcie Programu błędnie określono założenia scenariusza bazowego - nie można założyć, że na rok będzie wymienianych tylko 6% starych kotłów, jeśli do 2026 mają zostać wymienione wszystkie stare kotły i piece z wyjątkiem 3 i 4 klasy (stanowiących niewielki ułamek wszystkich <5%). To jest błąd logiczny, bo to prawo już obowiązuje, więc scenariusz bazowy musi być oparty na aktualnej uchwale antysmogowej a scenariusz redukcji ma obejmować dodatkowo działania wykraczające ponad zapisy uchwały antysmogowej. Aktualna uchwała antysmogowa to nie jest apel tylko prawo, które będzie podlegało egzekucji i powinno być traktowane poważnie przez twórców projektu Programu.	Zgodnie z Państwa założeniami przedstawiony w projekcie Programu scenariusz bazowy zakłada, że w roku 2026 będzie wymienionych 36% kotłów, gdy tymczasem obecne prawo mówi, że będzie ich wymienionych 95%. To jest ważki powód do tego, aby w scenariuszu redukcji dokładnie określić, co ma być zmodyfikowane w uchwale antysmogowej, aby Program wg tego scenariusza był realizowalny. Mówimy zatem o dwóch sytuacjach prawnych - jednej odpowiadającej aktualnej uchwale antysmogowej i scenariuszowi bazowemu i drugiej sytuacji odpowiadającej nowej, bardziej restrykcyjnej uchwale antysmogowej i scenariuszowi redukcji. To powinno być jasno określone w Programie czym ma się różnić nowa uchwała antysmogowa od obecnie obowiązującej.	Uwzględniono. Stosownie do innych wnoszonych uwag zmieniono założenia scenariusza bazowego i przeliczono wymagany efekt ograniczenia emisji.
70	Prezydent Miasta Gliwice	str. 174 i 175	Dodatkowo należy zaznaczyć, że scenariusz bazowy został przedstawiony w poprzednim POP z 2017 r. jako scenariusz redukcji zbieżny z aktualną uchwałą antysmogową a nowy scenariusz redukcji wykraczający ponad niego powinien być osiągalny - a tego bez zmiany uchwały antysmogowej się nie uda zrobić. W naszym przekonaniu nie uda się tego osiągnąć w kluczowej dla Gliwic strefie Aglomeracji Górnośląskiej bez wprowadzenia w uchwale antysmogowej całkowitego zakazu spalania paliw stałych - i to już powinno być przeanalizowane w przedmiotowym Programie. W Programie należy również przeanalizować, czy taki zakaz powinien dotyczyć tylko Aglomeracji czy również		Uwzględniono. Stosownie do innych wnoszonych uwag zmieniono założenia scenariusza bazowego i przeliczono wymagany efekt ograniczenia emisji. Prowadzone w 2017 roku analizy wyraźnie wskazywały, że wymiana wszystkich kotłów na paliwo stałe na terenie województwa śląskiego jest wystarczająca do dotrzymania poziomów dopuszczalnych.

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			gmin z sąsiadującej z Gliwicami Strefy Śląskiej. Ponadto można przeanalizować czy w wersji mniej rygorystycznej wystarczy wprowadzenie zakazu spalania paliw stałych dla stref w gminach objętych możliwością przyłączenia do sieci ciepłowniczej lub gazowej - podobnie jak to uczyniono w przypadku uchwały antysmogowej dla aglomeracji Wrocławskiej. Jednocześnie w związku z powyższym, obowiązkowo powinno się pojawić dodatkowe zadanie w harmonogramie działań naprawczych przewidziane dla Zarządu Województwa Śląskiego, dotyczące opracowania w okresie 2020/2021 nowej wersji uchwały antysmogowej, dostosowanej do wymagań nowego Programu Ochrony Powietrza.		Obecna śląska uchwała antysmogowa obowiązuje od niespełna 3 lat. Warto poczekać na efekty jej rzeczywistego wdrożenia. Prowadzone analizy wskazują, że nie jest konieczna rezygnacja ze stosowania paliw stałych, ponieważ zmiana starych nieefektywnych kotłów na nowe spełniające wymagania ekoprojektu powoduje redukcję emisji zanieczyszczeń do powietrza o ok. 95%. Dotyczy to zarówno redukcji pyłu jak i benzo(a)pirenu.
71	Prezydent Miasta Gliwice	Str. 184, tabela 108	Czy dane w tabeli są dla roku bazowego czy dla scenariusza bazowego w roku prognozy -opis tytułu tabeli nie zgadza się z opisami w tabeli.		Uwzględniono. Tabela została zweryfikowana Dane we wskazanej tabeli przedstawiają: emisję zanieczyszczeń w roku bazowym 2018, emisję zanieczyszczeń w roku prognozy 2026 (w której uwzględniono ograniczenie emisji wynikające zarówno ze scenariusza bazowego, jak i scenariusza redukcji).
72	Prezydent Miasta Gliwice	Str. 195, rozdział 1.8.3.	Proponuję priorytety 1, 2 i 3 rozpisać w postaci hierarchicznej lub drzewa decyzyjnego, tak aby dla wszystkich było jasne jak powinno być prowadzone dofinansowanie przedsięwzięć służących ochronie powietrza na Śląsku. Jednocześnie zwracam uwagę, że na pierwszeństwo instalowania poszczególnych źródeł ciepła ma wpływ również art. 7b prawa energetycznego. Jednocześnie przy przywołaniu normy kotłowej, z uwagi na jej zmiany, proponuję zmienić zapis normy na zgodny z zastosowanym w aktualnym brzmieniu rozporządzenia w sprawie wymagań dla kotłów na paliwo stałe tj. na "EN 303-5".		Uwzględniono częściowo. Nie rozpisano priorytetów jako drzewa decyzyjnego. Wprowadzono zmiany w priorytetach: PRIORYTET 1: Zastąpienie niskosprawnych urządzeń siecią ciepłowniczą lub urządzeniami wykorzystującymi odnawialne źródła energii; • PRIORYTET 2: Zastąpienie niskosprawnych urządzeń urządzeniami opalnymi gazem, urządzeniami opalnymi olejem, ogrzewaniem elektrycznym lub

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
					urządzeniami spełniającymi minimum wymogi jakościowe ekoprojektu. Norma przywoływana jest jedynie przy przytaczaniu zapisów ze śląskiej uchwały antysmogowej.
73	Prezydent Miasta Gliwice	Str. 195, rozdział 1.8.3.	„W celu przyznania dofinansowania na montaż nowych urządzeń konieczne jest przedstawienie przez właściciela nieruchomości zaświadczenia o likwidacji starego źródła ogrzewania/” - proszę o wyjaśnienie o jakim zaświadczeniu jest mowa w projekcie Programu. Z naszej praktyki wynika, że oświadczenia składane przez beneficjentów informujące o likwidacji paleniska na paliwo stałe są wystarczającymi dokumentami.		Uwzględniono. Zmieniono zaświadczenie na oświadczenie.
74	Prezydent Miasta Gliwice	Str. 199, tabela 114	Hierarchia instalowania urządzeń grzewczych jest ustalona niezgodnie z art. 7b ustawy prawo energetyczne.		Uwzględniono. Określono hierarchię: 1) zastąpienie niskosprawnych urządzeń grzewczych podłączeniem do sieci ciepłowniczej, gdy istnieją techniczne i ekonomiczne warunki przyłączenia 2) prowadzenie działań zmierzających do wymiany niskosprawnych kotłów na paliwa stałe w miarę możliwości technicznych i ekonomicznych na: – OZE (głównie pompy ciepła), – urządzenia zasilane gazem, – urządzenia zasilane olejem opałowym, – ogrzewanie elektryczne, – nowe kotły węglowe spełniające wymagania ekoprojektu. Podana hierarchia jest zgodna z Priorytetami wymiany źródeł ciepła, które jako źródło „pierwszego wyboru” jeśli istnieją takie możliwości techniczne i jest to ekonomicznie uzasadnione wskazują podłączenie do sieci ciepłowniczej.

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
75	Prezydent Miasta Gliwice	Str. 201, tabela 114 oraz Str. 252. Rozdział 1.9.1	Proponuję zmienić wskaźnik: „Liczba nowo wybudowanych budynków mieszkalnych, które wykorzystują niskoemisyjne lub zeroemisyjne źródła ciepła” na „Liczba dofinansowanych Odnawialnych Źródeł energii”	Wyjaśniam, że zaproponowany wskaźnik w praktyce nie podlega monitorowaniu. W oparciu o decyzję pozwolenie na budowę wydaną przez prezydenta/starostę nie można stwierdzić, że budynek z tego typu źródłem wybudowano a powiatowe inspektoraty budowlane nie prowadzą baz danych, z których mogłyby przekazać dane do corocznej sprawozdawczości prowadzonej przez gminy.	Uwzględniono.
76	Prezydent Miasta Gliwice	Str. 202, tabela 115 oraz Str. 252. Rozdział 1.9.1	Proponuję nie wprowadzać tak wielu wskaźników monitorowania postępu przy działaniach edukacyjnych i pozostawić wybór typu działania gminom. Przykładowo, z naszego doświadczenia wynika, że konferencje nie mają sensu w uświadamianiu o ochronie powietrza, bo mieszkańcy, pomimo intensywnej promocji, nie biorą w nich udziału. Proponuję pozostawić wyłącznie nakłady finansowe, liczbę placówek oświatowych objętych edukacją ekologiczną oraz liczbę osób objętych działaniami informacyjno-edukacyjnymi. Należy zwrócić uwagę, iż jedna (może kosztowna) ale dobrze przygotowana kampania społeczna ma o wiele większe oddziaływanie niż kilka konferencji, na których pojawi się po kilkanaście mieszkańców. Jednocześnie proponuję w ramach efektu rzeczowego wykazać nakłady finansowe na działania edukacyjno-informacyjne zamiast niedającego się porównywać „minimum jednego wydarzenia edukacyjne związane z ochroną powietrza w roku w gminie”.		Nie uwzględniono. Nakłady finansowe nie zawsze przekładają się na skuteczne dotarcie do odbiorców z edukacją ekologiczną.
77	Prezydent Miasta Gliwice	Str. 287, tabela 146 oraz Str. 292	zakres: podejmowane środki operacyjne Czy jest dowód na ograniczenie przekroczeń stężeń dopuszczalnych PM10, PM2,5 lub SO2 poprzez stosowanie środka operacyjnego typu: „Wprowadzenie darmowej komunikacji publicznej po uzgodnieniu zakresu z przewoźnikami” Proponujemy wykreślenie tego środka operacyjnego. Jednocześnie, należy zwrócić uwagę, że większy efekt przyniesie profesjonalna kampania zachęcająca do komunikacji publicznej niż tego typu działania. Wnoszę, aby opracowanie tego typu profesjonalnej i wojewódzkiej kampanii zachęcającej do korzystania z komunikacji publicznej zostało przypisane do wykonania przez GZM i zostało to odnotowane w harmonogramie działań. Nadmieniam, że w poprzednim Programie ochrony powietrza z roku 2017 Zarząd Województwa Śląskiego był	Z analiz gliwickiego systemu ITS wynika, że wprowadzenie darmowej komunikacji na Śląsku w przykładowym dniu 19 grudnia 2018 r. wykazywało zerową korelację z natężeniem ruchu pojazdów na DTŚ w Gliwicach, a tym samym nie miało przełożenia na zmianę emisji.	Uwzględniono częściowo. Wprowadzono zmianę w dokumencie polegającą na zastąpieniu sformułowania „Wprowadzenie darmowej komunikacji publicznej” innym „Zalecenie wprowadzenia darmowej komunikacji publicznej”.

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			odpowiedzialny za działania edukacyjne a teraz te zadania wykreślono przy dodatkowym bardzo dużym wzroście obciążeń samorządów gminnych, co nie jest działaniem właściwym.		
78	Prezydent Miasta Gliwice	str. 291	Działanie - „Zalecenie ograniczenia stosowania kominków” - w rubryce działania jest mowa o zaleceniu a w rubryce szczegółowy opis działania jest mowa o zakazie stosowania kominków - proszę ujednolicić. Jednocześnie zwracam uwagę, że niejasne jest o co należy rozumieć przez „kominki”, w sformułowaniu: „wyposażonych w system dopalania gazów pozostałych podczas spalania drewna” - proszę uściślić tę kategorię odnosząc się do normatywnych klas emisyjnych lub usunąć to wyłączenie.		Uwzględniono. Wprowadzono odpowiednie zapisy.
79	Prezydent Miasta Gliwice	str. 292	Działanie: „Przeniesienie uciążliwego natężenia ruchu pojazdów na odcinki alternatywne” ze szczegółowym opisem „Czasowe ograniczenie ruchu pojazdów w centrach miast w zabudowie mieszkaniowej do niezbędnego minimum dojazdu dla mieszkańców, Wykorzystanie inteligentnego systemu zarządzania ruchem w miastach” - wyjaśniam, że przy gliwickim systemie ITS dążącym w każdym czasie do minimalizacji korków, ręczne przesterowywanie może powodować ich przyrost a tym samym wzrost lokalnych imisji NOx. Poza tym, w naszej ocenie nie ma to wpływu na poziom przekroczeń stężeń PM10, które jak sami Państwo wykazują w projekcie Programu, jest powodowane emisją z indywidualnych urządzeń grzewczych -działanie tym bardziej nie ma uzasadnienia w PDK.		Uwzględniono. Wprowadzono zapis: Działania operacyjne uzupełniono o zapis zalecający identyfikację obszarów i przygotowanie planów dotyczących potencjalnych ograniczeń w ruchu na obszarach o wzmożonym ruchu pojazdów.
80	Prezydent Miasta Gliwice	str. 295	Wnioskuje o zmianę daty przesyłania przez gminy sprawozdań z programu ochrony powietrza do urzędu Marszałkowskiego z „31 stycznia za rok poprzedni” na „30 kwietnia za rok poprzedni” - czyli podobnie do obecnej sprawozdawczości. Zaproponowana w projekcie programu data jest nierealna, m.in. z tego powodu, że samorząd gminny musi zebrać dane z wielu podlegających mu obiektów oraz instytucji i okres 1 miesiąca na ich zebranie i opracowanie za rok poprzedni jest dalece niewystarczający.		Uwzględniono częściowo. Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na Zarząd Województwa obowiązek przekazania sprawozdania z realizacji Programu do 31 marca każdego roku za rok poprzedni. Zarząd Województwa musi wcześniej pozyskać i zweryfikować dane. Termin wydłużono do 15 lutego.
81	Prezydent Miasta Gliwice	Str. 301, tabela 148	zapisy dotyczące przykładowego MPZP dla Gliwic Z uwagi na sukcesywne aktualizowanie zapisów		Uwzględniono.

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			poszczególnych MPZP w Gliwicach proszą o przytoczenie zapisów z aktualnie przyjmowanych uchwał, np. z uchwały Nr XIII/209/2020 Rady Miasta Gliwice z dnia 13 lutego 2020 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Gliwice dla obszaru obejmującego fragment Dzielnicy Wójtowa Wieś, położony po południowej stronie ulic Wójtowskiej i Dolnej Wsi, cytując: „§ 11.9. W zakresie zaopatrzenia w energię ciepłą: 1) ustala się zaopatrzenie z sieci ciepłowniczej, zgodnie z przepisami odrębnymi; 2) w przypadku braku obowiązku podłączenia do sieci ciepłowniczej, określonym w przepisach odrębnych, dopuszcza się: a) podłączenie do sieci gazowej, a w przypadku braku technicznych możliwości podłączenia do sieci gazowej dopuszcza się stosowanie indywidualnych wysokosprawnych urządzeń grzewczych na paliwa stałe (w tym biomasa), b) stosowanie odnawialnych źródeł energii, c) stosowanie indywidualnych systemów ogrzewania typu: ogrzewanie elektryczne, kotłownie gazowe z indywidualnych lub lokalnych zbiorników gazu lub kotłownie olejowe, d) stosowanie ciepła powstałego w wyniku kogeneracji.”		
82	Wójt Gminy Gierałtowiec	Rozdział 1.8.1	1. W Rozdziale 1.8.1 wskazano możliwe do podjęcia działania, których realizacja może skutkować redukcją poziomów substancji w powietrzu, tj. „Zakłada się, że jednostki samorządu terytorialnego powinny udzielać wsparcia finansowego w postaci dotacji dla mieszkańców i jednostek wpisanych w lokalne regulaminy dofinansowań zgodnie z wytycznymi i ustalonymi priorytetami działań, które mogą być określone w PONE, PGN lub gminnym programie niskoemisyjnym”. W tym miejscu winny być wskazane również inne źródła i podmioty, które takiego wsparcia powinny udzielać. W szczególności biorąc pod uwagę sytuację finansową samorządów (obciążenia często przekraczające możliwości) oraz już funkcjonujące programy np. „Czyste powietrze”, wskazując również na wykorzystanie funduszy ochrony środowiska.		Nie uwzględniono. Możliwe źródła finansowania zostały opisane w rozdziale 1.8.5.
83	Wójt Gminy Gierałtowiec	Rozdział 1.8.3	2. W Rozdziale 1.8.3 wśród działań promocyjnych (jak również w innych punktach projektu) wskazano „informowanie o szkodliwości spalania odpadów w piecach		Nie uwzględniono. Ściganie spalania odpadów z mocy prawa nie wyklucza

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			i kotłach indywidualnych oraz stosowania starych kotłów węglowych o wysokiej emisji zanieczyszczeń". Zdecydowanie należałoby odejść już od retoryki „szkodliwości” spalania odpadów. Szkodliwe jest spalanie węgla niskiej jakości w nieefektywnych urządzeniach grzewczych, natomiast spalanie odpadów jest ściganym z mocy prawa wykroczeniem.		celowości edukowania mieszkańców o szkodliwości spalania odpadów w urządzeniach do tego nieprzeznaczonych.
84	Wójt Gminy Gierałtowice	Rozdział 1.9.2	3. W Rozdziale 1.9.2, w tabeli 139 zestawiono jednostkowe koszty inwestycyjne realizacji różnych rodzajów działań naprawczych. Podane koszty są znacznie zaniżone, nawet przy założeniu, że nie uwzględniają one kosztów dodatkowych, m.in.: kosztów przebudowy instalacji czy komina, kosztów doprowadzenia sieci ciepłowniczej lub gazowej. Powyższe założenia sprawiają, że określone w ten sposób szacunkowe, średnie koszty realizacji działań naprawczych wskazanych w Programie, obciążone są z założenia błędem.		Nie uwzględniono. Wnoszący uwagę nie wskazał, jakie koszty są odpowiednie.
85	Wójt Gminy Gierałtowice	Rozdział 3.5	4. W Rozdziale 3.5. wśród działań naprawczych, które nie zostały wytypowane do wdrożenia wymienia się „Całkowity zakaz stosowania paliw stałych. Nie proponowano wprowadzenia zakazu stosowania paliw stałych do celów grzewczych w indywidualnych systemach grzewczych przede wszystkim ze względów społecznych, a także technicznych”. W tym miejscu zgadzamy się z przyjętym w projekcie stanowiskiem. Mimo oczywistego korzystnego wpływu ewentualnego zakazu stosowania paliw stałych na jakość powietrza, uważamy, że również wykorzystanie źródeł ekologicznych (oze, ciepło systemowe, gaz, łącznie z nowoczesnymi kotłami na paliwo stałe klasy min. 5) i wyeliminowanie „tradycyjnych” źródeł, powinno przynieść znaczącą poprawę. Inną kwestią jest natomiast kontrolowanie i egzekwowanie spełnienia wymogów emisyjnych i rzeczywistej jakości wprowadzanych do obrotu urządzeń grzewczych.		Uwzględniono. W treści Programu wprowadzono zapisy dotyczące hierarchii proponowanych wymian źródeł ciepła, gdzie preferowane są źródła zero lub niskoemisyjne, jak również wskazano działania kontrolne.
86	Wójt Gminy Gierałtowice	PDK	5. Wnoskujemy również, mimo pojawiających się odmiennych głosów, o niezwiększanie wymaganej liczby kontroli podczas poziomu III (także wymogu rutynowych kontroli w ciągu roku). W sytuacji samorządów, które realizują kontrole siłami własnymi (bez udziału straży gminnych), zaostrzanie wymagań w znacznym stopniu mogłoby utrudnić funkcjonowanie jednostki. Samorządy realizują zadania w tym zakresie adekwatnie do potrzeb		Nie uwzględniono. Zakłada się, że zwiększenie kontroli będzie miało wpływ na zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza i ma charakter edukacyjny.

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			i nie ma w tym względzie konieczności zastrzeżenia wymagań PDK.		
87	Wójt Gminy Goczałkowice-Zdrój	ogólna (cały dokument)	1. Program jest dokumentem obszernym, zawierającym szereg danych, tabel i rysunki, o charakterze analityczno-badawczy, które powodują, że jest to w znacznej części dokument ekspercki, niezrozumiały dla mieszkańca i trudny do zweryfikowania i zaopiniowania przez samorząd gminny. Sposób przedstawienia niektórych danych nie daje możliwości wyciągnięcia wniosków, które mogłyby stanowić korektę dotychczasowych działań podejmowanych w ramach poprzednich programów.		Nie uwzględniono. W Programie zgodnie z zakresem przewidzianym w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych nie podano informacji o realizowanych działaniach w latach poprzednich. Informacje te, są zamieszczane w sprawozdaniach gminnych oraz wojewódzkich z wykonania programów ochrony powietrza.
88	Wójt Gminy Goczałkowice-Zdrój	ogólna (cały dokument)	2. W Programie nie odniesiono się do efektów ekologicznych realizacji programów ochrony powietrza przyjętych w 2014 i 2017 r. W części diagnostycznej wskazano jedynie występowanie przekroczeń poziomów dopuszczalnych dla pyłu PM 10, PM2.5 oraz benzo(a)pirenu i ozonu, w poszczególnych strefach m.in. Liczba dni z przekroczeniem stężenia dobowego pyłu PM10, maksymalne stężenia 24-godzinne, na terenie stref, stężenie średnioroczne, obszary przekroczeń. Nie przedstawiono danych dotyczących realizacji tzw. uchwały antysmogowej w poszczególnych strefach i gminach, nie podano efektów ekologicznych wdrożenia uchwały nr N/36/1/2017 Sejmiku Woj. Śląskiego z dnia 7 kwietnia 2017r. w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa śląskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Nie podano danych dotyczących wdrażania i realizacji gminnych programów ograniczania niskiej emisji. Nie podano informacji o redukcji zanieczyszczeń w wyniku realizacji PONE w tym okresie. Przedstawienie tych danych na tle innych gmin w poszczególnych strefach umożliwiłoby samorządom gminnym ocenę efektywności podejmowanych przez nich działań.		Nie uwzględniono. Zakres Programu określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych.
89	Wójt Gminy Goczałkowice-Zdrój	tabela 70, str. 129	3. w tabeli 70 str. 129 podano wielkość emisji zanieczyszczeń w strefie śląskiej w roku bazowym 2018 w podziale na grupy źródeł i kategorie SNAP. W tab. 76		Nie uwzględniono. Zakres Programu określa rozporządzenie Ministra

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			str. 131 podano wielkość emisji zanieczyszczeń objętych Programem w 2018r. z pasa szerokości 30 km wokół strefy, a w kolejnych tabelach - tło regionalne oraz przyrost tła lokalnego dla poszczególnych kodów. Na str. 158 stwierdzono, że zanieczyszczenia spoza strefy śląskiej (tło regionalne oraz emisja z terenu pozostałych stref województwa) mają istotny wpływ na wielkości stężeń średniorocznych pyłu PM ₁₀ i są zróżnicowane przestrzennie. W obszarach przekroczeń odpowiadają za stężenie PM ₁₀ na poziomie 12-23 µg/m ³ , co stanowi 30-57% poziomu dopuszczalnego. Podobne stwierdzenie dotyczy pyłu zawieszonego PM _{2,5} . W tym przypadku oddziaływanie źródeł spoza strefy śląskiej generuje w obszarach przekroczeń 40-60% poziomu dopuszczalnego obowiązującego w 2018r. i aż 50-75% poziomu obecnie obowiązującego. Dalej na tej samej stronie (str. 158) zapisano, że „Analiza odpowiedzialności poszczególnych źródeł emisji za wielkość stężeń benzo(a)pirenu w obszarach przekroczeń w strefie śląskiej wskazuje, że spoza strefy w wielu miejscach powodują przekroczenie poziomu docelowego...”. Taki stan rzeczy wymaga dodatkowych analiz oraz szczególnego podejścia do planowanych działań w odniesieniu do gmin tej strefy, zmierzających do osiągnięcia poziomów zanieczyszczeń w roku prognozy.		Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych. Generalnie zanieczyszczenie powietrza to problem nie tylko województwa śląskiego, a zanieczyszczenia swobodnie przemieszczają się pomiędzy województwami czy pomiędzy gminami. Dlatego ważne jest podejmowanie wysiłku w celu zmiany tego stanu rzeczy na terenie całego kraju.
90	Wójt Gminy Goczałkowice-Zdrój		4. Ustawa - Prawo ochrony środowiska - art. 91 ust. 8. stanowi: „Jeżeli przyczyny wywołujące przekroczenia dopuszczalnych lub docelowych poziomów substancji w powietrzu w strefach, o których mowa w art. 89 ust. 1 pkt 1 lub 4, występują na terenie innego województwa niż zlokalizowane są strefy, właściwe zarządy województw współdziałają przy sporządzaniu programów ochrony powietrza, o których mowa w ust. 3 lub 5, w zakresie wymiany informacji o ewentualnych źródłach przekroczeń poziomów substancji w powietrzu oraz przykładowych działaniach mających na celu ich ograniczenie.” W programie na stronach 183 oraz 198 stwierdzono jedynie, że trwają prace nad programami ochrony powietrza na terenie sąsiednich województw. W naszej ocenie, takie stwierdzenie nie wyczerpuje w/w normy zawartej w art. 91 ust.8 ustawy - Prawo ochrony środowiska.		Nie uwzględniono Zarządy województw i urzędy marszałkowskie nieustannie współpracują w celu wypracowania jak najlepszych rozwiązań zmierzających do poprawy jakości powietrza. Opisanie tej współpracy w Programie nie jest wymagane rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych. Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego bierze udział od 2015 roku w Projekcie zintegrowanym LIFE „Wdrażanie

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
					Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego – Małopolska w zdrowej atmosferze”.
91	Wójt Gminy Goczałkowice-Zdrój	str. 183 i 198	5. na str. 183 oraz 198 zawarto stwierdzenie dot. obniżenia o 75% w roku prognozy tła krajowego benzo(a)pirenu. Nie podano żadnej dodatkowej informacji potwierdzającej zasadność przyjęcia takiego poziomu wskaźnika redukcji. Jest to niezmiernie istotne w aspekcie działań naprawczych nałożonych na poszczególne gminy w okresie do roku prognozy oraz wymaganej wielkości redukcji zanieczyszczeń określonej dla każdej w gmin.		Udzielono odpowiedzi. Trwają prace nad Programami ochrony powietrza w całym kraju. W wielu województwach zakładane jest osiągnięcie wysokich redukcji emisji, również benzo(a)pirenu, stąd takie założenia. Ponadto w Programie wskazano, że przy jego aktualizacji konieczna będzie weryfikacja redukcji emisji benzo(a)pirenu.
92	Wójt Gminy Goczałkowice-Zdrój		6. W programie w wielu miejscach, w tym m.in. na stronie 9 oraz w harmonogramie realizacji działań naprawczych - str. 221 tabela 132, używane jest określenie: „samorząd lokalny”. W przytoczonych powyżej miejscach Programu pojęcie „samorząd lokalny” odnosi się do obowiązku tworzenia systemu zachęt finansowych pomocnego w ograniczaniu emisji z sektora bytowo-komunalnego oraz udzielania wsparcia finansowego ze środków własnych w postaci dotacji celowych dla mieszkańców oraz jednostek wpisanych w lokalne regulaminy. Z uwagi na to, że samorządem lokalnym jest zarówno gmina jak i powiat wnioskujemy o rozróżnienie, co jest obowiązkiem samorządu powiatowego, a co obowiązkiem samorządu gminnego.		Uwzględniono. Jako właściwą JST do tworzenia systemu zachęt wskazano gminę.
93	Wójt Gminy Goczałkowice-Zdrój		7. efekty ekologiczne przewidziane do uzyskania w wyniku przeprowadzenia działań naprawczych w poszczególnych gminach strefy śląskiej (tab.135, tab. 136 oraz 137) zostały przyjęte na poziomie niemożliwym do osiągnięcia. Powyższa uwaga jest podyktowana wieloletnimi doświadczeniami gminy w zakresie osiągniętych efektów ekologicznych wynikających z realizacji programu ograniczania niskiej emisji zanieczyszczeń (wymiana kotłów i modernizacja kotłowni węglowych), jak i wynikami badań jakości powietrza potwierdzającymi przeważający na terenie gminy Goczałkowice-Zdrój udział tła		Uwzględniono. Do scenariusza bazowego dodano wielkość redukcji wynikającą z realizacji uchwały antysmogowej i działań naprawczych.

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			zanieczyszczeń.		
94	Wójt Gminy Goczałkowice-Zdrój		8. jak należy rozumieć stwierdzenie „wymagany” do osiągnięcia efekt ekologiczny jako wielkość obniżenia rocznej emisji pyłu (str. 197) w sytuacji, jeżeli pomimo podjętych działań nie uzyska się podanych w Programie wielkości redukcji emisji w poszczególnych latach? Jakież będą konsekwencje dla gmin uzyskania wielkości redukcji niższych niż „wymagane”?		Udzielono odpowiedzi W chwili opracowania Programu trudno jednoznacznie określić, w jaki sposób będą przebiegać kontrole realizacji zadań i jak będą wymierzone kary. Można wskazać, iż organem kontrolującym będzie Śląski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska, natomiast kary za brak realizacji działań z Programu określa art. 315 a ustawy Prawo ochrony środowiska Za kontrole realizacji Programu odpowiada WIOŚ i będą one prowadzone zgodnie z obowiązującymi w WIOŚ procedurami.
95	Wójt Gminy Goczałkowice-Zdrój		9. proponuje się w tab. 135 zmianę zapisu „Wymagana wielkość redukcji emisji...” na zapis: „Prognozowana wielkość redukcji emisji...” oraz stosownie do tej zmiany zweryfikowanie zapisów w części tekstowej Programu, m.in. na stronie 197.		Nie uwzględniono. W harmonogramach wskazano redukcje emisji, której osiągnięcie pozwoli na dotrzymanie standardów jakości powietrza.
96	Wójt Gminy Goczałkowice-Zdrój		10. Wskazana w tab. 132, str.222, szacunkowa wysokość kosztów realizacji działania w poszczególnych zakresach czasowych w ujęciu rocznym jest możliwa do zrealizowania tylko w jednym przypadku tj. w przypadku otrzymania przez gminę wsparcia finansowego zewnętrznego (dotacji) na realizację działań naprawczych, w wysokości oszacowanej w Programie. W tab. 132 oszacowano roczny koszt realizacji działań naprawczych dla gmin strefy śląskiej w 2020r. w kwocie 40 540 tys. zł. W roku 2021 i kolejnych dwóch latach szacunkowe roczne koszty określono w kwocie 292.240 tys. zł, co stanowi wzrost o 720 % każdego roku, w stosunku do roku 2020. W latach 2024 - 2025 Program zakłada wydatkowanie środków na poziomie 1 228 940 tys. zł, co stanowi trzydziestokrotny wzrost (3031%) każdego roku, w stosunku do roku 2020. W 2026 r., czyli w ostatnim roku prognozy. Program zakłada wydatkowanie środków w kwocie		Uwzględniono częściowo. Szacunkowe koszty nie są obligatoryjne do wydatkowania. Wskazują one tylko rząd wielkości środków jakie należy zainwestować w poprawę jakości powietrza. Zwykle gminy dofinansowują zmiany systemów ogrzewania (w różnej wysokości) co oznacza, że ponoszą tylko część tych kosztów. Ponadto pozostałe środki mogą pochodzić z ogólnopolskich programów wsparcia np. Czyste Powietrze, Stop Smog. Część środków będzie wydatkowana z własnych

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			1 642 010 tys. zł, co w porównaniu do roku 2020 oznacza dla gmin strefy śląskiej ponad czterdziestokrotny wzrost. Działania na rzecz ograniczenia niskiej emisji są uzależnione nie tylko od gminy i od ilości środków w budżecie gminy, również od możliwości pozyskania środków finansowych z zewnątrz, a także w dużej mierze od możliwości finansowych mieszkańców. Ten ostatni aspekt pominięto w Programie. Nie odniesiono się też do problemu tzw. ubóstwa energetycznego i ewentualnych działań wspomagających w tym zakresie.		zasobów mieszkańców. W Programie opisano szczegółowo możliwości otrzymania wsparcia przez samorządy oraz mieszkańców. W Programie wskazano również na konieczność koncentracji wsparcia działań naprawczych w budynkach zamieszkiwanych przez osoby ubogie, starsze, niezaradne życiowo oraz niewykształcone.
97	Wójt Gminy Goczałkowice-Zdrój		11. Wskazane w zestawieniach tabelarycznych (str. 225, tab. 135) koszty realizacji działań naprawczych są bardzo wysokie; nie uwzględniają możliwości finansowych gminy i są oderwane od Wieloletniej Prognozy Finansowej sporządzanej przez jednostkę samorządu gminnego.		Uwzględniono częściowo. Szacunkowe koszty nie są obligatoryjne do wydatkowania. Wskazują one tylko rząd wielkości środków jakie należy zainwestować w poprawę jakości powietrza. Zwykle gminy dofinansowują zmiany systemów ogrzewania (w różnej wysokości) co oznacza, że ponoszą tylko część tych kosztów. Ponadto pozostałe środki mogą pochodzić z ogólnopolskich programów wsparcia np. Czyste Powietrze, Stop Smog. Część środków będzie wydatkowana z własnych zasobów mieszkańców. W Programie opisano szczegółowo możliwości otrzymania wsparcia przez samorządy oraz mieszkańców.
98	Wójt Gminy Goczałkowice-Zdrój		12. Wskazana w zestawieniu tabelarycznym (str. 223, tab. 133) szacunkowa wysokość kosztów realizacji działania - Prowadzenie edukacji ekologicznej związanej z ochroną powietrza winna uwzględniać m.in. wielkość gminy, liczbę jej mieszkańców, liczbę placówek oświatowych. Ujednolicenie zapisów programu i przyjęcia jednej kwoty w tys. zł/na gminę/na rok, niezależnie od jej		Nie uwzględniono. W harmonogramie wskazano jedynie szacunkowe koszty przeprowadzenia edukacji ekologicznej. Każda gmina może dopasować sposób prowadzenia takiej edukacji do swoich

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			wielkości, jest niezasadne i niecelowe.		możliwości. Działania edukacyjne gminy mogą prowadzić nawet bezkosztowo. Ze względu na duże zróżnicowanie gmin w województwie podano średnią kwotę przypadającą na jedną gminę – koszty te będą, jak wskazano w uwadze różne w zależności od wielkości oraz potrzeb danej gminy. Wskazanie podanych kwot w harmonogramie nie oznacza konieczności wydatkowania takich środków. Konieczne jest natomiast osiągnięcie wskaźników efektu rzeczowego.
99	Wójt Gminy Goczałkowice-Zdrój		13. Wskazana w zestawieniu tabelarycznym (str. 224, tab. 134) szacunkowa wysokość kosztów realizacji działania - Prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów ograniczających używanie paliw i urządzeń do celów grzewczych ora zakazu spalania odpadów winna uwzględniać m.in. wielkość gminy oraz liczbę jej mieszkańców. Ujednolicenie zapisów programu i przyjęcia jednej kwoty w tys. zł/na gminę/na rok, niezależnie od jej wielkości, jest nieuzasadnione.		Nie uwzględniono. Podobnie jak w przypadku innych działań podane środki nie są obligatoryjne do wydatkowania. Stanowią przybliżoną kwotę do wydatkowania na gminę. Wymagane jest natomiast przeprowadzenie każdego roku wskazanej liczby kontroli
100	Wójt Gminy Goczałkowice-Zdrój	str. 247 i następne, rozdział 1.8.5 dot. źródeł finansowania	14. Przedstawiony do zaopiniowania Program ochrony powietrza dla woj. śląskiego dotyczy działań w latach 2020-2026 i zakłada uzyskanie efektów ekologicznych w roku prognozy. W tab. 132 zawiera harmonogram realizacji działań naprawczych w strefie śląskiej z uwzględnieniem szacunkowej wysokości kosztów realizacji działania oraz źródeł finansowania (środki własne, WFOŚiGW, NFOŚiGW, inne środki zewnętrzne). Zatem wskazywanie programów operacyjnych POIiŚ 2014-2020 oraz RPO 2014-2020 jako możliwych źródeł finansowania jest prawdopodobnie omyłką. W okresie 2020-2022 możliwe jest wprawdzie skorzystanie z tych źródeł w ramach tzw. oszczędności, jednakże programy te dotyczą poprzedniej perspektywy finansowej i lat ubiegłych, zatem szczegółowa informacja w tym rozdziale, na temat tych programów, nie powinna stanowić informacji o możliwościach finansowania kosztownych działań		Nie uwzględniono. Nie jest jeszcze znany dokładnie sposób alokacji środków w kolejnych latach.

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			przyszłych, zaplanowanych na lata 2020-2026		
101	Wójt Gminy Goczałkowice-Zdrój	str. 252, rozdział 1.9 Wskaźniki monitorowania	15. W przypadku, gdy inwestor nie korzysta z dotacji samorządu gminnego, gmina nie dysponuje danymi dot. liczby i powierzchni budynków, w których zlikwidowane będą nieefektywne źródła ciepła. Podobnie jest w przypadku nowo wybudowanych budynków mieszkalnych, które wykorzystują niskoemisyjne bądź zeroemisyjne źródła ciepła.		Nie uwzględniono. Gminy stosują zachęty dla mieszkańców czy inwestorów, aby zgłaszali takie działania. Sytuacja dostępu do takich informacji powinna poprawić się, gdy zostanie wdrożona Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków.
102	Wójt Gminy Goczałkowice-Zdrój	str. 194	16. Ograniczenie niskiej emisji wtórnej poprzez czyszczenie ulic na mokro wskazane jest uwzględnienie rodzajów nawierzchni oraz specyfiki układów komunikacyjnych na terenach wiejskich, gdzie w dalszym ciągu jest znaczny udział dróg gminnych o nawierzchni gruntowej ulepszonej. W tym zakresie wskazane jest doprecyzowanie zapisów oraz różnicowanie obowiązków w podziale na miasta i gminy wiejskie oraz dostosowanie ich do rodzajów nawierzchni.		Nie uwzględniono. Jest to jedynie działanie wskazane w katalogu dobrych praktyk. Nie należy do zadań obligatoryjnych i może być realizowane, ale Program nie narzuca takiego obowiązku.
103	Wójt Gminy Kozy	tabela 86	1. Za realizację zadania polegającego na ograniczeniu emisji z kotłów o małej mocy do 1 MW odpowiadają (tab. nr 86): właściwy organ samorządu lokalnego województwa śląskiego, lokalni producenci i dystrybutorzy ciepła sieciowego, mieszkańcy województwa, spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, jednostki sektora finansów publicznych, a z osiągnięcia efektu ekologicznego rozliczany jest wyłącznie samorząd, gmina (tab. nr 87);	Nakłady, które nasza Gmina ma ponieść do końca 2027 r. na realizację tego zadania są zbyt wysokie w stosunku do możliwości budżetu Gminy, nawet przy otrzymywanym w formie pożyczki dofinansowaniu z WFOŚiGW w Katowicach. Obecnie Gmina Kozy realizuje Program Ograniczania Niskiej Emisji na lata 2018 -2020. W ramach Programu zaplanowano dofinansowania do wymiany starych, nieekologicznych źródeł ciepła, zarówno gazowych, starszych niż 10 lat, jak i opalanych węglem, na nowe kotły gazowe z zamkniętą komorą spalania lub kondensacyjnych albo na kotły węglowe 5 klasy emisji. W roku 2019 dofinansowano wymianę 106 kotłów, w 2020 r. zaplanowano dofinansowanie 116 kotłów. W wyniku prowadzonej od wielu lat termomodernizacji i wymiany kotłów wszystkie budynki, których właścicielem jest gmina Kozy są wyposażone w kotły gazowe. Przewidziana dla Gminy Kozy w projekcie Programu redukcja emitowanych substancji będzie trudna do osiągnięcia.	Uwzględniono częściowo. Szacunkowe koszty nie są obligatoryjne do wydatkowania. Wskazują one tylko rząd wielkości środków jakie należy zainwestować w poprawę jakości powietrza. Zwykle gminy dofinansowują zmiany systemów ogrzewania (w różnej wysokości) co oznacza, że ponoszą tylko część tych kosztów. Ponadto pozostałe środki mogą pochodzić z ogólnopolskich programów wsparcia np. Czyste Powietrze, Stop Smog. Część środków będzie wydatkowana z własnych zasobów mieszkańców. W Programie opisano szczegółowo możliwości otrzymania wsparcia przez samorządy oraz mieszkańców.

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
					116 kotłów zaplanowanych do wymiany to (w zależności od powierzchni mieszkania) około 4-6 Mg redukcji PM10. Po zmianach założeń scenariusza bazowego oraz po zmianie sposobu wskazania wymaganego efektu rzeczowego na terenie Gminy Kozy należy zmienić nieefektywne indywidualne źródła ciepła na paliwa stałe na powierzchni 510 m ² .
104	Wójt Gminy Kozy	tabela 133	2. Wysokość nakładów, jakie mają być przeznaczone na prowadzenie edukacji ekologicznej, związanej z ochroną powietrza (tab. nr 133) znaczenie przekracza możliwości finansowe Gminy Kozy.		Uwzględniono częściowo. Szacunkowe koszty nie są obligatoryjne do wydatkowania. Wskazują one tylko rząd wielkości środków jakie należy zainwestować w poprawę jakości powietrza. Zwykle gminy dofinansowują zmiany systemów ogrzewania (w różnej wysokości) co oznacza, że ponoszą tylko część tych kosztów. Ponadto pozostałe środki mogą pochodzić z ogólnopolskich programów wsparcia np. Czyste Powietrze, Stop Smog. Część środków będzie wydatkowana z własnych zasobów mieszkańców. W Programie opisano szczegółowo możliwości otrzymania wsparcia przez samorządy oraz mieszkańców.
105	Wójt Gminy Kozy	PDK, tabela 147	3. W tabeli nr 147 Działania operacyjne, Intensywne kontrole instalacji spalania paliw stałych - zwracamy uwagę na fakt, iż w przypadku gmin, gdzie nie ma straży miejskiej, dużym problemem jest przeprowadzanie kontroli, kiedy alarm smogowy ogłaszany jest w dni wolne od pracy. Rozwiązaniem mógłby być zapis umożliwiający wykonanie działań kontrolnych np. poprzez zaangażowanie Policji		Nie uwzględniono. Zadania Policji określa ustawa o Policji. Za kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w tym zakresie odpowiadają gminy (art. 379 ustawy Prawo

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			w dni wolne od pracy.		ochrony środowiska). Mogą takie kontrole realizować poprzez strażę gminne lub poprzez upoważnionych pracowników.
106	Wójt Gminy Kozy		4. Ponadto pragniemy zwrócić uwagę jeszcze na jedną kwestię. Przeprowadzając kontrole kotłowni przydomowych pracownicy tut. Urzędu wielokrotnie spotykali się z dużym zadymieniem i dokuczliwym zapachem spowodowanymi spalaniem wyłącznie węgla kamiennego, pochodzącego z legalnie działających składów. Negatywne opinie na temat pogarszającej się jakości węgla zgłaszali również mieszkańcy naszej Gminy. Proponujemy większe zaangażowanie służb, w których kompetencji jest kontrola jakości paliw na składach opału.		Udzielono odpowiedzi W ramach Programu nie ma możliwości wskazywania działań, które narzucałyby obowiązki na realizujących kontrole w zakresie sprzedaży i dopuszczenia paliw do obrotu. Kontrole jakości paliw prowadzone są przez Inspekcję Handlową.
107	Wójt Gminy Mierzęcice		1) projekt ww. dokumentu brzmi: „Zakłada się, że jednostki samorządu terytorialnego powinny udzielać wsparcia finansowego w postaci dotacji dla mieszkańców i jednostek wpisanych w lokalne regulaminy dofinansowań zgodnie z wytycznymi i ustalonymi priorytetami działań, które mogą być określone w PONE, PGN lub gminnym programie niskoemisyjnym. Zlikwidowane urządzenia pozaklasowe również można zastąpić: kotłem gazowym, olejowym, nowoczesnym kotłem na węgiel lub biomasę - spełniającym wymagania klasy 5 lub ekoprojektu, ogrzewaniem elektrycznym lub pompą ciepła.”. Nieuzasadnione jest wskazanie finansowania wymiany źródeł ciepła wyłącznie przez jednostki samorządu terytorialnego w obliczu funkcjonowania programu rządowego Czyste Powietrze.	Władze gminy podejmują działania w celu pozyskania środków na wymianę indywidualnych systemów grzewczych i termomodernizacji budynków, jednak warunki dofinansowania często są bardzo obwarowane i wykluczają możliwość skorzystania z dofinansowania przez mieszkańca tj. ograniczenia związane z dochodem, niespełnienie warunków regulaminów odnośnie osiągnięcia wskaźnika EP (zapotrzebowanie na nieodnawialną energię pierwotną).	Nie uwzględniono. Program "Czyste powietrze" wskazano jako jedno z możliwych źródeł finansowania.
108	Wójt Gminy Mierzęcice		2) POP powinien wskazywać wprowadzenie współfinansowania lub innej formy dofinansowania dla gmin, które nie dysponują strażami gminnymi. Przeprowadzenie kontroli po godzinach pracy Urzędu oraz w dni wolne od pracy, w gminach które nie dysponują tymi służbami jest utrudnione, a nawet wręcz niemożliwe. Ponadto pracownicy urzędu, którzy prowadzą kontrole, nie mają możliwości wystawienia mandatów. Ponadto koszty wykonania analizy laboratoryjnej pobranych próbek popiołu wraz z opisem, przewyższają wysokość mandatu karnego. W przypadku gmin, które nie posiadają straży gminnych wskazanie większego zaangażowania Policji w nadzór nad przestrzeganiem przepisów w zakresie		Nie uwzględniono Nie jest zadaniem Programu ochrony powietrza nakładanie na organy państwowe obowiązku wprowadzania zmian do obowiązujących przepisów. Pracownicy urzędów mogą prowadzić kontrole na podstawie art. 379 ustawy Prawo ochrony środowiska. W przypadku prowadzenie kontroli przez pracowników urzędów możliwe jest pouczenie

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			ochrony powietrza (m.in. kontrola urządzeń grzewczych),		lub skierowanie sprawy do sądu.
109	Wójt Gminy Mierzęcice		3) zapisy projektu POP wskazują, że niezbędne jest przeszkolenie kadry urzędników na szczeblu gminnym w zakresie stosowania przepisów, np. art. 363, 368, 379 ustawy Prawo ochrony środowiska oraz udzielenie pisemnych wytycznych, w zakresie sposobu przeprowadzania działań kontrolnych w terenie, mających na celu eliminację negatywnego oddziaływania na środowisko przez osoby fizyczne. Zapisy POP powinny uwzględniać organizację kolejnego cyklu szkoleń przez Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego skierowanych do pracowników samorządowych, a także funkcjonariuszy Policji dotyczących kontroli indywidualnych palenisk. Zapisy POP powinny wskazywać wytyczne, w zakresie sposobu przeprowadzania działań kontrolnych w terenie, w celu ujednolicenia sposobu przeprowadzania tych działań,		Nie uwzględniono. Szkolenia takie były prowadzone. Natomiast w Programie wskazano: "na szczeblu regionalnym możliwa jest wymiana doświadczeń pomiędzy jednostkami w realizacji poszczególnych działań naprawczych na rzecz ochrony powietrza."
110	Wójt Gminy Mierzęcice		4) zapisy projektu POP w części dotyczącej kontroli nie wskazują roli służb kominiarskich w prawidłowym funkcjonowaniu systemu ogrzewania nieruchomości, a także przeprowadzania przez służby kontrolujące, służby kominiarskie -inwentaryzacji zmierzającej do tworzenia ewidencji emisyjności budynków,		Nie uwzględniono. Wykorzystanie służb kominiarskich planowane jest w przypadku wdrożenia na szczeblu krajowym Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków. Ponadto gminy prowadzą inwentaryzacje za pomocą ankiet i wywiadu terenowego.
111	Wójt Gminy Mierzęcice		5) projekt POP określa wskaźniki monitorowania postępu dla działania naprawczego -„Prowadzenie kontroli przestrzegania przepisów ograniczających używanie paliw lub urządzeń do celów grzewczych oraz zakazu spalania odpadów", jako: - liczbę przeprowadzonych kontroli w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów w urządzeniach nie przeznaczonych do tego wraz z podaniem liczby popełnionych wykroczeń, udzielonych pouczeń, wystawionych mandatów, spraw skierowanych do sądu [szt.] " - liczbę przeprowadzonych kontroli w zakresie przestrzegania wymagań określonych w tzw. uchwale antysmogowej o której mowa w art. 96 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska obowiązującej na terenie województwa śląskiego (zapisów		Uwzględniono. Wprowadzono następujące wskaźniki: 1) liczba [szt.] przeprowadzonych kontroli w zakresie: – przestrzegania zakazu spalania odpadów w urządzeniach nieprzeznaczonych do tego wraz z podaniem liczby popełnionych wykroczeń, udzielonych pouczeń, wystawionych mandatów, spraw skierowanych do sądu, – przestrzegania wymagań określonych w śląskiej uchwale

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			śląskiej uchwały antysmogowej), w tym miast grodzkich wraz z podaniem liczby popełnionych wykroczeń, udzielonych pouczeń, wystawionych mandatów oraz spraw skierowanych do sądu [szt.] Prowadzone kontrole odbywają się w sposób systemowy - nie ma osobnych kontroli przestrzegania zakazu spalania odpadów i osobnych kontroli przestrzegania zapisów uchwały antysmogowej. Stosowanie osobnych wskaźników może spowodować błędne wyciąganie wniosków i sztuczne mnożenie ilości kontroli. Proponuję, aby podział ww. wskaźników dotyczył: - liczby przeprowadzonych kontroli w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów w urządzeniach nie przeznaczonych do tego oraz w zakresie przestrzegania wymagań określonych w tzw. uchwale antysmogowej, - liczby przeprowadzonych kontroli w zakresie zakazu palenia na powierzchni ziemi pozostałości roślinnych z ogrodów oraz zakazu rozpalania ognisk,		antysmogowej, wraz z podaniem liczby popełnionych wykroczeń, udzielonych pouczeń, wystawionych mandatów oraz spraw skierowanych do sądu; 2) liczba przeprowadzonych kontroli w zakresie zakazu spalania na powierzchni ziemi pozostałości roślinnych z ogrodów [szt.]
112	Wójt Gminy Mierzęcice		6) projekt POP określa wskaźniki monitorowania postępu dla działania naprawczego - „Ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych”. W przypadku, gdy zadania polegające na ograniczeniu emisji z instalacji o małej mocy są realizowane z udziałem gminy, pozyskanie ww. danych nie stanowi problemu. Jednakże, jeżeli zadanie realizowane jest przez właścicieli nieruchomości samodzielnie bądź z innych źródeł dofinansowania, wówczas gmina nie posiada danych, o których mowa powyżej. Zatem należy wprowadzić w POP zapis obligujący właścicieli nieruchomości oraz instytucje dofinansowujące zadania mieszkańców danej gminy do przekazywania stosownych informacji do właściwego Urzędu. Należy uwzględnić w POP zapis, że dane dotyczące powierzchni lokali mogą być pozyskane z ewidencji podatkowej danej gminy,		Nie uwzględniono. Program nie reguluje sposobu pozyskania danych. Ewidencja podatkowa może być jednym ze źródeł pozyskiwania danych bez wskazywania tego w Programie.
113	Wójt Gminy Mierzęcice		7) rozdział POP o kontroli nie porusza zakresu kontroli nieruchomości wielorodzinnych, również komunalnych (kto i na jakiej podstawie kontroluje te nieruchomości) oraz nie porusza zakresu kontroli nieruchomości użytkowanych przez podmioty gospodarcze. W POP do kontroli wskazano „sektor handlowy		Nie uwzględniono. WIOŚ realizuje plan kontroli, który przygotowuje w oparciu o ustawę o Inspekcji Ochrony Środowiska i nie ma potrzeby, aby w Programie powielać zapisy

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			i usługowy", jednakże nie wskazano, że wyznaczonym do kontrolowania jest tutaj przede wszystkim WIOŚ. Należy uwzględnić w monitorowaniu realizacji POP sprawozdania z wyników kontroli przeprowadzonych przez WIOŚ w zakresie działań związanych z redukcją emisji w sektorze przedsiębiorców,		innych ustaw. Nie jest zadaniem Programu ingerować w zaplanowane przez wspomnianą inspekcję działania. Natomiast w POP dodatkowo do prowadzenia kontroli zostały zobowiązane gminy.
114	Wójt Gminy Mierzęcice		8) rozdział POP o kontroli nie odnosi się do kontroli jakości sprzedawanego paliwa stałego (kto i na jakiej podstawie kontroluje te podmioty),		Udzielono odpowiedzi. W ramach Programu nie ma możliwości wskazywania działań, które narzucałyby obowiązki na realizujących kontrole w zakresie sprzedaży i dopuszczenia paliw do obrotu. Za kontrolę jakości sprzedawanych paliw odpowiada Inspekcja Handlowa.
115	Wójt Gminy Mierzęcice		9) zgodnie z zapisami POP „Starostowie, prezydenci miast, burmistrzowie i wójtowie zobowiązani są do sporządzania sprawozdań z realizacji działań naprawczych wskazanych w Programie w danym roku za rok poprzedni i ich przekazywania w terminie do 31 stycznia każdego roku Zarządowi Województwa Śląskiego. Zakres informacji przekazywanych przez jednostki realizujące poszczególne działania naprawcze określony jest w ramach internetowej platformy sprawozdawczej, która udostępniana jest poszczególnym jednostkom corocznie przez Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego do końca roku sprawozdawczego - do dnia 31 stycznia za rok poprzedni." - z powyższego wynika, że zarówno przekazanie sprawozdania do Marszałka, jak i otrzymanie przez zobowiązany podmiot odpowiedniego wzoru sprawozdania nastąpi w tym samym terminie,		Uwzględniono. Zmieniono na zapisy. Udostępnianie arkusza dla gmin wskazano do końca roku (do 31 grudnia).
116	Wójt Gminy Mierzęcice		10) w zakresie działań promocyjnych i edukacyjnych należy uwzględnić informowanie o wymogu likwidacji pozaklasowych kotłów i pieców zgodnie z harmonogramem uchwały antysmogowej oraz promowania odnawialnych źródeł energii. Należy również uwzględnić konieczności prowadzenia działań edukacyjnych przez strażników miejskich oraz urzędników gminnych bezpośrednio u właścicieli nieruchomości oraz informowania właścicieli nieruchomości jedno-		Uwzględniono. W harmonogramach realizacji znalazły się zapisy, iż działania edukacyjne powinny być realizowane poprzez: - prowadzenie akcji edukacyjnych uświadamiających mieszkańcom zagrożenia dla zdrowia, jakie niesie ze sobą zanieczyszczenie

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			i wielorodzinnych o wymogach uchwały antysmogowej i konsekwencjach za jej niestosowanie,		powietrza, - prowadzenie akcji edukacyjnych uświadamiających mieszkańcom wpływ spalania paliw niskiej jakości oraz odpadów na jakość powietrza, - prowadzenie akcji informacyjnych na temat obowiązującej śląskiej uchwały antysmogowej.
117	Wójt Gminy Mierzęcice		11) wskazanie sposobu informowania mieszkańców o złej i bardzo złej jakości powietrza poprzez tablice elektroniczne przewoźników publicznych. Realizacja takiego zalecenia jest możliwa przy bezpośrednim przekazywaniu danych z monitoringu państwowego do przewoźników publicznych, min. do Zarządu Transportu Metropolitalnego. Wskazanie również sposobu informowania mieszkańców o złej i bardzo złej jakości powietrza poprzez system powiadamiania SMS dla danego regionu - RSO,		Uwzględniono. W zakresie sposobu informowania mieszkańców o złej jakości powietrza poprzez tablice elektroniczne przewoźników publicznych. Dodano zapis dla WCZK: wnioskuję do RCB o wysłanie ostrzeżeń SMS.
118	Wójt Gminy Mierzęcice		12) rozważenie wprowadzenia czasowego ograniczenia lub zaprzestania wprowadzania zanieczyszczeń do powietrza przez podmioty korzystające ze środowiska (dla których poziomy dopuszczalne w powietrzu zostały przekroczone), w przypadku ogłoszenia alarmu - poziom III w ramach PDK (Planu działań krótkoterminowych),		Nie uwzględniono. Działanie takie zostało opisane w rozdziale 1.11.4.1. Aktualnie nie ma odpowiednich zapisów w wydanych pozwoleniach zintegrowanych. Działanie to wymaga zmian prawa odnośnie zakresu wniosku o wydanie pozwolenia lub jego aktualizację.
119	Wójt Gminy Mierzęcice		13) w zapisach PDK - Poziom III - nie ujęto zapisu o konieczności informowania Inspekcji Transportu Drogowego i Policji. We wskaźnikach monitorowania nie uwzględniono również „Ilości prowadzonych kontroli pojazdów przez Policję oraz Inspekcję Transportu Drogowego”,		Uwzględniono. W zakresie ujęcia zapisu o konieczności informowania ITD oraz Policji. Uwzględniono zapis we wskaźnikach monitorowania.
120	Wójt Gminy Mierzęcice		14) w PDK stanowiącym załącznik do POP zaleca się korzystanie z komunikacji miejskiej indywidualnej, która często emituje więcej spalin niż samochody osobowe. Istotna jest sukcesywna wymiana taboru komunikacji miejskiej, na niskoemisyjne pojazdy,		Nie uwzględniono. Korzystanie z komunikacji zbiorowej ma na celu zmniejszenie natężenia ruchu drogowego. Sukcesywna wymiana taboru komunikacji miejskiej stanowi

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
					działanie długoterminowe.
121	Wójt Gminy Mierzęcice		15) w budynkach powinien zostać wprowadzony całkowity zakaz montażu kotłów węglowych, z jednoczesną możliwością uzyskania dogodnego dofinansowania do wymiany źródła ciepła. Niewłaściwe jest także wskazywanie możliwości stosowania kotłów olejowych, które przyczyniają się do dużej emisji CO ₂ w stosunku do innych niskoemisyjnych źródeł ogrzewania. Teren gminy jest w większości zgazyfikowany, mieszkańcy z pewnością zmieniliby ogrzewanie swoich budynków na ogrzewanie z wykorzystaniem paliwa gazowego. Jednak, aby paliwo gazowe było konkurencyjne do innych rodzajów paliw (węgiel, drewno) należałoby wprowadzić dopłaty do cen gazu lub ulgi podatkowo-akcyzowe. Wskazanie takich zapisów w programie może przyczynić się do zmiany przepisów prawa w tym zakresie, istniejący problem ogrzewania budynków urządzeniami na paliwo stałe.		Nie uwzględniono. Nie ma podstaw prawnych do tego, aby Program ochrony powietrza dla województwa śląskiego wskazywał sposób prowadzenia polityki cenowej poszczególnych paliw. Zadanie powinno zostać wskazane w krajowym POP lub innych dokumentach o randze krajowej.
122	Wójt Gminy Porąbka	str.194	Ograniczenie emisji wtórnej pyłu poprzez czyszczenie dróg na mokro po okresie zimowym Ograniczenie emisji wtórnej pyłów po okresie zimowym polega na przynajmniej jednorazowym wyczyszczeniu na mokro wszystkich dróg utwardzonych w okresie kwiecień - maj (tylko, jeśli temperatura powietrza jest wyższa niż 3oC). Naszym zdaniem czyszczenie dróg na mokro z technicznego punktu widzenia powinno dotyczyć tylko dróg ograniczonych krawężnikami, pod warunkiem stwierdzenia, że dana droga wymaga takiego czyszczenia. Obecnie w okresie zimowym często nie wykorzystuje się piaskarek do posypywania dróg, ponieważ nie wymagają tego warunki atmosferyczne. Odpowiedzialni za czyszczenie tych dróg są ich zarządcy, w większości na naszym terenie to drogi krajowa, wojewódzka i powiatowe. Tym samym Wójt Gminy nie może odpowiadać i sprawozdawać czyszczenia dróg należących do innych zarządców. Z kolei drogi gminne, w większości stanowią drogi asfaltowe, gdzie często asfalt położony został w miejscu istniejących dróg tłuczniowych i ich konstrukcja w znakomitej większości nie spełnia wymagań dla danych kategorii dróg. Drogi te są naprawiane i remontowane na bieżąco. Trudno wyobrazić sobie czyszczenie na mokro		Nie uwzględniono. Działanie zostało wskazane tylko w katalogu dobrych praktyk. Nie wskazano działania w harmonogramie jako obligatoryjnego do realizacji. Gminy oraz zarządcy dróg powinni realizować czyszczenie dróg zgodnie z własnym harmonogramem oraz obowiązującymi przepisami.

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			takich dróg, bo mogłoby to spowodować ich zniszczenie. Ponadto drogi bez krawężników ulegają samoczynnemu oczyszczaniu z pyłów podczas opadów deszczu. Takie drogi konstrukcyjnie posiadają naturalne odwodnienia.		
123	Wójt Gminy Porąbka	str. 222	Wskaźniki monitorowania postępu Ponieważ wymiana kotła w większości przypadków nie wymaga zgłoszenia żadnemu organowi administracji publicznej, Gmina nie ma możliwości ewidencji wszystkich wymienionych w gminie kotłów. W sprawozdaniu z realizacji Programu będziemy w stanie podać jako wartość wskaźnika monitorowania postępu realizacji zadania tylko dla tych budynków, które otrzymają dofinansowanie z Gminy lub za jej pośrednictwem. Tymczasem na pewno są i nadal będą przypadki, kiedy mieszkańcy będą wymieniać kotły we własnym zakresie. Wskaźnik nie będzie zatem miarodajny. Ponadto uważamy, że środki na edukację ekologiczną w wysokości 50 000 zł na rok, są zdecydowanie za wysokie. Prowadzimy edukację ekologiczną w szerokim zakresie, ale staramy się dużo zadań wykonywać oszczędnie, we własnym zakresie, poprzez działania w szkołach z pomocą nauczycieli czy też nasze strony internetowe, czy media społecznościowe, co nie wymaga aż takich nakładów.		Udzielono odpowiedzi. Rozwiązaniem problemu pozyskiwania danych może być wprowadzenie Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków. Szacunkowe koszty realizacji działań edukacyjnych nie są obligatoryjne do wydatkowania. Edukację można realizować angażując mniejsze środki. Wskaźnikiem monitorowania postępu jest np. liczba kampanii edukacyjnych, a nie ilość wydatkowanych środków.
124	Wójt Gminy Porąbka	str. 277	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska realizuje monitoring środowiska i w oparciu o wyniki ze stanowisk pomiarowych jakości powietrza określa ryzyko lub wystąpienie przekroczenia wartości dopuszczalnych, docelowych lub alarmowych substancji w powietrzu. Oczywiście rozumiemy, że nie da się umieścić urządzeń pomiarowych Inspekcji Ochrony Środowiska w każdej miejscowości, tym niemniej, modelowanie nie zawsze daje naszym zdaniem wyniki miarodajne. Być może rozwiązaniem byłyby mobilne stacje monitorowania emisji, które dla sprawdzenia wyników mogłyby zostać wykorzystane w różnych miejscowościach. Wiele gmin jest wyposażona w swoje stanowiska pomiarowe jakości powietrza i występują takie sytuacje, że na danym terenie został ogłoszony alarm o poziomie III a wskazania urządzeń pomiarowych na tym terenie nie wskazują jakichkolwiek przekroczeń. Często bywa i tak, że podczas alarmu jest wysoka temperatura i urzędnicy nie mają, jak		Nie uwzględnione Za monitorowanie jakości powietrza odpowiada GIOŚ w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska i opiera monitoring na metodach referencyjnych. W Programie nie ma możliwości wskazywania zadań ukierunkowanych na rozszerzenie monitoringu krajowego, ponieważ nie są to działania pozwalające na obniżenie stężeń zanieczyszczeń. Rozszerzenie monitoringu pozwoliłoby na bardziej precyzyjne śledzenie zmian w jakości powietrza, tym niemniej należy korzystać z dostępnych na chwilę

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			sprawdzić palenisk domowych, ponieważ w ciągu dnia mieszkańcy nie palą w piecach.		obecną źródeł, m.in. Portalu Jakości Powietrza GIOŚ http://powietrze.gios.gov.pl/ , na którym publikowane są bieżące informacje na temat jakości powietrza.
125	Wójt Gminy Porąbka	Strona 287 – 287 (tabela 145-146)	<p>Działania przewidziane do realizacji w przypadku ogłoszenia alarmu poza alarmem ze względu na przekroczenia stężeń ozonu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Intensywne kontrole instalacji spalania paliw stałych w zakresie spalania odpadów oraz przestrzegania zapisów uchwały antysmogowej, • Wzmoczone kontrole w zakresie zakazu spalania pozostałości roślinnych na powierzchni ziemi na terenach zabudowanych, • Kontrole czystości dróg wyjazdowych z budowy, Wskaźniki monitorowania • Ilość przeprowadzonych kontroli w trakcie trwania alarmu. <p>Naszym zdaniem nie ma znaczenia dla kontrolowanych ani dla stanu środowiska czy kontrole przeprowadzane są w czasie trwania alarmu, czy np. w ciągu kolejnych 48 godzin.</p> <p>Dlatego proponujemy, aby w opisie działań kontrolnych zapisać, że po wystąpieniu alarmu czas na wykonanie kontroli wynosi np. do 48 godzin od jego ustania tak aby Urzędnik miał możliwość przeprowadzenia kontroli, z uwzględnieniem dni wolnych od pracy.</p>	<p>W gminach wiejskich, w których nie ma straży gminnych niejednokrotnie przeprowadzenie kontroli jest bardzo utrudnione, ponieważ:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Alarmy przychodzą w godzinach popołudniowych, gdy Urząd Gminy już nie pracuje 2. Alarmy przysyłane są i dotyczą, dni wolnych od pracy, Świąt państwowych i kościelnych itp. 3. Pracownicy Urzędów Gmin zatrudnieni są na umowę o pracę i mają normowany czas pracy. W przypadku jakichkolwiek uchybień w tym zakresie Gminy są karane przez Państwową Inspekcję Pracy. Tak naprawdę, przy braku straży gminnych, brak jest, w zgodności z obowiązującym prawem pracy, możliwości wykonywania kontroli poza godzinami pracy Urzędnika. 	<p>Nie uwzględniono.</p> <p>Komunikaty dotyczące ryzyka przekroczenia poziomu informowania lub alarmowego są przysyłane przez RWMS GIOŚ. PDK nie reguluje poprawności tych komunikatów. Kontrole powinny być przeprowadzone w czasie trwania alarmu. Rekomenduje się podjęcie przez gminy działań polegających na podpisaniu umów z miastami ościennymi w zakresie współpracy oraz rozszerzenie umów z pracownikami na prowadzenie dyżurów.</p>
126	Wójt Gminy Porąbka	str. 295	<p>Starostowie, prezydenci miast, burmistrzowie i wójtowie zobowiązani są do sporządzania sprawozdań z realizacji działań naprawczych wskazanych w Programie w danym roku za rok poprzedni i ich przekazywania w terminie do 31 stycznia każdego roku Zarządowi Województwa Śląskiego. Zakres informacji przekazywanych przez jednostki realizujące poszczególne działania naprawcze określony jest w ramach internetowej platformy sprawozdawczej, która udostępniana jest poszczególnym jednostkom corocznie przez Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego do końca roku sprawozdawczego - do dnia 31 stycznia za rok poprzedni. Sprawozdania powinny być przekazywane wyłącznie w formie elektronicznej poprzez internetową platformę</p>	<p>Sprawozdanie wymaga dużo nakładów pracy, zebrania zestawień, rozliczeń w Funduszach dofinansowujących itp., dlatego uważamy, że niemożliwe jest ich wykonanie do końca stycznia następnego roku.</p>	<p>Uwzględniono częściowo.</p> <p>Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na Zarząd Województwa obowiązek przekazania sprawozdania z realizacji Programu do 31 marca każdego roku za rok poprzedni. Zarząd Województwa musi wcześniej pozyskać i zweryfikować dane. Termin wydłużono do 15 lutego.</p>

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			sprawozdawczą do jednostki organizacyjnej właściwej do spraw środowiska w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Śląskiego jako wypełniony zbiór danych. Do tej pory sprawozdania były sporządzane do końca kwietnia, dlatego wnosimy o pozostawienie tego terminu.		
127	Burmistrz Gminy Łazy		Wielkości redukcji dla PM10, PM 2,5 i benzo(a)pirenu do powietrza ze źródeł małej mocy do 1 MW jako działanie wskazane w harmonogramie, są wysokie, a osiągnięcie przez gminę efektów ekologicznych będzie trudne do zrealizowania i uzależnione będzie od posiadanych środków finansowych przeznaczonych na ten cel.		Uwzględniono. Do scenariusza bazowego dodano wielkość redukcji wynikającą z realizacji uchwały antysmogowej i działań naprawczych.
128	Burmistrz Miasta Mikołowa		1. Przedłożony projekt nakłada na gminę obowiązki niemożliwe do zrealizowania zatem nie może być zaopiniowany pozytywnie. Szacunkowy koszt wymaganej redukcji emisji pyłu PM2,5 wynosi 42 600 000 zł natomiast po uwzględnieniu kosztów redukcji emisji B(a)P wzrasta do kwoty 71 055 000 zł. Przedstawione kwoty jednoznacznie wskazują na brak możliwości wywiązania się z realizacji zadań wskazanych w programie.		Uwzględniono częściowo. Szacunkowe koszty nie są obligatoryjne do wydatkowania. Wskazują one tylko rząd wielkości środków jakie należy zainwestować w poprawę jakości powietrza. Zwykle gminy dofinansowują zmiany systemów ogrzewania (w różnej wysokości) co oznacza, że ponoszą tylko część tych kosztów. Ponadto pozostałe środki mogą pochodzić z ogólnopolskich programów wsparcia np. Czyste Powietrze, Stop Smog. Część środków będzie wydatkowana z własnych zasobów mieszkańców. W Programie opisano szczegółowo możliwości otrzymania wsparcia przez samorządy oraz mieszkańców.
129	Burmistrz Miasta Mikołowa		2. Nieuzasadnione jest wskazanie finansowania wymiany źródeł ciepła wyłącznie przez jednostki samorządu terytorialnego w obliczu funkcjonowania programu rządowego Czyste Powietrze. Należy jednak zauważyć, iż stopień skomplikowania wniosków o uzyskanie środków z programu Czyste Powietrze, jak również czas rozpatrywania złożonych wniosków powoduje, iż wielu mieszkańców odstępuje od tej możliwości i rezygnuje		Nie uwzględniono. Program "Czyste powietrze" wskazano jako jedno z możliwych źródeł finansowania.

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			z wymiany źródeł ciepła. Możliwość pozyskania środków przez gminy z programu Stop Smog jest również ogromnym obciążeniem zarówno finansowym jak i kadrowym dla gmin.		
130	Burmistrz Miasta Mikołowa		3. Jako termin przedkładania przez gminy sprawozdań rocznych został wskazany 31 stycznia roku następnego. Jest to czas niemożliwy do wykonania prawidłowego sprawozdania. Gmina musi zebrać dane zarówno z jednostek podległych jak i uzyskać je z WFOŚiGW – dotyczy programu Czyste Powietrze. Termin obowiązujący aktualnie tj. do 30 kwietnia jest optymalny dla wykonania sprawozdań.		Uwzględniono częściowo. Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na Zarząd Województwa obowiązek przekazania sprawozdania z realizacji Programu do 31 marca każdego roku za rok poprzedni. Zarząd Województwa musi wcześniej pozyskać i zweryfikować dane. Termin wydłużono do 15 lutego.
131	Burmistrz Miasta Mikołowa		4. Jako proponowane wskaźniki monitorowania wskazano powierzchnie budynków i lokali – informacje te, nie są przekazywane przez WFOŚiGW dla podmiotów objętych programem, zaś przepisy prawa uniemożliwiają gminie pobranie takich danych z deklaracji podatkowych. Powyższe powoduje, iż dla części nieruchomości podawane są wielkości średnie uzyskane z danych GUS-u, a to często powoduje niedoszacowanie, czyli brak osiągniętych efektów ekologicznych. Należałoby wprowadzić przepis pozwalający na czerpanie takich danych z deklaracji podatkowych lub zlikwidować przedmiotowy wskaźnik.	Sprawozdanie w części dotyczącej liczby nowo wybudowanych budynków mieszkalnych, które wykorzystują niskoemisyjne lub zeroemisyjne źródła ciepła, jak również liczba i powierzchnia budynków, w których przeprowadzono termomodernizację, winno być przedkładane do Urzędu Marszałkowskiego przez Starostwo Powiatowe, które posiada takie dane.	Uwzględniono częściowo. W części "ograniczenia i obowiązki..." (rozdział 2.2) wprowadzono zapis: "Jednostki posiadające informacje o realizacji działań wskazanych w harmonogramie realizacji działań naprawczych zobowiązane są do przekazywania gminom, na ich wnioski, ww. danych w celu umożliwienia przygotowania sprawozdania z realizacji Programu ochrony powietrza."
132	Burmistrz Miasta Mikołowa		5. Do czasu zinwentaryzowania budynków pod kątem źródeł ciepła wszelkie dane są szacunkowe. Wprowadzenie ogólnego ustawowego obowiązku składania deklaracji przez mieszkańców, w których musieliby określić sposób ogrzewania budynku, dane dotyczące źródła ciepła, oraz powierzchnię budynku, pozwoliłoby na bezkosztowe zinwentaryzowanie nieruchomości.		Nie uwzględniono. Gminy prowadzą inwentaryzację źródeł ciepła poprzez ankietyzację oraz inwentaryzację w terenie. Planowane jest wdrożenie na terenie całego kraju Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków.
133	Burmistrz Miasta Mikołowa		6. Odnosnie Planu Działań Krótkoterminowych należy zwrócić uwagę na problemy wynikające z konieczności przeprowadzania kontroli w dni wolne od pracy i święta. Stwarza to ogromne problemy wynikające z kodeksu pracy dotyczące głównie gmin małych zatrudniających niewielką		Uwzględniono częściowo w zakresie PCZK. Komunikaty dotyczące ryzyka przekroczenia poziomu informowania lub alarmowego są

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			ilość osób. Ponadto w celu uproszczenia procedury wskazane byłoby, aby Powiatowe Centra Zarządzania Kryzysowego bezpośrednio powiadamiały dyrektorów placówek oświatowych i opiekuńczych o wystąpieniu II lub III poziomu ostrzegania PDK. Przeniesienie tego obowiązku na samorządy gminne niepotrzebnie wydłuża procedurę.		przesyłane przez RWMŚ GIOŚ. PDK nie reguluje poprawności tych komunikatów. Kontrole powinny być przeprowadzone w czasie trwania alarmu. Rekomenduje się podjęcie przez gminy działań polegających na podpisaniu umów z miastami ościennymi w zakresie współpracy oraz rozszerzenie umów z pracownikami na prowadzenie dyżurów.
134	Prezydent Miasta Żory		1) W Programie brak jest jasno wskazanych danych wejściowych do określenia efektów zaproponowanych działań naprawczych. Powyższe nie pozwala na pełną analizę przedstawionych wyliczeń dla przewidywanych do osiągnięcia celów w poszczególnych scenariuszach, tym samym brak jest możliwości oceny, czy założone cele są możliwe do zrealizowania (np. prawidłowo oszacowana ilość budynków). Podobnie, w odniesieniu do kosztów brak jest możliwości oceny prawidłowości przyjętych w projekcie szacunków;		Udzielono odpowiedzi. Liczba budynków została określona w Centralnej Bazie Emisji KOBIZE. Sposób oszacowania kosztów opisano w rozdziale 1.9.2.
135	Prezydent Miasta Żory	tabele 103, 104, 107, 108 i 110	2) W odniesieniu do aglomeracji rybnicko-jastrzębskiej brak spójności danych przedstawionych w tabelach 103, 104, 107, 108 i 110: a) tabela 103 - suma szacunkowej redukcji emisji z sektora komunalno-bytowego w wyniku realizacji uchwały antysmogowej (scenariusz bazowy) pyłu PM 10 dla miast wchodzących w skład aglomeracji - Rybnika, Jastrzębia-Zdroju oraz Żor wynosi 336,17 Mg/rok. Natomiast w tabeli 104 różnica pomiędzy emisją pyłu PM 10 w roku bazowym oraz w roku prognozy dla całej aglomeracji wynosi 265,24 Mg/rok. Dane dla pyłu PM _{2,5} oraz benzo(a)pirenu są tożsame w obu tabelach, b) tabela 107 - wymagana wielkość redukcji emisji pyłu PM ₁₀ w roku prognozy, określona w scenariuszu redukcji dla aglomeracji, wynosi 316,67 Mg/rok i jest mniejsza niż ww. suma szacunkowej redukcji w scenariuszu bazowym dla miast wchodzących w skład aglomeracji, wskazana w tabeli 103. Dodatkowo dla pyłu PM 2,5 wskazano wymaganą wielkość redukcji na poziomie 311,96 Mg/rok oraz dla benzo(a)pirenu na poziomie 0,255 Mg/rok.		Uwzględniono częściowo. Zmieniono dane w tabeli 104. Tabela 107 wskazuje ograniczenie emisji w scenariuszu redukcji, a tabela 103 ograniczenie emisji w scenariuszu bazowym (realizacja przepisów prawa) to inne wielkości.

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			Natomiast w tabeli 108 różnica pomiędzy emisją pyłu PM 10 w roku bazowym oraz w roku prognozy wynosi 581,95 Mg/rok, analogicznie różnica dla pyłu PM2,5 wynosi 572,22 Mg/rok oraz dla benzo(a)pirenu wynosi 0,360 Mg/rok. Dodatkowo wydaje się, że tytuł tabeli 108 jest nieprawidłowy - wskazano, że dotyczy zarówno scenariusza bazowego, jak i scenariusza redukcji, natomiast w treści zawiera inne dane, c) tabela 110 - wielkość emisji pyłu PM 10 z sektora komunalno-bytowego w roku prognozy określono na poziomie 577,73 Mg, podczas gdy w tabeli 108 emisję tą określono na poziomie 648,62 Mg/rok. Dane dla pyłu PM2,5 i benzo(a)pirenu są tożsame w obu tabelach;		
136	Prezydent Miasta Żory		Należy wskazać, że sposób postępowania w zakresie udzielania dotacji celowych ustalany jest odrębnie przez każdą gminę, tym samym moment dostarczenia wymaganych dokumentów, w tym dokumentu potwierdzającego złomowanie starego źródła ciepła, może być różny dla różnych gmin. Wobec powyższego proponuję: zapis: „W celu przyznania dofinansowania na montaż nowych urządzeń konieczne jest przedstawienie przez właściciela nieruchomości zaświadczenia o likwidacji starego źródła ogrzewania.” - pkt 1.8.3, str.195 projektu zastąpić sformulowaniem: „W toku realizacji dofinansowywanego zadania wymiany źródła ciepła konieczne jest dostarczenie przez właściciela nieruchomości dokumentu potwierdzającego trwałą likwidację starego źródła ciepła.” Ponadto należy wskazać, że zgodnie z ustawą o finansach publicznych, co potwierdza stanowisko Regionalnej Izby Obrachunkowej w Katowicach, niedopuszczalne jest udzielenie dotacji celowej jako zwrotu wydatków poniesionych na zrealizowanie określonego zadania lub celu przed udzieleniem dotacji. Obecnie projekt Programu mylnie może sugerować, że dofinansowanie do montażu nowego źródła ciepła następuje w formie refundacji poniesionych wcześniej kosztów;		Uwzględniono częściowo. Wprowadzono zapis wskazujący, że właściciel nieruchomości w celu uzyskania dofinansowania przedstawia oświadczenie o likwidacji starego źródła ogrzewania. Nie jest natomiast zadaniem POP wskazywania form dofinansowania. Tym bardziej, że wskazywane są możliwe źródła finansowania, w których również często następują zmiany zasad przyznawania wsparcia.
137	Prezydent Miasta Żory	PDK	Zjawisko smogu, jak wskazano również w treści opiniowanego Programu, jest spowodowane zbiegiem czynników atmosferycznych, takich jak temperatura, ciśnienie, brak wiatru itd. Wobec powyższego, należy		Nie uwzględniono. Wzmoczone i kontrole w trakcie trwania POZIOMU II i III maja również cel edukacyjny a kontrole

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			<p>stwierdzić, że przy tym samym ładunku emisji zanieczyszczeń z sektora komunalno-bytowego, bez jednoczesnego wystąpienia wszystkich czynników nie dojdzie do sytuacji przekroczenia poziomów informowania lub alarmowego określonych rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. z 2012 r. poz. 1031 ze zm.). Zintensyfikowane kontrole w czasie przekroczenia poziomów informowania i alarmowego nie spowodują zmniejszenia emisji zanieczyszczeń w tym czasie, ponieważ mieszkańcy nie zaprzestaną ogrzewania swoich domów. Edukacyjny i prewencyjny wymiar działań kontrolnych winien być zachowany poprzez ich systematyczność w całym okresie grzewczym, czego nie zapewni działanie akcyjne podczas sytuacji alarmowych.</p> <p>Wobec powyższego proponuję odejście od zapisów zawartych w PDK zobowiązujących do intensywnych kontroli instalacji spalania paliw stałych pod kątem spalania odpadów oraz realizacji zapisów uchwały antysmogowej w przypadku ogłoszenia poziomu II lub poziomu III i przeniesienie ich do podejmowanych środków operacyjnych poziomu I, przy czym proponuję by zapis w tym zakresie brzmiał:</p> <p>„Systematyczne kontrole instalacji spalania paliw stałych pod kątem spalania odpadów oraz realizacji zapisów uchwały antysmogowej.” Jednocześnie wymaganą minimalną ilość kontroli proponuję wyznaczyć na podstawie ilości mieszkańców lub ilości nieruchomości oraz ilości przekroczeń poziomu alarmowego w roku poprzedzającym wykonanie obowiązku kontroli. Za okres rozliczeniowy obowiązku przeprowadzonych kontroli proponuję przyjąć I i IV kwartał każdego roku;</p>		systematyczne powinny być prowadzone przez cały rok.
138	Prezydent Miasta Żory		<p>5) Podmioty korzystające ze środowiska zobowiązane do ograniczenia lub zaprzestania wprowadzania gazów i pyłów do powietrza - w pkt. 1.11.4.1 projektu wskazano, że w kierunkach działań (rozdział 1.8.2) zaproponowano przeprowadzenie na etapie wydawania pozwoleń dla instalacji przemysłowych analizy możliwości ograniczenia emisji zanieczyszczeń podczas ogłoszonego III poziomu ostrzegania. W rozdziale 1.8.2 brakuje wskazanej wyżej propozycji. Ze względu na znikomy wpływ przemysłu i energetyki na wielkość stężeń substancji objętych</p>		<p>Uwzględniano.</p> <p>Aktualnie nie ma odpowiednich zapisów w wydanych pozwoleniach zintegrowanych. Działanie to wymaga zmian prawa odnośnie zakresu wniosku o wydanie pozwolenia lub jego aktualizację.</p>

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			Programem, co potwierdza przedstawiony w rozdziale 1.5.2 projektu szacunkowy przyrost tła miejskiego i lokalnego w roku bazowym, proponuję wykreślenie z pkt 1.11.4.1. zapisu dotyczącego analizy możliwości ograniczenia emisji zanieczyszczeń podczas ogłoszonego III poziomu ostrzegania na etapie wydawania pozwoleń dla instalacji przemysłowych na emisję substancji do powietrza;		
139	Prezydent Miasta Żory		6) Termin przekazywania sprawozdań z realizacji programu - mając na uwadze konieczność pozyskiwania przez wójtów/burmistrzów/prezydentów miast danych do sprawozdań z wielu źródeł proponuję wydłużenie wskazanego w projekcie Programu terminu sprawozdawczości dla gmin i powiatów do końca lutego za rok poprzedni. Umożliwi to dochowanie terminów sprawozdawczych zarówno przez gminy, jak i przez zarząd województwa (art. 94 ust. 2a pkt 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska);		Uwzględniono częściowo. Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na Zarząd Województwa obowiązek przekazania sprawozdania z realizacji Programu do 31 marca każdego roku za rok poprzedni. Zarząd Województwa musi wcześniej pozyskać i zweryfikować dane. Termin wydłużono do 15 lutego.
140	Prezydent Miasta Żory		7) Całkowity zakaz stosowania paliw stałych - w pkt 3.5 projektu Działania naprawcze, które nie zostały wytypowane do wdrożenia wskazano, że nie ma obecnie powszechnej gotowości społeczeństwa do zaakceptowania tego typu ograniczeń. Zwracam się z prośbą o informację, czy teza ta opiera się na przeprowadzonych badaniach bądź ankietach. Należy w tym miejscu wskazać, że Gmina Miejskiej Żory rozważyła możliwość wprowadzenia zakazu eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie węgla. Biorąc pod uwagę rozwój infrastruktury ciepłowniczej oraz gazowej, a także znaczący spadek zainteresowania mieszkańców uzyskaniem dotacji na montaż urządzeń opalanych węglem, w przygotowaniu jest wniosek do Zarządu Województwa Śląskiego o uchwalenie przez Sejmik Województwa Śląskiego odrębnej uchwały, wprowadzającej zakaz na terenie Gminy Miejskiej Żory eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie węgla.		Udzielono odpowiedzi. Ewentualne uchwalenie przez Sejmik Województwa Śląskiego odrębnej uchwały, wprowadzającej zakaz spalania paliw stałych na terenie Gminy Miejskiej Żory nie jest przedmiotem POP, ale odrębnego postępowania.
141	Prezydent Sosnowca		1. Działania zmierzające do obniżenia emisji z indywidualnych systemów grzewczych, opalanych paliwami stałymi, polegające na zastąpieniu niskosprawnych urządzeń grzewczych podłączeniem do sieci ciepłowniczej, urządzeniami opalnymi gazem lub		Udzielono odpowiedzi. Ewentualne uchwalenie przez Sejmik Województwa Śląskiego odrębnej uchwały, wprowadzającej dalsze

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			innymi niskoemisyjnymi systemami grzewczymi, wskazane w Harmonogramie realizacji działań naprawczych w strefie aglomeracja górnośląska, w ramach których samorząd lokalny powinien udzielać wsparcia finansowego, nie uwzględniają zaostżenia wymagań uchwały antysmogowej w zakresie wprowadzenia zakazu spalania paliw stałych w indywidualnych systemach grzewczych. O zmiany zwrócił się do Sejmiku Województwa Śląskiego m.in. Sosnowiec - Uchwała Nr 351/XIX/2019 Rady Miejskiej w Sosnowcu z dnia 28 listopada 2019r. w sprawie przyjęcia apelu do Sejmiku Województwa Śląskiego dotyczącego ograniczeń w zakresie spalania paliw stałych na obszarze Miasta Sosnowiec. Zmian uchwały antysmogowej w tym zakresie nie przewidziano również wśród działań naprawczych „nie objętych Programem”.		ograniczenia w eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie węgla to odrębne postępowanie, a sam projekt tego rodzaju uchwały też będzie musiał być poddany konsultacjom społecznym i opiniowaniu.
142	Prezydent Sosnowca		2. W zakresie monitorowania realizacji Programu (Harmonogram realizacji działań naprawczych w strefie aglomeracja górnośląska (PL2401_ZSO): - wskaźnik monitorowania postępu dot. liczby nowowytwarzanych budynków mieszkalnych, które wykorzystują niskoemisyjne lub zeroemisyjne źródła ciepła [szt.] i [m2] jest niemiernodajny i trudny do określenia w danym roku, ponieważ rejestry budynków oddanych do użytkowania prowadzone przez służby powiatowego nadzoru budowlanego nie zawierają informacji o rodzajach zastosowanego w nich ogrzewania. Ponadto biorąc pod uwagę zapisy uchwały antysmogowej dla woj. śląskiego w nowobudowanych budynkach nie można instalować kotłów zasilanych paliwem stałym innych niż spełniających wymagania co najmniej klasy 5 lub ekoprojektu.		Uwzględniono. Wykreślono ten wskaźnik.
143	Prezydent Sosnowca		2. W zakresie monitorowania realizacji Programu (Harmonogram realizacji działań naprawczych w strefie aglomeracja górnośląska (PL2401_ZSO): - termin przekazania corocznego sprawozdania Marszałkowi Województwa do 31 stycznia (dotychczas 31 kwietnia) jest zbyt krótki. Działania naprawcze wskazane w Programie realizowane są przez różne jednostki i podmioty. Sporządzenie sprawozdania zgodnie ze wzorem wymaga zebrania szeregu informacji. W okresie stycznia jednostki sporządzają sprawozdania finansowe, statystyczne i inne, podsumowujące rok		Uwzględniono częściowo. Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na Zarząd Województwa obowiązek przekazania sprawozdania z realizacji Programu do 31 marca każdego roku za rok poprzedni. Zarząd Województwa musi wcześniej pozyskać i zweryfikować dane. Termin wydłużono do 15 lutego.

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			ubiegły. Pozyskanie od nich wymaganych informacji, a następnie ich przetworzenie wymaga zdecydowanie więcej czasu niż 30 dni od zakończenia roku sprawozdawczego.		
144	Urząd Miejski Dąbrowa Górnicza - Wydział Ochrony Środowiska		1. Proponuję wydłużenie terminu sprawozdania określonego w załączniku do projektu przedmiotowego dokumentu w tabeli 114 Harmonogram realizacji działań naprawczych w strefie aglomeracja górnośląska (PL2401 ZSO) - do końca lutego każdego roku za rok poprzedni		Uwzględniono częściowo. Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na Zarząd Województwa obowiązek przekazania sprawozdania z realizacji Programu do 31 marca każdego roku za rok poprzedni. Zarząd Województwa musi wcześniej pozyskać i zweryfikować dane. Termin wydłużono do 15 lutego.
145	Urząd Miejski Dąbrowa Górnicza - Wydział Ochrony Środowiska		2. Brak możliwości pozyskania kompletnych danych od organu nadzoru budowlanego dot. wskaźnika zaproponowanego w ww. tabeli 114 w zakresie liczby i powierzchni nowo wybudowanych budynków mieszkalnych, które wykorzystują niskoemisyjne lub zeroemisyjne źródła ciepła [szt.] i [m2],		Uwzględniono. Wykreślono ten wskaźnik.
146	Urząd Miejski Dąbrowa Górnicza - Wydział Ochrony Środowiska		3. Projekt powyższego Programu zakłada, że jednostki samorządu terytorialnego przede wszystkim ze swoich środków realizują podstawowe i generujące najwyższe koszty działania naprawcze pn. „Ograniczenie emisji z instalacji o malej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych” (tabela 114) co nie jest możliwe do udźwignięcia przez gminy bez wskazania dodatkowego źródła wsparcia.		Uwzględniono częściowo. Szacunkowe koszty nie są obligatoryjne do wydatkowania. Wskazują one tylko rząd wielkości środków jakie należy zainwestować w poprawę jakości powietrza. Zwykle gminy dofinansowują zmiany systemów ogrzewania (w różnej wysokości) co oznacza, że ponoszą tylko część tych kosztów. Ponadto pozostałe środki mogą pochodzić z ogólnopolskich programów wsparcia np. Czyste Powietrze, Stop Smog. Część środków będzie wydatkowana z własnych zasobów mieszkańców. W Programie opisano szczegółowo możliwości

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
					otrzymania wsparcia przez samorządy oraz mieszkańców.
147	Wójt Gminy Brenna		1.Pożądanymi wydają się być regulacje krajowe dotyczące obrotu paliwami i cen paliw (w tym przede wszystkim cen gazu), jako systemu wsparcia kosztów eksploatacyjnych (stosowanie dopłat do wymiany ogrzewania nie znajduje oczekiwanego zainteresowania wśród społeczeństwa).		Nie uwzględniono. Nie jest zadaniem POP dla województwa wskazywanie sposobu prowadzenia polityki cenowej poszczególnych paliw. Takie zadanie raczej powinno zostać wskazane w krajowym POP.
148	Wójt Gminy Brenna		2.Kontrole gospodarstw domowych w zakresie przestrzegania zakazu spalania odpadów w piecach i na otwartych przestrzeniach powinny być realizowane przede wszystkim przez służby Policji i straży miejskiej (gminy, które nie posiadają straży miejskiej/gminnej wyraźnie powinna być wskazana Policja jako główny wykonawca, szczególnie w okresach świątecznych soboty, niedziele)		Nie uwzględniono. Zadania Policji określa ustawa o Policji i nie obejmuje prowadzenia kontroli przestrzegania prawa ochrony środowiska. Za kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w tym zakresie odpowiadają gminy (art. 379 ustawy Prawo ochrony środowiska). Mogą takie kontrole realizować poprzez straże gminne lub poprzez upoważnionych pracowników. W harmonogramach realizacji POP wskazano konieczność prowadzenia rutynowych kontroli na terenie całego województwa. Dodatkowo w PDK wskazano konieczność prowadzenia kontroli w trakcie dni z POZIOMEM II i III PDK.
149	Wójt Gminy Brenna		3. Program powinien zakładać zwiększenie liczby punktów pomiarowych WIOŚ		Nie uwzględniono. Za monitoring jakości powietrza odpowiada GIOŚ. Program nie może naruszać kompetencji GIOŚ.
150	Wójt Gminy Brenna		4.Wydłużenie terminu składania sprawozdań wykonania POP. ponieważ planowany termin 31 stycznia, jest technicznie niemożliwy do zrealizowania w związku z koniecznością pozyskania dużej ilości danych do		Uwzględniono. Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na Zarząd Województwa obowiązek

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			wykonania sprawozdania.		przekazania sprawozdania z realizacji Programu do 31 marca każdego roku za rok poprzedni. Zarząd Województwa musi wcześniej pozyskać i zweryfikować dane. Termin wydłużono do 15 lutego.
151	Wójt Gminy Brenna		5.Na stronic 196 wskazuje się na kontrolę faktur za paliwo, co wydaje się być trudne do zrealizowania, ponieważ nabywcy nic mają obowiązku zachowania takich rachunków.		Nie uwzględniono. W województwie śląskim obowiązuje uchwała antysmogowa, która wprowadza ograniczenia w rodzaju stosowanych paliw. W związku z tym, aby udokumentować stosowanie właściwego paliwa, nabywca powinien żądać od sprzedawcy świadectwa jakości paliwa, a sprzedający ma obowiązek takie świadectwo przedstawić.
152	Wójt Gminy Brenna		6.Na stronic 221 w opisie zamiast „Działania zmierzające do obniżenia emisji powinny być dokonywane z poniżej ustalona hierarchią: I) zastąpienie niskosprawnych urządzeń grzewczych podłączeniem do sieci ciepłowniczej lub urządzeniami opalany gazem. " Sugerujemy zastąpienie sformułowania „powinny być" na „zaleca się" ponieważ w przypadku braku sieci gazowej lub ciepłowniczej beneficjent nie ma możliwości wyboru i z przyczyn technicznych montowany jest kocioł na paliwo stałe V klasy, a nie np. gazowy. Uchwała antysmogowa pozwala na stosowanie kotłów 5 klasy, a zatem nic powinno się narzucać stosowanie w pierwszej kolejności paliwa gazowego		Uwzględniono.
153	Wójt Gminy Brenna		8.Na stronie 225 tabela 134 minimum kontroli w gminie miejskiej - czy zamysłem autora było wpisanie jedynie gmin miejskich?		Uwzględniono. W harmonogramie dla strefy śląskiej wprowadzono obowiązek prowadzenia kontroli w każdej gminie uzależniając ich liczbę od liczby mieszkańców: minimum 20 kontroli w roku w gminach powyżej 50 tys.

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
					mieszkańców minimum 10 kontroli w roku w gminach do 50 tys. mieszkańców.
154	Wójt Gminy Brenna		9.Na stronie 261 powiadomienie o przekroczeniu poziomu alarmowego lub informowania dla gmin powinno nastąpić najpóźniej do godziny np. 11.00 - 12.00, ponieważ pracownicy gmin. które nie posiadają własnej straży miejskiej/ gminnej muszą przeprowadzić kontrole w ramach godzin pracy, co okazuje się niemożliwym w przypadku otrzymania powiadomienia pod koniec dnia pracy, (a takie sytuacje miały miejsce kilka razy od czasu obowiązkowych kontroli)		Nie uwzględniono. Zgodnie z procedurą powiadamiania o ryzyku wystąpienia oraz o wystąpieniu przekroczeniu poziomu alarmowego lub poziomu informowania dla pyłu zawieszonego PM10 wydaną przez GIOŚ, RMWS w Katowicach przekazuje informacje do WCZK i Zarządów Województwa do godziny 10:00. Komunikaty dotyczące ryzyka przekroczenia poziomu informowania lub alarmowego są przesyłane przez RWMS GIOŚ. PDK nie reguluje poprawności tych komunikatów. Kontrole powinny być przeprowadzone w czasie trwania alarmu.
155	Wójt Gminy Brenna		10.Zaznaczyć należy, że nie powinny mieć miejsca sytuacje, w których brak jest prognoz.) ryzyka wystąpienia poziomu II (lub III) podczas gdy kolejnego dnia przysyłana jest informacja o wystąpieniu w poprzednim dniu przekroczenia poziomu II (sytuacja zdarzyła się w 2019 r.).		Nie uwzględniono. Zasady powiadamiania są określone w procedurze powiadamiania o ryzyku wystąpienia oraz o wystąpieniu przekroczeniu poziomu alarmowego lub poziomu informowania dla pyłu zawieszonego PM10 wydanej przez GIOŚ. Komunikaty dotyczące ryzyka przekroczenia poziomu informowania lub alarmowego są przesyłane przez RWMS GIOŚ. PDK nie reguluje poprawności tych komunikatów.
156	Wójt Gminy Brenna		11.Na stronie 181 błąd w wykresie w określeniu ilości „pojazdów do 3 lat” i „pojazdy do 3lat”.		Uwzględniono. Poprawiono legendę.

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
157	Wójt Gminy Brenna		12.Na stronie 175 jest scenariusz bazowy z Tabelą 103. natomiast brak takiej samej tabeli w scenariuszu redukcji.		Udzielono odpowiedzi. Ograniczenie emisji w scenariuszu redukcji to wymagana wielkość redukcji emisji, która została wskazana w harmonogramach (rozdział 1.8.4). Stosownie do uwag Ministra Klimatu w harmonogramach wskazano efekt rzeczowy w postaci powierzchni lokali/ budynków, na której należy zmienić lub zlikwidować stare nieefektywne źródło ciepła na paliwa stałe.
158	Wójt Gminy Brenna		13.Strona 196 - brak jest podstaw prawnych do weryfikowania jakości paliwa na podstawie faktur w przypadku urządzenia na paliwo stałe, na które udzielona została dotacja. Naszym zdaniem to składy paliwa załączają certyfikaty do sprzedawanego paliwa, a więc potrzeba kontroli jakości tegoż towaru powinna następować już na tym etapie		Uwzględniono częściowo. Weryfikacja jakości paliwa odbywa się na podstawie świadectwa wystawianego przez sprzedającego. W województwie śląskim obowiązuje uchwała antysmogowa, która wprowadza ograniczenia w rodzaju stosowanych paliw. W związku z tym, aby udokumentować stosowanie właściwego paliwa, nabywca powinien żądać od sprzedawcy świadectwa jakości paliwa, a sprzedający ma obowiązek takie świadectwo przedstawić. Kontrolę jakości paliw u sprzedawców prowadzi Inspekcja Handlowa.
159	Wójt Gminy Brenna		14.Strona 188 i 299 - w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, nie można wprowadzać zapisów, które zakazują lub nakazują więcej niż akty prawne wyższego rzędu. Jedynie zapisy ogólne mające na celu ochronę środowiska mogą zostać zapisane w mpzp. Ponadto, w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego nie przepisuje się		Nie uwzględniono. Uwarunkowania wynikające z planów zagospodarowania przestrzennego (rozdział 3.1 POP) są elementem obligatoryjnym uzasadnienia zakresu zagadnień określonych

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			definicji już istniejących w ustawie. Można wpisywać zapisy: „zaleca się” ..proponuje się” ale nie „zakazuje się/ nakazuje się”, ponieważ takie plany są później zaskarżane. W związku z powyższym co do niektórych przykładów planów wskazanych w projekcie POP mamy wątpliwości czy nie będą w przyszłości uchylane, dlatego argumenty co do zakazów i nakazów lepiej wprowadzać w aktach wyższego rzędu.		i ocenionych w programie ochrony powietrza przez zarząd województwa, gdyż wymóg taki stawia § 6 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 roku w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych (Dz. U. z 2019r., poz. 1159). Powyższe zapisy w przywołanych w tabeli nr 148 mpzp są skutkiem wymogów, jakie plan takowy winien zawierać, gdyż zgodnie z art. 15 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 293), w planie miejscowym określa się obowiązkowo zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu. Ponadto zgodnie z rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 26 sierpnia 2003 roku w sprawie wymaganego zakresu projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (Dz. U. z 2003 r. Nr 164, poz. 1587), ustalone zostały wymogi dotyczące stosowania standardów przy zapisywaniu ustaleń projektu tekstu planu miejscowego, gdzie ustalenia dotyczące zasad ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu kulturowego powinny zawierać nakazy, zakazy, dopuszczenia i ograniczenia w zagospodarowaniu terenów wynikające m.in. z potrzeb ochrony środowiska, o których

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
					<p>mowa w szczególności w art. 72 i 73 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (vide § 4 pkt 3 lit. a rozporządzenia).</p> <p>Powoływany art. 72 POŚ stanowi, że m.in. w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego zapewnia się warunki utrzymania równowagi przyrodniczej i racjonalną gospodarkę zasobami środowiska, w szczególności przez uwzględnianie innych potrzeb w zakresie ochrony powietrza, wód, gleby, ziemi, ochrony przed hałasem, wibracjami i polami elektromagnetycznymi (por. art. 72 ust. 1 pkt 6 POŚ).</p> <p>Powołane w tabeli nr 148 uchwały gmin/miast na prawach powiatu stanowią akty prawa miejscowego. Wynika to wprost z treści art. 14 ust. 8 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Tego zaś rodzaju akty stanowią przepis powszechnie obowiązujący, o czym z kolei stanowi art. 87 ust. 2 Konstytucji RP, zgodnie z którym źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są na obszarze działania organów, które je ustanowiły, akty prawa miejscowego.</p> <p>Wszystkie powołane akty mpzp są starsze niż rok, a zatem termin dla organu nadzoru do ewentualnego stwierdzenia nieważności tych uchwał, wynoszący 30 dni, minął, a tym</p>

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
					samym organ ten wzruszyć może tego rodzaju akty jedynie w drodze skargi do sądu administracyjnego. Dokąd zatem uchwały te pozostają w obrocie prawnym.
160	Wójt Gminy Brenna		15.Strona i 88 - j\ . Brak jest możliwości dokonania zapisu w mpzp. że powinno się wskazywać konkretne gatunki roślin do obsadzania obszarów zieleni w korytarzach przewietrzania. Jedynie można preferować gatunki roślin np. drzewa z gatunków rodzimych.		Uwzględniono. Wprowadzono zapis o "gatunkach rodzimych". Zapisy te są w katalogu dobrych praktyk.
161	Wójt Gminy Brenna		16.Strona 192 „zapisy w (mpzp) muszą wskazywać ograniczenie stosowania systemów grzewczych..."1 - mogą zalecać inne formy zaopatrzenia w ciepło.		Uwzględniono.
162	Wójt Gminy Nędza		1.1. Przyjęte działania w Planie Działań Krótkoterminowych odnośnie kontroli realizowanych w czasie trwania alarmu smogowego są dla niektórych gmin organizacyjnie trudne do zrealizowania a czasem finansowo nieuzasadnione. W przypadku niektórych gmin, które nie posiadają straży gminnej, ponieważ z różnych względów (w tym finansowych) nie mają potrzeby tworzenia takich struktur, koniecznym staje się utworzenie tych straży tylko i wyłącznie, aby zrealizować działania kontrolne. Nie zawsze istnieje możliwość zawarcia porozumienia w sprawie wspólnej obsługi gmin przez straż gminną jednej z nich. Pracownicy samorządów i pracują w określonym wymiarze i czasie pracy, nie pracują w systemie pracy zmianowej ani w czasie ustawowo wolnym od pracy, nie ma zatem rozwiązań pozwalających zatrudnić pracownika samorządowego np. w sobotę i niedzielę, tym bardziej, że nie chodzi jedynie o kilka godzin realizowanej kontroli, ale gotowość świadczenia pracy przez 7 dni w tygodniu od 6 do 22. W mniejszych gminach jest zazwyczaj tylko jedna osoba zatrudniona na stanowisku ds. ochrony środowiska i nie ma możliwości, aby realizowała kontrole dokładnie w dniu i w czasie ogłoszenia alarmu smogowego. Zapis zobowiązujący do przeprowadzania kontroli w trakcie trwania alarmu smogowego pod groźbą kary finansowej jest działaniem, które nie przynosi efektów adekwatnych do poniesionych kosztów i trudności organizacyjnych. Pracownik nie może przeprowadzić kontroli w godzinach pomiędzy 22 a 6 rano,		Nie uwzględniono. W POP określono minimalną liczbę kontroli rutynowych w ciągu roku oprócz minimalnej ilości kontroli wykonywanych podczas trwania POZIOMU II i III. Proponuje się podjęcie przez gminy działań polegających na podpisaniu umów z miastami ościennymi w zakresie współpracy oraz rozszerzenie umów z pracownikami na prowadzenie dyżurów.

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			jak również pobrać próbki popiołu z miejsca innego niż palenisko (w przypadku osób, które nadal mają odwagę spalać odpady proceder ten ma miejsce najczęściej w nocy). Większość przypadków podejrzeń spalania odpadów (zgłaszanych ze strony mieszkańców) z uwagi na wydobywający się czarny dym z komina, okazuje się po prostu spalaniem węgla, który tak dymi przy rozpalaniu pieca a to nie podlega karaniu. Z uwagi na powyższe proponuję zastąpienie doraźnych kontroli kontrolami systematycznymi, pozwalającymi w sposób zorganizowany i stosunkowo tani dokonać zarówno kontroli stosowanych paliw, jak również kontroli zainstalowanych źródeł ciepła. Ponadto ilość kontroli powinna być uzależniona od ilości mieszkańców lub nieruchomości, obecne zastosowanie takiej samej ilości kontroli dla miast poniżej 50 tys. i małych gmin jest niesprawiedliwe i nieuzasadnione.		
163	Wójt Gminy Nędza		2. Informacje o przekroczeniu poziomu informowania oraz alarmowania powinny być przekazywane do jednostek wymienionych w Programie Ochrony Powietrza dla Województwa Śląskiego bezpośrednio przez Powiatowe Centra Zarządzania Kryzysowego, ponieważ pozwoli to na szybsze reagowanie ze względu na ciągły system pracy Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego.		Uwzględniono. Tryb wdrażania oraz szczegółowe informacje dotyczące przepływu powiadomień w zakresie trybu wdrażania i ogłoszenia PDK zostały opisane w tabelach 137-139. Powiatowe Centra Zarządzania Kryzysowego zostały ujęte w procedurach powiadamiania.
164	Wójt Gminy Nędza		3. Zmiana terminu złożenia sprawozdania z realizacji Programu Ochrony Powietrza na dzień 31 stycznia każdego roku spowoduje brak możliwości rzetelnego sporządzenia tegoż sprawozdania, tym bardziej, że sprawozdanie to nie jest sporządzane o dane i dokumenty, które spływają do urzędów w sposób określony przepisami prawa, lecz w większości wymagają poszukiwania danych i informacji bez podstaw prawnych tych działań (ankiety, informacje innych instytucji itp.). Dotychczasowy termin - 30 kwietnia był terminem możliwym do dotrzymania biorąc pod uwagę cel i skuteczność sporządzania sprawozdania.		Uwzględniono częściowo. Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na Zarząd Województwa obowiązek przekazania sprawozdania z realizacji Programu do 31 marca każdego roku za rok poprzedni. Zarząd Województwa musi wcześniej pozyskać i zweryfikować dane. Termin wydłużono do 15 lutego.
165	Wójt Gminy Nędza		4. Proszę też wziąć pod uwagę, że koszt realizacji przedsięwzięć, które mają zostać zrealizowane, aby zapewnić obniżenie zanieczyszczenia powietrza jest być może teoretycznie możliwy do zrealizowania, jednak w przypadku niektórych gmin jest to tak duży udział tych		Uwzględniono częściowo. Szacunkowe koszty nie są obligatoryjne do wydatkowania. Wskazują one tylko rząd wielkości środków jakie należy

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			kosztów w budżetach gmin, że konieczność zrealizowania działań nie pozwoli na realizację innych inwestycji, też kluczowych z punktu widzenia ochrony środowiska np. kanalizacji. W skrajnych przypadkach koszty do poniesienia do roku 2026 wykraczają poza możliwości budżetów gmin. Znaleźliśmy się wszyscy dzisiaj w niezwykle trudnej sytuacji, z uwagi na istniejącą pandemię. Nie mamy żadnej gwarancji czy w przyszłości zostanie utrzymany sposób finansowania przedsięwzięć, szczególnie jeżeli chodzi o wysokość środków finansowych pochodzących ze źródeł zewnętrznych, zatem należy obecnie bardzo ostrożnie stawiać sobie zadania do zrealizowania, ponieważ obecna sytuacja jest czynnikiem wpływającym na rzeczywistość, który nie może zostać pominięty podczas planowania przyszłych działań.		zainwestować w poprawę jakości powietrza. Zwykle gminy dofinansowują zmiany systemów ogrzewania (w różnej wysokości) co oznacza, że ponoszą tylko część tych kosztów. Ponadto pozostałe środki mogą pochodzić z ogólnopolskich programów wsparcia np. Czyste Powietrze, Stop Smog. Część środków będzie wydatkowana z własnych zasobów mieszkańców. W Programie opisano szczegółowo możliwości otrzymania wsparcia przez samorządy oraz mieszkańców.
166	Wójt Gminy Świerklany		1. Program zakłada monitorowanie realizacji programu poprzez przekazywanie sprawozdań z realizacji działań naprawczych w terminie do 31 stycznia za rok poprzedni. Jest to termin zbyt krótki na zebranie potrzebnych do sprawozdania danych - sprawozdanie obejmuje również dane przesyłane przez WFOŚiGW w zakresie wymiany kotłów i termomodernizacji budynków.		Uwzględniono. Ustawa Prawo ochrony środowiska nakłada na Zarząd Województwa obowiązek przekazania sprawozdania z realizacji Programu do 31 marca każdego roku za rok poprzedni. Zarząd Województwa musi wcześniej pozyskać i zweryfikować dane. Termin wydłużono do 15 lutego.
167	Wójt Gminy Świerklany		2. Program zakłada redukcję emisji benzo(a)pirenu dla Gminy Świerklany na poziomie 0,03 MG w okresie od 2021r. do 2026r. Naszym zdaniem jest to poziom zbyt wysoki, możliwy do osiągnięcia przy ok. 200 inwestycjach wymiany kotłów rocznie. Dotychczasowe doświadczenia wskazują, iż wymiana źródeł ciepła w takiej ilości rocznie wymaga dofinansowywania przez gminę tych inwestycji najczęściej ze środków pożyczek WFOŚiGW. Co roczne zaciąganie przez gminę pożyczek nie będzie możliwe, co skutkować będzie nie osiągnięciem założonego poziomu redukcji.		Uwzględniono. Do scenariusza bazowego dodano wielkość redukcji wynikającą z realizacji uchwały antysmogowej i działań naprawczych.
168	Wójt Gminy Świerklany		3. Plan działań krótkoterminowych, stanowiący integralną część POP zakłada minimalne ilości kontroli		Nie uwzględniano. Wzmoczone kontrole w trakcie

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			wykonywanych przez pracowników samorządowych lub Straży Gminnych na dobę występowania alarmu smogowego. Naszym zdaniem, jeżeli alarm smogowy przypadnie na dni ustawowo wolne od pracy, powinna istnieć możliwość przeprowadzenia kontroli w dniu roboczym następującym po dniu wolnym - z uwagi na utrudnienia związane z zapewnieniem prowadzenia kontroli w dniach wolnych od pracy. Nasze doświadczenia wskazują, że obowiązkowe prowadzenie kontroli w dniach występowania alarmu smogowego nie przyczynia się wymiennie do jego zmniejszenia. Minimalna ilość kontroli powinna być uzależniona także od stopnia osiągnięcia w danej gminie poziomu redukcji emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego		trwania POZIOMU II i III maja również cel edukacyjny, a kontrole systematyczne powinny być prowadzone przez cały rok. Rekomenduje się podjęcie przez gminy działań polegających na podpisaniu umów z miastami ościennymi w zakresie współpracy oraz rozszerzenie umów z pracownikami na prowadzenie dyżurów.
169	Prezydent Miasta Rybnika		1. Wskaźniki redukcji emisji pyłu zawieszonego PM10, PM2.5 oraz benzo(a)pirenu przedstawione dla wybranych działań naprawczych obniżenia emisji powierzchniowej (tabela 141), nie uwzględniają termomodernizacji budynku w efekcie ekologiczny. W rezultacie budynek poddany termomodernizacji z wymianą źródeł ogrzewania wykazuje taki sam efekt, jak w przypadku, kiedy działań termomodernizacyjnych nie podejmowano (np. wskaźnik redukcji przy zmianie paliwa gazowego i termomodernizacji jest jednakowy i wynosi 44,9 kg/100m ² /rok).		Udzielono odpowiedzi. W tym przypadku największy efekt redukcji emisji wynika ze zmiany paliwa stałego na gazowe. Emisja pyłu i B(a)P z gazu jest bardzo mała. Dlatego dodatkowa termomodernizacja wpływa przede wszystkim na zmniejszenie kosztów eksploatacyjnych, natomiast dodatkowy efekt redukcji jest niewielki. Różnica byłaby widoczna, gdyby podać wskaźnik np. na 10 000 m ² .
170	Prezydent Miasta Rybnika		2. Formuły obliczania efektów ekologicznych tj. redukcji emisji PM10, PM2.5 oraz benzo(a)pirenu wykorzystują wskaźnik redukcji, odnoszący się do powierzchni użytkowej lokalu, gdzie zlikwidowano źródło ogrzewania. Podmiot zobowiązany do wypełnienia obowiązku sprawozdawczego bardzo często bazuje na danych i informacjach pozyskanych ze źródeł zewnętrznych np. WFOŚiGW, podmioty prywatne. W rezultacie przekazywane informacje nie zawsze cechuje wymagany tabelami sprawozdawczości POP stopień kompletności danych (np. brak danych o powierzchni użytkowej). Postuluje się wypracowanie mechanizmów obligujących wszystkie podmioty do przekazywania wymaganych tabelami sprawozdawczymi danych.		Uwzględniono. Dodano w części 2 Programu (Ograniczenia i obowiązki związane z realizacją Programu) zapisy obligujące instytucje udzielające wsparcia lub dofinansowania do zbierania tego rodzaju danych i przekazywania do końca roku kalendarzowego do właściwych gmin.

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
171	Prezydent Miasta Rybnika		3. W przypadku informacji dotyczącej programu STOP SMOG (str. 248) należałoby podkreślić fakt, że w przypadku gmin, których liczba mieszkańców przekracza 100 tys., należy zapewnić wkład własny na rzecz realizacji porozumienie o wdrożeniu programu, na poziomie większym niż 30%, tym samym wysokość dofinansowania nie osiągnie 70%.		Uwzględniono.
172	Prezydent Miasta Rybnika		4. Na stronie 175 pojawia się informacja, że redukcja skutkująca realizacją uchwały antysmogowej województwa śląskiego, na spodziewanym poziomie 6% będzie niewystarczająca, w rezultacie nie spowoduje braku występowania przekroczeń poziomów dopuszczalnych pyłu zawieszonego PM10 oraz PM2.5 i poziomu docelowego benzo(a)pirenu w roku prognozy. Konieczne zatem jest podjęcie dodatkowych działań w celu poprawy stanu jakości powietrza w poszczególnych strefach. Należy zauważyć, że rok prognozy tj. 2026 nie jest spójny z terminem docelowym wdrażania uchwały antysmogowej tj. 31.12.2027. Zakładana wymiana urządzeń niespełniających standardów emisyjnych na poziomie 6% na rok, z góry zakłada nieskuteczność wdrażania uchwały antysmogowej na terenie naszego województwa, co ma kluczowe znaczenie w spodziewanej redukcji emisji. Tymczasem właśnie wśród działań naprawczych przewidzianych harmonogramem jedynie te związane z ograniczeniem emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW (kod PL2402_ZSO) uwzględniane są przy obliczaniu efektu ekologicznego tj. redukcji emisji PM10, PM2,5 oraz benzo(a)pirenu		Uwzględniono częściowo. Dotychczasowe doświadczenia z realizacji uchwał antysmogowych wskazują, że nie są one realizowane w 100%. Nawet tam, gdzie wprowadzono całkowity zakaz używania paliw stałych pozostała jeszcze część niewymienionych kotłów. Przyjęty scenariusz bazowy zakładał realistyczną wersję realizacji zapisów uchwały antysmogowej bez wsparcia finansowego - naturalną wymianę starych kotłów (ok. 6% rocznie, czyli w latach 2021-2026 w sumie 36%). Przychylając się do uwagi zmieniono scenariusz bazowy przyjmując, że każdego roku wymienianych będzie: w latach 2020-2021 3% kotłów, w latach 2022-2026 10% kotłów, co daje łącznie w latach 2020-2026 wymianę 56% kotłów. Stosownie do takiego założenia przeliczono wymagany efekt ograniczenia emisji w scenariuszu redukcji.
173	Prezydent Miasta Rybnika		5. Odnosząc się do Planu działań krótkoterminowych (PDK) proponuje się zobowiązać gminy do przygotowania oraz aktualizacji listy podmiotów, które należy powiadomić o występujących przekroczeniach, w przypadku, kiedy faktycznie wystąpiła zmiana, nie zaś obligatoryjnie w cyklu corocznym.		Uwzględniono.
174	Prezydent Miasta Rybnika		6. Rekomenduje się utrzymanie terminu przewidzianego na złożenie sprawozdania z realizacji Programu Ochrony		Uwzględniono częściowo. Ustawa Prawo ochrony

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			Powietrza w niezmienionym terminie do 30 kwietnia każdego roku. Proponowane skrócenie terminu jest drastyczne i niemożliwe do wykonania. Sprawozdanie wymaga zgromadzenia wielu danych m. in. inwestycji realizowanych przez mieszkańców gminy. W tabelach sprawozdawczych wymagane jest wprowadzenie odrębnie każdej inwestycji wykonanej przez mieszkańców w zakresie termomodernizacji i wymiany źródła ciepła (adres inwestycji, moc starego kotła, rodzaj nowego kotła, powierzchnia budynku, kwota całkowita inwestycji oraz źródło jej finansowania, a także kwota ewentualnego dofinansowania) - dane te są wprowadzane do tabel sprawozdawczych, zarówno w oparciu o udzielone przez gminę dofinansowania do przedmiotowych inwestycji w ramach programów ograniczenia emisji, jak i dane pozyskane z WFOŚiGW realizujące Program czyste powietrze.		środowiska nakłada na Zarząd Województwa obowiązek przekazania sprawozdania z realizacji Programu do 31 marca każdego roku za rok poprzedni. Zarząd Województwa musi wcześniej pozyskać i zweryfikować dane. Termin wydłużono do 15 lutego.
175	Wójt Gminy Bestwina		1. W tabeli nr 132 jako podmioty odpowiedzialne za realizację zadania polegającego na ograniczeniu emisji z kotłów o małej mocy do 1 MW wymieniono właściwy organ samorządu lokalnego województwa śląskiego oraz zarządców budynków i nieruchomości, zaś jako organ sprawozdający wpisana została gmina. Będzie ona też rozliczana z osiągniętych efektów ekologicznych. Tymczasem gmina nie posiada skutecznych instrumentów do wyegzekwowania obowiązku wymiany źródeł ciepła na spełniające wymagania uchwały antysmogowej. Nakłady poniesione na realizację redukcji PM _{2,5} oraz B(a)p na terenie gminy Bestwina według projektu programu wyniosą ponad 29 mln zł, co nawet przy otrzymywanym dofinansowaniu z WFOŚiGW w Katowicach w formie pożyczki jest kwotą trudną do wygospodarowania. Obecnie Gmina Bestwina realizuje Program Ograniczenia Emisji na lata 2017 -2020, w wyniku, którego prowadzone są dopłaty do wymiany kotłów tradycyjnych na kotły gazowe i kotły węglowe klasy 5. W latach 2017-2019 wymieniono 227 kotłów. Wcześniej w latach 2007 - 2009 dopłacono do wymiany i zrealizowano wymianę 271 kotłów tradycyjnych na kotły gazowe i nowoczesne kotły węglowe. Dodatkowo warto nadmienić, że w wyniku prowadzonej od wielu lat termomodernizacji i wymiany kotłów wszystkie budynki,		Uwzględniono. Stosownie do innych wnoszonych uwag zmieniono założenia scenariusza bazowego i przeliczono wymagany efekt ograniczenia emisji.

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			których właścicielem jest Gmina Bestwina są wyposażone wyłącznie w kotły gazowe. Mimo zaangażowania znacznych środków przewidziana w projekcie programu redukcja emisji zanieczyszczeń jest trudna do osiągnięcia.		
176	Wójt Gminy Bestwina		<p>2. Zastrzeżenia tut. organu budzi ponadto metodyka modelowania emisji zanieczyszczeń, w której gmina Bestwina jest zobowiązana do osiągnięcia większego stopnia koniecznej redukcji zanieczyszczeń niż np. gmina Czechowice-Dziedzice, gdzie liczba ludności ogółem wynosi ponad 44 tys. osób, a liczba osób zamieszkujących sołectwa wiejskie wynosi ponad 9,5 tys. podczas gdy liczba ludności całej gminy Bestwina wynosi 12 tys. osób. (tab. 135,136 i 137).</p> <p>Na marginesie warto zaznaczyć, że obliczenia nie uwzględniają wymiany kotłów tradycyjnych i termomodernizacji, które wykonali i wykonywać będą właściciele budynków nie korzystający z dofinansowania ze środków pomocowych, a trudnych bądź niemożliwych do identyfikacji. W opracowaniu brak jest ponadto informacji dot. uwzględnienia uwarunkowań fizjograficznych danej gminy, które mają znaczący wpływ na stan zanieczyszczeń w powietrzu.</p> <p>Ponieważ modelowanie matematyczne zakłada pewne przybliżenie koniecznej wielkości redukcji zanieczyszczeń powinna mieć ona również w programie formę pewnego zakresu wartości a nie konkretnej liczby.</p>		<p>Uwzględniono.</p> <p>W toku prac nad Programem przeprowadzono modelowanie rozprzestrzeniania zanieczyszczeń w celu wskazania emisji progowej (Eprog), która nie powoduje przekroczenia poziomów dopuszczalnych dla pyłu i docelowego dla benzo(a)pirenu. Następnie wskazano wymaganą wielkość redukcji emisji w stosunku do emisji określonej w Centralnej Bazie Emisji przez KOBIZE.</p> <p>Z uwagi na dokładność przeprowadzonego modelowania wskazano, że wymagana wielkość określona jest z dokładnością +/-20%. Oznacza to, że uzyskana redukcja na poziomie do 80% wymaganej redukcji oznacza osiągnięcie celu.</p>
177	Wójt Gminy Bestwina		<p>3. W tabelach nr 145 i 146 wpisano jako działania podejmowane na szczeblu gminnym intensywne kontrole instalacji spalania paliw stałych. W przypadku gmin, gdzie nie ma straży miejskiej i gdy alarm będzie trwał w dni wolne od pracy są one niemożliwe do wykonania. Ponadto w ubiegłym i bieżącym roku miały miejsce sytuacje, gdy powiadomienia lub informacje o alarmie smogowym gmina Bestwina otrzymywała tuż przed godziną zamknięcia Urzędu, co powodowało dodatkowe utrudnienia w pracy Urzędu.</p> <p>Proponuje się zapis umożliwiający wykonanie działania np. poprzez zaangażowanie Policji do działań kontrolnych w dni wolne od pracy lub wprowadzenie zapisu o konieczności wykonania kontroli w przedziale kilkudniowym a nie w konkretnym dniu. W zakresie kontroli brak jest zapisów dotyczących włączenia Wojewódzkiego</p>		<p>Nie uwzględniono.</p> <p>Zadania Policji określa ustawa o Policji. Za kontrolę przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w tym zakresie odpowiadają gminy (art. 379 ustawy Prawo ochrony środowiska). Mogą takie kontrole realizować poprzez strażę gminne lub poprzez upoważnionych pracowników.</p>

lp.	opiniujący	odniesienie do dokumentu POP	treść uwagi lub wniosku	uzasadnienie uwagi lub wniosku	informacja o sposobie uwzględnienia uwag i wniosków
			Inspektoratu Ochrony Środowiska do kontroli kotłowni w budynkach, gdzie prowadzona jest działalność gospodarcza. Zapisy o obowiązku kontroli nie uwzględniają też sytuacji wprowadzenia stanu zagrożenia epidemicznego, który ma miejsce obecnie. Trudno sobie wyobrazić sytuację, w której wszystkie władze odpowiedzialne za zdrowie Polaków nawiązują do ograniczenia bezpośrednich kontaktów międzyludzkich a urzędnicy gminni dokonują kontroli kotłowni budynków mieszkalnych.		
178	Wójt Gminy Bestwina		4. Nie bez znaczenia dla ograniczenia emisji zanieczyszczeń jest również kwestia jakości paliw węglowych. Prowadząc kontrole indywidualnych kotłowni pracownicy tu. Urzędu wielokrotnie spotykali się z dużym zadymieniem spowodowanym spalaniem wyłącznie węgla kamiennego, pochodzącego z legalnie działających składów. Negatywne opinie na temat pogarszającej się jakości węgla zgłaszali również właściciele budynków. W tej sprawie powinny być w większym stopniu zaangażowane służby, w których kompetencji jest kontrola jakości paliw na składach opału.		Udzielono odpowiedzi W ramach Programu nie ma możliwości wskazywania działań, które narzucałyby obowiązki na realizujących kontrole w zakresie sprzedaży i dopuszczenia paliw do obrotu. Kontrolę jakości paliw prowadzi Inspekcja Handlowa.
179	Wójt Gminy Bestwina		Ze względu na fakt, iż kolejna wersja Programu ochrony powietrza zakłada intensyfikację i zwiększenie efektywności działań, a więc również dotarcie do większej liczby mieszkańców potrzebne jest wprowadzenie nowych form i metod działania. Dlatego też zasadnym wydaje się powołanie przez Urząd Marszałkowski doradców, działających w terenie, na obszarze jednej lub kilku sąsiednich gmin, którzy kompleksowo zajęliby się problematyką ochrony powietrza we wszystkich obszarach działalności od edukacji społeczeństwa do działań inwestycyjnych i zorganizowania ich finansowania.		Nie uwzględniono. W Programie wskazano na konieczność prowadzenia działań edukacyjnych i działań kontrolnych. Są to zadania wskazane w harmonogramie. W katalogu dobrych praktyk zawarto informację, iż zaleca się powołanie stanowiska ekodoradcy w gminie. Działanie ma charakter fakultatywny i jego wdrożenie zależy od możliwości finansowych i organizacyjnych gmin.

Załącznik nr 4 – uwagi Ministra Klimatu.

Tabela 5. Uwagi ogólne wniesione na etapie opiniowania przez Ministra Klimatu do projektu uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego w sprawie Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego

lp.	uwagi ogólne Ministra Klimatu	informacja o sposobie uwzględnienia uwag ogólnych Ministra Klimatu
1	1. Identyfikacja informacji źródłowych wykorzystywanych dla celów opracowania Programu powinna być precyzyjna i odpowiadać wymogom obowiązujących norm PN-ISO 690 i PNISO690-2. Nie jest to jedynie zarzut natury formalnej – bowiem brak konkretnej identyfikacji danych źródłowych utrudnia merytoryczną ocenę prawidłowości wykonania dokumentu i wiarygodności przedstawianych wyników, jak i wszelkie dalsze prace związane z przyszłymi korektami planu lub jego rozwojem. Uwaga dotyczy w szczególności przywołań niezidentyfikowanych dokumentów, np. „źródło: opracowanie Atmoterm S.A. na podstawie danych Państwowego Monitoringu Środowiska” - str. 16, czy „źródło: IMGW-PIB” - str. 41.	Uwzględniono.
2	2. Nie określono matematycznych metod szacowania (str. 94 projektu Programu), nie podano także informacji dotyczących metody modelowania matematycznego, poza nazwą modelu (str. 133) – co jest dalece niewystarczające. W Programie należy podać pełen, szczegółowy opis danych wejściowych i konfiguracji modelu – tak, aby na podstawie tych informacji możliwe było odtworzenie procesu modelowania. Informacje te są krytycznie ważne, zarówno dla zapewnienia możliwości merytorycznej oceny przedstawianych wyników, jak też i w razie zaistnienia potrzeby aktualizacji planu i przeprowadzenia ponownych obliczeń. W zakresie zapewnienia jakości procesu modelowania, obowiązywać powinno wykazanie spełnienia norm określonych w Dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/50/WE z dnia 21 maja 2008 roku w sprawie jakości powietrza i czystszej powietrza dla Europy. Z powodu braku skonfrontowania wyników modelowania dla roku bazowego z pomiarami, nie sposób potwierdzić faktu spełnienia tych norm.	Uwzględniono częściowo. Na str. 94 mowa o metodach stosowanych w rocznej ocenie jakości powietrza za 2018 rok. Opis uzupełniono o podstawowe informacje z oceny (np. stosowany model) i odwołano się do szczegółowych zapisów w ocenie, aby uniknąć powtarzania tych samych treści. Natomiast proces modelowania przeprowadzony na potrzeby Programu opisany został w załącznikach - rozdział 4.1 (Opis wykorzystanych w analizach modeli rozprzestrzeniania zanieczyszczeń). W opisie modelowania umieszczonym w załączniku 4.1 w sposób szczegółowy opisano zarówno parametry założone w modelowaniu, jak i wskazano na założenia i warunki, które zostały wzięte pod uwagę. Opis modelowania uzupełniono o weryfikację modelu.
3	3. Wątpliwości może budzić wybór modelu, w kontekście dużej liczby cisz i słabych wiatrów oraz znaczenia tych warunków dla występowania wysokich stężeń zanieczyszczeń, w szczególności pyłu zawieszonego. W tym aspekcie udokumentowania wymaga skuteczność modelowania – zarówno warunków meteorologicznych, jak i procesów transportu zanieczyszczeń.	Nie uwzględniono. Model CALPUFF wykorzystany do modelowania dla roku prognozy w Programie ochrony powietrza jest modelem rekomendowanym do wykonywania oceny jakości powietrza w skali regionalnej i został wskazany we Wskazówkach metodycznych dotyczących modelowania matematycznego w systemie zarządzania jakością powietrza wydanych przez Ministerstwo Środowiska w 2003 roku. Stosowany był również do ocen jakości powietrza w latach 2015-2017, dlatego też użycie tego modelu było najbardziej efektywnym rozwiązaniem. Zastosowany model daje możliwość porównania wyników modelowania pomiędzy Programami ochrony powietrza, do których został wykorzystany, a także daje możliwość określenia szczegółowo wpływu poszczególnych źródeł emisji na wysokość stężeń w strefie. Model pozwala na modelowania rozprzestrzeniania zanieczyszczeń w szerokim zakresie skal przestrzennych, z uwzględnieniem rzeźby terenu, stanów stagnacji, inwersji, recyrkulacji, zadymiania, transportu w strefie przybrzeżnej, w warunkach słabych wiatrów i cisz. Uwzględnia zmienność warunków meteorologicznych w czasie ruchu zanieczyszczeń i ich zmienność przestrzenną, efekty wypornościowe i dynamiczne w trakcie wznoszenia smugi, suchą depozycję i pochłanianie w chmurach. Dokumentację Programu uzupełniono o przedstawienie skuteczności modelowania w postaci porównania wyników modelowania z wynikami pomiarów.

lp.	uwagi ogólne Ministra Klimatu	informacja o sposobie uwzględnienia uwag ogólnych Ministra Klimatu
4	<p>4. W projekcie Programu nie podano, w jaki sposób ustalono warunki meteorologiczne do wykonania prognoz na rok zakończenia programu (2026); można jedynie przypuszczać, że użyto tu danych z roku 2018. W takim przypadku należy zauważyć, że wieloletnie dane klimatologiczne (Atlas Klimatu Polski, 1970-2000) wskazują odmienny rozkład kierunków wiatru (różne wiatru), niż podany w projekcie Programu. Jak słusznie zauważono (str. 262), rok 2018 był nietypowy. W związku z tym, przyjęcie warunków panujących w roku 2018 dla prognoz na rok 2026 byłoby nieuzasadnione.</p>	<p>Nie uwzględniono.</p> <p>W przypadku modelowania prognozy uwzględniono warunki meteorologiczne jak dla roku bazowego 2018. W żadnym miejscu w Programie nie została wskazana róża wiatrów, więc nie wiadomo do czego może odnosić się uwaga. Wskazane zostały średnie warunki meteorologiczne w strefach, bez analizy szczegółowej dla roku 2018, właśnie ze względu na możliwe zróżnicowanie w latach prognozy. Opis został rozszerzony porównano dane klimatyczne i dane z roku bazowego.</p> <p>Modelowanie pól meteorologicznych przeprowadzono modelem WRF, co opisano w załączniku 4.1.</p> <p>Dane odnośnie warunków meteorologicznych przyjęte do modelowania składają się w szeregu bardzo szczegółowych danych o rozkładzie poziomym i pionowym warunków dla każdej godziny roku (czyli 8760 godzin), dlatego też przyjęcie danych dla innych lat niż z roku bazowego oznaczałoby konieczność przygotowania wyimaginowanych danych meteorologicznych. Zasadność przyjęcia takich przypuszczalnych lub średnich danych meteo również byłaby bardzo subiektywna (np. wybór statystyki średniej lub najczęściej występującej). Stwierdzenie, że przyjęcie warunków panujących w roku 2018 dla prognoz na rok 2026 jest nieuzasadnione nie jest poparte żadnymi faktami, ponieważ nie wiadomo, jaki będzie rok 2026.</p> <p>Dlatego, aby zachować możliwość porównania wyników stężeń substancji w roku prognozy z rokiem bazowym, przyjęcie tych samych danych meteorologicznych, dla których model został skalibrowany, jest rozwiązaniem słusznym. Nie ma możliwości skalibrowania modelu z pomiarami dla roku 2026, ponieważ pomiary te są niedostępne. Uzasadnione jest stosowanie danych wejściowych które pozwolą na jak najlepsze porównanie osiągniętych efektów ekologicznych.</p>
5	<p>5. Brakuje informacji na temat wykorzystywanych danych meteorologicznych, co uniemożliwia jakkolwiek ocenę merytoryczną poprawności procesu modelowania.</p>	<p>Nie uwzględniono.</p> <p>Opis wykorzystanych modeli, w tym meteorologicznych, zamieszczono w załącznikach, w rozdziale 4.1.</p> <p>Dokumentację Programu uzupełniono o przedstawienie skuteczności modelowania w postaci porównania wyników modelowania z wynikami pomiarów.</p>
6	<p>6. W projekcie Programu nie podano, w jaki sposób została wyznaczona wysokość warstwy mieszanania w rozdziale 1.11.2. Wykres zdaje się wskazywać, że przedstawione dane dotyczą jakiejś wartości dobowej (średniej?). Potrzebne są tu odpowiednie wyjaśnienia, ponieważ nałożenie cyklu dobowego warunków meteorologicznych w warstwie granicznej i cyklu emisji wymaga odpowiedniego potraktowania przy obliczaniu wartości dobowych.</p>	<p>Uwzględniono częściowo.</p> <p>W rozdziale 1.11.2 omówiono m.in. jaka jest zależność pomiędzy występowaniem epizodów wysokich stężeń a notowanymi w tych samych dniach warunkami meteorologicznymi.</p> <p>W opisie dodano, że pokazano średnie warunki meteorologiczne w ciągu doby.</p> <p>"Przedstawiono wyniki pomiarów stężeń dobowych na stacjach pomiarowych (...) w zestawieniu z takimi parametrami jak: prędkość wiatru, temperatura powietrza oraz wysokość warstwy mieszanania, również uśrednionymi do 24 godzin (średnie dobowe)".</p>
7	<p>7. W tabelach i na wykresach dotyczących pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 zaprezentowane zostały wyniki ze stanowisk pomiarowych, w tym z 11, na których są prowadzone pomiary równoległe dwoma metodami manualną i automatyczną: 8 - pyłu zawieszonego PM10 – Częstochowa ul. Baczyńskiego, Katowice ul. Kossutha, Zabrze ul. Skłodowskiej-Curie, Dąbrowa Górnicza ul. Tysiąclecia, Cieszyn ul. Mickiewicza, Bielsko-Biała ul. Kossak-Szczuckiej, Rybnik ul. Borki, Żywiec ul. Kopernika oraz 3 stanowiska pyłu PM2,5 - Gliwice ul. Mewy do 2017 roku, Katowice ul. Kossutha, Złoty Potok (gmina Janów) pow. częstochowski. W rocznych ocenach</p>	<p>Uwzględniono.</p>

lp.	uwagi ogólne Ministra Klimatu	informacja o sposobie uwzględnienia uwag ogólnych Ministra Klimatu
	jakości powietrza z pomiarów równoległych wykorzystywane są przede wszystkim wyniki pomiarów manualnych. W przypadku niespełnienia wymogu kompletności przez serie pomiarów manualnych wykorzystywane są wyniki z pomiarów automatycznych. Zestawienie stanowisk wykorzystywanych w ocenach rocznych znajduje się w dokumencie „Pięcioletnia ocena jakości powietrza w województwie śląskim, Raport wojewódzki za lata 2014-2018”, dostępnym na stronie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska http://powietrze.gios.gov.pl/pjp/publications/card/15120 . Rozszerzenie informacji o dodatkowe stanowiska nie zmienia wyników oceny, tylko niepotrzebnie zwiększa objętość Programu.	
8	8. Stwierdzono różnice pomiędzy wielkościami emisji pochodzących z transportu drogowego (SNAP 07) podanymi w projekcie Programu w stosunku do danych Krajowego Ośrodka Bilansowania i Zarządzania Emisjami (Tabele 65-71, str. 126-130). W przypadku tlenków azotu zauważono różnice rzędu 4 - 10%. W przypadku pyłów PM _{2,5} i PM ₁₀ występują różnice rzędu 2-9%. Różnice te w pewnym stopniu mogą być wytłumaczone niejednoznacznościami w sposobie określenia sum emisji z badanych obszarów (przebieg granic administracyjnych, metoda selekcji w oprogramowaniu GIS). Stwierdzono również istotną różnicę wynoszącą 239 Mg/rok w wielkości tlenku węgla (tabela 71), choć stanowi ona mniej niż 1% całego ładunku (ponad 54 tysiące Mg/rok). W pozostałych kategoriach SNAP różnic nie stwierdzono lub są pomijalne.	Nie uwzględniono. Brak możliwości uwzględnienia czy skorygowania bazy, ponieważ nie są dostępne dane wejściowe do bazy emisji. Bilansu emisji dokonano korzystając z przekazanej dnia 12 lutego 2020 roku Centralnej Bazy Emisji KOBIZE wykorzystując narzędzia GIS. Po ponownym sprawdzeniu emisji tlenków azotu nie stwierdzono różnic pomiędzy przekazaną bazą a wielkościami zamieszczonymi w dokumentacji. Ponieważ nie przekazano wtedy danych o emisji prekursorów ozonu i pyłu (w tym CO), wielkości te pochodzą z Centralnej Bazy Emisji dla całej Polski przekazanej w listopadzie 2019 roku. Dokonano ponownego bilansu emisji z udostępnionych baz i wyniki są takie same jak zaprezentowane w dokumentacji Programu.

Tabela 6. Uwagi szczegółowe wniesione na etapie opiniowania przez Ministra Klimatu do projektu uchwały Sejmiku Województwa Śląskiego w sprawie Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego

lp.	Numer rozdziału	Numer strony	uwagi szczegółowe Ministra Klimatu	Uzasadnienie uwagi	informacja o sposobie uwzględnienia uwag szczegółowych Ministra Klimatu
1		4-7	1. Program ochrony powietrza, zwany dalej „POP”, nie jest opracowaniem, lecz dokumentem, który jest przyjmowany aktem prawa miejscowego, a zatem wykaz pojęć i skrótów dotyczy dokumentu, a nie opracowania. Ta sama uwaga odnosi się do innych części projektu POP, w których jest mowa o POP jako o opracowaniu a nie o dokumencie	1. Definicja biomasy – należy wyjaśnić dlaczego w projekcie POP operuje się pojęciem biomasy w rozumieniu nadanym mu przez ustawę o odnawialnych źródłach energii, a nie przez akt wykonawczy do ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2018 r. poz. 1396, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą Poś”, na podstawie i zgodnie z którą program jest wydawany, tj. przez rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 marca 2018 r. w sprawie standardów emisyjnych dla niektórych rodzajów instalacji, źródeł spalania paliw oraz urządzeń spalania lub współspalania odpadów (Dz. U. z 2019 r. poz. 1806). To rozporządzenie reguluje m.in. kwestie wymagań emisyjnych dla źródeł spalania paliw. W przepisach prawa polskiego funkcjonuje kilka legalnych definicji biomasy. Ma to związek z różnym definiowaniem tego pojęcia w przepisach prawa unijnego – na różne potrzeby i dla zrealizowania różnych celów. Z punktu widzenia zapobiegania lub ograniczania w największym stopniu negatywnych dla środowiska oraz zdrowia ludzi skutków prowadzenia procesu spalania lub współspalania odpadów istotne znaczenie ma określenie wymagań emisyjnych dla instalacji, w których spalane są paliwa, w tym	Uwzględniono. Przytoczono definicję biomasy z rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 1 marca 2018 r. w sprawie standardów emisyjnych dla niektórych rodzajów instalacji, źródeł spalania paliw oraz urządzeń spalania lub współspalania odpadów (t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 1806).

lp.	Numer rozdziału	Numer strony	uwagi szczegółowe Ministra Klimatu	Uzasadnienie uwagi	informacja o sposobie uwzględnienia uwag szczegółowych Ministra Klimatu
			(np. str. 43, 44).	<p>odpady, oraz zdefiniowanie pojęcia „biomasa” na potrzeby określenia tych wymagań. W obecnym stanie prawnym odpowiednie regulacje zawarte są w ww. rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 1 marca 2018 r. w sprawie standardów emisyjnych Określa ono szczegółowo wymagania dotyczące dopuszczalnych wielkości emisji dla instalacji, w których prowadzony jest proces spalania paliw (w tym biomasy), a także zawiera definicję biomasy, zgodną z definicją podaną w dyrektywach formułujących wymagania emisyjne dla źródeł spalania paliw - 2010/75/UE i 2015/2193/UE. Według tej definicji biomasą są wyłącznie produkty składające się z substancji roślinnych pochodzących z rolnictwa lub leśnictwa, które mogą być wykorzystywane jako paliwo w celu odzyskania zawartej w nich energii oraz niektóre rodzaje odpadów roślinnych lub odpadów drewna. Tożsama definicja biomasy jest stosowana na potrzeby określenia wymagań pomiarowych dla instalacji spalania paliw w rozporządzeniu wydanym na podstawie art. 148 ustawy Poś oraz w dwóch rozporządzeniach regulujących kwestie zwolnienia z obowiązku posiadania pozwolenia na wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza (wydanym na podstawie art. 220 ust. 2 ustawy Poś) oraz wymagalności zgłoszenia instalacji (wydanym na podstawie art. 153 ustawy Poś).</p> <p>Jakie jest zatem uzasadnienie dla przyjęcia na potrzeby POP znacznie szerszej definicji biomasy – obejmującej m.in. frakcje biodegradowalne odpadów (roślinnych i zwierzęcych) z rolnictwa, leśnictwa i związanych działów przemysłu oraz odpadów przemysłowych lub komunalnych pochodzenia roślinnego lub zwierzęcego (w tym osady ściekowe), skoro w świetle przywołanych wyżej przepisów instalacje, w których są spalane takie odpady, podlegają regulacjom dla instalacji spalania odpadów a nie dla instalacji spalania paliw?</p>	
2				2. Definicja emisji substancji do powietrza – w tej definicji jest błąd gramatyczny, w związku z czym nie można ocenić, czy jest ona zgodna z definicją emisji podaną w art. 3 pkt 4 ustawy Poś. W naszej ocenie pojęcia stosowane w POP powinny odpowiadać pojęciom wynikającym z ustawy, na podstawie której POP jest wydawany. Sugerujemy zatem przeanalizowanie zasadności definiowania w POP niektórych z tych pojęć.	Uwzględniono. Przytoczono definicję z art. 3 ustawy POŚ.
3			2. Wykaz pojęć i skrótów powinien być uzupełniony, a niektóre definicje wykreślone lub doprecyzowane.	3. Definicja emisji dopuszczalnej do powietrza wymaga doprecyzowania. W proponowanym brzmieniu podano, że dopuszczalną emisję ustala się – nie wskazując, gdzie. Precyzja ma w tym przypadku istotne znaczenie, ponieważ w ustawie Poś zdefiniowane jest także pojęcie standardu emisyjnego, który jest rozumiany jako dopuszczalna wielkość emisji i jest określony przez Ministra Środowiska w rozporządzeniu wykonawczym do ustawy Poś.	Uwzględniono. W definicji dopisano, że emisję dopuszczalną ustala się na etapie wydawania pozwoleń zintegrowanych lub pozwoleń na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza oraz jest ona określona w standardach emisyjnych.
4				4. Definicja emitora powierzchniowego – podana definicja budzi wątpliwości co do tego, czy chodzi w niej istotnie o emitora zastępczy dla źródeł powierzchniowych. W dalszej części projektu POP jest mowa o emisji ze źródeł powierzchniowych jako o emisji z sektora komunalno-bytowego, a więc zespołów źródeł punktowych (kominów) tyle, że o niskiej wysokości. Definicja wymaga doprecyzowania.	Uwzględniono.
5				5. Definicje poziomu substancji w powietrzu, poziomu dopuszczalnego, poziomu docelowego, poziomu celu długoterminowego substancji są podane w art. 3 ustawy Poś. W POP nie należy używać tych pojęć w innym znaczeniu. Jeżeli zatem organ	Uwzględniono. Przytoczono definicje w ustawy POŚ.

lp.	Numer rozdziału	Numer strony	uwagi szczegółowe Ministra Klimatu	Uzasadnienie uwagi	informacja o sposobie uwzględnienia uwag szczegółowych Ministra Klimatu
				opracowujący POP widzi potrzebę przywołania tych definicji, to nie mogą być one inne niż w ustawie. Ta sama uwaga dotyczy wszystkich innych pojęć zdefiniowanych w ustawie Poś i używanych w POP.	
6				6. Należy rozważyć zasadność definiowania pojęć Pył PM10 i pył PM2,5. Na str. 36 POP jest wyjaśnione znaczenie pojęć „pył zawieszony PM10” i „pył zawieszony PM2,5”, niemal dokładnie tak jak w definicjach. Ponadto podane w projekcie brzmienie definicji pyłu PM10 koliduje ze znaczeniem, w jakim to pojęcie jest używane dla określenia emisji pyłu o określonym wymiarze ziarna (sformułowanie „pył zawieszony” powinno mieć odniesienie do pyłu zawartego w powietrzu, a nie do pyłu emitowanego do powietrza).	Uwzględniono. Definicja została usunięta ze słownika.
7				7. Należy dodać skrót GIOŚ RWMS w Katowicach – Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach.	Uwzględniono.
8				1. Na liście aktów unijnych należałoby wymienić dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady UE 2015/2193 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie ograniczenia emisji niektórych zanieczyszczeń do powietrza ze średnich obiektów energetycznego spalania. W dalszej części projektu POP wskazano, że dokonano analizy wpływu wymagań tej dyrektywy na redukcję emisji pyłów (str. 174).	Uwzględniono.
9	1.1.2.	12-15	Należy zweryfikować, uzupełnić i doprecyzować wykaz dokumentów wskazanych jako podstawy prawne opracowania POP, ewentualnie zmienić (rozszerzyć) tytuł tego rozdziału.	2. Na liście rozporządzeń jest zamieszczone rozporządzenie Ministra Rozwoju zmieniające rozporządzenie w sprawie wymagań dla kotłów na paliwo stałe. Rozporządzenie dotyczące kotłów na paliwo stałe było zmieniane dwukrotnie w 2019 r. Zmiany są opublikowane w Dz. U. poz. 363 i 549. Należy dookreślić - poprzez podanie daty i danych publikacyjnych - które z tych rozporządzeń jest na liście.	Uwzględniono. Przywołano 3 rozporządzenia (pierwotne i dwa zmieniające): Dz. U. z 2017 poz. 1690, Dz. U. z 2019 r. poz. 363, Dz. U. z 2019 r. poz. 2549.
10				3. Rozważenia wymaga zasadność i celowość zamieszczenia w rozdziale „Podstawy prawne” niektórych dokumentów z listy „Inne dokumenty”, które nie stanowią podstawy prawnej dla opracowania POP. Powstaje także wątpliwość co do tego, jakie znaczenie mają dla POP np. materiały informacyjno-instruktażowe opracowane przez MOŚZNiL w 1996 r. (a więc przed ponad dwudziestoma laty) dla celów opłat za korzystanie ze środowiska. Czy istotnie zostały one wykorzystane na potrzeby POP? Materiały te są przywołane tylko w tej części POP oraz w wykazie literatury i źródeł (str. 328).	Uwzględniono. Usunięto publikacje z 1996 roku.
11	1.3.1.	33 i 34	W tabeli 7 zamieszczono informacje wykraczające poza formalne wymagania wynikające z § 3 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2019 r. w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych (Dz. U. poz. 1159),	W części opisowej dokumentu nie jest wymagana klasyfikacja stref tylko informacje na temat przekroczeń poziomów dopuszczalnych lub poziomów docelowych oraz pułapu stężenia ekspozycji wraz z podaniem zakresu naruszeń (§ 3 ust. 2 rozporządzenia w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych). W przypadku pozostawienia tabeli 7 w dokumencie końcowym konieczne jest usunięcie ostatniej części tabeli dotyczącej symbolu klasy wynikowej, która nie jest stosowana w ocenach rocznych.	Uwzględniono. Tabela 7 została usunięta.

lp.	Numer rozdziału	Numer strony	uwagi szczegółowe Ministra Klimatu	Uzasadnienie uwagi	informacja o sposobie uwzględnienia uwag szczegółowych Ministra Klimatu
			zwanego dalej „rozporządzeniem w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych”.		
12	1.3.2.	34	Uzupełnienia wymagają informacje w POP na temat działań (lub braku działań) dla ozonu i dwutlenku azotu.	Na str. 34, w wykazie substancji objętych POP, poza pyłem zawieszonym i benzo(a)pirenem zwanym dalej „B(a)P”, podany jest ozon i dwutlenek azotu. W POP brak jest jednak informacji, że program nie określa działań dla ozonu. Brakuje także jednoznacznie określonych działań koniecznych w celu zmniejszenia stężeń dla dwutlenku azotu w aglomeracji górnośląskiej.	Uwzględniono częściowo. W Programie wskazano, że za wysokość stężeń ozonu w największym stopniu odpowiadają warunki meteorologiczne (rozdział 1.5.2). W rozdziale 1.8 dodano wyjaśnienie, dlaczego nie wskazano działań odnoszących się do redukcji stężeń ozonu. W przypadku NO ₂ wskazano, że wystarczające jest zastosowanie działań wymaganych prawem omówionych w scenariuszu bazowym (rozdział 1.7.2.1).
13	1.3.3.3. i 1.3.3.4.	68 i 76	Błędne są informacje na temat wartości pułapu stężenia ekspozycji.	Zgodnie z definicją podaną w art. 3 pkt 31a ustawy Poś pułap stężenia ekspozycji jest to poziom, który ma być osiągnięty w określonym terminie. Wartość pułapu jest określona w załączniku nr 6 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. poz. 1031) i wynosi 20 µg/m ³ . W rozdziale 1.3.3.3 „Miasto Bielsko –Biała” str. 68 (akapit 3) i w rozdziale 1.3.3.4 „Miasto Częstochowa” str. 76 (akapit 1) podano natomiast, że „Pułap stężenia ekspozycji dla pyłu zawieszonego PM _{2,5} określony ze względu na ochronę zdrowia ludzi wyniósł 22 µg/m ³ dla roku 2018”.	Uwzględniono. Wartość została poprawiona.
14	1.3.4.6.	118	Należy skorygować błędy w numeracji wierszy w tabeli 62.	Wiersze w tabeli są błędnie ponumerowane.	Uwzględniono.
15	1.4.	126-130	1. Wyjaśnienia wymagają wątpliwości dot. prawidłowości danych o wielkościach emisji pyłu PM ₁₀ i PM _{2,5} podane dla SNAP 04 w tabelach 65-70.	1. Dane dot. wielkości emisji pyłu PM ₁₀ i PM _{2,5} z kategorii SNAP 04 (przemysł i energetyka), zamieszczone w tabelach 65-70, wymagają sprawdzenia i ewentualnej weryfikacji (lub skomentowania). Podane w tych tabelach wielkości emisji pyłu PM _{2,5} są wyższe od emisji pyłu PM ₁₀ , podczas gdy pył o wymiarze ziaren do 2,5 µm jest jedną ze składowych pyłu o ziarnach do 10 µm. Emisja pyłu PM _{2,5} z tych samych źródeł (lub grup źródeł) nie powinna być zatem większa od emisji pyłu PM ₁₀ . Ilość pyłu PM _{2,5} w powietrzu może być oczywiście większa od emisji tego zanieczyszczenia w związku z powstawaniem wtórnych aerozoli, ale na str. 129 i 130 projektu podano, że w analizach uwzględnione zostały sumaryczne emisje prekursorów ozonu i pyłu, czyli tlenku węgla (CO), niemetanowych lotnych związków organicznych (NMLZO), dwutlenku siarki (SO ₂) oraz amoniaku (NH ₃).	Nie uwzględniono. Brak możliwości uwzględnienia czy skorygowania bazy, ponieważ nie są dostępne dane wejściowe do bazy emisji. Bilansu emisji dokonano korzystając z przekazanej dnia 12 lutego 2020 roku Centralnej Bazy Emisji KOBIZE wykorzystując narzędzia GIS. Po ponownym sprawdzeniu emisji pyłu PM ₁₀ i PM _{2,5} nie stwierdzono różnic pomiędzy przekazaną bazą a wielkościami zamieszczonymi w dokumentacji. W przekazanej bazie znajduje się 14743 emitory z emisją PM _{2,5} >0, z tego na 3101 emitorach emisją PM _{2,5} jest większa od emisji PM ₁₀ . Większość z nich jest w SNAP 04, nieliczne

lp.	Numer rozdziału	Numer strony	uwagi szczegółowe Ministra Klimatu	Uzasadnienie uwagi	informacja o sposobie uwzględnienia uwag szczegółowych Ministra Klimatu
					w SNAP 03. Po szczegółowej analizie danych nie wykryto reguły, która decydowałaby o tych wielkościach, więc nie mając szczegółowych danych trudno szukać przyczyn takiego stanu rzeczy. Dokonano ponownego bilansu emisji z udostępnionych baz i wyniki są takie same jak zaprezentowane w dokumentacji Programu.
16			2. Nieprawidłowe jest stosowanie określenia „pył zawieszony PM10” w analizach w zakresie emisji pyłów o określonym wymiarze ziaren.	2. Podana na początku POP definicja pyłu PM10 odnosi się do pyłu zawieszonego w powietrzu, a więc nie do pyłu emitowanego do powietrza. Nie powinno się mówić o pyłach zawieszonych w powietrzu w odniesieniu do emisji i bilansowania emisji pyłu o określonym wymiarze ziaren.	Uwzględniono. Definicja została usunięta ze słownika stosownie do innych uwag Ministra. W całej dokumentacji poprawiono stosując: pył PM10 i PM2,5 do emisji, pył zawieszony PM10 i PM2,5 tylko do imisji.
17	1.5.2.	133 168	Weryfikacji wymagają określenia używane w rozdziale zatytułowanym „Szacunkowy przyrost tła miejskiego i lokalnego w roku bazowym 2018 w podziale na grupy źródeł emisji”.	Zastrzeżenia budzi stosowane w POP sformułowanie „przyrost tła lokalnego”. Pojawiają się wątpliwości co do tego, czy to pojęcie oznacza „przyrost lokalny”, o którym mowa w paragrafie 3 pkt 2 lit. g rozporządzenia w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych. Tłem w przypadku oceny wykonywanej dla danego punktu oceny powinny być stężenia wywołane w tym punkcie przez źródła inne niż lokalne (stąd w rozporządzeniu jest mowa o tle regionalnym i miejskim, ale już nie o tle lokalnym, tylko o „przyroście lokalnym”). Wydaje się zatem, że to co jest określane mianem „przyrostu tła lokalnego” jest de facto udziałem w obliczonych stężeniach źródeł zlokalizowanych w pobliżu danego punktu. Podobna wątpliwość dotyczy np. wskazania na str. 133, że „Szczegółową analizę poziomów tła regionalnego oraz przyrostów tła miejskiego i lokalnego przeprowadzono i pokazano również w punktach pomiarowych zlokalizowanych na obszarach przekroczeń w poszczególnych strefach. Dzięki temu widoczne jest większe zróżnicowanie skali odpowiedzialności za wysokość stężeń poszczególnych grup źródeł.” Czy ostatnie z przywołanych zdań dotyczy wysokości stężeń w analizowanej strefie, czy udziału w tle oraz udziału źródeł lokalnych? Niejednoznaczność w tym zakresie rodzi wątpliwość co do tego, czy w tej części programu analizowane są wszystkie źródła, czy źródła z pominięciem tych, które wpływają na przyrost lokalny.	Uwzględniono. Pojęcie „przyrost tła lokalnego” zastąpiono pojęciem „przyrost lokalny stężeń”.
18	1.6.1.	169	Rozdział, w którym są podane poziomy substancji w powietrzu w przypadku realizacji scenariusza bazowego, wymaga uzupełnienia o precyzyjną informację na temat przepisów prawa, o które chodzi w stwierdzeniu o „wymaganych prawem”, działaniach, które mają być	Konieczne jest precyzyjne określenie ram dla realizacji scenariusza bazowego – w tym wskazanie przepisów, które wymagają realizacji działań uwzględnionych w tym scenariuszu, ponieważ informacje zamieszczone w dalszej części POP w tym zakresie (np. na str. 174 i 175) nie są jednoznaczne. W szczególności konieczne jest wskazanie, w jakim zakresie uwzględniona jest w tym scenariuszu realizacja obowiązków wynikających z uchwały antysmogowej przyjętej dla województwa śląskiego (która jest aktem prawnym obowiązującym na obszarze województwa) oraz z konkluzji BAT (przyjmowanych przez KE w drodze decyzji wykonawczych do dyrektywy 2010/75/UE i publikowanych w Dzienniku Urzędowym UE). Uchwała antysmogowa zobowiązuje mieszkańców województwa śląskiego do wymiany niespełniających wymagań ekoprojektu miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń do	Udzielono odpowiedzi. Ponieważ brak szczegółowych i pełnych danych dotyczących inwentaryzacji źródeł grzewczych (kotłów, pieców itp.) oszacowano jaki jest udział starych pozaklasowych kotłów na paliwa stałe w realizacji potrzeb cieplnych. Następnie założono, że w wyniku realizacji uchwały antysmogowej każdego roku wymienianych będzie 6% tych kotłów, co opisano w rozdziale 1.7.2.1. W toku konsultacji społecznych i opiniowania dokumentu zmieniono założenia.

lp.	Numer rozdziału	Numer strony	uwagi szczegółowe Ministra Klimatu	Uzasadnienie uwagi	informacja o sposobie uwzględnienia uwag szczegółowych Ministra Klimatu
			zrealizowane w tym scenariuszu.	1 stycznia 2023 r. i wszystkich pozaklasowych kotłów opalanych paliwami stałymi w terminie do 1 stycznia 2026 r. Dłuższy termin wymiany (do 1 stycznia 2028 r.) dotyczy w tej uchwale kotłów opalanych paliwami stałymi, które spełniają obecnie wymogi dla kotłów klasy 3 i 4 wg normy PN-EN 303-5:2012. W związku z tym pojawia się pytanie - wyłączenie lub wymianę ilu i jakich urządzeń grzewczych założono w scenariuszu bazowym.	Przyjęto, że każdego roku wymienianych będzie: w latach 2020-2021 3% kotłów, w latach 2022-2026 10% kotłów, co daje łącznie w latach 2020-2026 wymianę 56% kotłów pozaklasowych. Następnie ponownie przeliczono scenariusze. Doświadczenia innych województw wskazują, że nawet drastyczne zapisy uchwały antysmogowej zakazujące całkowite spalania paliw stałych nie doprowadziły do zmiany wszystkich urządzeń grzewczych.
19	1.6.1. i 1.6.2.	169 i 171	Konieczne jest wyjaśnienie wątpliwości dot. dotrzymywania poziomu dopuszczalnego stężenia średniorocznego dwutlenku azotu po zrealizowaniu POP.	W rozdziale pt. „Przewidywane poziomy substancji w powietrzu w przypadku realizacji działań wskazanych prawem” na str. 169 jest zdanie w części dot. dwutlenku azotu: "Redukcja stężeń w obszarze przekroczeń wynosi ok. 7-9 µg/m³, co powoduje obniżenie wielkości stężeń poniżej poziomu dopuszczalnego 40 µg/m³" oraz na str. 171 – „Wyniki modelowania wskazują, iż w roku prognozy maksymalne stężenia średnioroczne NO₂ będą wynosiły 38,8 µg/m³. Dotrzymany zatem będzie poziom dopuszczalny stężenia średniorocznego dwutlenku”. W 2018 r. najwyższe stężenie średnioroczne dwutlenku azotu wystąpiło na stanowisku komunikacyjnym w Katowicach i wyniosło 55 µg/m³, w 2019 r. obniżyło się do 54 µg/m³. Redukcja stężeń maksymalnie o 9 µg/m³ nie spowoduje dotrzymania poziomu dopuszczalnego dla tego zanieczyszczenia w obszarze przekroczeń. Od 2014 roku na stacji komunikacyjnej w Katowicach stężenia średnioroczne dwutlenku azotu są wyższe niż 50 µg/m³.	Uwzględniono. Zapisy zostały doprecyzowane. "Przeprowadzone modelowanie rozprzestrzeniania zanieczyszczeń wskazało, że redukcja stężeń w obszarze przekroczeń wynosi ok. 7-9,6 µg/m³. <i>Najwyższa redukcja stężeń dotyczy punktu pomiarowego na autostradzie A4, w którym odnotowano najwyższe stężenia w 2018 roku. Wyniki modelowania dla rok bazowego wskazały w tym punkcie wartość 45 µg/m³. Mieści się to w granicach dopuszczalnej niepewności wyników modelowania dla NO₂ określonej przez rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 czerwca 2018 r. w sprawie dokonywania oceny poziomów substancji w powietrzu (załącznik nr 1, tabela 3), która wynosi 30% dla stężenia średniorocznego. Przyjmując, że z taką samą dokładnością zamodelowano stężenia w roku prognozy, obniżenie stężenia o 9,6 µg/m³. Zatem w punkcie maksymalnym stężenie w 2026 roku będzie na poziomie 35-36 µg/m³. Oznacza to, że nastąpi obniżenie wielkości stężeń poniżej poziomu dopuszczalnego 40 µg/m³."</i>
20	1.7.1.	172 (i 198)	W rozdziale dot. bilansu emisji dla roku prognozy brakuje rzeczowego, spójnego uzasadnienia dla przyjętych dla celów analizy założeń dot. redukcji emisji poszczególnych zanieczyszczeń, w tym	Nad tabelą 100 zamieszczono informację na temat zakładanego stopnia redukcji zanieczyszczeń pochodzących spoza woj. śląskiego. Przyjęto założenie, że redukcja emisji pyłu wyniesie w województwach sąsiadujących z woj. śląskim 15%, natomiast redukcja emisji transgranicznej – 5%. Natomiast dla B(a)P założony poziom redukcji to aż 75% - 80%. Nasuwa się pytanie, jakie są realne możliwości osiągnięcia tak wysokiej redukcji emisji B(a)P, przy nieadekwatnie niskiej redukcji pyłu (poziom docelowy B(a)P jest określony dla tej substancji jako jej całkowita zawartość w pyłe zawieszonym PM10). Analogiczna uwaga dotyczy założenia, o którym mowa w ostatnim zdaniu w trzecim	Nie uwzględniono. Osiągnięcia poziomu docelowego B(a)P na terenie województwa śląskiego możliwe jest jedynie w przypadku obniżenia napływu zanieczyszczeń z województw ościennych, ponieważ już tło regionalne przekracza w wieku miejscach poziom docelowy. W sąsiednich województwach również przygotowywane są programy ochrony powietrza,

lp.	Numer rozdziału	Numer strony	uwagi szczegółowe Ministra Klimatu	Uzasadnienie uwagi	informacja o sposobie uwzględnienia uwag szczegółowych Ministra Klimatu
			pochodzących spoza analizowanych stref.	akapicie na str. 198.	często uwzględniające bardzo ambitne cele. Dlatego uznano, że do 2026 roku jest szansa na takie obniżenie napływu, aby możliwe było dotrzymanie poziomu docelowego.
21	1.7.2.1.	173	<p>Uzupełnienia i doprecyzowania wymagają informacje dotyczące wynikającego z art. 91 ust. 9aa ustawy Poś obowiązków wykonania analizy dla średnich źródeł spalania paliw. Dodatkowo należałoby uzupełnić tę część POP o ustalenia wynikające dla instalacji IPPC z konkluzji BAT (w szczególności co do spodziewanej redukcji emisji dla dużych źródeł spalania paliw).</p>	<p>W punkcie dot. scenariusza bazowego oraz emisji z przemysłu i energetyki stwierdzono, że „Analiza obejmowała wpływ źródeł zlokalizowanych na obszarze kraju elektrowni konwencjonalnych, elektrociepłowni i innych instalacji będących przedsięwzięciami mogącymi znacząco oddziaływać na środowisko, w rozumieniu ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Wielkość stężeń na obszarach przekroczeń przedstawiona w rozdziale 1.5.2 (Szacunkowy przyrost tła miejskiego i lokalnego w roku bazowym 2018 w podziale na grupy źródeł emisji) wykazała, iż źródła te mają niewielki wpływ na wysokość stężeń analizowanych substancji. Dlatego nie jest wymagana analiza w zakresie potrzeby ustalenia wielkości dopuszczalnych emisji niższych niż standardy emisyjne określone w przepisach wydanych na podstawie art. 146 ust. 3 ustawy Poś dla źródeł spalania paliw objętych tymi standardami emisyjnymi o nominalnej mocy cieplnej nie mniejszej niż 1 MW i mniejszej niż 50 MW (...).”</p> <p>To są stwierdzenia i wnioski zbyt ogólne. Należy zwrócić uwagę na fakt, że przepis art. 91 ust. 9aa ustawy Poś dotyczy tzw. średnich źródeł spalania paliw, czyli źródeł o nominalnej mocy cieplnej nie mniejszej niż 1 MW i mniejszej niż 50 MW. Z kolei jako przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko, o których mowa w zacytowanym fragmencie są kwalifikowane - zgodnie z rozporządzeniem wykonawczym do przywołanej w tym akapicie ustawy - elektrownie konwencjonalne, elektrociepłownie lub inne instalacje do spalania paliw "o mocy cieplnej rozumianej jako ilość energii wprowadzonej w paliwie do instalacji w jednostce czasu przy nominalnym obciążeniu tych instalacji, nie mniejszej niż 25 MW, a przy stosowaniu paliwa stałego - nie mniejszej niż 10 MW. Z porównania tych kryteriów kwalifikacji źródeł wynika, że znaczna część eksploatowanych średnich źródeł spalania paliw nie jest kwalifikowana do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a więc wniosek sformułowany w tym akapicie, w kontekście przepisu art. 91 ust. 9aa ustawy Poś nie ma uzasadnienia.</p> <p>Podkreślić także należy, że przywołany przepis wymaga uwzględnienia w POP odpowiedniej analizy przeprowadzonej przez zarząd województwa, dotyczącej średnich źródeł spalania paliw (w całym przedziale mocy przyjętym dla źródeł średnich) zlokalizowanych na obszarze, na którym stwierdzono przekroczenia poziomu dopuszczalnego. W projekcie uchwały dotyczącej POP brakuje takiej analizy, a więc nie odpowiada on na pytanie, czy w przypadku średnich źródeł spalania paliw zlokalizowanych na analizowanych obszarach z przekroczeniami istnieje uzasadnienie do zaostrożenia wymagań emisyjnych w stosunku do standardów określonych w rozporządzeniu wydanym na podstawie art. 146 ust. 3 ustawy Poś. Wykonując taką analizę należy przy tym wziąć pod uwagę, że zgodnie z przepisem przejściowym – art. 8 ustawy z dnia 5 września 2017 r. o zmianie ustawy – Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1999), którą wprowadzono wymóg</p>	<p>Uwzględniono częściowo. Przeprowadzone modelowanie matematyczne rozprzestrzeniania zanieczyszczeń i analiza uzyskanych wyników wskazują, że wszystkie źródła z sektora przemysłu i energetyki generują w <u>obszarach przekroczeń</u> poziomów dopuszczalnych stężeń na poziomie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 0,1-2,0 µg/m³ dla pyłu PM10, - 0,02-1,3 µg/m³ dla pyłu PM2,5, - 3,3-4,2 µg/m³ dla pyłu NO₂. <p>Oddziaływanie wybranych źródeł jest jeszcze mniejsze, dlatego nie są to stwierdzenia ogólne, tylko poparte analizą wyników modelowania. Przeprowadzono ponowną analizę i opis został rozszerzony o informacje o wymaganiach dyrektywy IED, konkluzjach BAT oraz o liczbie średnich obiektów energetycznego spalania w województwie śląskim.</p>

lp.	Numer rozdziału	Numer strony	uwagi szczegółowe Ministra Klimatu	Uzasadnienie uwagi	informacja o sposobie uwzględnienia uwag szczegółowych Ministra Klimatu
				uwzględnienia ww. analizy w opracowanym przez zarząd województwa projekcie uchwały dotyczącej programu ochrony powietrza - do tzw. średnich źródeł istniejących (tj. źródeł oddanych do użytkowania przed dniem 20 grudnia 2018 r. albo nie później niż w dniu 20 grudnia 2018 r.), przepisy art. 91 ust. 9aa i 9ab ustawy Poś stosuje się od dnia: - 1 stycznia 2025 r. – w przypadku źródła o nominalnej mocy cieplnej większej niż 5 MW i mniejszej niż 50 MW; - 1 stycznia 2030 r. – w przypadku źródła o nominalnej mocy cieplnej nie mniejszej niż 1 MW i nie większej niż 5 MW. Dla celów przeprowadzenia analizy wymaganej art. 91 ust. 9aa ustawy Poś konieczne jest zatem zidentyfikowanie średnich źródeł spalania paliw zlokalizowanych w obszarach przekroczeń oraz ich podział na odpowiednie grupy według ww. kryteriów uwzględniających daty oddania źródeł do użytkowania. Zastrzeżenia budzą także zamieszczone w tej części POP informacje dot. dużych źródeł spalania paliw. W perspektywie roku prognozy należałoby raczej odnieść się nie do dyrektywy 2010/75/UE (dyrektywy IED), lecz do konkluzji BAT, które są wydawane w drodze decyzji przez KE (zwłaszcza do konkluzji dla dużych źródeł spalania paliw, których zastosowanie do istniejących źródeł energetycznych oznacza konieczność odpowiedniego zmniejszenia emisji pyłu do połowy 2021 r.).	
22	1.7.2.1.	174	1. Akapit zawierający informacje na temat zaostrenia wymagań dla średnich źródeł spalania paliw wymaga doprecyzowania.	1. W projekcie POP zamieszczono informację, z której wynika, że dla średnich obiektów istniejących o mocy powyżej 5 MW ostrzejsze standardy emisyjne będą wprowadzone od 2025 r. oraz, że w przypadku pyłów wymagana redukcja w stosunku do obecnie obowiązującego rozporządzenia Ministerstwa Środowiska będzie wynosić od 50% do 75%. Informacja ta nie jest niestety ścisła. Po pierwsze zarówno obecne wymagania emisyjne, jak i te, które będą obowiązywać (a nie będą wprowadzone) od 1 stycznia 2025 r. są określone w obowiązującym rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie standardów emisyjnych. Po wtóre, pamiętać należy, że przywołane rozporządzenie określa standardy emisyjne dla różnych rodzajów źródeł opalanych różnymi paliwami. Nie dla wszystkich średnich źródeł stopień redukcji emisji pyłu, wymagany ww. rozporządzeniem wynosi 50% - 75%. Ponadto przywołane rozporządzenie nie jest rozporządzeniem Ministerstwa Środowiska, lecz Ministra Środowiska.	Uwzględniono. Skorygowano zapisy.
23			2. Dane zamieszczone w tabeli 102 wymagają komentarza, ewentualnie skorygowania z uwzględnieniem potrzeby dostosowania źródeł IPPC do wymagań już wydanych i opublikowanych konkluzji BAT.	2. Tabela 102 zawiera porównanie emisji z sektora przemysłu i energetyki w roku bazowym i w roku prognozy dla scenariusza bazowego, tj. scenariusza uwzględniającego działania wymagane przepisami prawa. Konieczne jest wskazanie czy dane zamieszczone w tej tabeli dla roku prognozy uwzględniają potrzebę dostosowania instalacji IPPC do wymagań wynikających z konkluzji BAT (termin na dostosowanie w przypadku dużych źródeł spalania paliw upływa w połowie roku 2021). Jeżeli te wymagania nie zostały uwzględnione, dane powinny być odpowiednio zweryfikowane i skorygowane.	Uwzględniono częściowo. Centralna Baza Emisji KOBIZE przekazana nie zawiera informacji, które pozwoliłyby na zidentyfikowanie tych instalacji. Trudno natomiast posługiwać się inną bazą, skoro wspomniana wyżej została wykorzystana do modelowania i wskazania w rocznej ocenie jakości powietrza obszarów przekroczeń. Przeprowadzono ponowną analizę i opis został rozszerzony o informacje o wymaganiach dyrektywy IED, konkluzjach BAT oraz o liczbie

lp.	Numer rozdziału	Numer strony	uwagi szczegółowe Ministra Klimatu	Uzasadnienie uwagi	informacja o sposobie uwzględnienia uwag szczegółowych Ministra Klimatu
					średnich obiektów energetycznego spalania w województwie śląskim.
24	1.7.2.1.	174 - 179	1. W części zawierającej omówienie przewidywanych poziomów substancji w powietrzu w przypadku realizacji scenariusza bazowego, w związku z działaniami w sektorze bytowo-komunalnym, powinny znaleźć się nie tylko dane dotyczące szacunkowej redukcji emisji z tego sektora w wyniku realizacji uchwały antysmogowej w latach 2021-2026, ale także szczegółowe dane dot. urządzeń grzewczych uwzględnionych w analizach dla roku bazowego i roku prognozy.	1. Dla celów zweryfikowania założeń przyjętych dla potrzeb wyznaczenia przewidywanych poziomów substancji podanych w tabeli 103 (w tym założenia, iż „każdego roku wymienianych będzie 6% starych kotłów, niespełniających wymagań stawianych urządzeniom grzewczym”), konieczne jest podanie konkretnych danych dotyczących liczby i rodzajów urządzeń grzewczych w poszczególnych gminach, które zgodnie z wymaganiami uchwały antysmogowej i POP powinny być wyłączone lub zastąpione urządzeniami spełniającymi wymagania określone w uchwale antysmogowej.	Uwzględniono. Brak szczegółowych i pełnych danych dotyczących inwentaryzacji źródeł grzewczych (kotłów, pieców itp.). Tym bardziej brak informacji o spełnianych przez urządzenia grzewcze wymaganiach technicznych. Nie ma obowiązku podawania tego rodzaju danych przez użytkowników. Dlatego niemożliwe jest podanie liczby i rodzajów urządzeń grzewczych w poszczególnych gminach, które zgodnie z wymaganiami uchwały antysmogowej i POP powinny być wyłączone lub zastąpione urządzeniami spełniającymi wymagania określone w uchwale antysmogowej. Na potrzeby analiz w POP oszacowano jaki jest udział starych pozaklasowych kotłów na paliwa stałe w realizacji potrzeb ciepłych. W Programie dodano opis, że informacje o udziale starych kotłów na paliwo stałe w pokryciu potrzeb ciepłych pochodzą z bazy emisji przygotowanej na potrzeby Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego uchwalonego w 2017 roku (Uchwała nr V/47/5/2017 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 18 grudnia 2017 r. w sprawie przyjęcia „Programu ochrony powietrza dla terenu województwa śląskiego mającego na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu oraz pułapu stężenia ekspozycji).
25			2. Konieczne jest podanie metodyki uzyskania informacji zamieszczonych w tabeli 103.	2. Tabela 103 zawiera informacje na temat szacunkowej redukcji emisji z sektora komunalno-bytowego w wyniku realizacji uchwały antysmogowej w latach 2021-2026. Redukcje są przedstawione w podziale na poszczególne gminy. Brak opisu metodyki uzyskania tak szczegółowych informacji.	Uwzględniono. Jak napisano w Programie, jest to oszacowany efekt redukcji, na podstawie szacunkowego udziału starych pozaklasowych kotłów na paliwa stałe w realizacji potrzeb ciepłych. W Programie dodano opis, że informacje o udziale starych kotłów na paliwo stałe w pokryciu potrzeb ciepłych pochodzą z bazy emisji przygotowanej na potrzeby Programu ochrony powietrza dla województwa śląskiego uchwalonego w 2017 roku (Uchwała nr V/47/5/2017 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 18 grudnia 2017 r. w sprawie przyjęcia „Programu ochrony powietrza dla terenu

lp.	Numer rozdziału	Numer strony	uwagi szczegółowe Ministra Klimatu	Uzasadnienie uwagi	informacja o sposobie uwzględnienia uwag szczegółowych Ministra Klimatu
					województwa śląskiego mającego na celu osiągnięcie poziomów dopuszczalnych substancji w powietrzu oraz pułapu stężenia ekspozycji).
26	1.7.2.2.	182 184	Uzupełnienia wymagają założenia i wnioski przyjęte dla scenariusza redukcji.	<p>Na str. 183 stwierdzono, iż „Przeprowadzona analiza wykazała, że redukcja emisji konieczna jest na terenie całego województwa. Wymagany poziom redukcji emisji pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 oraz benzo(a)pirenu ze źródeł powierzchniowych na terenie poszczególnych stref i gmin wyznaczono na podstawie modelowania rozprzestrzeniania zanieczyszczeń w powietrzu, tak aby dotrzymane były poziomy dopuszczalne analizowanych zanieczyszczeń.”</p> <p>Wymaganą dodatkową wielkość redukcji emisji pyłu i B(a)P zestawiono w podziale na strefy w tabeli 107, a wymagania dotyczące redukcji w podziale na poszczególne gminy przedstawiono w tabeli 108.</p> <p>Przy takim podejściu pojawia się pytanie, na ile realna jest realizacja takiego założenia, a w szczególności, czy istnieje odpowiedni potencjał do redukcji emisji pyłu i B(a)P w źródłach sektora komunalno-bytowego po zrealizowaniu założeń przyjętych dla scenariusza bazowego. Jeżeli scenariusz bazowy zakłada realizację uchwały antysmogowej dla woj. śląskiego, to przypomnieć należy, że oznacza to obowiązek wymiany w województwie śląskim niespełniających wymagań ekoprojektu miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń do 1 stycznia 2023 r. i wszystkich pozaklasowych kotłów opalanych paliwami stałymi w terminie do 1 stycznia 2026 r. Dłuższy termin wymiany (do 1 stycznia 2028 r.) dotyczy w tej uchwale kotłów opalanych paliwami stałymi, które spełniają obecnie wymogi dla kotłów klasy 3 i 4 wg normy PN-EN 303-5:2012.</p> <p>Przy takim założeniu konieczna jest odpowiedź na pytanie, gdzie znajduje się rezerwa do dodatkowej redukcji pyłu i B(a)P w sektorze komunalno-bytowym w perspektywie końca (połowy) roku 2026 i na ile realna jest realizacja scenariusza redukcji zakładającego takie dodatkowe obniżenie emisji.</p> <p>Dla uprawdopodobnienia możliwego zrealizowania tego scenariusza niezbędne jest podanie konkretnych założeń nie tylko co do wielkości zakładanej redukcji emisji, ale wskazanie w ilu i w jakich źródłach w poszczególnych gminach powinna nastąpić/nastąpi ta redukcja.</p>	<p>Uwzględniono.</p> <p>Po ponownym przeliczeniu zmienionych założeń dla scenariusza bazowego określono wymagany efekt redukcji i podano na jakiej szacunkowej powierzchni ogrzewalnej należy przeprowadzić działania naprawcze.</p>
27	1.7.3.	184	Wyjaśnienia wymaga założenie przyjęte dla redukcji emisji B(a)P w stosunku do roku bazowego.	<p>Na str. 184 zamieszczono informację, iż wielkość emisji B(a)P w roku zakończenia realizacji programu będzie niższa o ok. 35% od emisji w roku bazowym. Dlaczego zatem zakłada się, że redukcja z sektora komunalno-bytowego w ramach tła regionalnego będzie ponad dwukrotnie większa (str. 171 i tabela 100)? Ponadto ta wartość nie pokrywa się z danymi w tabelach 109 - 113. Wynika z nich np., że dla aglomeracji górnośląskiej sumaryczna emisja w roku prognozy ma być niższa niż w roku bazowym o ok. 60%, natomiast w przypadku wszystkich pięciu stref objętych programem – redukcja ma wynosić ok. 50%.</p>	<p>Uwzględniono.</p> <p>Poprawiono stopień redukcji na str. 184.</p>
28	1.8.	187	Tytuł rozdziału i niektóre sformułowania w tym rozdziale wymagają zmiany.	<p>Rozdziałowi 1.8. nadano tytuł „Działania wskazane do realizacji w celu osiągnięcia standardów jakości powietrza w strefach”. W związku z tym należy zwrócić uwagę na fakt, że zgodnie z wymaganiami rozporządzenia w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych, program powinien określać nie tyle działania wskazane, pożądane lub takie, które powinny być zrealizowane, lecz</p>	<p>Uwzględniono częściowo.</p> <p>Katalog dobrych praktyk przeniesiono do rozdz. 1.8.1, bo są to możliwe do podjęcia działania, które będą skutkować poprawą jakości powietrza. Planowane do podjęcia działania, które mają być</p>

lp.	Numer rozdziału	Numer strony	uwagi szczegółowe Ministra Klimatu	Uzasadnienie uwagi	informacja o sposobie uwzględnienia uwag szczegółowych Ministra Klimatu
				<p>działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> - możliwe do podjęcia, które będą skutkować redukcją poziomów substancji w powietrzu oraz - planowane do podjęcia, tak aby okresy, w których poziomy dopuszczalne oraz pułap stężenia ekspozycji nie są dotrzymane, były jak najkrótsze. <p>Zarówno tytuł, jak i zawartość tego rozdziału wymagają dostosowania do wymagań formalnych, z uwzględnieniem rodzaju i rangi całego dokumentu. Ma to być akt prawa miejscowego obowiązujący na danym terenie. Sformułowania mające formę postulatów, życzeń lub oczekiwań nie są właściwe dla takiego aktu.</p> <p>POP ma określić działania możliwe do podjęcia oraz działania planowane do podjęcia, a więc skonkretyzowane. Jeżeli w POP jest mowa np. o ograniczeniu emisji niezorganizowanej w procesach przeróbki kopalin na obszarach zakładów przerobczych i kopalni odkrywkowych, to powinny być podane konkretne tego typu obiekty zlokalizowane na obszarach objętych programem, wraz z określeniem potencjału i konkretnych działań możliwych i planowanych do realizacji w celu redukcji emisji z tych obiektów.</p>	obowiązkowo realizowane, aby okres przekroczeń był jak najkrótszy wskazano w harmonogramie realizacji.
29	1.8.1.	187	Rozdział 1.8.1. wymaga uzupełnienia.	W rozdziale 1.8.1., w którym jest mowa o m.in. o ograniczaniu emisji z sektora komunalno-bytowego, brakuje informacji nt. wsparcia z Programu Priorytetowego „Czyste Powietrze”.	Uwzględniono.
30	1.8.2.	189	Rozdział 1.8.2. wymaga dopracowania.	1. W drugim zdaniu rozdziału 1.8.2. należy dodać frazę „w możliwie krótkim czasie”. Rozporządzenie w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych wskazuje, że w części opisowej program powinien określać działania planowane do podjęcia, tak aby okresy, w których poziomy dopuszczalne oraz pułap stężenia ekspozycji nie są dotrzymane, były jak najkrótsze.	Uwzględniono.
31				2. W zdaniu trzecim jest mowa o tym, że „Do osiągnięcia celu Programu konieczna jest realizacja zadań wskazanych w harmonogramie realizacji oraz uwzględnianie ogólnych kierunków działań, które wpływają na poprawę stanu jakości powietrza w sposób pośredni.”. Nie podano jednak kto ma uwzględniać te ogólne kierunki. Ponadto POP nie ma „wskazywać” zadań lub kierunków, lecz ma obejmować informacje na temat działań możliwych i planowanych do wykonania, jak również określać obowiązki i ograniczenia związane z realizacją programu zarówno dla organów administracji, jak i podmiotów korzystających ze środowiska oraz osób fizycznych niebędących podmiotami korzystającymi ze środowiska.	Uwzględniono. Dodano informację, że podstawowe kierunki działań mają charakter mapy drogowej, którą powinny uwzględniać organy administracji oraz pomioty korzystające ze środowiska planując różnego rodzaju działania, tak aby zapewnić zrównoważony rozwój. Wykaz i opis planowanych do realizacji działań znajduje się w rozdziale 1.8.3.
32	1.8.2.	191	Należy wyjaśnić wątpliwości co do tego, czy realizacja działań zaplanowanych w harmonogramie istotnie pozwoli na osiągnięcie celów POP.	<p>Na str. 191, w podsumowaniu rozdziału 1.8.2: „Podstawowe kierunki działań” znalazło się stwierdzenie: „Zaplanowane do realizacji, w ramach harmonogramu realizacji niniejszego Programu, działania naprawcze mają charakter:</p> <ul style="list-style-type: none"> · działań ograniczających emisję z sektora komunalno-bytowego opartych o zapisy uchwały w sprawie wprowadzenia na obszarze województwa śląskiego ograniczeń w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw, · działań wspomagających związanych z prowadzeniem działań promocyjnych i edukacyjnych, · działań kontrolnych.”. <p>Tymczasem na str. 175, w rozdziale dotyczącym scenariusza bazowego stwierdzono</p>	Uwzględniono. Usunięto zapis, że działania związane z ograniczeniem emisji z sektora komunalno-bytowego oparte są o uchwałę antysmogową. Uchwała antysmogowa jest aktem prawa miejscowego, dlatego jej realizacja została ujęta w scenariuszu bazowym.

lp.	Numer rozdziału	Numer strony	uwagi szczegółowe Ministra Klimatu	Uzasadnienie uwagi	informacja o sposobie uwzględnienia uwag szczegółowych Ministra Klimatu
				„W przypadku prognoz niepodjęcia dodatkowych działań niż te wymagane prawem uwzględniono stopniową wymianę urządzeń grzewczych w wyniku realizacji tej uchwały. Założono, że każdego roku wymienianych będzie 6% starych kotłów, niespełniających wymagań stawianych urządzeniom grzewczym. Dla każdej gminy oszacowano jaki efekt redukcji emisji przyniesie realizacja śląskiej uchwały antysmogowej. Redukcja ta jest jednak niewystarczająca i nie doprowadzi do braku występowania przekroczeń poziomów dopuszczalnych stężeń pyłu zawieszonego PM10 oraz PM2,5 i poziomu docelowego benzo(a)pirenu w roku prognozy. Konieczne będzie zatem wprowadzenie dodatkowych działań w celu poprawy stanu jakości powietrza w strefach.” Biorąc pod uwagę powyższe cytaty należy zadać pytanie, czy realizacja działań zaplanowanych w harmonogramie pozwoli na osiągnięcie celów programu ochrony powietrza. Z przytoczonych wyżej zapisów można wywnioskować, że działania ograniczające emisję z sektora komunalno-bytowego będą realizowane tylko w ramach uchwały antysmogowej, a równocześnie przeprowadzone w projekcie POP analizy wskazują, że nie są to działania wystarczające do osiągnięcia niezbędnej redukcji emisji.	
33	1.8.2.1.	191-197	W POP powinny być uzupełnione i skonkretyzowane działania wskazane w katalogu dobrych praktyk, z uwzględnieniem specyfiki poszczególnych stref.	1. Na str. 191, w Katalogu dobrych praktyk, znalazła się „Rozbudowa i modernizacja sieci ciepłowniczych zapewniająca podłączenie nowych użytkowników”. W tej części stwierdzono, że gminne założenia do planów zaopatrzenia w ciepło i paliwa gazowe powinny zawierać analizę możliwości rozbudowy sieci. Po pierwsze, to ogólne stwierdzenie powinno być uzupełnione informacją, czy w przypadku gmin, na obszarze których występują przekroczenia standardów jakości powietrza, obowiązują takie plany i co z nich wynika. Ponadto analiza możliwości rozbudowy i wykorzystania sieci ciepłowniczej, podobnie jak gazowej, powinna być wykonana w ramach POP, gdyż są to działania, których realizacja może znacząco przyczynić się do osiągnięcia celów programu. Wskazanie barier i możliwości rozbudowy oraz wykorzystania tych sieci, oszacowanie kosztów oraz wskazanie źródeł ich finansowania powinno znaleźć się w POP ze względu na bezpośredni wpływ na redukcję emisji zanieczyszczeń z sektora komunalno-bytowego. Tym bardziej, że - jak wskazano w projekcie programu - wymiana kotłów nie wszędzie będzie działaniem wystarczającym do osiągnięcia celów programu.	Nie uwzględniono. Zgodnie z zapisami ustawy Prawo energetyczne (art. 19) jest to zadanie gmin w związku z opracowywaniem projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe. Jeżeli gminy posiadają takie plany są one brane pod uwagę przy planowaniu działań naprawczych, w tym do oszacowania możliwości dokonania zmiany systemów grzewczych na wskazanej w harmonogramach jako efekt rzeczowy powierzchni lokali lub budynków. W Programie wskazano, że wymiana kotłów jest wystarczająca do osiągnięcia celów.
34				2. W części dotyczącej wspólnej polityki planowania przestrzennego stwierdzono, iż gminy, gdzie występują przekroczenia wartości dopuszczalnych pyłu PM10 i PM2,5 powinny mieć opracowane plany zagospodarowania przestrzennego. Konieczne jest podanie informacji czy, a jeżeli tak, to które, gminy mają takie plany oraz jakie są perspektywy lub możliwości przyjęcia planów w gminach, dla których nie zostały one uchwalone.	Nie uwzględniono. Rozporządzenie w sprawie POP i PDK wskazuje, że uzasadnienie Programu ma zawierać uwarunkowania wynikające z mpzp oraz Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+. W Programie wskazano jaki jest stopień pokrycia planami obszaru województwa (rys.108). Nie jest natomiast zadaniem POP badanie jakie są perspektywy uchwalenia kolejnych mpzp, tym bardziej, że procedura ich uchwalania jest długa,

lp.	Numer rozdziału	Numer strony	uwagi szczegółowe Ministra Klimatu	Uzasadnienie uwagi	informacja o sposobie uwzględnienia uwag szczegółowych Ministra Klimatu
					często trwa kilka lat.
35				Analogiczna uwaga dotyczy części, w której jest mowa o „korytarzach przewietrzania miasta w pracach planistycznych” oraz o „tworzeniu zapisów w planach zagospodarowania przestrzennego (zwiększeniu obszarów zieleni, rozwój zielonej infrastruktury)”.	Nie uwzględniono. W Programie wskazano to jako przykład dobrych praktyk. Wprowadzenie tego rodzaju zapisów do mpzp wymaga najpierw przeprowadzenia szczegółowych i kosztownych analiz.
36				3. Konkretyzacji wymagają także hasłowo ujęte działania polegające na „ograniczeniu emisji ze źródeł komunikacyjnych w aglomeracjach i miastach strefach” oraz na „ograniczeniu emisji ze źródeł komunikacyjnych”. Do kogo są adresowane te działania i jakie są realne szanse ich realizacji w okresie objętym POP?	Udzielono odpowiedzi. Nie są to działania wskazane do realizacji, ale stanowią przykład dobrych praktyk, które w wielu gminach są prowadzone, a mogą być wprowadzane w innych. W harmonogramie realizacji nie wskazano działań naprawczych skierowanych na sektor transportu drogowego, ponieważ wyniki modelowania i analizy odpowiedzialności poszczególnych rodzajów źródeł za wysokość stężeń wskazują, że sektor ten w niewielkim stopniu odpowiada za wysokość stężeń pyłu i B(a)P. Natomiast w przypadku NO ₂ , wystarczająca jest realizacja przepisów prawa, co opisano w scenariuszu bazowy.
37				4. Należałoby uzupełnić część dotyczącą działań polegających na „ograniczeniu emisji wtórnej pyłu poprzez czyszczenie dróg na mokro, także po okresie zimowym”, informacją, czy takie działania są realizowane w poszczególnych strefach, a jeżeli nie to wskazać możliwości lub uwarunkowania dla ich realizacji oraz podmioty, które za to odpowiadają.	Nie uwzględniono. Przeprowadzone modelowanie rozprzestrzeniania zanieczyszczeń i analiza odpowiedzialności poszczególnych rodzajów źródeł emisji za wysokość stężeń pyłu PM ₁₀ i PM _{2,5} nie wskazały sektora transportu drogowego jako najważniejszego źródła emisji. Dlatego działania ograniczające wtórną emisję pyłu wskazana jedynie w katalogu dobrych praktyk. Ponadto Centralna Baza Emisji KOBIZE nie uwzględnia emisji wtórnej z dróg (tzw. unosu pyłu). Trudno zatem wskazywać działania prowadzące do redukcji źródła, które nie zostało uwzględnione w bazie emisji. Opis działania uzupełniono o informację, że jego realizacja spoczywa na zarządcach dróg.
38	1.8.3.	195	Informacja na temat możliwych źródeł dofinansowania działań wymaganych uchwałą antysmogową dla	W tej części POP brakuje informacji nt. możliwości uzyskania wsparcia finansowego w ramach Programu Priorytetowego „Czyste Powietrze”.	Uwzględniono.

lp.	Numer rozdziału	Numer strony	uwagi szczegółowe Ministra Klimatu	Uzasadnienie uwagi	informacja o sposobie uwzględnienia uwag szczegółowych Ministra Klimatu
			województwa śląskiego wymaga uzupełnienia.		
39	1.8.4.	197 246	Harmonogram realizacji działań naprawczych wymaga uzupełnienia.	1. W rozdziale 1.8.4. „Harmonogram realizacji działań naprawczych” brak jest wskazania zmiany stężeń poszczególnych substancji w roku zakończenia POP na stacji pomiarowej, na której są rejestrowane najwyższe poziomy. Jest to wymóg wynikający z § 3 pkt 5 lit. e tiret 2 rozporządzenia w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych (przypis 10 do rozporządzenia).	Uwzględniono.
40				2. Na str. 197 i 198 odwołano się do informacji zamieszczonych w pkt 1.5.3. i 1.7.2.2. oraz stwierdzono, że wymagany efekt ekologiczny jako wielkość obniżenia rocznej emisji określono dla pyłu zawieszonego PM _{2,5} . Wymagana redukcja emisji została wyznaczona za pomocą modelowania rozprzestrzeniania zanieczyszczeń. Metodą kolejnych przybliżeń (obniżenie emisji rocznej) wyznaczono taką wielkość emisji, która nie będzie powodować występowania przekroczeń poziomów dopuszczalnych pyłu PM ₁₀ i PM _{2,5} na terenie stref województwa śląskiego oraz obniża wysokość stężeń B(a)P. Wyznaczając wymaganą wielkość redukcji skupiono się na tych grupach źródeł emisji stref województwa śląskiego, które w największym stopniu odpowiadają za występowanie przekroczeń poziomów dopuszczalnych zanieczyszczeń, czyli na źródłach z sektora komunalno-bytowego. Konieczne jest uzupełnienie tych ogólnych informacji dodatkowymi danymi na temat liczby i rodzaju źródeł, w których to obniżenie emisji musi nastąpić (w poszczególnych gminach woj. śląskiego) oraz na temat sposobu osiągnięcia redukcji, z wyróżnieniem 3 priorytetów podanych w pkt 1.8.3. na str. 195. Szczególną uwagę należy zwrócić na wskazaną m.in. na str. 198 potrzebę dodatkowej redukcji emisji B(a)P, którą zaplanowano jako działanie długoterminowe na lata 2024-2026. Rodzi się pytanie, w jakich źródłach eksploatowanych na terenie województwa śląskiego istnieje potencjał do takiej dodatkowej redukcji, skoro scenariusz bazowy zakłada wykonanie uchwały antysmogowej dla wszystkich źródeł pozaklasowych z sektora komunalno-bytowego. W jakich źródłach nastąpi ta wymagana dodatkowa redukcja? Tak jak wspomniano wcześniej, konieczne jest uzupełnienie harmonogramu realizacji POP m.in. o wskazanie liczby i rodzaju źródeł, w których powinna nastąpić planowana redukcja emisji pyłu i B(a)P. Te informacje i dane pozwolą na ocenę potencjału redukcyjnego i realnych możliwości realizacji przyjętych (wyznaczonych modelowo) celów redukcyjnych.	Uwzględniono. Podano szacunkową powierzchnię ogrzewalną, na której należy dokonać działań naprawczych. Doświadczenia innych województw wskazują, że potrzebne są intensywne działania wspomagające, aby faktycznie następowała zmiana systemów grzewczych. Dlatego wskazano w Programie konieczność intensyfikacji działań związanych z ograniczeniem emisji z sektora komunalno-bytowego.
41	1.8.4.1. 1.8.4.5.	200 242	Tabele zamieszczone w rozdziale dot. harmonogramu realizacji działań naprawczych wymagają weryfikacji, skorygowania i uzupełnienia.	1. Wszystkie tabele zamieszczone w pkt 1.8.4., dotyczące harmonogramu realizacji POP, w których podany jest okres realizacji zadań w poszczególnych strefach, wymagają skorygowania. Zgodnie z § 3 pkt 5 lit. b rozporządzenia w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych, działania długoterminowe określone są na okres nie dłuższy niż 6 lat. Jeżeli w harmonogramie wskazano, że planowany termin rozpoczęcia zadań wyznacza dzień 1 lipca 2020 r., to zakończenie tych zadań powinno nastąpić nie później niż 31.06.2026 r., a nie 31.12.2026 r. Odpowiednia korekta powinna być także wprowadzona we wszystkich innych punktach programu, w których założono, że zakończenie jego realizacji nastąpi 31.12.2026 r.	Uwzględniono. Podano termin rozpoczęcia realizacji na 1.07.2020, a termin zakończenia na 30.06.2026.

lp.	Numer rozdziału	Numer strony	uwagi szczegółowe Ministra Klimatu	Uzasadnienie uwagi	informacja o sposobie uwzględnienia uwag szczegółowych Ministra Klimatu
42				2. Wyznaczone w sposób modelowy cele redukcyjne dla działania obejmującego ograniczenie emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych - przedstawione w tabelach 114, 117 - 119 (dla aglomeracji górnośląskiej), 120, 123-125 (dla aglomeracji rybnicko-jastrzębskiej), 126 (dla strefy Miasto Bielsko-Biała), 129 (dla strefy Miasto Częstochowa) oraz 132, 135-137 (dla strefy śląskiej) – powinny być uzupełnione o dane, które potwierdzą faktyczny potencjał do wyznaczonej obliczeniowo wymaganej redukcji emisji. Dla celów weryfikacji realnych możliwości realizacji przyjętych założeń powinny być w nich podane - obok wymaganej redukcji emisji - szczegółowe dane dotyczące przewidywanej liczby i rodzajów instalacji o małej mocy do 1 MW, opalanych paliwami stałymi, które zostaną wyłączone z eksploatacji (np. w związku z podłączaniem obiektów do publicznej sieci ciepłowniczej) lub zastąpione innymi instalacjami (np. opalanymi gazem ziemnym, olejem opałowym, ogrzewanymi elektrycznie lub odnawialnymi źródłami energii) w poszczególnych miastach/gminach woj. śląskiego i w poszczególnych latach realizacji programu.	Uwzględniono. Podano szacunkową powierzchnię ogrzewalną, na której należy dokonać działań naprawczych w sektorze komunalno-bytowym. Efekt rzeczowy podano jako „powierzchnię lokali/budynków, na której zlikwidowano nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe”.
43				3. Wypełnienie wymogu wynikającego z § 3 pkt 5 lit. d rozporządzenia w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych nie powinno ograniczać się do przyporządkowania do każdego z planowanych działań odpowiednich wskaźników monitorowania (wymienionych w rozporządzeniu), ale wymaga podania zakładanej wartości tych wskaźników. Porównanie faktycznego stopnia realizacji działania (wyrażonego liczbowo) z zakładaną wartością wskaźnika umożliwi weryfikację założeń przyjętych w programie i ocenę skuteczności jego realizacji w zakresie danego działania. W programie powinno być powiedziane m.in. jakie są konkretne założenia co do powierzchni lokali, w których dokonana zostanie zmiana sposobu ogrzewania, liczby i powierzchni budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których zostanie zlikwidowane nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe i które zostaną podłączone do sieci ciepłowniczej, liczby i powierzchni budynków, w tym jednorodzinnych i wielorodzinnych, w których nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe zostanie zastąpione ogrzewaniem gazowym, OZE, itd. w poszczególnych miastach/gminach i poszczególnych latach realizacji programu. Każdemu wskaźnikowi monitorowania realizacji powinien być przypisany wymiar liczbowy w [szt.] lub [m²].	Nie uwzględniono. Nie można tego zrobić z następujących powodów: 1) nie ma możliwości przewidzenia jakiego rodzaju działania będą preferowane przez właścicieli i zarządzających budynkami w sektorze komunalno-bytowym (czy będzie to wykorzystanie gazu do ogrzewania czy raczej OZE lub oleju), 2) nie ma obecnie informacji, gdzie będzie rozwijana sieć gazowa, 3) nie ma obowiązku zastosowania konkretnego sposobu ogrzewania nawet w przypadku wymiany starego pozaklasowego kotła, jest tylko obowiązek podłączenia do sieci ciepłowniczej, gdy „istnieją możliwości techniczne i ekonomiczne”, 4) tak szczegółowe zapisy mogłyby skutkować koniecznością częstych zmian uchwały w sprawie POP.
44				4. Wyjaśnienia wymaga, dlaczego w tabelach 114, 120, 126, 129 i 132, dotyczących działania polegającego na ograniczeniu emisji z instalacji o małej mocy do 1 MW, w których następuje spalanie paliw stałych, w grupie podmiotów realizujących to zadanie nie zostały wymienione podmioty korzystające ze środowiska oraz osoby fizyczne niebędące podmiotami korzystającymi ze środowiska, które w znacznej mierze będą realizować to zadanie. Zgodnie z § 3 pkt 5 lit. f i § 5 pkt 2 rozporządzenia w sprawie programów ochrony powietrza oraz planów działań krótkoterminowych POP powinien określać obowiązki i ograniczenia m.in. tych podmiotów i osób, wraz ze wskazaniem ich ograniczeń i obowiązków związanych z realizacją programu.	Uwzględniono częściowo. W miejscu jednostek realizujących zadania zamiast "Zarządcy budynków oraz nieruchomości" wpisano "właściciele lokali, budynków i nieruchomości oraz zarządzający lokalami, budynkami i nieruchomościami". Taki zapis jest na odpowiednim dla aktu prawa miejscowego poziomie ogólności, ponieważ zarządzającym lub właścicielem budynku, lokalu czy nieruchomości może być osoba prawna lub

lp.	Numer rozdziału	Numer strony	uwagi szczegółowe Ministra Klimatu	Uzasadnienie uwagi	informacja o sposobie uwzględnienia uwag szczegółowych Ministra Klimatu
					fizyczna.
45				<p>5. Wyjaśnienia wymaga brak spójności pomiędzy danymi zamieszczonymi w tabelach nr 136 i 137, w których są podane wielkości redukcji emisji pyłu PM10 i B(a)P dla gmin strefy śląskiej w wyniku realizacji działania naprawczego PL2405_ZSO, w poszczególnych latach realizacji programu. Dla przykładu wskazać można na dane z poz. 20-30 oraz 55-63. Z tabeli 136, dotyczącej redukcji emisji pyłu PM10, wynika, że w okresie realizacji programu nie przewiduje się w wyniku realizacji tego działania redukcji emisji pyłu w gminach wymienionych w poz. 20-30, natomiast w gminach z poz. 55-63 – założono redukcję poczynając od 2021 r. Z kolei w tabeli 137, która dotyczy redukcji emisji B(a)P, w odniesieniu do tych samych gmin założono redukcję w latach 2024-2026. W jaki sposób można wytłumaczyć te rozbieżności, zważywszy na fakt, iż B(a)P jest substancją oznaczaną jako zawarta w pyłe PM10? Czy prawidłowe jest założenie co do braku redukcji emisji pyłu w danej gminie w pewnym okresie z jednoczesną redukcją B(a)P i odwrotnie (jeżeli redukcja pyłu ma nastąpić w wyniku realizacji działania naprawczego PL2405_ZSO, a więc w instalacjach małej mocy do 1 MW opalanych paliwami stałymi)? Jeżeli wg założeń przyjętych w projekcie programu redukcja B(a)P nie jest ściśle związana z jednoczesną redukcją pyłu, to konieczne jest wskazanie, jakie źródła emisji tej substancji są uwzględnione w proponowanym harmonogramie realizacji POP, w szczególności w latach 2024-2026 (m.in. w tabeli 137).</p>	<p>Udzielono odpowiedzi i uwzględniono. W gminach powiatu cieszyńskiego nie jest wymagana redukcja emisji pyłu PM10 i PM2,5. Wymagana była tylko redukcja B(a)P w celu osiągnięcia poziomu docelowego. W przypadku gmin, gdzie wymagana redukcja została wskazana w dalszych latach zadania te zostały przesunięte na wcześniejsze lata. Po zmianach scenariusza bazowego stosownie do uwag wnoszonych w trakcie konsultacji i opiniowania (uwzględniając większy stopień realizacji uchwały antysmogowej) oraz stosownie do uwag Ministra wskazano wymagany efekt rzeczowy w postaci „powierzchni lokali/budynków, na której zlikwidowano nieefektywne indywidualne źródło ciepła na paliwa stałe”. Wskazano również, jaki efekt ekologiczny (obniżenie emisji oraz redukcję stężeń) przyniosą te działania.</p>
46				<p>6. Wskazane jest także zwiększenie założonej na stronach 202 i 203, 208 i 209, 213 i 214, 218 i 219, 223 i 225 liczby wydarzeń edukacyjnych i przeprowadzonych kontroli. Sugerujemy zwiększenie liczby wydarzeń edukacyjnych w gminie z minimum 1 do minimum 2 (po jednym w I i II półroczu) oraz liczby przeprowadzanych kontroli. Liczba „Minimum 50 kontroli w gminie” w miastach czy gminach, w których znajduje się od kilka do kilkunastu tysięcy budynków opalanych węglem, jest liczbą nieadekwatną do potrzeb. Liczba minimum 10 kontroli w mniejszych miejscowościach również jest zbyt niska.</p>	<p>Uwzględniono częściowo. W przypadku działań edukacyjnych wprowadzono zapis: "Minimum dwa wydarzenia edukacyjne związane z ochroną powietrza w roku w każdej gminie, po jednym w każdym półroczu." Generalnie uwaga dotycząca kontroli nie odnosi się do POP dla województwa śląskiego, ponieważ w strefach PL2401, PL2402, PL2403 i PL2404 jest zapis "Minimum 50 kontroli w każdej gminie". Zapis ten zmieniono na: "Minimum 50 kontroli <u>na rok</u> w każdej gminie" Natomiast w harmonogramie dla strefy śląskiej (PL245) wprowadzono obowiązek prowadzenia kontroli w każdej gminie uzależniając ich liczbę od liczby mieszkańców: minimum 20 kontroli w roku w gminach powyżej 50 tys. mieszkańców minimum 10 kontroli w roku w gminach do 50 tys. mieszkańców.</p>
47	1.8.4.5.	243	Konieczne jest wskazanie założeń przyjętych do oszacowania kosztów	W tabeli 138 przedstawiono szacunkowe koszty wymaganej redukcji emisji. Brak jest jednak opisu założeń przyjętych do oszacowania tych kosztów.	Uwzględniono. Cały rozdział 1.9.2 jest opisem sposobu oszacowania tych kosztów. Wstawiono

lp.	Numer rozdziału	Numer strony	uwagi szczegółowe Ministra Klimatu	Uzasadnienie uwagi	informacja o sposobie uwzględnienia uwag szczegółowych Ministra Klimatu
			podanych w tabeli 138.		odniesienie przed tabelą 138 (wg projektu POP po zmianach tabela 133). Rozdział został jeszcze raz przeredagowany, aby jego zapisy były bardziej czytelne i zrozumiałe.
48	1.8.5.	248	2. Należy rozszerzyć informacje na temat Programu Priorytetowego „Czyste Powietrze” i rozważyć wyróżnienie tego programu (analogicznie jak w przypadku Programu Stop Smog). 3. W ostatnim zdaniu na str. 248 ministra ds. środowiska należy zastąpić ministrem ds. klimatu.	1. Program „Czyste Powietrze” jest obecnie jednym z kluczowych elementów długoterminowej strategii Rządu RP realizowanej na rzecz poprawy jakości powietrza w Polsce. Jest to program ogólnokrajowy, realizowany od września 2018 r. przez NFOŚiGW wraz z funduszami wojewódzkimi. Adresatami tego Programu są właściciele lub współwłaściciele jednorodzinnych budynków mieszkalnych lub wydzielonych w budynkach jednorodzinnych lokali mieszkalnych z wyodrębnioną księgą wieczystą oraz osoby, które uzyskały zgodę na rozpoczęcie budowy jednorodzinnego budynku mieszkalnego, a budynek nie został jeszcze przekazany lub zgłoszony do użytkowania. Podmioty te mogą wystąpić o dotację lub pożyczkę przeznaczoną na wymianę źródła ciepła oraz prace związane z termomodernizacją. „Czyste Powietrze” to kompleksowy program, którego celem jest zmniejszenie lub uniknięcie emisji pyłów i innych zanieczyszczeń wprowadzanych do powietrza w związku z ogrzewaniem domów jednorodzinnych. Program skupia się na wymianie starych pieców i kotłów na paliwo stałe oraz termomodernizacji budynków jednorodzinnych, by efektywnie zarządzać energią. Działania te mogą nie tylko pomóc chronić środowisko i zdrowie mieszkańców, ale także przynieść oszczędności finansowe w domowym budżecie. Budżet programu na lata 2018–2029 wynosi ok. 103 mld zł. Nabór wniosków jest realizowany w sposób ciągły przy wykorzystaniu wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz gmin, które wyraziły wolę wzięcia udziału w programie. 2. W obecnym stanie prawnym zadania dot. ochrony powietrza są realizowane przez ministra właściwego ds. klimatu.	Uwzględniono.
49	1.9.2.	257	Konieczne jest wskazanie źródła, na podstawie którego zostały określone wskaźniki podane w tabeli 141.	Tabela 141 zawiera zestawienie wskaźników redukcji emisji dla wybranych działań naprawczych. Nie wskazano źródła, na podstawie którego wskaźniki te zostały określone.	Uwzględniono.
50	1.11.1.	259	Doprecyzowania wymagają informacje dot. uruchamiania działań krótkoterminowych.	Zgodnie z wymaganiami działania krótkoterminowe muszą być uruchomione już w przypadku ogłaszania ryzyka przekroczenia poziomu informowania lub ryzyka przekroczenia poziomu alarmowego, a nie po wystąpieniu przekroczeń.	Uwzględniono. Uwaga tożsama z uwagami GIOŚ.
51	1.11.1.	261	Doprecyzowania wymagają informacje w tabeli 142.	Doprecyzowania wymaga zapis „Współpraca z podmiotami realizującymi monitoring środowiska”. Zgodnie z art. 4a ust. 1a ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2019 r. poz. 1355, z późn. zm.) wykonywanie zadań Inspekcji Ochrony Środowiska w zakresie prowadzenia państwowego monitoringu środowiska należy do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska. O jakich podmiotach jest więc mowa w piątym wierszu tabeli 142?	Uwzględniono. Uwaga tożsama z uwagami GIOŚ.
52	1.11.3.	280-	Doprecyzowania	1. W ramach I Poziomu ostrzegania PDK – zdanie „Prognoza jakości powietrza	Uwzględniono.

lp.	Numer rozdziału	Numer strony	uwagi szczegółowe Ministra Klimatu	Uzasadnienie uwagi	informacja o sposobie uwzględnienia uwag szczegółowych Ministra Klimatu
		281	wymagają informacje w tabeli 144.	wskazuje poziom umiarkowany jakości powietrza – kolor żółty" powinno być wykreślone, ponieważ Poziom I obowiązuje do końca roku, co zostało podane w tej tabeli i nie odnosi się do prognozy w jakimś konkretnym dniu. 2. Sugerujemy także wykreślenie w wierszu „Treść ogłoszenia” frazy „- prognoza jakości powietrza oraz meteorologiczna”. 3. W drugim wierszu w 3 wyczeniu - należy skreślić słowo „ryzyka”.	Uwaga tożsama z uwagami GIOŚ.
53	1.11.3.	282-284	Doprecyzowania wymagają informacje w tabeli 145.	1. Wszędzie przy GIOŚ powinno być dopisane RWMŚ w Katowicach (czyli Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach), ponieważ ta jednostka przygotowuje powiadomienia. 2. W wierszu „Warunek ogłoszenia” zapisy powinny być następujące: „Po uzyskaniu informacji z GIOŚ RWMŚ w Katowicach o wystąpieniu ryzyka przekroczenia poziomu informowania dla pyłu zawieszonego PM10 wynoszącego 100 µg/m ³ oraz „Prognoza jakości powietrza wskazuje poziom zły jakości powietrza – kolor czerwony”. Proponuje się wprowadzenie koloru czerwonego dla POZIOMU II (zamiast koloru pomarańczowego), co będzie zgodne z indeksem jakości powietrza. 3. W wierszu „Termin obowiązywania ogłoszenia” powinien być zapis: „POZIOM II ogłasza się na 24 godziny bezpośrednio po przekazaniu przez GIOŚ RWMŚ w Katowicach informacji o ryzyku przekroczenia poziomu informowania...”. 4. W wierszu „Treść ogłoszenia” słowo „meteorologiczna” powinno być wykreślone, ponieważ dane meteorologiczne nie są już podawane w powiadomieniach. 5. W wierszu „Sposób informowania” powinny być zapisy: „dane o ryzyku wystąpienia ...” (zamiast dane o wystąpieniu przekroczenia), „obszar objęty ryzykiem przekroczenia”. 6. W opisie trybu postępowania w ramach II Poziomu ostrzegania PDK błędnie założono przekazywanie przez GIOŚ do WCZK powiadomień o wystąpieniu przekroczenia poziomu informowania. Do WCZK przekazywane są powiadomienia o ryzyku wystąpienia zagrożenia, a nie informacje, że zagrożenie wystąpiło poprzedniej doby. 7. Skrót GIOŚ RWMŚ w Katowicach powinien być ujęty w wykazie pojęć i skrótów (str. 4-7).	Uwzględniono. Uwaga tożsama z uwagami GIOŚ.
54	1.11.3.	285-287	Doprecyzowania wymagają informacje w tabeli 146.	1. W opisie trybu postępowania w ramach III Poziomu ostrzegania PDK błędnie założono przekazywanie przez GIOŚ do WCZK powiadomień o wystąpieniu przekroczenia poziomu informowania. Zarówno do WCZK, jak i do RSO, przekazywane są powiadomienia o ryzyku wystąpienia zagrożenia, a nie informacje, że zagrożenie wystąpiło poprzedniej doby. 2. Proponuje się wprowadzenie koloru brązowego (zamiast czerwonego) dla POZIOMU III, co będzie zgodne z indeksem jakości powietrza. 3. W wierszu „Warunek ogłoszenia”: - pierwsze wyczenie powinno mieć zapis: "Po uzyskaniu informacji z GIOŚ RWMŚ w Katowicach o ryzyku przekroczenia poziomu alarmowego dla pyłu zawieszonego PM10 wynoszącego 150 µg/m ³ ", - drugie wyczenie powinno być usunięte, - dla pozostałych zanieczyszczeń powinno być wpisane „ryzyko przekroczenia” zamiast	Uwzględniono. Uwaga tożsama z uwagami GIOŚ.

lp.	Numer rozdziału	Numer strony	uwagi szczegółowe Ministra Klimatu	Uzasadnienie uwagi	informacja o sposobie uwzględnienia uwag szczegółowych Ministra Klimatu
				„przekroczenie”, - w kolejnym wydzielonym wierszu powinien być zapis: „Prognoza jakości powietrza wskazuje poziom bardzo zły jakości powietrza - kolor brązowy”. 4. W wierszu „Termin obowiązywania ogłoszenia” powinien być zapis: „POZIOM III ogłasza się na 24 godziny bezpośrednio po przekazaniu przez GIOŚ RWMŚ w Katowicach informacji o ryzyku przekroczenia poziomu alarmowego...”. 5. W wierszu „Treść ogłoszenia” słowo „meteorologiczna” powinno być wykreślone, ponieważ dane meteorologiczne nie są już podawane w powiadomieniach. 6. W wierszu „Sposób informowania” powinny być zapisy: „dane o ryzyku wystąpienia ...” (zamiast „dane o wystąpieniu przekroczenia”), „obszar objęty ryzykiem przekroczenia”.	
55	1.11.3.	288	Rysunek 107 wymaga uzupełnienia.	W Schemacie przepływu informacji w ramach PDK do „Główny Inspektorat Ochrony Środowiska” powinno być dopisane „Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach” (lub użyty odpowiedni skrót).	Uwzględniono. Uwaga tożsama z uwagami GIOŚ.
56	1.11.4.	289 - 292	Weryfikacji wymaga tabela 147 w części dot. źródeł sektora komunalno-bytowego, w pozycji Intensywne kontrole instalacji spalania paliw stałych.	1. Rozważyć należy zwiększenie liczby kontroli. Liczba kontroli podana dla Poziomu III powinna być wyższa, natomiast określona w projekcie dla Poziomu III powinna być przypisana do Poziomu II. Obecny zapis w zakresie kontroli dla Poziomu II jest nieweryfikowalny. 2. Minimalna liczba kontroli nie powinna być uzależniona wyłącznie od liczby mieszkańców, ponieważ w niektórych miastach powyżej 100 tys. mieszkańców występuje niższy udział emisji ze źródeł komunalnych, niż w miastach poniżej 50 tys. mieszkańców. Dlatego też liczba kontroli mogłaby być np. uzależniona od liczby domów podłączonych do sieci zdalaczych (im mniej podłączeń, tym więcej kontroli w dzielnicach poszczególnych miast).	Uwzględniono. Uwaga tożsama z uwagami GIOŚ.
57	1.11.5.	294	Zastrzeżenia budzi stwierdzenie o barierach prawnych, które utrudniają realizację zaproponowanych działań, polegających na braku podstaw do realizacji działań kontrolnych wykorzystania kominków.	W uchwale antysmogowej dla województwa śląskiego wprowadzono ograniczenia dotyczące eksploatacji miejscowych ogrzewaczy pomieszczeń (w tym kominków). W związku z tym nie jest prawdziwe stwierdzenie o braku podstaw prawnych do realizacji działań kontrolnych w zakresie wykorzystania kominków. Zgodnie z art. 96 ust. 6 pkt 3 ustawy Poś uchwała antysmogowa może określać m.in. obowiązki podmiotów objętych uchwałą w zakresie niezbędnym do kontroli realizacji uchwały.	Uwzględniono.
58	3.2.1.	306 - 313	Konieczne jest podanie informacji o metodyce określenia, ewentualnie o źródle danych zamieszczonych w tabelach 149-153.	Tabele 149-153 zawierają informacje o wielkościach emisji PM10, PM2,5 oraz B(a)P w roku 2018, pochodzącej z sektora komunalno-bytowego, w podziale na poszczególne gminy. Brak jest jednak informacji o metodyce określenia tych wielkości, ewentualnie o źródle danych.	Uwzględniono. Uzupełniono źródła danych.
59	3.5.	317	Rozszerzonej analizy wymaga nieuwzględnienie w projekcie całkowitego	Wśród działań naprawczych, które nie zostały wytypowane do wdrożenia, został wymieniony całkowity zakaz stosowania paliw stałych. Biorąc pod uwagę doświadczenia innych województw należy zauważyć, że zakaz stosowania paliw	Nie uwzględniono. Nie ma w Polsce miejsca, gdzie z pełnym sukcesem wprowadzono zakaz stosowania paliw

lp.	Numer rozdziału	Numer strony	uwagi szczegółowe Ministra Klimatu	Uzasadnienie uwagi	informacja o sposobie uwzględnienia uwag szczegółowych Ministra Klimatu
			zakazu stosowania paliw stałych w ramach działań naprawczych wskazanych do wdrożenia.	stałych na określonym obszarze jest jednak możliwy do wprowadzenia. Dlatego też odrzucenie tego działania powinno być poparte rzetelnymi analizami. Tym bardziej, że jak wskazano w projekcie: „W wielu miejscach wystarczające do osiągnięcia redukcji stężeń pyłu zawieszonego PM10 i PM2,5 do poziomów dopuszczalnych jest zastosowanie działań polegających na zastępowaniu wysokoemisyjnych kotłów na paliwa stałe nowoczesnymi kotłami automatycznymi spełniającymi wymagania ekoprojektu lub klasy 5.” Oznacza to, że nie wszędzie działania polegające na zastępowaniu kotłów wysokoemisyjnych nowoczesnymi, ekologicznymi źródłami ciepła umożliwią osiągnięcie celów programu.	stałych. Nawet w Krakowie pomimo obowiązywania zakazu, ciągle pozostało kilka tysięcy pieców/kotłów na paliwo stałe. Wprowadzenie zakazu stosowania paliw stałych wymaga długiego okresu przygotowawczego, dłuższego niż maksymalne 6 lat na realizację Programu ochrony powietrza. Tym bardziej, że dostęp do sieci ciepłowniczej czy gazowej nie jest powszechny, nawet na terenach miast. Wiele gmin województwa śląskiego nie ma dostępu do sieci gazowej. Natomiast ogrzewanie olejowe, elektryczne czy OZE są rozwiązaniami trudnymi do udźwignięcia finansowego dla wielu gospodarstw domowych. Pierwsze dwa z powodu wysokich kosztów eksploatacyjnych, a OZE ze względu na wysokie koszty inwestycyjne. Ponadto w obecnej sytuacji pandemii koronawirusa i ryzyka kryzysu podjęcie tak radykalnych kroków może okazać się jeszcze trudniejsze niż w momencie, gdy przygotowano Program.
60	4.4.	327	Korekty i uzupełnienia wymaga wykaz literatury i źródeł.	1. W wykazie literatury i źródeł w poz. 10 jest „Siedemnasta roczna ocena...”, a powinno być: „Roczna ocena jakości powietrza w województwie śląskim, Raport wojewódzki za rok 2018”, RWMS GIOS Katowice kwiecień 2019. 2. Brak jest pozycji dot. „Pięcioletniej oceny jakości powietrza w województwie śląskim, Raport wojewódzki za lata 2014-2018”, RWMS GIOS Katowice czerwiec 2019.	Uwzględniono.